Dr. Richard Shepherd

MORȚI SUSPECTE

virtual-project.eu

Viața și multele morți ale unui anatomopatolog criminalist britanic

DR. RICHARD SHEPHERD

MORȚI SUSPECTE

Viața si multele morți ale unui anatomopatolog criminalist britanic

Titlu original: *Unnatural Causes: The Life and Many Deaths of Britain's Top Forensic Pathologist - 2018*

Traducere din limba engleză IRINA DUBSKY

Editura LITERA
— 2020 -

NOTA AUTORULUI

Mi-a fost greu să iau decizia de a modifica numele și detaliile de identificare din această carte pentru că întreaga mea viață profesională n-a fost altceva decât o luptă pentru acuratețe. Pe de altă parte, întreaga mea viață profesională a fost dedicată încercării de a ușura suferința celor îndurerați și ar fi de dorit ca nimeni să nu-și recunoască în aceste pagini vreuna dintre rude și să retrăiască momente de durere crâncenă. Astfel că am precizat doar numele acelor persoane care sunt atât de celebre încât ar fi fost imposibil să nu fie recunoscute. În toate celelalte cazuri am schimbat detaliile pentru a păstra caracterul confidențial al informațiilor relevante.

Nu e de-ajuns în ce-ai a spune să-mbini
    Rafinament, Gândire și Știință.
Ce-i Adevăr și Cinste în vorba-ți să străluce:
Cei ce pun preț pe-a ta înțelepciune, dorească
    și prieteni să îți fie.
Tăcut rămâi de te-ndoiești că adevărul știi pe de-a întregul;
Deși deplin convins, sfielnic totodată să vorbești.
Nu fi ca filfizonii vanitoși, ce de greșesc,
Din ce gândesc nu-i scoți.
Fii gata dar, greșeala bucuros a-ți recunoaște
Şi azi, ce ieri a fost să-ncerci a îndrepta.
Doar adevăr-adevărat a spune nu-i de ajuns
Şi adevărul gol de-l spui de-a dreptul,
Poți a lovi mai crunt decât mințind cu meșteșug,
Învață-ți semenii fără să pară că-nvățătură
    vrei ca să dai.
Iar de nu știu ceva, învață-i, dar,
Părând aminte a le aduce.
Aleasă de purtarea nu îți este, chiar adevăru-ți
    noimă n-are –
Numai așa înțelepciunea iubită se va face.
Fiți generoși cu sfatul ce îl dați.
Zgârciți cu-nțelepciunea să nu vă arătați,
Încrederea să nu trădezi cu rece nepăsare.
Să nu sucești dreptatea, din multă-ngăduință.
Să nu te temi mânia celor înțelepți să o stârnești.
Aceia ce de laudă sunt vrednici
    mustrarea pot primi fără clipire.

Alexander Pope, *Eseu asupra criticii*

1

În față se zăreau nori. Unii arătau ca niște munți înzăpeziți gata să se prăbușească asupră-mi. Alții păreau niște lungi uriași adormiți, odihnindu-se în cuprinsul cerului. Am acționat maneta atât de ușor încât, atunci când avionul s-a înclinat spre stânga, am avut senzația că acționează din instinct, nu ca răspuns la o comandă. Apoi, zarea s-a desfășurat dreaptă înaintea mea. Orizontul e un prieten ciudat: e mereu prezent, scânteind între cer și pământ, dar distant și inaccesibil.

Sub mine se întindeau Colinele de Nord, curbele lor domoale sugerând bizar conturul corpului omenesc. Acum erau tăiate cu precizie de autostradă. Mașinile păreau că se urmăresc una pe alta de-a lungul liniei ei adânci, lucind ca niște peștișori. Mai departe, autostrada M4 dispărea, iar terenul cobora spre apă, un râu cu o rețea de afluenți.

Şi un oraș, cu un centru solid, roșu, din care se răsfirau șosele mărginite de clădiri mai moderne, în culori deschise.

Am înghițit în sec.

Orașul se dezintegra.

Am început să clipesc.

Cutremur?

Culorile orașului se unduiau. Clădirile păreau niște pietricele pe fundul râului, văzute distorsionat prin lentila apei curgătoare.

Curenți de aer neobișnuiți?

Nu. Era altceva. Pentru că orașul pulsa la unison cu o senzație pe care o simțeam puternic, asemenea unui soi de greață. Dar de rău augur.

Am început să clipesc mai rapid și mâna mi s-a încleștat pe manete de parcă mi-aș fi putut controla starea prin modificarea altitudinii sau a direcției de zbor. Dar senzația aceasta își avea

sursa în corpul meu, pe care îl luase în stăpânire cu o forță care-mi tăia respirația.

Eu sunt o persoană cu capul pe umeri, rațională. Așadar, căutam o explicație rațională. Ce mâncasem la micul dejun? Pâine prăjită? Un aliment inofensiv, pe care nu se putea da vina pentru violența senzației de greață care mă cuprinsese. Şi dacă nu era ceva digestiv, atunci ce să fi fost? Simțeam, înainte de orice altceva, o tristețe nelămurită și... da... teamă! Ca o prevestire a unui dezastru. Poate chiar un imbold să particip la declanșarea acelui ceva.

M-a săgetat un gând absurd, irațional. Ce-ar fi să abandonez avionul?

M-am luptat din răsputeri să rămân așezat, să respir, să păstrez controlul asupra avionului, să clipesc. Să-mi revin la normal.

Apoi, mi-am aruncat privirea pe ecranul GPS-ului. Indica: Hungerford.

Case vechi, de cărămidă, în centru. Hungerford. La periferie, străzi cenușii și terenuri de joacă. Hungerford. Fu curând înlocuit de pădurea Savernake, o întindere vastă de vegetație. Încet-încet, pădurea îmi aduse un sentiment de liniște, de parcă eram un hoinar care se bucura de umbra ei verde. Inima îmi galopa încă din cauza groazei care mă apucase câteva clipe mai devreme. Oare ce se întâmplase cu mine?

Am împlinit șaizeci de ani. Ca medic legist, am făcut mai bine de 20 000 de autopsii. Dar această experiență trăită recent m-a făcut ca, pentru prima oară în cariera mea, să îmi dau seama că activitatea mea profesională, care mă expune la interacțiunea cu corpul omenesc lipsit de viață după ce a trecut prin boală, descompunere, violență, măcelărire, explozie, înmormântare și dezastre de proporții, mă poate afecta emoțional.

Hai, totuși, să zicem că n-a fost un atac de panică. Dar întâmplarea m-a zguduit, făcându-mă să-mi pun întrebări. Ar fi cazul să cer ajutorul unui

psiholog? Sau poate chiar al unui psihiatru? Şi ceva care mă tulbura și mai mult: voiam să renunț la această profesie?

2

Măcelul din Hungerford, așa cum a rămas cunoscut, a fost primul caz din cariera mea de medic legist și, în mod absurd, aproape a coincis cu începutul acesteia. Eram tânăr și plin de entuziasm. Specializarea mea durase mulți ani. Ani de pregătire intensă, superspecializată, care depășea studiile anatomopatologice obișnuite. Trebuie să recunosc totuși că plictiseala orelor nesfârșite petrecute la microscop, observând diferențele minuscule la nivel celular, aproape că m-a făcut să renunț. În repetate rânduri a trebuit să îmi reînflăcărez interesul, furișându-mă în biroul mentorului meu, doctorul Rufus Crompton. Mă lăsa să-i umblu prin dosare și să analizez fotografiile cazurilor de care se ocupase, așa că uneori mă prindea noaptea stând acolo, absorbit în cercetare. Şi, până să plec, îmi aminteam motivul pentru care eram acolo.

În cele din urmă mi-am terminat studiile. Am obținut repede un post la secția de medicină legală de la Guy's Hospital și cel mai cunoscut medic anatomopatolog de la momentul acela din Marea Britanie, doctorul Iain West, m-a luat sub aripa lui.

Pe atunci, la sfârșitul anilor optzeci, medicul anatomopatolog trebuia să adopte imaginea masculului alpha, să pozeze în tip dur, cu limbaj colorat și rezistent la băutură și să se alăture ofițerilor de poliție de rang superior. Cei care au o profesie absolut necesară, dar care le repugnă semenilor, consideră că au dreptul să meargă țanțoși, iar Iain avea, într-adevăr, un asemenea mers. Era un individ charismatic, un medic legist

de excepție și o fiară când era martor în instanță, nesfiindu-se să se încaiere cu avocații. Ştia să bea bine, să cucerească femei și să capteze atenția unui bar întreg cu o povestire de calitate. Deși eram timid uneori, crezusem că fac figură bună în societate până când m-am trezit jucând rolul unui prâslea nătărău pe lângă Iain. El era o prezență strălucitoare în localurile din Londra, iar eu stăteam în umbră, alături de un public pierdut în admirația lui, arareori îndrăznind să fac și eu câte o remarcă inteligentă. Sau poate asta se întâmpla pentru că nu găseam o replică spirituală pe moment, ci abia peste o oră sau chiar mai târziu.

Iain era șeful secției și se vedea clar că era cel mai tare din breaslă. Măcelul din Hungerford fusese un dezastru național de proporții și o tragedie pentru locuitorii orașului, mai ales pentru familiile lovite direct. În condiții obișnuite, Iain s-ar fi implicat în acest caz fără întârziere, el fiind șeful. Dar era mijlocul lui august, iar el se afla în concediu, așa că am preluat eu cazul.

Eram la volan, mă întorceam acasă de la serviciu, când am primit un mesaj pe pager. Viața fără telefon mobil e greu de imaginat acum, dar, în 1987, nu aveam la dispoziție altceva decât un semnal sonor care să mă anunțe că trebuia să sun fără întârziere. Am deschis radioul, să văd dacă nu cumva alerta avea legătură cu vreo știre. Şi chiar avea.

Un individ înarmat făcuse ravagii intr-un orășel obscur din Berkshire, al cărui nume probabil că-mi trecuse cândva pe la ureche, dar unde nu pusesem nicicând piciorul. Asasinul își făcuse de cap ucigând la întâmplare. Începuse din zona pădurii Savernake și se îndreptase spre centrul orașului Hungerford, iar acum se baricadase în clădirea unei școli și era înconjurat de poliție. Polițiștii încercau să-l convingă să se predea. Reporterii credeau că omorâse zece oameni, dar,

întrucât orașul se afla intr-un fel de stare de asediu, nu se putea obține un număr precis.

Am ajuns acasă, pe atunci o locuință cochetă din Surrey. O căsătorie fericită, doi copilași jucându-se în grădină, nelipsita guvernantă: o diferență de la cer la pământ între acest tablou și locuințele unde se petrecuseră crime pe care le vizitam ca parte a muncii mele. Ştiam că Jen, soția mea, nu ajunsese probabil acasă în ziua respectivă, pentru că studia din greu.

Am intrat pe ușa din față și m-am dus direct la telefon, luându-mi la revedere de la bona care pleca. Am primit informații de ultimă oră și am discutat cu poliția și cu ofițerul anchetator dacă era cazul să mă deplasez la Hungerford chiar în seara respectivă. Ei au insistat să vin cât mai repede. Le-am promis că voi porni imediat ce ajunge soția acasă.

In timp ce le pregăteam ceaiul copiilor am ascultat la radio știrile care prezentau informațiile de ultimă oră despre Hungerford. Apoi le-am făcut baie, le-am citit o poveste și i-am dus la culcare.

Le-am urat somn ușor. Era obiceiul meu din fiecare seară.

Eram părintele grijuliu, devotat copiilor, și, în același timp, legistul care ardea de nerăbdare să se arunce în mașină și să-și ia în primire cel mai important caz din cariera sa de până atunci. Când Jen a intrat în casă, părintele din mine a dispărut complet. Am sărutat-o, mi-am luat rămas-bun de la ea și am țâșnit pe ușă.

Ofițerul de la Serviciul Investigații Criminale îmi spusese să ies de pe autostrada M4 la intersecția numărul 14 și să aștept să fiu preluat de o mașină de poliție. Câteva clipe mai târziu, mașina respectivă s-a oprit lângă a mea și două chipuri morocănoase s-au întors spre mine. N-au folosit vreo formulă de salut.

— Domnul doctor Shepherd?

Am încuviințat printr-un semn cu capul.

— Urmați-ne.

Evident că am ascultat știrile tot drumul, așa că știam că măcelul se soldase cu moartea pistolarului. Îl chema Michael Ryan, avea douăzeci și șapte de ani și, dintr-un motiv imposibil de ghicit, deschisese focul asupra orașului Hungerford, fiind înarmat cu două semiautomate și un pistol Beretta. Acum era mort: se sinucisese sau un lunetist îl scutise de acest efort. Nu era permis accesul presei, răniții fuseseră duși la spital, locuitorii rezidenți erau închiși în case, iar acum orașul era dominat de moarte și de forțele de ordine.

Am trecut de un baraj al forțelor de ordine și conduceam foarte încet după mașina poliției de-a lungul unor străzi de o pustietate sinistră. Soarele de vară își revărsa ultimele raze lungi înainte de apus peste acest oraș fantomatic, scăldându-l într-o lumină blândă și caldă. Cei vii erau ascunși în casele lor, dar nu li se putea ghici prezența nici măcar la ferestre. Nu era nici o mașină pe drum în afara mașinilor noastre. Nu lătra nici un câine. Nici o pisică nu se strecura printre ghivece de flori. Până și păsările tăcuseră.

După mai multe viraje pe străzile întortocheate ale zonei suburbane, am trecut pe lângă un Renault roșu oprit câș pe marginea drumului. Peste volan se prăbușise corpul unei femei. Mai departe, când am intrat în Southside, am dat peste ruinele fumegânde ale casei lui Ryan, pe partea stângă. Şoseaua era blocată, într-o mașină de poliție zăcea trupul neînsuflețit al unui ofițer. Mașina era ciuruită de gloanțe. O Toyota albastră, al cărei șofer era și el mort acum, intrase în coliziune cu mașina de poliție.

Un bărbat mai în vârstă zăcea într-o baltă de sânge lângă poarta grădinii. Pe carosabil se afla corpul unei femei mai în vârstă căzute cu fața în jos. Aflasem de la știri că aceasta era probabil mama lui Ryan. Zăcea în fața casei ei mistuite de

flăcări. Ceva mai departe, era un bărbat pe o alee, cu lesa câinelui în mână. Juxtapunerea activităților cotidiene și a cumplitelor asasinate care tocmai se săvârșiseră în acel crepuscul de august ținea de domeniul fantasticului. Așa ceva nu se mai întâmplase până atunci în Anglia.

Ne-am oprit la secția de poliție. S-a auzit o bufnitură când am închis portiera mașinii, apoi o altă bufnitură, când polițistul a închis și el portiera, după care tăcerea apăsătoare s-a așternut din nou asupra orașului, înăbușindu-l. De abia mulți ani mai târziu aveam să mai aud o asemenea tăcere, tăcerea care se lasă după groază. De obicei, scena unei crime este însoțită de multă forfotă - ofițeri de poliție, detectivi, specialiști care cercetează locul crimei, oameni care completează hârtii foșnitoare, fac fotografii, dau telefoane sau păzesc intrarea. Dar oroarea întâmplărilor acelei zile părea să fi adus orașul Hungerford într-o stare de îngheț comparabilă cu rigiditatea cadaverică.

Secția de poliție arăta mai mult ca o casă particulară. Era în renovare, pe podea erau grămezi de piatră de var, iar din tavan atârnau fire electrice. Cred că cineva m-a salutat. Trebuie să fi dat mâna cu cineva. Dar, acum, privind în urmă, cred că toate aceste formalități s-au desfășurat într-o liniște totală.

Curând avea să se întunece, iar eu mă aflam într-o mașină de poliție îndreptându-mă spre școala unde Michael Ryan se baricadase și în cele din urmă se împușcase.

Înaintam foarte încet pe strada tăcută. Am prins în faruri o mașină lovită, al cărei șofer zăcea nemișcat. M-am dat jos încă o dată să văd despre ce e vorba. Raza lanternei mele a alunecat peste picioare, trunchi și cap. Cauza morții era clară. O plagă în zona feței produsă prin împușcare.

Ne-am oprit la alte câteva mașini. Rănile provocate de gloanțe erau în fiecare caz în locuri

diferite. Unele victime aveau o singură rană, altele mai multe.

Vehiculele venite să remorcheze mașinile lovite stăteau la o oarecare distanță, așteptând ca poliția să le înregistreze mai întâi și să ridice cadavrele. M-am întors spre ofițerul care se afla la volan. Vocea mea sparse tăcerea de parcă ar fi sfărâmat un geam de sticlă.

— Nu mai e nevoie să văd și celelalte cadavre in situ. Cauza morții e clară, așa că mă voi ocupa de ele la autopsie.

— Am vrea să vă uitați puțin la Ryan, totuși, zise el.

Am încuviințat printr-o înclinare a capului.

La școala John O'Gaunt se aflau mult mai mulți polițiști.

Mi s-au prezentat datele cazului la intrare.

— Ne-a spus că are o bombă. Nu l-am percheziționat încă, pentru că ne temeam să nu explodeze dacă-l mișcăm. Dar v-am ruga să aruncați o privire și să declarați decesul. Asta în caz că explodează când manevrăm noi cadavrul. De acord?

— De acord.

— Vă dăm o vestă antiglonț?

Am refuzat. O asemenea vestă era proiectată să oprească un glonț, dar ar fi fost inutilă la o distanță atât de mică față de o bombă. Şi, la urma urmelor, nu intenționam să-l ating pe Ryan câtuși de puțin.

Am urcat la etaj. Mirosul acela de cauciuc din școli! Când au deschis ușa clasei, am văzut pupitrele. Unele erau împrăștiate, dar cele mai multe se aflau în șiruri ordonate. Pe pereți erau lipite fotografii și planșe științifice. Totul arăta perfect normal. Cu excepția unui cadavru care stătea așezat, sprijinit de perete în fața clasei, lângă tablă.

Asasinul purta o jachetă verde. Dacă n-ar fi avut o gaură de glonț în cap ai fi putut crede că

tipul era la o partidă de vânătoare. Mâna dreaptă îi căzuse în poală. În ea ținea un pistol Beretta.

În timp ce mă îndreptam spre el, observam că polițiștii se retrăgeau în tăcere. Am auzit ușa închizându-se în urma mea. De dincolo de ușă am auzit un mesaj venit prin stație: „E înăuntru".

Mă aflam singur în clasă cu cel mai mare asasin în masă din Marea Britanie. Lucrările profesorului Keith Simpson, acel titan al anatomopatologiei criminalistice, mă atrăseseră spre prezenta mea profesie, dar nu-mi amintesc să fi vorbit despre o asemenea situație în vreuna din cărțile lui.

Percepeam intens tot ce mă înconjura. Sunetele înfundate de dincolo de ușă. Luminile electrice de afară, care făceau umbrele de pe tavan să se suprapună. Raza propriei mele lanterne. Mirosul acela de cretă și de sudoare, caracteristic claselor, amestecat acum în mod bizar cu mirosul de sânge. Am traversat încăperea, concentrându-mă asupra cadavrului din colț. Când am ajuns lângă el, am îngenuncheat ca să-i văd mai bine. Arma care curmase atâtea vieți în ziua aceea era ațintită direct spre mine.

Michael Ryan se împușcase în tâmpla dreaptă. Glonțul îi străbătuse capul și ieșise prin tâmpla cealaltă. L-am observat când am ieșit din încăpere - intrase într-un panou cu anunțuri din partea opusă a clasei.

I-am informat pe ofițeri. Pe cadavru nu exista nici un fel de explozibil. Moartea fusese provocată de împușcătura în tâmpla dreaptă, un indiciu tipic al suicidului.

Apoi, ușurat că plecam din locul acela funest, am accelerat pe șosea. Dar se părea că tăcerea care domnea în oraș se strecurase în mașină și era acum alături de mine, un pasager incomod și nedorit. Brusc, am fost copleșit de tot ce văzusem în ziua aceea. De enormitatea spectacolului. De oroarea pe care o emana. Am tras pe marginea șoselei și am

stat în întuneric în timp ce mașinile treceau pe lângă mine, cu farurile aprinse, nevăzând și nebănuind nimic.

Am băgat de seamă doar când o mașină a poliției a oprit în spatele meu și când am auzit un ciocănit în geam.

— Mă scuzați, domnule. Vă simțiți bine?

I-am spus cine sunt și unde fusesem. Polițistul a clătinat din cap, m-a privit cu atenție, m-a evaluat, întrebându-se dacă să mă creadă sau nu.

— Trebuie să mă odihnesc puțin, înainte de a porni mai departe.

Ofițerii de poliție știu ce înseamnă trecerea de la muncă la viața de acasă. A clătinat din nou din cap și s-a întors în mașina lui. Evident, ca să-mi verifice povestea. Am mai stat așa câteva minute și am știut că lăsam în urmă Hungerfordul și mă îndreptam spre casă. Am semnalizat, i-am făcut cu mâna în semn de la revedere și m-am alăturat din nou fluviului traficului de pe șosea. Mașina poliției a pornit după a mea, urmărindu-mă protector o distanță scurtă înainte de a rămâne în urmă și de a vira în altă direcție. Mi-am continuat drumul singur.

Când am ajuns acasă, copiii dormeau și Jen se uita la televizor.

— Știu unde ai fost, mi-a spus ea. A fost oribil, nu?

Da, fusese oribil. Dar am răspuns doar printr-o ridicare de umeri. M-am întors cu spatele ca să nu-mi vadă expresia chipului. Simțeam nevoia să anihilez știrile difuzate la televizor, cu tot cu reporterii care discutau evenimentele din Hungerford cu multă însuflețire, comunicând senzația de necesitate presantă. Morților din Hungerford nu le mai trebuiau nici însuflețire, nici grabă. Fuseseră măcelăriți pur și simplu în timp ce-și vedeau de treburile lor zilnice, treburi pe care ei le considerau importante și prioritare, până în clipa în care li s-a pus punct ireversibil. Acum,

nimic nu mai conta pentru ei. Nimic nu mai era prioritar.

Am dat o mulțime de telefoane până noaptea târziu ca să aranjez cum voi efectua atât de multe autopsii în ziua următoare. Speram să-i ajut pe polițiști să reconstituie fiecare caz în parte și traseul lui Ryan cu ajutorul martorilor. Reconstituirea este esențială. Are o mare importanță atât pentru toți cei implicați, cât și pentru întreaga lume. Noi toți, ca oameni, avem nevoie să cunoaștem adevărul. Despre moartea anumitor semeni. Despre moarte în general.

*

Dimineața următoare m-am ocupat de niște autopsii de rutină: bețivi, toxicomani și atacuri de cord, toate acestea la morga din Westminster. În timp ce colegii îmi cereau detalii despre Hungerford, polițiștii de acolo transportau ultimele cadavre la morga de la Royal Berkshire Hospital din Reading. Am ajuns pe la ora două după-amiaza și am fost întâmpinat de echipă, după care ne-am așezat la o ceașcă de ceai, modul caracteristic breslei noastre de a lega cunoștințe. Ceaiul este considerat un element care nu poate lipsi din peisajul unei săli de autopsie, atât un drept, cât și o datorie care trebuie îndeplinită înainte de a ne apuca de lucru.

Ușa s-a deschis brusc și Pam Derby și-a făcut o intrare furtunoasă. În încăpere se produse o rumoare. Pam era secretara noastră minionă, dar care juca un rol primordial.

— În regulă! zise ea.

Era genul de persoană căreia nu i te puteai împotrivi, iar acum avea un aer de eficiență la cote maxime. Doi asistenți de morgă, nu foarte încântați, veneau în urma ei, luptându-se cu un computer.

— Unde găsesc o priză?

Nu era o întrebare, ci un ordin. Computerele de birou se aflau în copilăria lor timpurie în 1987 și erau niște puișori cam prea bine dezvoltați. De fapt, al nostru probabil că ieșise dintr-un ou de dinozaur, deoarece Pam trebuise să-l transporte de la Guy's Hospital cu o camionetă.

A văzut că îmi pusesem șorțul verde și cizmele de cauciuc albe și eram pe punctul de a începe examinarea exterioară și radiografiile. Eram gata de lucru.

— Nu, nu, nu poți începe. Trebuie să așteptăm să se încălzească puțin calculatorul, ceea ce durează vreo zece minute. Altfel, o să fii cu mult înaintea mea. Fă-mi o ceașcă de ceai, comandă ea.

Iain West se amăgea dacă-și imagina că el este șeful secției.

Computerul și ibricul sfârâiau, iar Pam s-a așezat în fața calculatorului.

— Nebunia asta nu e cine știe ce, zise ea repede. Se vede de la o poștă că au fost împușcați.

Pam era la curent cu haosul emoțional stârnit de crimele în adevăratul sens al cuvântului. Din acest motiv, atât ea, cât și ceilalți membri ai personalului se relaxau adesea citind romane polițiste cu intrigă bine construită, în care asasinul lasă indicii clare, iar în final toate piesele jocului se aranjează frumos. Lumea aceasta este foarte departe de multiplele versiuni ale adevărului, de detaliile și interpretările care nu concordă - acesta este adevăratul chip, deloc drăgălaș, al anchetelor criminale din lumea reală.

Pam avea dreptate, nu ne aștepta nici o descoperire surprinzătoare astăzi. Dar fiecare victimă era fratele, sora, părintele, copilul sau iubitul cuiva. Fiecare victimă avea o anumită valoare pentru familia și pentru prietenii ei și fiecare constituia o enigmă în sine care-și aștepta soluționarea. Cele șase mese se înșirau până la peretele opus al sălii, fiind ocupate din două în

două: suprafețele libere aveau să fie folosite la ambalarea și etichetarea sutelor de mostre pe care urma să le prelevăm.

Primul cadavru examinat a fost cel al lui Michael Ryan. Probabil că rudele defuncților își exprimaseră dorința să nu fie ținut în aceeași morgă alături de victime, cu atât mai puțin în aceeași sală de autopsie. De fapt, toată lumea voia să scape de el cât mai repede cu putință. Jurnaliștii dădeau de înțeles, cu o satisfacție atotcunoscătoare, că fusese „eliminat" de SAS - în ciuda comunicatului de presă lansat de poliție, după concluzia mea din seara precedentă, conform căruia individul se sinucisese. Acum trebuia să declarăm din nou că sinuciderea a fost confirmată în urma autopsiei.

O examinare post-mortem, numită și autopsie, se efectuează în două cazuri. În prima situație, are loc după un deces din cauze naturale, de obicei într-un spital, în ciuda faptului că se cunoaște cauza morții, pentru a confirma diagnosticul pacientului și pentru a evalua posibilele efecte ale tratamentului. Aparținătorilor defunctului li se va cere consimțământul, aceștia având dreptul de a refuza. Din fericire, majoritatea își dau acordul. Alegerea lor îi poate ajuta pe alți pacienți prin șansa extraordinară care li se oferă medicilor de a afla lucruri noi și de a-și îmbunătăți practica. Consider că este un act de mare generozitate să-ți dai consimțământul într-un asemenea caz.

În a doua situație, cauza morții este necunoscută sau există suspiciuni că decesul nu s-a produs din cauze naturale. Atunci, decesul este investigat de un anchetator. Toate decesele inexplicabile, survenite în urma unor acțiuni criminale sau asupra cărora planează suspiciunea, sunt cercetate nu printr-o simplă autopsie, ci printr-o autopsie medico-legală. Aceasta este o investigare completă și extrem de minuțioasă atât a

exteriorului, cât și a interiorului corpului. Ulterior, toate detaliile examinării sunt înregistrate de medicul legist în raportul autopsiei.

Raportul trebuie să confirme identificarea formală a victimei, iar aceasta în sine reprezintă un proces foarte laborios și care, uneori, nu poate fi finalizat. În raport trebuie să se specifice și motivul pentru care autopsia a fost solicitată de poliție sau de anchetator. Îi menționează pe toți cei prezenți în timpul desfășurării ei. Prezintă detalii ale testelor de laborator efectuate ulterior.

Partea cea mai consistentă a raportului reprezintă o descriere exactă a elementelor aflate de patolog. De obicei, propunem o interpretare a acestor rezultate și la final stabilim cauza morții. Dacă nu reușim să stabilim cauza morții, specificăm acest lucru, dar, în general, mai întâi discutăm toate posibilitățile.

În ciuda pregătirii noastre îndelungate, în timpul căreia învățăm să identificăm aspectele microscopice și macroscopice ale organelor afectate de mii de boli, partea crucială a unei autopsii constă în evaluarea vizuală atentă a corpului din fața noastră, în timpul examinării externe amănunțite, măsurăm și notăm dimensiunea, amplasarea și forma fiecărei zgârieturi și contuzii, precum și orice orificiu făcut de un glonț sau de o plagă înjunghiată. Poate părea simplu în comparație cu analiza medicală a interiorului corpului, dar s-a dovedit a fi componenta cea mai importantă a reconstituirii unei crime. Adesea trecem prea repede peste examinarea externă, considerând-o simplă formalitate, apoi, la mult timp după ce corpul a fost incinerat, începem să regretăm însemnările acelea sumare.

Michael Ryan era un asasin în masă. Omorâse șaisprezece oameni și rănise aproape tot pe atâția. Până în acest moment, cariera mea se concentrase asupra victimelor unor accidente, ale unor acțiuni

criminale sau pur și simplu ale neșansei. Rareori aveam ocazia să-i văd pe făptași și, cu siguranță, nu văzusem niciodată pe nimeni care să fi fost autorul atâtor asasinate și răniri. Puteam oare, de fapt, se cuvenea, să-i acord lui Ryan tot același respect cu care mă ocupam de victimele lui?

Eram conștient că răspunsul era afirmativ. Sentimentele nu-și au locul în sala de autopsie. Cred că unul dintre cele mai mari talente pe care le-am dobândit este acela de a nu simți repulsie morală în cazuri în care alții ar considera că un asemenea sentiment nu ar fi doar justificat, ci chiar s-ar impune. Astfel, am reușit să-mi alung din minte și din inimă orice-aș fi simțit față de acest tânăr și față de faptele lui. Ştiam că examinarea corpului său neînsuflețit cerea tot atâta grijă și atenție ca restul victimelor, dacă nu chiar mai multă. Numai după ce efectuam o examinare amănunțită eram în măsură să-i ofer anchetatorului informațiile necesare furnizării verdictului corect în cadrul cercetării penale. Ştiam că dovezile jucau un rol central în stabilirea verdictului, pentru a preîntâmpina posibilele contestări ale rezultatelor sau inevitabilele teorii ale conspirației.

Erau greu să-ți imaginezi că tânărul zvelt care zăcea pe masa de autopsie tocmai curmase atâtea vieți. Toți cei prezenți - ofițerii de poliție, personalul de la morgă și chiar Pam - îl priveau nedumeriți. Părea la fel de vulnerabil ca oricare altă victimă, ca oricare dintre victimele lui.

Apoi m-am apucat de treabă. L-am examinat în detaliu, concentrându-mă asupra rănilor de la cap - locul pe unde intrase și, respectiv, ieșise glonțul. Pasul următor consta în examinarea organelor interne și în prelevarea de mostre pentru analiza toxicologică. Iar în cele din urmă, trebuia să analizez traiectoria glonțului prin creier.

Când am început să lucrez, s-a așternut o tăcere mormântală. Nimeni nu adresa nimănui nici o vorbă. Nu se auzea nici un zăngănit. Nici o

bufnitură. Nimeni nu atinsese ceainicul sau vreo cană de ceai. Totul era cufundat în tăcere. Până și temperatura părea să fi scăzut simțitor. Imediat ce am terminat, l-au scos din sală. Nimeni nu voia să se afle în preajma acestui tânăr ciudat care dusese o viață liniștită alături de mama sa, bântuit de obsesia armelor de foc și de cine știe ce gânduri.

Apoi am trecut la victimele lui Ryan și mi-am dat seama că mă aștepta o zi lungă și stresantă. Camerele frigorifice se deschideau și se închideau cu un zăngănit pe măsură ce terminam o autopsie și începeam alta. În afară de acest zgomot și de sunetul vocii mele în timp ce-i dictam lui Pam, era tăcere deplină. Mă ajuta un medic patolog stagiar, Jeanette MacFarlane. Pam dactilografia ce-i dictam și un grup mișcător de fotografi și de ofițeri de poliție se ținea după mine când treceam de la o masă la alta, cei de rang superior notând informațiile, iar ceilalți primind probele.

Membrii personalului de la morgă lucrau în spatele meu, toaletând cadavrele și cosându-le, pregătindu-le pentru a putea fi văzute de familiile lor.

Cazurile erau clare, toate decesele fuseseră provocate de răni prin împușcare. Nici una dintre victime nu-l văzuse pe Ryan înarmat până în dinți și se speriase făcând un atac de cord. Dar datoria mea era să identific semnele vreunei afecțiuni preexistente care ar fi provocat sau grăbit moartea. Trebuia să înregistrez fiecare rană, să o descriu, să o analizez, să înregistrez traiectoria glonțului sau a gloanțelor. Mă deplasam de la un cadavru la altul, dându-i instrucțiuni fotografului, măsurând rănile, observând anormalitățile, iar Pam îmi dactilografia litania. Treptat, imaginea dezastrului produs de Ryan începea să ia contur.

În general, victimele împușcate o singură dată fuseseră ucise de la distanță. Dacă apuca să se apropie de o victimă, se pare că Michael Ryan simțea impulsul de a trage de mai multe ori.

Când mama lui, care era bucătăreasă la cantina unei școli, a auzit de la o prietenă ce se petrece, s-a întors acasă ca să-l oprească. Prietena ei a adus-o cu mașina până în zona de sud a orașului, iar ea a mers pe jos spre casă, trecând pe lângă morți și răniți, și s-a apropiat fără teamă de fiul ei.

Ea a strigat:

— Termină, Michael.

S-a întors spre ea și a împușcat-o în picior cu pistolul semiautomat, iar ea s-a prăbușit cu fața în jos. Cred că la prima împușcătură nu voise decât să o rănească. Apoi s-a apropiat de ea și, ajungând deasupra ei, a împușcat-o în spate de două ori ca să o omoare.

Ultimele două răni prezentau fumul și arsura tipice pentru împușcăturile de la mică distanță, de aproximativ cincisprezece centimetri. Poate n-a putut să o privească în ochi când a ucis-o. Până să intre ea în scenă, asasinul se limitase doar la zona din jurul casei lui, iar teoria mea este că moartea ei a declanșat măcelul care a urmat în tot orașul. Cred că a simțit libertatea de a se putea dezlănțui, de a se bucura de o putere extraordinară, necunoscută până atunci, puterea pe care i-o dădeau armele asupra celor neînarmați.

În zilele următoare mi-am continuat activitatea aceasta sinistră, trecând de la un corp neînsuflețit la altul. Moartea acestor oameni pusese capăt brutal și surprinzător unor vieți pașnice, lipsite de evenimente deosebite. Toți cei prezenți în morgă eram impresionați puternic de cele întâmplate, dar nu puteam să ne lăsăm năpădiți de groază, nici măcar de indignare. Un anatomopatolog nu-și poate permite luxul de a se lăsa șocat. Misiunea sa este să stabilească adevărul cu luciditatea unui clinician. Uneori, suntem forțați să ne înăbușim propria umanitate pentru a fi de folos societății. Cred că tocmai această umanitate reprimată atât de multă vreme și-a făcut simțită

prezența în timp ce survolam orașul Hungerford la aproape trei decenii după acele întâmplări.

De fapt, mi-au trebuit aproape treizeci de ani ca să recunosc față de mine însumi cât de profund mă afectase măcelul. La momentul respectiv am refuzat să accept că eram tulburat sau întristat câtuși de puțin. Colegii mei, adevărați masculi alpha sau bărbați care aspirau la acest statut, îmi slujeau de model, și nici unul dintre ei n-ar fi trădat vreo urmă de asemenea emoții, nici nu și-ar fi îngăduit să se gândească la așa ceva. Categoric nu! Ca să fiu în stare să fac față unei asemenea activități, trebuia să mă concentrez asupra integrității profesionale a profesorului Keith Simpson, anatomopatologul criminalist care mă inspirase în adolescență să îmbrățișez o asemenea carieră. Vorbise el vreodată în lucrările sale despre tulburare sau groază? Nu, niciodată.

Când s-a întors din concediu, Iain nu m-a întrebat nimic despre Hungerford, nu mi-a dat nici un sfat și nu a făcut nici o aluzie la evenimentele care avuseseră loc acolo. Era vădit furios pe mine că îmi permisesem să preiau un caz de o asemenea importanță în absența lui, deși era datoria mea să-i țin locul în timpul concediului. Oare ar fi trebuit să iau legătura cu el și să-l chem din vacanță? Poate că da și sigur și-ar fi întrerupt concediul pentru un asemenea caz. Amândoi eram conștienți că un asemenea caz i s-ar fi cuvenit lui: el se ocupase de o mulțime de explozii și de împușcături de care era responsabilă Armata Republicană Irlandeză. Balistica era, într-adevăr, teritoriul lui.

Felul în care-și exprima nemulțumirea era afișarea unei atitudini glaciale, dar, treptat, mi-au ajuns la urechi niște informații prin colegi că Iain considera că Ryan comisese o prostie majoră când își alesese să provoace dezastrul în timp ce el, Iain, era plecat în concediu. La care noi am adăugat și că, de parcă asta n-ar fi fost de ajuns, Iain era convins că fusese un gest idiot din partea lui Ryan

să se sinucidă, răpindu-i astfel renumitului doctor West ocazia unei apariții spectaculoase în instanță.

Evenimentele din Hungerford au fost un motiv de răceală între noi multă vreme, dar, fără îndoială, poziția mea la Guy's Hospital și probabil reputația mea la nivel național au fost influențate de participarea mea la ele. Încetasem să mai fiu umbra stângace și plină de admirație a lui Iain. Devenisem eu însumi un patolog criminalist de renume.

3

Valul ciudat și emoționant de amintiri care m-au năpădit pe neașteptate făcându-mă să retrăiesc evenimentele din 1987 din Hungerford s-a șters în clipa în care am încheiat transmisiunile radio, m-am pregătit de aterizare și am adus avionul la sol în siguranță. E un Cessna 172 pe care-l împart cu aproximativ alte douăzeci de persoane din Liverpool. E plăcerea mea (și totodată nebunia mea, pentru că o călătorie directă cu trenul este de obicei mult mai rapidă) să mă deplasez cu avionul la întruniri sau autopsii în Anglia și în Irlanda ori de câte ori mi se ivește ocazia.

Am coborât cu câteva smucituri pe pista micuțului aerodrom plin de verdeață, luminat de un soare strălucitor, am parcat și am oprit motorul. M-am dat jos din Cessna și l-am zărit pe colegul care mă aștepta. Mă simțeam bine. Când am urcat în mașină, am început să mă întreb dacă ce se întâmplase acolo sus fusese doar o închipuire. Să nu fi avut suficient oxigen în carlingă? Greu de crezut, la o altitudine de vreo mie de metri. În orice caz, acum știam cu siguranță că reacția mea n-avea cum să fi fost atât de violentă pe cât mi se păruse. Nu fusese nici pe departe un atac de panică.

Pe drumul de întoarcere, condițiile meteo mai capricioase mi-au solicitat atenția la maximum așa

că nu am mai avut când să mă gândesc la Hungerford. Doar atât cât să-l ocolesc. Atunci, pentru prima oară, mi-a trecut prin minte că preocuparea oricărui pilot de a rămâne în viață, care e mai puternică decât orice alt gând, sentiment sau temere, poate fi unul dintre motivele pentru care preferam să zbor.

Când am ajuns în cele din urmă acasă, norii se risipiseră dând la iveală un cer senin de amurg de vară. Mi-am turnat un pahar de whisky cu sifon și am ieșit pe verandă să mă bucur de ultimele raze ale apusului.

Dar deodată, pe nesimțite, lumina sidefată a crepusculului de vară și acea amuțire nemișcată care-l însoțea mi-au retrezit amintirea orașului... Hungerford. Din nou. Mi s-a accelerat ritmul inimii. M-a cuprins o amețeală ciudată, deși nu luasem nici măcar o sorbitură din băutură. Mă deplasam încă o dată foarte încet de-a lungul străzilor unui orășel pe lângă trupuri care zăceau fără viață pe peluzele din fața casei, în mașini, pe trotuare. O teamă cumplită și-a înfipt ghearele în pieptul meu și a început să-l apese cu forță.

Am tras adânc aer în piept. Ca să mă liniștesc. Mi-am spus că acum știam despre ce era vorba. Ajunsesem la concluzia că mintea îmi juca feste. Evident că despre așa ceva era vorba. Deci, dacă mă străduiam, trebuia să reușesc să o controlez. Evident.

Am continuat să respir adânc. Am închis ochii. Trebuia să zdrobesc senzația asta, așa cum zdrobești gheața între degete.

Încet-încet, m-am relaxat. Pumnul încleștat s-a detensionat. Respirația îmi devenea din ce în ce mai calmă. Mi-am dus paharul la buze cu un gest șovăitor. Da. Totul era acum sub control.

Până să-mi golesc paharul, găsisem răspunsuri sigure la cele două întrebări pe care mi le pusesem în avion în acea dimineață. Evident că nu aveam nevoie de ajutorul unui psiholog și în

nici un caz de un consult psihiatric: până și ideea părea absurdă. Şi nici nu aveam nici un motiv să pun capăt carierei mele de patolog criminalist. Ce mi se întâmpla azi avea să treacă și totul avea să fie bine. În mod cert.

*

Câteva luni mai târziu, în toamna anului 2015, mai multe atacuri teroriste organizate în Paris, în câteva baruri, restaurante, un stadion și o sală de concert au luat 130 de vieți și au rănit alte sute de persoane. Fusesem chemat la un caz și am auzit știrile la radio, în spatele reporterului se auzeau vaierele sirenelor care însoțesc fiecare situație de criză și un vacarm de voci înspăimântate. Peisajul auditiv al terorii. A trebuit să opresc mașina.

M-am oprit într-un refugiu din apropierea casei și am închis ochii. Dar, chiar cu ochii închiși, tot puteam vedea. Iar urechile auzeau. Luminile albastre ale ambulanțelor. Cordoane de poliție. Şiruri de mese de autopsie sub neoane, iar pe ele fragmente de corp omenesc. Strigăte. Radiouri ale poliției. Ţipetele răniților, în fața ochilor mei, cadavre. În nări, miasmele morții. O mână, un picior, un copil. O tânără care dansase într-un club de noapte, iar acum zăcea cu intestinele afară. Bărbați cu costume și cravate, rămași fără picioare. Funcționari, bucătărese, studenți, pensionari. Toți făcuți zob.

Nu-mi dau seama care dintre dezastrele la care fusesem martor îmi apărea acum în fața ochilor: exploziile din Bali, cele din Londra din 7 iulie, dezastrul feroviar de la Clapham, scufundarea vasului *Marchiza,* 11 Septembrie din New York, masacrul de la Whitehaven... sau poate toate laolaltă.

Am rămas pe loc, așteptând să se domolească valul care mă copleșise. După ce a trecut, am

rămas cu o senzație de tristețe și de spaimă. Mirosul descompunerii a părut că zăbovește câteva minute în mașina mea. Am inspirat adânc. Apoi mirosul a dispărut.

Am pornit motorul. Tulburat, dar stăpân pe mine.

Poate că era cazul să stau de vorbă cu un specialist, la urma urmelor. Sau poate cu un preot? în orice caz, cu o persoană gata să ne preia slăbiciunile și să ne insufle putere.

Am făcut un gest involuntar cu capul, alungând ideea. Categoric, nu. Ce se întâmplase în Paris era cumplit, dar nu mi se solicitase ajutorul, așa că nu era treaba mea. Aveam o înțelegere completă a morții și nu mă temeam de ea deloc. Ştirile din Paris activaseră pe neașteptate un rezervor de amintiri, dar crevasa care amenința să mă înghită se închisese la loc. Îi compătimeam pe colegii mei francezi, fiind conștient de noaptea nesfârșită care le stătea înainte. Mi-am continuat drumul. Spre morgă și spre treburile mele obișnuite. Cu siguranță aveam să-mi revin.

4

Legătura mea cu moartea, intimă și îndepărtată în același timp, a început de la o vârstă fragedă. Provin dintr-o familie suficient de înstărită ca să beneficiez de un trai confortabil. Tatăl meu era contabil în cadrul unei instituții financiare locale și se mutase cu mama din nordul Angliei în sudul țării să facă avere. Nu dispuneam de averi considerabile, dar eram destul de prosperi. Oamenii care insistă asupra clasificărilor ne-ar fi plasat în stratul inferior al clasei de mijloc. Sora mea este cu zece ani mai mare decât mine, iar fratele meu cu cinci. Eram mezinul răsfățat al familiei. Un singur lucru ne deosebea de alte familii. Mama avea o suferință cardiacă, ceea ce însemna că se topea de la o zi la alta.

În copilărie suferise de febră reumatică și una dintre complicațiile acelei infecții consta în degenerescența progresivă a valvei mitrale. Acum știu lucrul acesta. Dar pe atunci știam doar că își pierderea suflul după cel mai mic efort fizic și că, spre deosebire de mamele altor copii, nu putea sta prea mult în picioare.

Helen, sora mea mai mare, îmi povestise că mama fusese cândva o femeie voioasă și plină de energie care-l târa fără milă pe îndărătnicul și ursuzul meu tată pe ringul de dans ori de câte ori se ivea ocazia. Care pornise cu el într-un tur al Europei pe un tandem exact când războiul stătea să izbucnească. Care era sufletul petrecerilor.

Îmi plăcea să stau în camera de zi și să-mi ascult sora povestindu-mi întâmplări cu mama noastră. Pe atunci, nu se obișnuia ca pereții să fie ornamentați, fapt compensat prin modelul încărcat al covoarelor. În colțul camerei se afla un televizor mic alb-negru, care avea un punctuleț alb în centrul ecranului chiar după ce stingeai aparatul, continuând să strălucească fascinant în întuneric. Se afla și un aparat de radio (o combinație enormă între un pick-up și un tranzistor), a cărei parte frontală era dintr-o pânză. Acest aparat emitea muzică clasică, acel tip de muzică despre care cei din clasa de mijloc considerau că-i ajută să se cultive.

Focul electric strălucea cald, deși probabil că emitea mai multă lumină decât căldură. Fotoliile se poate să fi fost roase, dar erau strategic acoperite cu huse. Într-adevăr, era foarte antrenant să stai pe covorul colorat țipător din living și să asculți povești despre femeia aceea plină de viață care părea să nu aibă nimic în comun cu mama care zăcea adesea în pat. In dormitorul de la etaj sau la spital.

Se interna des în spital și stătea mult, cel puțin așa mi se părea mie, copil fiind. Eu eram de multe ori expediat în vacanțe cu bunica la mare în

Lytham St Annes sau la mătușa mea din Stockport, dar mi-am dat seama târziu după aceea că scopul acestor plecări nu era să mă distrez eu la plajă sau să stau cu vărul meu, ci să o elibereze pe mama de grija mea în timpul operațiilor și al convalescenței.

Când eram acasă cu ea, se străduia din răsputeri să se poarte normal. Se scula în fiecare dimineață și mă pregătea cu dragoste pentru școală (pe vremea aceea, până și copiii din clasele mici se duceau singuri la școală). Dar, într-o zi, mi-am uitat vioara, m-am întors acasă pe neașteptate și am găsit-o în pat. Abia atunci am înțeles că se întorcea în pat în fiecare dimineață imediat după ce ieșeam eu pe ușă. A fost la fel de șocată că fusese descoperită, pe cât am fost și eu să o descopăr. Mă tem că am fost atât de surprins încât chiar i-am făcut reproșuri bietei femei. Voiam să se facă bine și să fie mama care fusese cândva, așa cum o descriau toți. Dar până și eu îmi dădeam seama că se topea sub ochii mei.

Într-o zi de decembrie m-am întors de la școală și n-am găsit-o acasă. Era la spital, un spital care acum se numește Royal Brompton. Mai multe analize și mai multă odihnă. Avea patruzeci și șapte de ani.

M-au luat și pe mine să o văd de Crăciun. Peste amintirea acelei vizite s-au așternut o sumedenie de alte imagini din alte spitale pe care le-am văzut de-a lungul carierei. Trebuie să forez prin depozitele geologice ale anilor experienței mele ca să ajung la Crăciunul anului 1961. Dar, ajungând acolo, imaginea se fragmentează când încerc să o privesc. Poate fi surprinsă doar în viziuni fulgurante.

Ştiam că un copil de nouă ani nu este chiar bine primit într-un salon de spital. Mi s-a atras atenția să fiu cât mai cuminte posibil. Pătruns de cunoașterea acestui fapt, am fost condus de-a lungul unor coridoare cu tavan înalt, pe care răsuna zgomot de pași. Asistente grăbite, în

uniforme apretate și cochete, treceau cu pași mărunți și iuți pe lângă noi. Pe fiecare latură erau saloane spațioase. Miros de dezinfectant. Prin ferestrele îndepărtate, lumina gălbuie a unei zile londoneze mohorâte. Am intrat brusc după tata într-un salon imens. Podele scârțâitoare. Un lung șir de paturi, cu cearșafuri albe, așteptându-și pacienții. Dacă-mi amintesc bine, toate erau goale. Cu excepția unuia singur. Cel al mamei. Privind în urmă, se pare că era singura pacientă în tot salonul de Crăciun.

Aș vrea să-mi pot aminti cum m-a întâmpinat mama, cum m-a privit. Probabil că m-a strâns în brațe și m-a luat de mână. Cred că așa s-a întâmplat. Probabil că m-am urcat lângă ea în pat și i-am arătat ce jucării primisem. Poate chiar am despachetat niște jucării împreună. Cred că asta am făcut. Sper să fi făcut asta.

Câteva săptămâni mai târziu, într-o dimineață friguroasă de ianuarie, m-am trezit devreme, ca de obicei, și am ieșit din camera pe care o împărțeam cu fratele meu Robert. M-am dus în camera părinților, unde mă strecuram în pat lângă tata. Așa făceam în fiecare dimineață. Dar astăzi ceva era în neregulă. Patul era rece. Cearșafurile erau perfect întinse. Nu dormise nimeni în patul acela peste noapte.

M-am furișat până în capul scărilor. Lumini. Lumini aprinse în casă dimineața devreme. Şi glasuri. Nu răsunau obișnuit, așa cum răsună vocile ziua. Aveau tonalitatea voalată a vocilor de noapte, într-un registru straniu, cu ecouri de panică, pe care nu le-am recunoscut. M-am întors tiptil în pat și am stat acolo. Așteptând și îngrijorându-mă. Se întâmplase ceva. Mai devreme sau mai târziu, cineva avea să-mi explice și mie ce anume.

În cele din urmă, tata a intrat în cameră.

Am fost înspăimântați și șocați să-l vedem plângând. L-am privit lung, iar Robert clipea

pentru că de abia se trezise.

Tata ne-a zis:

— Mama voastră a fost o femeie minunată.

Aveam doar nouă ani, așa că n-am prins pe loc nuanța. Robert a trebuit să-mi explice ce voia de fapt să spună acel timp trecut, că mama aparținea acum trecutului. Pentru că murise.

Într-un final, am aflat că tata se dusese, cu o seară înainte, însoțit de sora mea, ca de obicei, să o viziteze la spital - la Royal Brompton. Starea ei nu se îmbunătățise, dar nici nu se agravase, îi spuseseră „noapte bună", așa cum făceau de fiecare dată, și se pregăteau să plece, când asistenta i-a luat de o parte și le-a spus:

— Vă dați seama cât de gravă este starea pacientei? Mă tem că doamna Shepherd nu va prinde ziua de mâine.

Ştirile erau șocante, pentru că nimeni nu se gândise că ar putea să moară. Chiar dacă tata s-ar fi gândit la această posibilitate sau dacă personalul medical i-ar fi sugerat-o, reușise să se convingă că așa ceva nu se va întâmpla. Era la spital ca să se facă bine. O vizitau rudele. Așa stăteau lucrurile. Nimeni nu-și imagina că situația aceasta avea să se sfârșească.

De fapt, suferea de o boală de inimă foarte gravă. Insuficiență cardiacă și făcuse acum și o bronho-pneumonie, o boală care adeseori este numită „prietena bătrânilor", pentru că le curmă celor slabi suferința mai repede. Era clar că nu va supraviețui pneumoniei, cu toate că acum existau antibiotice cu care se putea trata infecția. Dacă penicilina ar fi fost descoperită mai devreme, nu i-ar fi fost afectată inima de febră reumatică în copilărie.

Peste ani, când eram student la medicină, tata a scos dintr-un sertar, cu un gest solemn, raportul autopsiei ei și m-a rugat să-i explic despre ce fusese vorba. I-am spus că organismul ei reacționase la febra reumatică din copilărie

producând în sânge niște substanțe care distrugeau bacteriile. Dar substanțele respective nu atacau doar infecția, ci și propriile țesuturi ale corpului - în cazul de față, valva mitrală - o situație clasică. Această valvă, care controlează fluxul sangvin prin partea stângă a inimii, fusese atât de rău afectată încât se rigidizase și rămăsese blocată, parțial închisă. De fiecare dată când mama ajungea la spital pentru o intervenție pe cord, chirurgii îi eliberau vârfurile valvei cu degetele. Rezultatul: valva funcționa ceva mai normal o vreme, iar sângele circula bine între atriul stâng și ventriculul stâng. Sau, oarecum mai bine. Pentru o vreme.

Acesta era motivul pentru care ajungea la spital aproape în stare de comă și se întorcea plină de viață. Dar de fiecare dată progresul era tot mai mic.

La epoca respectivă, o asemenea procedură pe cord deschis ținea de domeniul pionieratului chirurgical, dar nu reprezenta o soluție în lupta cu o valvă cardiacă necooperantă pe care însuși corpul pacientului era hotărât să o distrugă. Zece ani mai târziu, când am început să studiez medicina, acest tratament era depășit. Astăzi ar fi beneficiat de o valvă nouă, artificială, și ar mai fi putut duce o viață activă încă mulți ani.

Nu știam aceste lucruri când a murit mama. Nu știam nici ce trebuia să simt. Toți mă priveau cu lacrimi în ochi, așteptând parcă ceva. Dar ce anume? M-am dus la prietenul meu John care locuia în casa vecină. Era sâmbătă și toată familia era acasă. Mama lui era înlăcrimată și s-a purtat foarte afectuos, iar noi doi, John și cu mine, ne-am uitat la desene animate la televizor. Mi-am dat seama că nu era cazul să râd nici măcar la scenele amuzante.

Aceeași scenă s-a repetat curând după aceea când m-am întors de la școală și am găsit casa plină de rude și de flori. Mai târziu, mi-am dat seama că avusese loc înmormântarea. Nimănui nu-

i trecuse prin minte că ar fi trebuit să particip și eu. Când am intrat în casă, toți m-au privit îndureraţi. Oare ce așteptau ei de la mine? Ce voiau să fac sau să zic? Nu simțeam nimic, în adâncul meu probabil nu înțelegeam conceptul de moarte. Mama dispăruse de atâtea ori până atunci, dar se întorsese de fiecare dată. Deși lucrurile arătau diferit acum, poate eram sigur că urma să se întoarcă și de data asta.

Când mă gândesc la anii copilăriei mele și la mama mea, am amintiri foarte vagi și nu mă încearcă nici un sentiment. Să fie aceasta oare din cauza deselor ei spitalizări și a ciudatei ei absențe chiar când era acasă? Oare de ce îmi revin în memorie atât de multe lucruri despre bunicii mei, despre fratele meu și despre sora mea, despre tata, despre mătușa mea... dar în locul ei este un spațiu gol? Cred că spațiul acela va rămâne gol pentru totdeauna.

*

După moartea mamei s-a întâmplat ceva cu totul neașteptat. Tatăl meu a devenit alt om. Cred că ne-a cântărit pierderea și a încercat să o compenseze jucând rolul dublu de mamă și de tată. Din posac și distant, s-a transformat într-un om extrem de iubitor. Sora mea cea mare ne-a ajutat mult, deși împlinise nouăsprezece ani când a murit mama și plecase de acasă la studii la colegiul pedagogic. Tata crezuse la un moment dat că se va întoarce să aibă grijă de frații ei, dar ea a avut înțelepciunea de a nu face acest gest, deși a continuat să fie cea mai iubitoare și de nădejde soră din câte există, chiar și după ce s-a căsătorit câțiva ani mai târziu.

Tata se ocupa de casă, gătea, făcea cumpărăturile și avea o slujbă cu normă întreagă într-o vreme când tații care-și creșteau singuri copiii erau foarte rari, iar consumerismul era atât

de puțin dezvoltat încât oamenii care veneau de la serviciu găseau întotdeauna magazinele închise. Nutrea convingerea clară că atunci când îți puneai mintea să faci ceva reușeai cu siguranță. Așa că a schimbat instalația electrică din toată casa, a zugrăvit bucătăria, a reparat mașina și s-a apucat de gătit (rezultatele erau uneori, trebuie să recunoaștem, discutabile). Mai mult, și-a organizat viața încât să ne poată oferi tot ce ne trebuia, iar aceasta presupunea și descoperirea noii sale abilități de a oferi și de a primi multă afecțiune. Privind în urmă, mă cuprinde o admirație profundă față de el.

Există o fotografie alb-negru în care apare tatăl meu, care ține în poală un copil bine dezvoltat, cu picioare lungi, învelit într-o pătură. Copilul trebuie că eram eu. Amândoi suntem cufundați în somn. Fotografia reprezintă o scenă puțin obișnuită pentru epoca aceea. Bărbații care după război se aflau la vârsta maturității fuseseră crescuți de tați cu educație victoriană și pur și simplu nu știau cum să manifeste o asemenea afecțiune și bunătate față de copiii lor.

S-a îngrijit să am o copilărie fericită. Îmi plăcea școala, mi-am trecut examenele cu brio, iubeam înotul, eram membru al clubului local de tineret, cântam în cor și aveam o mulțime de prieteni. Tatăl unuia dintre acești prieteni era medic. Pe când aveam vreo treisprezece ani, ca să ne sperie, a subtilizat din biblioteca tatălui său o carte de medicină și a adus-o la școală.

Era *Medicina Legală* (a treia ediție) semnată de profesorul Keith Simpson, o carte micuță, soioasă, cu coperte roșii, care nu promitea mare lucru la prima vedere. Dar, între coperte, se găseau o mulțime de poze care prezentau morți. Majoritatea victime ale unor crime. Fuseseră strangulați, electrocutați, spânzurați, împușcați, asfixiați, omorâți prin răni de cuțit... profesorului Simpson nu-i scăpase nici o fațetă a ororii. Văzuse

tot ce se putea vedea. Era o fotografie în care se vedea urma în formă de ferigă pe care o lasă pe piele o lovitură de trăsnet, alta care arăta interiorul craniului unui băiat lovit în cap cu o cărămidă și o întreagă galerie de răni provocate la intrarea și la ieșirea unui glonț, precum și fotografii înfățișând cadavre aflate în diferite stadii de descompunere.

Conceptul de moarte îmi era foarte cunoscut. Suferisem direct efectele unui asemenea eveniment. Dar nu știam nimic despre aspectul fizic al morții. Mama murise departe de mine, într-un spital, și nimeni nu socotise de cuviință să mă lase să o văd moartă. Chiar și un amator în domeniul psihologiei își putea da seama că nevoia de a mă familiariza cu aspectul fizic al morții stătea la baza interesului meu special față de acel exemplar din *Medicina Legală* de Keith Simpson. Eram mai mult decât interesat, eram pur și simplu fascinat. Nu era vorba de senzualitate și era ceva ce depășea gustul altor băieți pentru macabru.

Am cerut cartea cu împrumut și am studiat-o ore în șir. Am citit și am recitit textul și m-am uitat cu atenție la imaginile care-l însoțeau. Erau foarte grăitoare, mai ales că la momentul acela nu se făcea nici un efort în sensul protejării rudelor, așa că fețele victimelor nu erau ascunse.

Poate doream să ajung să mă raportez la lucrul acela cumplit, răul suprem numit moarte, din perspectiva detașată, clinică, analitică a marelui Simpson. Poate Simpson m-a ajutat să fac față unei situații căreia nu i se poate face față. Sau poate eram pur și simplu fascinat de amestecul acesta de medicină și de detectivistică.

Mă gândeam să studiez medicina. Anatomopatologia era interesantă, dar anatomopatologia criminalistică era medicină plus altceva. Am înțeles că, spre deosebire de alți anatomopatologi, anatomopatologul criminalist are pacienți. Dar, spre deosebire de alți doctori, pacienții de care se ocupă acesta sunt morți. Și, cu

siguranță, viața acestui doctor nu se compara cu aceea a unui medic de familie care era întâmpinat în fiecare dimineață de o coadă de pacienți cu guturai.

Am aflat că patologul criminalist putea fi chemat la un caz de moarte suspectă la orice oră din zi sau din noapte, iar aceasta putea însemna că trebuie să se deplaseze la locul unde se petrecuse crima. Misiunea lui (pe atunci membrii acestei profesii erau în exclusivitate bărbați) consta în examinarea minuțioasă a cadavrului pentru a-i ajuta pe polițiști în rezolvarea cazului. Dacă victima era un om omorât prin împușcare cu o armă de foc, legistul avea de analizat nu numai locul și rănile, ci trebuia, zicea Simpson, să solicite să examineze armele de foc găsite în apropiere.

După care, trebuie să-și pună patru întrebări:

1. Rana a putut fi provocată de arma respectivă?

2. De la ce distanță s-a tras?

3. Din ce direcție?

4. E posibil ca rana să fi fost produsă *chiar* de victimă?

Profesorul Keith Simpson considera că toate aceste lucruri trebuiau acoperite într-o singură zi de lucru. Nerăbdător să aflu cât mai multe, am citit tot ce am găsit despre el și m-am îndrăgostit de felul în care se deplasa cât putea de repede la locul crimei, pe vremea aceea călătorind cu trenul cu aburi, și își folosea cunoștințele medicale pentru a-i ajuta pe anchetatori să reconstituie omorurile, să soluționeze cazurile fără soluție, să îi reabiliteze pe cei nevinovați, să își prezinte rezultatele cercetărilor în instanță și să-l facă pe făptaș să suporte consecințele legale.

După aceea, viitorul mi s-a lămurit pe deplin. Ambiția mea îndrăzneață era să devin al doilea profesor Keith Simpson.

5

Mă aflam la subsolul enorm cu pereții placați cu faianță albă ai unei clinici din Bloomsbury. Neoanele străluceau deasupra mea. În fața mea, sub un cearșaf, zăcea primul cadavru pe care aveam să-l văd vreodată. Corpul i se contura sinistru prin învelitoare.

Toții studenții la medicină de la University College din Londra trebuiau să urmeze cursul de anatomie. Eram aproximativ șaptezeci de studenți în anul întâi, și cu toții știam despre ce era vorba în cursul de anatomie. Disecții. Mai făcusem la școală o disecție pe un rechin de talie mică și pe un șobolan de laborator. Acum urma să disecăm un corp omenesc.

Când am simțit mirosul de formol în timp ce coboram scările l-am recunoscut imediat - era mirosul din laboratoarele de biologie. Am înaintat prin sală, trecând pe lângă vreo patruzeci de mese de faianță pe care se aflau cadavre la care lucrau studenți din anii mai mari. Ne-am strecurat cu băgare de seamă, știind că sub cearșafurile respective se aflau corpuri neînsuflețite. La un moment dat, am atins una dintre mese și s-a deplasat un colț al cearșafului, dând la iveală un picior enorm și păros de gorilă. Ha, ha, material didactic pentru cursul de anatomie comparată! M-am forțat să chicotesc. Cu toții am făcut la fel. Nu ne simțeam în largul nostru.

Mulți alții ar fi considerat înfricoșător sau dezgustător ce urma să facem noi. Dar neliniștea mea avea alte resorturi. Eram hotărât să calc pe urmele profesorului Keith Simpson și să devin patolog criminalist, dar, până atunci, nu văzusem morți decât în fotografii. Cum aveam să reacționez la vederea primului cadavru? Ştiam că, dacă aș fi vomitat, leșinat, pălit sau dacă pur și simplu aș fi ezitat (mulți dintre cei de față erau pe punctul de a avea una dintre aceste reacții), atunci cariera pe care o alesesem urma să ia sfârșit înainte de a fi început.

Eram câte patru la fiecare masă de disecție, purtând halate albe noi și apretate, adunați în jurul unui cadavru. Aveam să petrecem un an și jumătate alături de aceste corpuri, pe toată durata cursului de anatomie, până aveam să le cunoaștem din punct de vedere fizic mai bine decât s-ar fi putut cunoaște vreodată posesorii lor în timpul vieții. Totuși, aveam să aflăm despre ei ca oameni mai puțin decât un necunoscut alături de care ar fi călătorit cu autobuzul și le-ar fi văzut expresia feței sau le-ar fi auzit vocea.

În timp ce ne așteptam profesorul, am încercat cu toții, fiecare în felul lui, să ne controlăm emoțiile. Dar rotunjimile acelor forme umane care se conturau explicit pe sub cearșafuri au determinat o schimbare a dinamicii grupului. Simțeam impulsul de a brava. Unii glumeam, alții râdeam tare. Ochii ni se întâlneau și zăboveam multă vreme cu privirea unii asupra altora. Au fost lansate câteva invitații romantice fără nici o inhibiție. Sub imperiul acestei presiuni noi și necunoscute se stabileau relații interpersonale vibrante a căror energie umplea toată sala.

Apoi profesorul a început să vorbească, iar noi am devenit atenți și tăcuți în jurul cadavrelor. Cuvintele lui răsunau pe un fundal de liniște adâncă. Lumina orbitoare se răsfrângea în plăcuțele ceramice, în halatele noastre, în bisturiele strălucitoare și în trăsăturile încordate ale chipurilor noastre din care părea că se scursese sângele.

Cearșafurile au fost date la o parte și ei ne-au apărut înaintea ochilor. Ei, morții. Cenușii, nemișcați, muți și orbi. Unii studenți și-au ațintit privirea asupra profesorului. Alții priveau lung la trupul gol din fața lor sau la figura împietrită.

Pe masa noastră se afla corpul unui bărbat vârstnic. Avea ochii și gura închise, pomeții erau pronunțați, bărbia fermă, avea mâinile pe lângă trup, abdomenul rotunjit, genunchii afectați de

artroză și labele picioarelor mari. Vulnerabil și invulnerabil în același timp. Omenesc și neomenesc totodată.

Ni s-a comunicat data morții persoanelor ale căror cadavre le studiam. În cazul celui de care ne ocupam noi, decesul survenise cu un an înainte. Omul acesta făcuse gestul nobil de a-și pune rămășițele pământești la dispoziția științei medicale, iar noi, studenții boboci, treceam drept reprezentanți ai aceste științe. Fusese îmbălsămat la scurt timp după ce murise, fiind păstrat în formol înainte de a ajunge pe masa de disecție. Doar cu puțin timp în urmă aflasem că ciudata culoare cenușie a cadavrului era efectul formolului, nu al morții.

Nu știam numele persoanelor cărora le aparținuseră corpurile pe care le studiam și nu ni se comunicase nici un detaliu despre viața lor, în încercarea de a le dezumaniza într-o oarecare măsură, întrucât ajunsesem să cunosc *Medicina Legală* a profesorului Simpson aproape pe dinafară, se poate să fi nutrit în secret speranța de a descoperi măcar o rană provocată prin împușcare, dar ni se spusese că toți decedaseră din cauze naturale și că, oricum, nu ni se cerea să stabilim cauza morții, deși era posibil să o identificăm. Nu era vorba decât despre o simplă familiarizare cu anatomia corpului uman și cu modul în care funcționa acesta. Aveam să aflăm cum sunt atașați mușchii de schelet, să observăm fibrele nervoase, să analizăm sistemul vascular al rinichilor și al inimii.

Ne-am deschis manualele de anatomie: *Manual de anatomie* de Aitken, Causey, Joseph și Young, volumul 1, partea întâi: toracele și membrele superioare. Profesorul ne-a informat că urma să începem cu o secțiune prin centrul pieptului și a întrebat care student din fiecare grup dorea să manevreze bisturiul. Întrebarea a fost

întâmpinată cu tăcere. Cine era dispus să facă prima incizie în trupul omenesc?

Eu, eu eram acela. O mare provocare pentru mine. Trebuia să aflu dacă eram potrivit pentru această profesie.

Am privit chipul mortului, o mărturie mută a îndelungatei absențe a proprietarului. Oare ce văzuse el în viața lui? Ce știuse? Aparținuse aceleiași lumi ca și noi, dar, în anul care trecuse de la moartea lui, această lume se schimbase și se mișcase, dar el nu mai luase parte la aceste transformări. M-am uitat la pieptul lui. Pielea lui nu semăna deloc cu a mea. Era fermă, dar părea de cauciuc.

Am ridicat bisturiul. Mai lucrasem cu bisturiul la școală, dar acesta părea foarte greu. Cu ce forță trebuia să apăs ca să pot străpunge mușchii corpului omenesc? Fiecare membru al grupului avea privirea ațintită asupra mea. Era tăcere deplină.

Am văzut cum o mână apăsa bisturiul pe pieptul cadavrului. Am observat mâna și mi-am dat seama că este a mea. Ceilalți studenți își întinseseră gâturile să vadă mai bine ce se întâmplă. Am apăsat pe bisturiu. Nimic. Am apăsat cu mai multă putere și am simțit cum cedează pielea. Făcusem o incizie. Am tras lama în jos încet și sigur. Mușchiul se desfăcea pe măsură ce tăiam cât de drept puteam, de la manubriu până la apendicele xifoid. Urma să îndepărtăm mușchii de parcă am fi deschis o carte în care să citim corpul omenesc. Am simțit impulsul de a pătrunde mai adânc, fără întârziere, și de a descoperi ce se ascundea în interior.

Eram atât de adâncit în ce făceam, încât nu mai eram atent la profesor, la ceilalți studenți, la mirosul de formol. Când am auzit vocea profesorului, mi-am ridicat privirea și am clipit surprins, în jurul nostru se produsese rumoare. O studentă dintr-un alt grup leșinase, iar în jurul ei se

strânseseră colegii încercând să o ajute. Ușile batante ale sălii se mișcau, semn că ieșise cineva în viteză. Alți câțiva studenți se îndreptau acum spre aceleași uși. Printre ei se număra și un prieten de-al meu care a părăsit atunci definitiv atât studiul anatomiei, cât și al medicinei. Dar între noi, cei care rămăseserăm, se crease o legătură strânsă. Realizând o disecție umană, deveneam împreună un grup de profesioniști. Pătrundeam astfel într-un cerc restrâns, ne afiliam unei secte, unui trib. Eram inițiați. Iar în ce mă privea, acest prim contact cu bisturiul îmi confirma marea speranță: eram în elementul meu.

*

Pe lângă cursul de anatomie, am aflat cu bucurie că beneficiam, ca student la medicină, și de invitația de a participa la necropsiile care se făceau zilnic în jurul prânzului. Era vorba de pacienți care mureau la Spitalul Colegiului Universitar. Profitam adesea de aceste invitații, când nu eram ocupat cu o halbă de bere și o plăcintă la Clubul Studențesc. Aceste necropsii, care aveau și scop didactic, erau foarte diferite de abordarea noastră lentă, meticuloasă, strat cu strat, mușchi cu mușchi, nerv cu nerv a corpului.

Aici aveam șansa de a urmări niște experți desfășurându-și activitatea. Începeau cu secționarea pe linie mediană, așa cum procedam și noi la cursul de anatomie, dar fără nici o ezitare. Apoi îi observam cum îndepărtau cu multă îndemânare straturile corpului pentru a descoperi organele și cauza morții. Un cancer cu metastaze, un pancreas bolnav, o hemoragie cerebrală, o arteră blocată. Voiam să le văd pe toate.

Universitatea ne oferea o mulțime de oportunități: să facem lucruri interesante, să studiem, să ne distrăm, să socializăm. M-am simțit foarte ușurat când am plecat de acasă și m-am

integrat în lumea aceasta, pentru că lucrurile se schimbaseră acasă. Devenise un loc inconfortabil uneori, unde domnea o atmosferă încordată.

Tata, deși plin de grijă și de afecțiune, devenise irascibil după moartea mamei. Foarte irascibil. Înțeleg foarte bine sursa acestei stări: cea pe care o adorase nu mai era, iar treburile pe care le împărțiseră până atunci cădeau acum exclusiv în sarcina lui. Rămăsese cu un copil care avea nevoie de dragoste și cu un fiu care devenise un adolescent recalcitrant, întrucât resimțea mai acut pierderea mamei. Mai mult decât orice altceva, tata avea nevoie de o prezență feminină în viața lui.

În ciuda adâncii lui suferințe, la ceva timp după moartea mamei a început să iasă cu alte femei. Robert și cu mine n-am comentat nimic: tata era nefericit, iar Lillian, una dintre fostele lui iubite, văduvă și ea acum, îl ajuta să se simtă mai bine - de fapt, nu numai pe el, ci pe noi toți. Era caldă și afectuoasă. Râdea foarte mult. Casa noastră era tăcută, cu spații goale, bântuită de umbre și de amintiri. Casa lui Lillian era zgomotoasă și veselă, cu bucate gustoase pe masă și mulți prieteni care le savurau. Iar Lillian dădea petreceri. Petreceri! Am fost și noi la o petrecere de Crăciun, chicotind și hârjonindu-ne cu ceilalți oaspeți, în timp ce treceam o portocală de la unul la altul ajutându-ne doar de bărbie.

Din nefericire, Lillian a dispărut din peisaj. Cineva - și suspectul principal era Lillian însăși - lansase un zvon că urma să-i devină soție tatălui meu. Reacția lui a fost să se întoarcă pe călcâie și să fugă. El ajunsese să transforme amintirea mamei în imaginea unei sfinte și probabil că i s-ar fi părut un sacrilegiu să se căsătorească atât de repede.

Într-o vară, când ne aflam cu toții într-o vacanță în Devon, tata ne-a părăsit, anunțându-ne că se duce să viziteze o prietenă de demult. Nu ne-

a scăpat amănuntul că se dichisise în vederea întâlnirii cu această veche prietenă.

A doua zi a venit cu ea să ne-o prezinte. O chema Joyce. Fuseseră colegi de birou cândva, dar ea plecase din Londra din motive necunoscute și se retrăsese în regiunea ei natală, în sud-vest.

Joyce își dădea toată silința să se facă plăcută. Era o femeie între două vârste, ștearsă și grețos de dulceagă, dar am iertat-o pentru că o compătimeam. Era obișnuită să fie umilită. Şi, într-adevăr, am aflat mai târziu că locuia împreună cu tatăl ei suferind și cu o mamă care o teroriza. Pe lângă părinți, mai avea o nepoată, căsătorită, care părea prietenoasă. În afară de nepoată, de tatăl lipsit de orice autoritate și de mama cumplită, Joyce nu mai avea pe nimeni altcineva. Relația dintre ea și tatăl meu s-a dovedit a fi mai mult decât o simplă vizită într-o vacanță. A început să ne viziteze acasă în fiecare weekend. Încerca să joace rolul de mamă, dar nu se pricepea să interacționeze cu doi adolescenți. Pe de altă parte, ne pregătea mesele, care erau cu totul altceva față de ce ne pregătea tata. Odată a încercat chiar să ne facă paella, o noutate în anii șaizeci. Făcea curățenie și, în ansamblu, a imprimat o notă feminină locuinței noastre tipic masculine.

— N-avem nevoie de grija unei femei, zicea Robert, căruia îi displăceau dulcegăriile ei și felul prostesc în care încerca să umple golurile. Golurile create prin dispariția mamei, goluri care ar fi trebuit umplute prin îmbrățișări și veselie, pauzele din conversație.

Pe mine nu mă deranja prezența ei, dar preferam să mă refugiez pe la prieteni când venea ea. Adevărul este că, datorită ei, tata era cel puțin mai calm, dacă nu fericit. În omul acela blând și iubitor clocotea un vulcan care putea erupe în orice clipă. Brusc. Pe neașteptate.

Când își pierdea cumpătul, țipa, striga, azvârlea cu ce obiecte avea la îndemână - pe scurt,

mă îngrozea. Asemenea izbucniri nu erau foarte frecvente, dar știam că vulcanul e acolo, așteptând să erupă sub forma unei furii care-i aprindea obrajii și care era atât de înfricoșătoare încât odată am urinat incontrolabil.

Uneori ne duceam la Manchester, la bunica din partea mamei, și stăteam în casa ei primitoare și curată. Într-o dimineață, când aveam vreo treisprezece ani, m-am urcat lângă tata în pat, să stăm de vorbă și să bem o ceașcă de ceai, așa cum făceam de obicei. Stăteam răsfățat pe perne, învelit în cearșafuri curate, cu o cană fierbinte în mână când, deodată, îl aud pe tata zicând:

— Intenționez să o cer pe Joyce în căsătorie.

Primul meu impuls a fost să țip „Nu!“

— E în regulă, i-am răspuns, de fapt.

Mă gândeam că, poate, dacă o lua de soție, ar fi fost fericit. Şi chiar îi doream să fie fericit. Poate căsătoria l-ar mai fi temperat. Şi doream și acest lucru.

Nici unul dintre noi nu a fost invitat la nuntă. Tata pur și simplu s-a urcat într-o zi în mașină și s-a dus la Devon, de unde s-a întors însoțit de Joyce, fiind căsătoriți. Pentru Joyce, căsătoria reprezenta eliberarea de sub teroarea mamei ei, la care visase de când se știa. Poate doar schimba o închisoare cu alta, pentru că devenea prizoniera muncii în gospodărie, care căzuse acum pe umerii ei în totalitate. De fapt, tata părea să-și piardă abilitățile casnice tot atât de repede pe cât le dobândise. Se poate ca perioada lor de curtare să fi fost, de fapt, un interviu de angajare pentru rolul de menajeră.

Sunt ferm convins că Joyce încerca să fie o soție bună. Casa noastră strălucea de curățenie. Dar acum nu mai aveam scăpare: Joyce era mereu prezentă. Nu puteam nici măcar să-mi invit prietenii acasă, pentru că n-avea nici cea mai vagă idee cum să primească musafiri. Dar se purta destul de frumos și, din fericire, a renunțat cu timpul la încercările ei lamentabile de a juca rolul

de mamă, poate pentru că eu nu făceam nici cel mai mic efort să o tratez ca pe o mamă. Eram patru străini care locuiam sub același acoperiș - tata, Joyce, Robert și cu mine. Până și tata se îndepărtase de ea. Nu pot spune că era o căsătorie fericită. Aveau Ioc certuri și existau și perioade de furie înghețată. Odată, spre fericirea noastră secretă, a mea și a lui Robert, tata a dus-o înapoi la mama ei în Devon. Dar s-a întors la noi. Au urmat certuri ziua urmate de episoade nocturne despre care îmi dau seama retroactiv că erau forme de împăcare, ale căror ecouri se prelungeau și dimineața prin tandrețuri care ne făceau să scrâșnim din dinți, dar care, evident, nu durau prea mult. Rămâneam de-a dreptul năuciți.

Robert a plecat la universitate ca să studieze dreptul, o carieră cu care tata era perfect de acord. Îmi era dor de fratele meu, dar absența lui, cel puțin, presupunea mai puține certuri, iar izbucnirile de furie erau puțin mai rare.

După un an, Robert a venit acasă, pentru că nu-și luase examenele. A anunțat că oricum nu voia să studieze dreptul, ci psihologie și sociologie.

Rezultatul acestei declarații a fost o explozie de furie a tatei.

— *Sociologie*? a îngăimat el gâtuit de mânie. Ce știință mai e și *asta*?

Dar Robert chiar a studiat sociologia și a îmbrățișat o carieră academică, predând la diverse universități din Franța, unde a rămas până s-a pensionat.

Ori de câte ori venea în vizită, Helen scotea în evidență fiecare lucru care lipsea din casă. La momentul respectiv, nu-i dădeam atenție surorii mele, dar, cu timpul, mi-am dat seama că avea dreptate. Amintirea mamei era ștearsă treptat. De-a lungul anilor, toate elementele care o puteau evoca au fost eliminate unul câte unul din peisaj - orice obiect decorativ, fotografie, tablou, lucrușor

reparat, coșuleț de lucru, cârpă de praf sau tacâm au dispărut. Biata Joyce încerca să înlocuiască toate aceste lucruri cu ceva adus de ea, dar nimic din ce cumpăra sau făcea ea nu putea umple golul lăsat de mama în casă.

*

Tot timpul cât am stat acasă, până la plecarea mea la Londra, aveam uneori senzația că Joyce șterse amintirea mamei și, mai mult, mă îndepărtase și de tata. Această stare de fapt s-a schimbat după ce am devenit student la medicină. Tata se retrăsese din consiliu și avea o slujbă de contabil în zona centrală a Londrei. Acum, întâlnirile noastre nu se mai limitau la rarele vizite pe care le făceam acasă, unde ne întâlneam sub supravegherea lui Joyce. Puteam lua masa împreună în oraș, ceea ce și făceam adesea. Reușeam din nou să petrecem timp singuri.

Ne duceam mereu la același restaurant din Strada Grecească. Localul era atât de micuț încât îți lăsa impresia că te afli într-un salon particular. Mâncarea era ieftină și delicioasă; aveam o bănuială că bucătăria nu era tocmai curată, dar acest aspect nu conta prea mult; era locul unde, ca tată și fiu, ne bucuram de un prânz într-o atmosferă caldă, apropiată. Era ca în vremurile bune, de dinainte de venirea lui Joyce în viața noastră. El era relaxat și afectuos, și tot așa mă simțeam și eu, poate și pentru că nu exista riscul unei explozii de furie într-un spațiu public. Poate că începuse să mă considere medic și adult; în orice caz, era foarte expansiv. Mi-a spus că, de fapt, „nepoata" lui Joyce era fiica ei, al cărei tată era un pilot canadian pe care-l cunoscuse în timpul războiului. Mama lui Joyce se ocupase de creșterea fetiței, permițându-i lui Joyce să joace doar rolul de mătușă din când în când. Asemenea povești erau destul de obișnuite în anii patruzeci. Secretul acestui accident rușinos i-a

dat ocazia mamei lui Joyce să-și șantajeze fiica, obligând-o la obediență necondiționată. Așa se face că Joyce, aflată la mijlocul vieții, a văzut în tatăl meu un salvator.

Era limpede acum de ce nu fusese în stare să manifeste nici cel mai mic semn de afecțiune maternă față de doi adolescenți. Ii fusese răpită și șansa de a fi mama propriului copil.

Tata mi-a descris până și tristețea zilei când s-au căsătorit. In drum spre Devon, se gândise cât se poate de serios să provoace un accident de mașină, nu să se sinucidă, dar să scape de căsătorie. Dar, în stilul său caracteristic, luase hotărârea să ducă nenorocirea până la capăt ca nu cumva Joyce, sau, mai probabil mama ei, să-l dea în judecată pentru încălcarea promisiunii.

Am zâmbit gândindu-mă la felul în care tata încerca să fie corect în tot ce făcea și mi-am adus aminte de dicționarul pe care mi-l dăruise când împlinisem șaisprezece ani. Pe pagina de gardă se străduise să-mi scrie, cu trăsături de literă lungi și înflorite, într-un chenar trasat perfect cu cerneală, câteva versuri din Alexander Pope. Oare ce versuri erau? Le învățasem pe de rost în adolescență, dar acum nu-mi mai aminteam decât niște frânturi.

Ce-i Adevăr și Cinste în vorba-ți să străluce...

M-am hotărât să învăț din nou toate versurile când mă întorceam la apartamentul unde locuiam. Mi-am amintit că poemul oferea un cod al vieții trăite frumos și al comportamentului corect. Tatăl meu credea în acest cod și voia să mi-l însușesc și eu.

Într-una din acele conversații din timpul prânzului mi-a mărturisit cum, după moartea mamei, fusese adeseori pe punctul de a-și lua viața. Doar gândul că nu ne putea lăsa singuri pe mine și pe Robert l-a oprit. I se prescrisese Valium ca să poată face față vieții de zi cu zi. Treptat, a reușit să renunțe la această medicație, înlocuind-o

cu alcool, ca să poată să doarmă și să se relaxeze. Nu-l văzusem niciodată cherchelit: nu bea niciodată mai mult de un pahar, două de cidru de Devon seara, ceea ce-l ajuta să-și suporte oarecum pierderea și, ulterior, căsătoria nefericită.

Pe lângă mărturisirile despre viața lui personală, cu greșelile comise și regretele care le-au însoțit, mi-a declarat și cât era de mândru de noi trei, copiii lui: de Helen, profesoara, de Robert, lectorul universitar, și de mine, doctorul. S-a gândit și cât de mândră de noi ar fi fost mama. Am fost profund impresionat de această binecuvântare, care părea că vine din partea ambilor părinți. Chiar și azi, deși amândoi părinții nu mai sunt de mult, mă simt mișcat de vorbele acelea, rostite într-un local sărăcăcios din Soho. Mă bucur că am avut șansa de a avea acele discuții deschise de la inimă la inimă cu acest tată drag.

Dar întâlnirile noastre s-au sfârșit după un an. Tatei i s-a oferit un post de lector la Departamentul de Management al Universității Loughborough. O asemenea oportunitate reprezenta o mare realizare pentru cineva care părăsise școala la vârsta de paisprezece ani. Tata și Joyce au trebuit să vândă casa și să se mute în altă regiune a țării. Mă întrebam cum avea să fie influențată relația lor de această mutare. Am realizat că lucrurile între ei au început să meargă mult mai bine: casa din Loughborough nu purta amprenta tristă și de neșters a vreunei foste soții.

Majoritatea studenților se duceau acasă în vacanță, dar eu renunțasem repede la acest obicei. Îmi petreceam vacanțele de vară muncind sau călătorind. În 1974 mă aflam cu amicii într-un Ford Anglia, în drum spre Veneția, de-a lungul coastei italiene, neavând nici cea mai vagă idee despre frământările politice din Grecia pe care le lăsasem în urmă, și ascultând *Tubular Bells* la casetofon... ei bine, n-avea nici o importanță că nu mai aveam unde să mă duc acasă, acum, după ce

tata și Joyce se mutaseră. Una dintre rădăcinile vieții mele fusese smulsă, în timp ce alte rădăcini se formau. Aveam o altă iubită, iar viitorul meu părea că este legat de ea.

6

Aveam aproape treizeci de ani când am realizat prima necropsie, îndeplineam sarcini obișnuite în diverse secții ale spitalului, de la chirurgie la ginecologie, de la dermatologie la psihiatrie. Numai după ce am terminat practica aceasta, la finele anului 1980, am început să mă concentrez asupra țintei mele. Studiam medicina de zece ani și nu mă aflam nici măcar la începutul drumului la capătul căruia aveam să devin anatomopatolog criminalist. Acest drum începea cu specializarea în histopatologie.

Patologia este știința care ne ajută să înțelegem boala, studiind-o la nivelul detaliilor microscopice: îi atribuim o denumire, îi aflăm cauza, îi studiem evoluția. Toată lumea vine într-un fel sau altul în contact cu un laborator medical fără să știe: toate mostrele de sânge și de urină ajung într-un laborator, de exemplu. Analiza amănunțită a atâtor mostre nu e o activitate prea atrăgătoare și nu e deloc surprinzător că secția de patologie este plasată undeva în partea din spate a spitalului, departe de pacienți.

Specializarea ca histopatolog presupune o investiție enormă de timp petrecut la microscop, studiind mostre de țesut bolnav și sănătos. Am pierdut șirul ceasurilor consumate analizând celule neoplazice, de exemplu.

Mi se părea foarte plictisitoare o asemenea activitate, pentru că știam că, atunci când aveam să-mi ating ținta devenind anatomopatolog criminalist, urma să supun asemenea mostre analizei specialiștilor, fiind rareori necesar să le cercetez eu însumi. Dar acum trebuia să parcurg

această etapă. Sunt mulți anatomopatologi care fac necropsii chiar când se știe că decesul a fost din cauze naturale, pentru a stabili cauza exactă a morții. Acesta urma să fie stadiul următor al pregătirii mele. Cum aș fi putut să analizez decese suspecte, inexplicabile și să le privesc din punct de vedere criminalistic, dacă nu puteam stabili cauzele naturale? Prima necropsie pe care am efectuat-o nu avea nici o legătură cu domeniul criminalistic. Corpul aparținea unei persoane care murise la St George's Hospital, în Tooting, iar cazul fusese ales special pentru mine tocmai pentru că era foarte clar.

Ştiam că urma să fiu înconjurat de colegi cu mai multă experiență și de personalul morgii gata să mă ajute, dar tot aveam emoții asemănătoare cu cele din prima zi de școală în timp ce mă îndreptam spre serviciu. Rafale de ploaie izbeau ferestrele autobuzului, apoi se prelingeau pe ele, tulburând contururile lumii de afară, iar eu visam la ziua în care aveam să-mi permit o pereche de pantofi de calitate, care să-mi păstreze picioarele uscate, și o haină bună care să-mi țină de cald. Mă ghemuisem într-un scaun din față pe puntea superioară, iar autobuzul înainta legănându-se spre Tooting Broadway. Reciteam fișa medicală a persoanei decedate încercând să-mi abat astfel gândurile de la ce urma să fac. O primisem cu o zi în urmă, o discutasem cu colegii cu mai multă experiență și o știam aproape pe de rost.

Observasem câteva necropsii la morgă până atunci și așteptam cu un amestec de nerăbdare și teamă momentul când aveam să pun și eu mâna pe bisturiu acolo. Întocmai ca la prima lecție de anatomie, avea să fie un test - nu-mi puteam permite să leșin, să pălesc sau să vomit. O asemenea slăbiciune nu ar fi pus capăt carierei mele, dar știam că ar fi avut grijă colegii să n-o uit niciodată. Același lucru era valabil și pentru greșeli. Ceilalți m-ar fi corectat, apoi m-ar fi

tachinat pe tema respectivă la nesfârșit. Chiar doream să mă descurc bine. Fără degete tăiate în loc de pacient, fără găuri în organe vitale, fără secționări ale intestinelor. Voiam tăieturi precise, o expunere corectă a organelor în cauză, observații înregistrate corect și să stabilesc un diagnostic precis. Mai mult, speram să am puțin noroc și, evident, mult curaj.

Celor mai mulți li se pare dezgustătoare duhoarea de morgă. Eu aș putea spune acum că morgile n-au nici un miros, dar se poate să fie din cauză că m-am obișnuit cu el. La început, și eu aveam senzația că mirosul de formol îmi asalta nasul, ceva acru care aduce cu aroma unor crenguțe rupte: poate ca mirosul de vâsc rupt în timpul iernii sau o tufă de soc vara. Dar mult mai pătrunzător.

La intrarea într-o morgă te întâmpină zarvă de glasuri aproape mereu prietenoase. Şi, deși pare incredibil, adesea se aud râsete, ca în orice alt birou sau loc de muncă de pe fața planetei. De fapt, termenul potrivit pentru dialogul care are loc când antreprenorii de pompe funebre ies și intră ar fi conversație glumeață, deși n-am auzit niciodată glume pe socoteala morților. Aceștia sunt tratați cu cel mai mare respect, din câte am văzut eu.

Intrarea pe unde sunt aduși morții este ascunsă privirilor publicului. De obicei, este situată lângă un birou ordonat, luminat puternic, unde cadavrele aduse recent sunt înregistrate cu grijă, ba chiar cu meticulozitate, și transportate de-a lungul unor coridoare bine luminate spre frigidere dispuse în blocuri de zece-cincisprezece bucăți.

Frigiderele sunt înalte de câțiva metri. În interior, sunt rafturi unde încap aproximativ șase cadavre. Fiecare cadavru este transferat de pe căruciorul de metal, cu ajutorul unei tăvi, pe raft. *Zdrang!* Se închide ușa. *Zvvvrrr.* Căruciorul este parcat, pregătit pentru transportul următor. *Zbang.*

Acesta este fondul sonor al morgii. *Zdrang, zvvvrrr, zbang!*

Cunoșteam aceste sunete și mirosuri. De fapt, morgile începuseră să devină un loc foarte familiar. Dar azi n-aș putea spune că această familiaritate s-a dovedit de vreun folos.

— Vrei o ceașcă de ceai, Dick? m-a invitat un asistent amabil. N-am fost în stare nici măcar să-i răspund, darămite să beau ceva.

Ceilalți membri ai personalului morgii erau hotărâți să trateze cu umor ritul meu de inițiere.

— Ei, Dick, ești sigur că e cadavrul corect? Nu vrei să verifici?

Etc., etc. Am încercat să râd, dar pe trăsăturile mele se fixase risus sardonicus - rânjetul sinistru al otrăviților cu stricnină.

Am ieșit din vestiar în halat și mi-am pus o pereche de cizme de cauciuc ca să intru în sală. Erau de un alb mortuar care se potrivea perfect cu paloarea mea din ziua aceea. Purtam o pereche de mănuși de un galben țipător și un șorț. Echipamentul a suferit o mulțime de modificări de-a lungul timpului, dar la momentul acela șorțul semăna cu cele purtate în abatoare sau măcelării. Mănușile erau, fără îndoială, ieftine și bune la spălatul vaselor, dar te puteau proteja numai împotriva germenilor, nu și a tăieturilor.

— Dick, să nu uiți că mănușile au și rolul de a-ți arăta unde-ți sunt degetele! au fost ultimele sfaturi binevoitoare oferite de personalul de la morgă în timp ce treceam pe lângă camerele frigorifice îndreptându-mă spre sala de necropsii.

Corpul aparținuse unei femei între două vârste internată din cauza unor dureri puternice în piept, care murise câteva zile mai târziu în secția de cardiologie. Personalul de la morgă o pregătise pentru necropsie așezând-o pe o masă placată cu faianță. Era încă acoperită cu giulgiul. Învelirea atentă a cadavrelor în cearșafuri bine întinse era considerată o abilitate specială de care trebuiau să

dea dovadă asistentele și asistenții, la fel de importantă ca aranjarea lenjeriei pe patul de spital cu colțurile împăturite regulamentar. Era un semn de respect față de morți care îi exaspera pe cei care trebuiau să îndeplinească această sarcină: le putea lua o oră și mai bine să învelească un cadavru după toate regulile, iar noi pur și simplu îndepărtam cearșaful la morgă înainte de necropsie. Nu e de mirare că personalul supraocupat a renunțat la acele figuri origami de pânză, înlocuindu-le cu giulgiuri simple de hârtie.

Asistentul a îndepărtat cearșaful, dând la iveală corpul.

Am privit-o cu atenție. Disecția în cadrul cursului de anatomie era una, cadavrele fiind conservate de atât de multă vreme încât deveniseră cenușii, de parcă n-ar fi aparținut niciodată unor oameni vii. Dar, în cazul de față, aveam de-a face cu ceva total diferit. Aici era corpul unei persoane decedate de curând - o femeie care, în ultimele douăzeci și patru de ore trăise și respirase, vorbise cu familia și cu doctorii.

În fișa ei scria că dorise foarte mult să se facă bine cât mai repede ca să poată lua parte la nunta nepoatei ei peste o lună. După care, în mai puțin de o oră, era moartă.

De fapt, nu arăta deloc moartă, ci cât se poate de sănătoasă. Mă încerca o senzație stranie că s-ar fi putut trezi din clipă în clipă. Iar eu urma să-i străpung cu bisturiul carnea rozalie. Să înfig o lamă în toracele ei și apoi să o deschid. Şi chirurgii procedează exact la fel, dar ei au un motiv întemeiat, cel puțin teoretic: încearcă să salveze o viață sau să o îmbunătățească. Eu nu aveam aceste argumente. În clipa aceea m-am întrebat dacă nu cumva aveam mai multe în comun cu un criminal nebun decât cu un doctor.

Colegii cu mai multă experiență au încetat să mă tachineze și au început să mă urmărească foarte atent în timp ce efectuam examinarea externă a

corpului, căutând semne sau indicii ale cauzei morții. Dintotdeauna îmi dorisem să fac lucrul acesta. Muncisem mult să ajung până aici. Dar acum, deodată, ambiția mea de a deveni al doilea Keith Simpson și de a mă specializa în anatomopatologie criminalistică pentru a ajuta la soluționarea crimelor devenise un vis de școlar. Femeia care zăcea nemișcată pe masa de faianță reprezenta realitatea. Ce nebunie m-o fi apucat? Probabil că o luasem razna când decisesem că vreau să fac așa ceva.

— Ești ok? a întrebat cineva. Amuzamentul fusese înlocuit de îngrijorare.

Am tras aer adânc în piept, mi-am încordat voința, am luat bisturiul în mână și l-am poziționat la mijlocul bazei gâtului, între capetele interioare ale claviculelor. Pielea n-a mai opus nici o rezistență când am apăsat lama. Am continuat secționarea cu multă hotărâre, ca să nu-mi tremure mâna. Jos, tot mai jos, în josul corpului, până la osul pubian.

A doua incizie făcută de-a lungul aceleiași linii a fost printr-un strat de grăsime galbenă. Decedata era obeză. Grăsimea se solidifică și se fixează pe piele odată ce corpul se răcește după moarte și poate fi pur și simplu îndepărtată ca o coajă. Sub ea se află stratul muscular, iar sub el, toracele persoanei suple care este acolo bine ascunsă în interiorul corpului rotunjit.

Următoarea incizie a fost și ea foarte ușoară, incizia mușchiului. E greu de crezut cât de mult seamănă corpul uman când este disecat până la os cu animalele sacrificate expuse în măcelării și cât de mult seamănă mușchii omenești cu carnea de friptură.

Acum puteam da la o parte pielea spre exterior, dinspre linia mediană, ca și cum aș fi deschis o carte. Sânii nu împiedică acțiunea. Singura problemă era că trebuia să fiu atent să nu fac vreo tăietură pe pielea subțire din jurul gâtului:

ar fi avut un aspect înspăimântător, iar rudele venite să-și ia rămas-bun ar fi putut crede că e vorba de o urmă de înjunghiere. De fapt, personalul de la morgă se pricepe foarte bine să remedieze greșelile făcute de doctorii începători - dar m-ar fi costat o sticlă de whisky, ceva ce nu prea-mi permiteam. Odată ce pielea, grăsimea și mușchii sunt îndepărtați, partea frontală a cutiei toracice se secționează ușor și se îndepărtează foarte ușor. Odată ce am terminat această operație, aveam acces la organele interne ale acestei femei și le puteam examina.

Plămânii ei arătau vinețiii, inflamați și pătați de fum.

— Hmm, o fumătoare, probabil, ziseră colegii mei cu mai multă experiență, dând din cap dezaprobator, în timp ce-și ascundeau degetele pătate de nicotină.

— Dar culoarea vineție indică edem pulmonar, adăugă un altul.

— Edem pulmonar, am repetat eu stresat. Ceea ce însemna că plămânii erau plini de lichid. Așa ceva se poate întâmpla când inima nu mai funcționează corect din cauza bolii, dar știam că se întâmplă adesea și în timpul procesului propriu-zis al morții, când inima se oprește de tot. Întrucât moartea poate surveni dintr-o mie de cauze, plămânii plini de lichid nu sunt de prea mare ajutor în stabilirea unui diagnostic.

Am deschis sacul care protejează inima. Este în partea stângă a pieptului.

— Nici sânge, nici exces de lichid. Dar se pare că a suferit un infarct de proporții, am zis eu repede, înainte ca altcineva să aibă ocazia să facă această observație. Aproximativ o treime din partea din față a mușchiului inimii era evident mai decolorată decât restul, semn că era neoxigenată, iar fluxul sangvin fusese întrerupt în zona respectivă. Un infarct miocardiac, cunoscut popular ca atac de cord, reprezintă moartea

mușchiului cardiac: dacă pacientul supraviețuiește, mușchiul inimii rămâne cu cicatrice. Dar acest atac de cord era mult prea recent ca să se fi format cicatrice.

— Ce tensiune a avut ultima oară când i s-a măsurat? m-au întrebat ei.

— Mare. 180/100.

— Mare, într-adevăr. Avea o inimă așa de mare... au observat ceilalți.

Mie mi se părea o inimă de dimensiuni normale.

— E mărită?

— Peretele ventriculului stâng pare puțin îngroșat... cântărește-l.

Inima cântărea 510 g. Enorm.

M-au întrebat:

— Ce zici?

— Hm... plămânii sunt plini de lichid. Tensiune arterială crescută, ventriculul stâng mărit și un infarct. Una dintre arterele coronare este blocată de un tromb.

— Da, dar care anume?

Înapoi la cursul de anatomie. Anatomia inimii. Din motive personale, studiasem foarte bine organul acesta. Structura și patologia lui. Mecanismele patogenice asociate. Arterele. Valvele. Mai ales valva mitrală. Da, eram expert în inimă.

— Ar trebui să fie o obstrucție undeva pe... artera descendentă anterioară stângă?

Ei încuviințară printr-o înclinare a capului.

— Ia uită-te!

M-am uitat, și exact așa era. Un cheag mare, roșu și solid care obstrucționase fluxul sangvin de-a lungul arterei, lipsind mușchiul inimii de sângele și de oxigenul necesari, așa că murise pur și simplu.

Ce mecanism extraordinar este corpul omenesc! Așa l-am perceput în acea zi. Pe măsură ce mă adânceam în lucru, teama dispărea. Dar tot

nu m-am putut opri să nu mă minunez de construcția corpului uman: sistemele sale complicate, culorile și, da, frumusețea sa. Sângele nu e doar roșu, ci e de un roșu strălucitor. Vezica biliară nu e pur și simplu verde, ci are nuanța vegetației luxuriante a junglei. Creierul are două culori - alb și cenușiu -, iar cenușiul nu este al unui cer mohorât de noiembrie, ci aduce cu argintiul peștișorilor. Ficatul nu este cafeniu, ca nuanța deprimantă a uniformelor școlare, ci roșcat intens, așa cum sunt brazdele proaspăt arate.

După ce am terminat de examinat fiecare organ în parte și după ce fiecare a fost reașezat la locul lui în corp, angajații de la morgă s-au apucat de activitatea lor magică de restaurare.

— Te-ai descurcat foarte bine, mi-a zis unul dintre colegii mei cu mai multă experiență. N-a fost chiar așa de greu, nu?

Se terminase, iar eu nu fusesem prea rapid - trecuse de mult ora prânzului -, dar mă descurcasem foarte bine. Reușisem să mă detașez de sentimentele față de femei vârstnice cu probleme cardiace, mi-am adunat cunoștințele medicale și m-am comportat cu mult profesionalism. În timp ce mă spălam, am fost copleșit de o senzație de ușurare. Mă simțeam ca un cal de curse care, după ani lungi de antrenament, se intimidase în fața unui obstacol, dar reușise să-l depășească fără probleme.

Nu necropsia s-a dovedit cea mai grea sarcină a zilei respective. Întâlnirea cu rudele femeii a fost de departe mai dificilă. Dacă aș fi putut refuza, aș fi preferat să nu dau ochii cu ei deloc. Dar solicitaseră o întrevedere cu anatomopatologul, ceea ce mi s-a părut ceva rezonabil, ca să afle cum murise. Iar anatomopatologul în cauză eram eu, evident.

M-au salvat colegii care au dat toate explicațiile. Eu pur și simplu nu eram în stare, fiind copleșit de durerea și de șocul prin care

treceau rudele. De fapt, mă simțeam total neputincios în fața sentimentelor pe care le trăiau. Nefericirea lor părea contagioasă, cuprinzându-mi mintea și sufletul, de parcă ne-ar fi legat niște fire invizibile. Nu-mi amintesc să fi zis ceva: dacă am făcut-o, probabil că am repetat la nesfârșit cât de rău îmi părea de pierderea lor. Dar sunt sigur că încuviințam făcând semn cu capul în timp ce vorbeau colegii mei.

Această întâlnire mi-a dezvăluit - deși o asemenea dezvăluire nu cred că era necesară - înspăimântătoarea ciocnire dintre cumplita tăcere și nepăsare a morților și oceanul de sentimente pe care le stârnesc celor vii. Am părăsit camera cu un sentiment de ușurare, fiind atent ca pe viitor să fac tot posibilul să evit rudele decedaților și să rămân în siguranța oferită de lumea celor plecați dintre noi, unde stăpâneau datele precise, măsurătorile, aspectele incontestabile. Din lumea lor lipsea cu desăvârșire orice emoție, ca să nu mai vorbim de sora urâtă a acesteia, durerea.

7

Chiar la vârsta de treizeci de ani mă pricepeam mai bine să-mi controlez emoțiile decât să le trăiesc. Cred că în copilărie luptasem din greu să-mi reprim neliniștea provocată de boala mamei. Apoi mă străduisem să-mi continui viața în ciuda durerii provocate de pierderea ei. Casa noastră, cu liniștea și spațiul ei, se transformase într-un fel de deșert unde, spre marea mea ușurare, emoțiile puternice nu-și aveau locul. Totuși, uneori, asemenea emoții se dezlănțuiau prin reacțiile fratelui meu sau izbucnirile tatei, încât păreau îngrozitoare, venite brusc de pe altă planetă. Era greu să crezi că fuseseră ascunse acolo, aproape de suprafață, atâta vreme.

Mi-aș fi dorit ca viața mea să fie lipsită de manifestări emoționale, dar nu așa stăteau lucrurile

când am realizat prima necropsie. M-am întors acasă și, când am deschis ușa, auzul mi-a fost izbit de țipetele bebelușului meu. Nu avea habar de dragostea extraordinar de puternică și de uimirea pe care le trezea în părinții săi. Cât despre soția mea, nu părea defel mulțumită de peisajul emoțional tern la care aspiram eu.

O cunoscusem pe Jen la spital în timpul studenției. Ea era frumoasa asistentă cu păr negru care-mi tampona fruntea în timpul examenelor finale, care adusese un suflu de vitalitate în viața mea și căreia îi admiram deșteptăciunea. În fiecare zi completa careul de cuvinte încrucișate din *Times* cu o viteză amețitoare, deși nu era la fel de rapidă ca tatăl ei, Austin, care rezolva cuvintele încrucișate din *Telegraph's.* Se pensionase după o carieră îndelungată în cadrul forțelor polițienești coloniale din Uganda după ce fusese membru al poliției călare în India. Acum locuia pe insula Man.

Părinții lui Jen erau inima societății de pe insulă. Când m-a dus prima oară la ea acasă, am fost copleșit de lumea ei activă, luxoasă, după părerea mea, care părea că trăiește într-un vârtej. Austin își juca rolul de amfitrion într-un salon plin de oaspeți. Whisky cu sifon, zgomot și râsete... casa era veche, spațioasă și rece, dar eram primiți acolo cu multă căldură. Mobila și perdelele erau numai panglici și elemente decorative. Bucătăria enormă, deși nu era în stare perfectă, mirosea îmbietor. Iar din fața cuptorului nu lipseau niciodată cei doi câini care dormeau.

Nu conta dacă veneam noaptea târziu; Maggie, mama lui Jen, ne întâmpina cu un pahar de gin și apă tonică pe care-l ținea într-o mână într-un echilibru precar și cu o lingură de lemn pe care o agita în semn de salut extravagant în cealaltă. După care ne îndopa cu mâncăruri alese. Era acel gen de femeie care-și punea amprenta asupra oricărei petreceri. Acel tip de părinte așa cum

fusese și mama mea cândva, după cum aflasem din spusele fraților mei, deși era greu de crezut. Privită prin prisma vârtejului gălăgios al casei lui Austin și a lui Maggie de pe insula Man, locuința unde crescusem eu părea un loc tăcut și auster. Chiar pustiu, încercam să-mi amintesc cu emoție radioul, husele de mobilă și covorul țipător din casa copilăriei mele. Dar nu reușeam.

Când ne-am căsătorit, părinții lui Jen au făcut un gest frumos și ne-au ajutat să ne cumpărăm o casă nouă în Surrey. Eu eram medic, terminasem practica și eram pe punctul de a începe specializarea ca anatomopatolog. Jen lucra acum ca asistentă care făcea vizite la domiciliu. Ceva vreme nu ne-am permis să ne cumpărăm un pat bun sau vreo piesă de mobilier, dar eram fericiți. Apoi, câțiva ani mai târziu, am decis că sosise momentul să avem copii.

Nu eram obișnuiți cu necazurile, dar iată că nu ne-au ocolit. Jen a pierdut sarcina. Am fost distruși amândoi. Nu știam cum să fac față pierderii, sentimentului față de copilul pe care l-am fi putut avea, față de viața care ar fi putut înflori, și nici nu știam cum să-mi investesc dragostea pe care ar fi trebuit să o revărs asupra acelui copil. Durerea mea era o povară monstruoasă și nevăzută pe care o târâm după mine încoace și încolo. Cum puteam să lupt cu ea? Această întrebare mă consuma atât de puternic încât nu eram în stare să-i ofer lui Jen destul sprijin în suferință. Trebuia să-i spun ceva? Să fac ceva? Şi dacă da, ce anume?

N-am reușit să-i spun nimic, n-am reușit să fac nimic, oricare ar fi fost lucrurile pe care ar fi trebuit să le spun sau să le fac. Mai mult, n-am reușit nici măcar să recunosc că eram la capătul puterilor din punct de vedere emoțional. Așa că, atunci când am mai pierdut un copil, și apoi încă unul, am devenit din ce în ce mai afectat de durerea de neconsolat care o podidise pe Jen. În durerea ei recunoșteam propria mea răvășire mută,

dar fără să o privesc, trebuie să recunosc, plin de păreri de rău că am abandonat lupta. M-am îndepărtat din ce în ce mai mult. Şi Jen a făcut la fel.

Am reușit totuși să-i spun cât de mult o iubesc și cât eram de îndurerat și dezorientat de realitatea că bebelușii noștri rămâneau doar un conglomerat de celule. Să fi fost oare de ajuns?

Nu. Părea că ea aștepta mai mult de la mine. Şi așteptarea ei era justificată. Deși nici acum nu-mi dau exact seama ce credea ea că-i pot oferi. Mă simțeam exact la fel cum mă simțisem când nu știam cum anume trebuia să reacționez la moartea mamei.

În cele din urmă, Jen a rămas din nou însărcinată. De data aceasta a stat la pat în spital aproape întreaga durată a sarcinii. N-a fost o perioadă fericită, pentru că ne-am îndepărtat și ne-am înstrăinat și mai mult unul de celălalt. Până într-o zi de iarnă când ni s-a născut, la termen, un bebeluș frumos căruia i-am pus numele Christopher. Nici un părinte nu uită agitația care însoțește mult așteptata venire pe lume a primului copil. Până atunci, fusesem copleșit pentru că nu venea nici un copil. De data aceasta, eram copleșit pentru că venise unul.

Şi Jen era copleșită, deși era asistentă medicală cu experiență. Iar în ce mă privea, eu eram medic cu un stagiu de practică în pediatrie. Dar amândoi eram surprinși de plânsetele și de nemulțumirea explicită cu care prințișorul nostru ne întâmpina eforturile de a-i face pe plac. Iar noi nu conteneam să revărsăm asupra lui o iubire atât de intensă și de profundă care mă tulbura până în adâncul ființei. Iar aparenta lui lipsă de recunoștință față de eforturile noastre ne șoca pe amândoi.

Când m-am întors acasă după prima mea necropsie și am deschis ușa camerei lui Chris, mămica supraocupată a micuțului nostru fiu era

prinsă cu băițe și scutece și încerca să liniștească protestele neobosite ale lui Chris, bebelușul nostru. La parter, în living, își lăsase cărțile deschise: tocmai se înscrisese la niște cursuri universitare la distanță, dar Chris, cu țipetele lui, reușise să o facă să-și schimbe planurile în seara aceea.

Jen nu avea nici o clipă liberă: nu era de mirare că uitase cât de importantă fusese acea zi pentru mine. Obstacolul primei necropsii se îndepărta din ce în ce, eu, care jucasem rolul unui cal de curse, începeam să mă întreb dacă obstacolul chiar fusese atât de provocator pe cât mi se păruse mie.

Am urcat să-l văd. Chris s-a uitat la mine, iar trăsăturile feței lui s-au strâns într-un ghem din care putea izbucni fie un zâmbet, fie un urlet de protest. Așa cum era de așteptat, a fost un urlet. L-am luat din brațele lui Jen, iar el a continuat scâncetele. L-am legănat, l-am dat huța, l-am privit lung, m-am strâmbat la el. Fețișoara i s-a strâns din nou într-un ghem comic, dar nu foarte arătos. Un zâmbet? Evident că nu. Mai trase încă un țipăt foarte răsunător. Cum să-l fac să înceteze?

Jen a culcat bebelușul în timp ce eu am pregătit cina. Ca prin minune, urletele lui Chris s-au potolit tocmai când a fost gata masa. Am mâncat, bucurându-ne și de liniște, și de mâncare. După cină, ne-am apucat amândoi de învățat.

*

S-a făcut târziu. Mă simțeam epuizat, pentru că nu prea dormisem noaptea precedentă. Mă pregătisem pentru necropsia pe care aveam să o efectuez azi și nu reușisem să mă relaxez. Ziua se terminase și, când am ajuns să pun capul pe pernă, știam că tânjeam după un singur lucru, anume să dorm, să mă cufund într-un somn dulce. Simțeam cum mă cuprinde. Trupul mi se destindea fericit,

alunecam pe o apă liniștită când... deodată... *Oaaaaa!*

Era Chris. Din nou. Cerule, din nou! Plângea atât de mult încât începuserăm să ne facem griji că ar putea avea intoleranță la lactoză, deși era alăptat de mama lui. Dar cu ce mă putea ajuta acum toată știința din lume? Chris se poate să fi avut o alergie la lapte, dar avea și niște plămâni nemaipomeniți care-l ajutau să țipe, iar unul dintre noi, părinții lui, trebuia să facem ceva să-l potolim.

— E rândul tău, mormăi Jen.

M-am dat jos din pat. Totul era nemișcat și rece în casă.

M-am aplecat asupra pătuțului și am luat bebelușul în brațe. Trupușorul lui era cald, încordat și supărat. Îl iubeam, dar voiam să dorm. Am început să mă plimb prin casă, legănându-l în brațe. Lipsa somnului mă dezumanizează, transformându-mă într-un robot damnat să se plimbe de colo-colo până la sfârșitul erelor, purtându-și micuța povară arțăgoasă în brațe. Ştiu că povara e un bebeluș, un bebeluș lipsit de apărare. Dar începeam să mă întreb dacă nu cumva era de fapt un tiran. Un tiran, al cărui unic scop monstruos era să-mi fure mie lucrul cel mai de preț, somnul dulce... încet-încet, după multă vreme, legănatul ușor l-a făcut să plângă mai încet, să caște mai mult și să închidă ochii. L-am ascultat cum respiră. Adânc și regulat. Da, a adormit.

Încet de tot, ca un hoț de opere de artă, m-am furișat în camera lui și mi-am depus micuța capodoperă în pătuț. I-am învelit trupușorul parfumat. Se lăsa manevrat ușor pentru că era adormit. M-am uitat la el o clipă. A făcut o grimasă, ceea ce ar fi putut însemna... mi-am ținut un moment respirația, dar totul a rămas liniștit. Visa. M-a cuprins o senzație soră cu bucuria în timp ce mă strecuram spre patul nostru. Plapuma m-a cuprins ca-ntr-o îmbrățișare, am închis ochii...și, deodată: *Oaaaaaa!*

*

Există oare vreun părinte excedat, care nu s-a temut la un moment dat că-și poate pierde controlul în așa măsură încât să-și zgâlțâie copilul sau să-l arunce în pătuț sau să-i dea o palmă sănătoasă ca să-l facă să tacă? Oare care părinte excedat nu s-a îngrozit la un moment dat de nevoia lui urgentă de a lua o pauză de la orăcăitul exasperant, sfredelitor și de la tot ce implică acesta?

Eram conștient că, deși Chris era tulburat, era în siguranță. Iar eu știam că aveam nevoie de câteva clipe de liniște. Am închis ușa dormitorului, lăsându-l să plângă, și am coborât la bucătărie. Am închis și ușa de la bucătărie. Continua să plângă, dar acum țipetele veneau de departe. Mi-am acoperit urechile. Acum nu-l mai auzeam. Mi-am ținut urechile acoperite timp de cinci minute. Am respirat adânc. Mi-am recăpătat echilibrul. Apoi m-am întors la pătuțul lui. Poate nu simțeam o iubire excesivă față de el în momentele acelea, dar, cu siguranță, simțeam o iubire plină de o compasiune care se retrezise. L-am legănat ușor până a adormit.

După aceea, am studiat în detaliu alergia nou-născuților la lapte, iar Jen n-a mai băut lapte și n-a mai mâncat produse lactate. Chris s-a schimbat aproape imediat. Dormea bine. Zâmbea chiar. Dar eu sunt recunoscător pentru tot ce am învățat de la bebelușul acela plângăcios. Îți mulțumesc, Chris, pentru că m-ai ajutat să înțeleg presiunea enormă la care sunt supuși unii părinți.

8

Doi ani mai târziu ni s-a mai născut un copil, Anna. Ea n-a suferit de intoleranță la lactoză și a fost un bebeluș mult mai ușor de crescut; sau poate

așa am perceput-o noi, pentru că acum aveam experiență.

Înainte de nașterea Annei, prima autopsie efectuată de mine rămăsese mult în urmă, așa cum rămăseseră multe altele. Imediat după promovarea primelor examene necesare pregătirii mele de anatomopatolog mi-am îmbunătățit viteza, priceperea și abilitățile lucrând într-un mare număr de morgi din Londra, din Wembley până la Finchley și Tooting. Ajungeam de dimineață la serviciu și găseam morții așteptându-mă cu răbdare înșirați pe mese. Decesele nu surveniseră în condiții suspecte. Majoritatea se întâmplaseră din cauze naturale, dar era treaba mea să stabilesc lucrul acesta.

Multe dintre aceste cauze sunt imediat detectabile. Găsești în creier ceva ce seamănă cu un strop de gem de coacăze? Atunci a fost un accident vascular cerebral. O boală gravă de inimă? Asta se stabilește rapid prin disecția arterelor coronare ca să vezi dacă sunt blocate de aterom sau prin disecția pericardului pentru a constata existența unei valve blocate sau o umbră ușoară pe mușchiul inimii care indică lipsa de oxigen. Rinichii se văd și se evaluează foarte repede, tot la fel și plămânii, splina, ficatul, căile biliare, bila, pancreasul, stomacul și intestinele. Analiza inimii durează puțin mai mult, ca și a laringelui, a traheei și a bronhiilor.

Era o perioadă de mari schimbări pentru cei care efectuam necropsii. Predecesorilor mei, inclusiv eroului meu, profesorul Simpson, le lua adeseori aproximativ un sfert de oră - ceea ce sună șocant astăzi - să realizeze o autopsie și să identifice cauza decesului în situația în care nu era vorba de o moarte în condiții suspecte. Asta și pentru că personalul economisea timp pregătind trupurile și îndepărtând organele interne pentru examinare încă dinaintea venirii medicului legist. Exista și o practică bine înrădăcinată - care se mai

întâlnește și astăzi în unele locuri - ca, odată ce cauza morții fusese stabilită, să se procedeze la următoarea necropsie, după o trecere în revistă sumară a celorlalte organe. Anatomopatologii de școală veche susțineau că, atunci când exista o problemă cardiacă evidentă, nu mai era cazul să irosești timp cântărind rinichii. Iar raportul legistului, făcut de formă și publicat de guvern, părea să confirme această practică, deoarece nu avea decât o pagină.

Evident că de aici au luat naștere zvonurile despre anumiți anatomopatologi care se mulțumeau să arunce o privire asupra inimii și, în cazul în care constatau vreo afecțiune, atribuiau decesul unei boli cardiace, fără să se mai deranjeze să analizeze și celelalte organe și neluând în seamă că mulți occidentali suferă de o formă mai gravă sau mai ușoară de ateroscleroză (depuneri de lipide pe pereții vasculari), dar sunt pe picioare, deși suferă de această afecțiune. Nu se știa cât de mulți erau acești anatomopatologi de mare viteză, dar exista o suspiciune destul de pronunțată că numărul exagerat de morți puse pe seama bolilor de inimă distorsionau statisticile guvernamentale referitoare la cauzele deceselor.

Aceste practici erau încă la modă când m-am lansat eu serios în această carieră. Nu numai că fusesem instruit să examinez corpurile neînsuflețite în amănunt, dar în mine era închis un anatomopatolog criminalist care atât aștepta să se manifeste. Eram nerăbdător și curios să aflu dacă un deces era mai suspect decât părea la prima vedere. Doream să stabilesc nu numai cauza imediată a morții, ci orice altceva ar fi avut legătură indirectă cu ea.

Dar tânărului și entuziastului doctor Shepherd îi venea foarte greu să se descurce în morgile de tip vechi din cauza practicilor de ultimă oră cu care era obișnuit. Acestea presupuneau examinarea externă a unui cadavru înainte de a fi atins de

personalul de la morgă, cântărirea și studierea fiecărui organ, prelevarea de mostre pentru proba toxicologică sau histologică, notarea meticuloasă a observațiilor... până și folosirea unei lumini mai puternice. Angajaților de la morgă nu le plăcea așa ceva. Morgile lor erau adeseori situate în spatele vreunui cimitir sumbru, iar cei mai vârstnici dintre ei lucraseră acolo ani de zile și erau obișnuiți cu metodele vechi de efectuare a unei necropsii. Nu era nevoie să-mi încordez prea mult auzul ca să-mi ajungă la urechi bombănelile lor revoltate despre „tipii cei noi“ și „vremurile bune de demult". Uneori, dacă manifestam prea mult interes față de un caz pe care ei îl considerau o situație de rutină, erau foarte iritați și mă privau de ceașca mea de ceai. O pedeapsă cruntă care dura de obicei foarte mult.

Cu toate acestea, am învățat ceva de la reprezentanții școlii vechi. Acești șarlatani care se grăbeau să vadă în prima neregulă întâlnită cauza decesului l-au făcut conștient pe tânărul doctor Shepherd de elasticitatea adevărului. Adevărul se bazează pe cunoaștere. Așadar, poate fi distorsionat prin cunoaștere incompletă. Ca medic, încercam să stabilesc adevărul prin date concrete. Ca anatomopatolog, aflam acum că adevărul poate fi influențat de alegerile mele, de cât de multe detalii eram dispus să analizez. Era primul pas în ce avea să devină căutarea de o viață a naturii adevărului.

Datorită numărului mare de necropsii efectuate cu meticulozitate, fiind mereu atent la posibile indicii ale unei crime, ajunsesem să cunosc corpul omenesc și multiplele sale slăbiciuni la fel de bine pe cât cunoșteam harta metroului londonez, dacă nu chiar mai bine. Era o perioadă foarte aglomerată pentru mine: studiam, le țineam prelegeri studenților de la medicină și, bineînțeles, efectuam necropsii. Moartea devenise un mod de viață și, în următoarea etapă a pregătirii mele, mă

desprindeam cu greu de morgi ca să am timp și pentru microscop, pentru că trebuia să mă uit la mostrele acelea cumplite de boli omenești.

Plin de frustrare, mă furișam din laboratorul de anatomie patologică al spitalului ori de câte ori reușeam și mă refugiam în biroul marelui meu prieten și mentor, anatomopatologul criminalist, doctorul Rufus Crompton. El mă ghidase în carieră și acum îmi dădea voie să studiez teancuri de fotografii ale poliției, să citesc rapoarte și să mă adâncesc în tot ce ținea de criminalistică: locuri ale crimei, plăgi, explicații și dezvinovățiri oferite de acuzați, declarații ale martorilor, totul. Făceam lucrul acesta ca să nu uit ce mă aștepta când aveam să termin de examinat la microscop bolile umane în toate stadiile lor de evoluție. Şi, într-un final, am început să efectuez, sub îndrumare, necropsii în cazuri de morți subite sau suspecte, de tipul acelora care necesitau deschiderea unei anchete.

În cele din urmă, după șaisprezece ani de studii medicale, când fiul meu avea șase ani, iar fetița patru, am devenit specialist. Eram, în sfârșit, patolog criminalist. Obiectivul pe care mi-l stabilisem încă din adolescență, când descoperisem cartea profesorului Simpson, fusese atins. Dar, evident, acesta era doar începutul.

*

Primul meu loc de muncă a fost la Guy's Hospital. Aveam să-l am șef pe Iain West, specialistul numărul unu din domeniu. Secția lui era primul loc unde se adresau polițiștii, anchetatorii și avocații, imediat după fiecare dezastru sau caz de omucidere. Mai mult, aici activase însuși eroul meu, profesorul Keith Simpson.

Eram patru patologi criminaliști și toți patru puteam fi solicitați oricând, dar ne puteam împărți sarcinile. Cazurile mai puțin interesante, adică cele

cu grad scăzut de dificultate din punct de vedere medical sau criminalistic, ajungeau la baza ierarhiei. Eu mă aflam acolo, fiind ultimul venit și cel mai lipsit de experiență.

Când nu aveam cazuri de omucidere, țineam prelegeri studenților de la medicină sau unor specialiști din domenii conexe, cum erau polițiștii sau anchetatorii. Studenții erau de obicei în anul patru de facultate, iar cursurile acestea îi puneau față în față cu o realitate de care confortul vieților lor îi ferise până atunci. Violuri, asasinate, atacuri; erau fascinați de ce auzeau, iar sălile de curs se umpleau până la refuz. Unii studenți stăteau pe jos printre bănci, iar alții rămâneau în picioare în fundul sălii. Aflau lucruri noi nu doar despre viață, ci și despre felul în care prostia și lipsa de omenie pot duce la accidente fatale și sper că au învățat cât de cât să recunoască indiciile unei morți suspecte.

Era o adevărată plăcere să vorbim în fața unei audiențe care ne sorbea cuvintele, dar timpul consacrat prelegerilor era mult mai scurt decât cel în care ne ocupam de crime propriu-zise. Aceasta din cauză că Londra abunda de crime, sau cel puțin de morți survenite pe neașteptate ori în condiții suspecte. Ne adunam în birourile noastre, analizând cu atenție fotografiile și discutând cazurile, după care continuam dezbaterile în localuri, uneori și cu avocații și polițiștii.

Evident că le-am acordat primelor mele cazuri, oricât ar fi fost de simple, toată atenția și seriozitatea, lucrând sub îndrumarea lui Iain și a celorlalți colegi. Dar a sosit și ziua când a trebuit să mă ocup singur de prima mea crimă în calitate de conferențiar în domeniul medicinei legale la Guy's Hospital, și, întrucât eram foarte ocupați, această zi a sosit repede. E greu de descris în cuvinte cât de mândru mă simțeam îndreptându-mă spre niște blocuri cenușii de locuințe din Croydon unde mă aștepta un cadavru. Eram mândru și emoționat.

Era o zi de lucru, până în prânz. Inima îmi bătea cu putere, probabil din cauza efortului de a lăsa impresia unui patolog criminalist care mai văzuse multe cazuri până atunci.

În rigolă zăcea un tânăr alb, înconjurat de un cordon de polițiști și de o bandă de avertisment, dincolo de care se îngrămădeau ziariști și vecini. Un fotograf de la poliția metropolitană făcea poze, dar s-a oprit când m-am aplecat asupra cadavrului să văd despre ce era vorba.

Mortul era întins pe spate, iar pe fața lui nu se vedeau decât niște zgârieturi și tăieturi ușoare. Dar știam că lucrurile erau mult mai grave, deoarece sub partea de sus a corpului era o baltă de sânge. L-am atins. Era cald încă. Nu se instalase rigiditatea, deși mușchii începuseră să i se întepenească, mai ales cei din jurul gâtului, al maxilarului și mușchii degetelor. L-am răsucit pe partea cealaltă. Jacheta lui groasă avea o tăietură la spate. De acolo provenea tot sângele. Am lăsat corpul să-și reia poziția inițială.

În timp ce fotograful își făcea datoria, eu notam detalii necesare raportului de necropsie, care trebuia să conțină amănunte despre locul crimei și ce găsisem acolo. Ulterior, trebuia să prezint detaliile autopsiei urmate de o concluzie asupra cauzei morții. Ultima parte speram să fie evidentă, pentru că din plaga tăiată din spatele tânărului încă picura sânge.

Victima nu fusese încă identificată, așa că deocamdată fusese înregistrată ca „bărbat tânăr, caucazian, necunoscut". Părea să aibă vreo optsprezece ani. Era suplu, chiar arătos, s-ar fi putut spune. Am schițat o diagramă pe baza a ceea ce am văzut, notând mai ales poziția petelor de sânge de pe carosabil și de pe trotuar. Am făcut niște însemnări rapide și despre locul crimei, îmbrăcămintea victimei și poziția corpului. Aceste însemnări aveau să se regăsească mai târziu în raportul de necropsie sub următoarea formă:

Rigor mortis se instalase în zona gâtului și a maxilarului, dar foarte puțin în alte părți ale corpului. Aceste rezultate arată că moartea survenise cu aproximativ trei ore în urmă.

Continuând să-mi păstrez tonul autoritar, nelăsând să se vadă că era primul meu caz, i-am cerut anchetatorului să dispună transportarea cadavrului la morgă. Am ajuns și eu acolo, unde mi s-au alăturat mai mulți ofițeri de poliție, printre care se afla și un ofițer de rang superior. Recitesc această informație în raportul meu și mă cam îndoiesc de validitatea ei. Un polițist de rang superior nu s-ar deranja astăzi pentru o victimă înjunghiată în stradă.

La morgă am găsit alți fotografi, iar eu am făcut însemnări amănunțite cu privire la îmbrăcămintea victimei înainte de a trece la examinarea corpului său.

Jacheta: o pată mare de sânge în spate pe partea stângă. S-au identificat și urme de pietriș de pe carosabil. Trei defecte în material. Primul defect: 8 cm la stânga față de tivul de pe mijloc, la aproximativ 21 cm față de guler. Lung de cca 8 mm. Pe orizontală. Al doilea defect: 12 cm la dreapta față de tivul de pe mijloc, la aproximativ 21 cm față de guler. Pe verticală. Al treilea defect: la 3,5 cm sub același tiv, aproximativ pe linia mediană laterală a mânecii drepte. Lung de cca 18 mm. Pe orizontală.

Cămașa sport: pete de sânge pe spate și pe partea stângă. Trei defecte în material...

Pată de sânge pe betelia blugilor, în partea din spate și pe lenjerie. Stropi de sânge pe jumătatea inferioară a pantalonilor, în partea din spate.

După ce am terminat de acoperit mai multe pagini cu însemnări despre haine, am îndepărtat îmbrăcămintea, punând fiecare articol separat într-o pungă sigilată pentru depozitarea dovezilor, care a fost preluată de un polițist și etichetată.

Odată ce corpul a fost plasat gol pe masa de disecție, mi-am dat seama cât de mare era

suprafața plăgilor. Fusese înjunghiat de trei ori în spate, una dintre răni fiind clar cea care-i pricinuise moartea, și mai avea alte nouă răni destul de grave pe abdomen și pe față. Notițele mele cuprind și schițe reprezentând contururi ale corpului pe care eu am completat detaliile plăgilor numerotate și am făcut următoarele însemnări:

> Cinci răni în partea stângă a feței:
>
> (i) contuzie cu diametrul de 3 mm imediat deasupra marginii laterale a sprâncenei drepte.
>
> (ii) lacerație curbată de 10 mm însoțită de o vânătaie pe marginea laterală a pleoapei superioare stângi.
>
> (iii) excoriație de 20 x 22 mm deasupra arcului zigomatic stâng. Cu suprafață uscată...

Lacerațiile diferă de tăieturile precise din plăgile tăiate cu cuțitul. În cazul unei lacerații, pielea este sfâșiată, nu secționată, rana fiind provocată cu un obiect neascuțit. Bordura unui trotuar, marginea unei șosele sau o clădire nu sunt recunoscute, în general, drept arme, dar, dacă un corp se lovește cu forță de aceste obiecte, atunci efectul este acela al unei lovituri provocate de o armă. În cazul de față, cred că lacerațiile ar fi putut fi provocate prin lovirea cu capul de bordură în timpul căzăturii.

Excoriațiile sunt zgârieturi sau julituri, care rareori trec de epidermă - stratul superior întărit al pielii. Aceste răni nu sângerează, la propriu, dar din ele se poate scurge puțin sânge, sub formă de pete izolate. Pot apărea în cazul accidentelor rutiere, fiind produse prin alunecarea pe suprafețe grunjoase. Excoriațiile sunt ceva obișnuit în viața de zi cu zi, dar în domeniul criminalisticii prezintă interes pentru că pot apărea și post-mortem. Să presupunem că trupul tânărului fusese târât pe șosea: această mișcare ar fi putut provoca leziunile, dar era greu de stabilit dacă fusese târât când încă era în viață sau după ce fusese asasinat.

Contuziile sunt vânătăi. Venele și arterele, dacă sunt lovite, se sparg și încep să sângereze. Ţesuturile copiilor se refac mai repede, așa că vânătăile se formează mai greu pe pielea lor în comparație cu a vârstnicilor, care nu mai este elastică. Contuziile pot induce în eroare totuși deoarece sângele este componenta lor majoră, iar acesta este atât fluid, cât și biodegradabil. Rezultatul este că vânătăile se modifică după o vreme sub influența gravitației. Se observă în primul rând schimbarea culorii datorită faptului că, odată ce sângele iese dintr-un vas de sânge, începe să fie descompus de organism. În general, vânătăile își schimbă culoarea din vinețiu în galben, trecând la verde și cafeniu. Există cercetări ample referitoare la datarea unei vânătăi în funcție de culoarea acesteia și ar fi de mare ajutor dacă vreunul din sistemele concepute în acest sens ar fi demne de încredere; din păcate, nici unul nu este.

Contuziile pot deveni mai proeminente post-mortem sau pot apărea chiar vânătăi noi la zile sau chiar săptămâni după momentul decesului, fapt generator de confuzie. Aceasta nu înseamnă că au fost provocate la morgă. E pur și simplu un indiciu că celule sangvine roșii au continuat să se scurgă din vasele afectate sub influența gravitației, nu datorită presiunii arteriale.

Mi-a luat mult să notez toate amănuntele rănilor exterioare ale victimei. Când am terminat, mi-am ridicat privirea și am clipit. Polițiștii au clipit și ei ca răspuns. A urmat o pauză în care încercam să-mi amintesc care-i pasul următor.

Acum nu aș mai fi câtuși de puțin jenat să mă opresc și să mă gândesc la ce mai am de făcut, dar la momentul acela voiam atât de mult să las impresia că dețin controlul total asupra situației, încât m-am prefăcut o clipă că notez ceva în grabă ca să câștig ceva timp. Aș fi vrut să închidă cineva radioul, dar mi-era rușine să cer așa ceva.

Chris de Burgh cânta despre o doamnă în roșu.

Am încercat să mă concentrez. A, sigur! Urma prelevarea de mostre - din zona genitală, anală și bucală - pentru a identifica semnele unui contact sexual.

— Nu vrea nimeni să închidă hărmălaia aia? a spus ofițerul superior.

Angajații nu s-au arătat prea satisfăcuți de această cerere; totuși, s-au conformat, spre marea mea ușurare. Dar acum, sala părea cufundată într-o liniște stranie, în timp ce prelevam mostre din părul tânărului și tăiam fragmente din unghiile lui sub care se puteau găsi resturi de piele, de materiale textile sau orice altceva care ar fi putut trimite la un anume atacator sau loc. La finalul autopsiei urma să colectez mostre de sânge, urină, țesuturi pentru analiza histologică și orice alt element relevant.

Probele erau marcate cu inițialele mele și un număr (RTS/1). Am scris fiecare etichetă cu mândria unui novice. Timp de treizeci de ani, triada aceea grafică a însemnat implicarea mea într-un caz, dar, în ziua aceea, când le-am scris prima oară, literele arătau proaspete și noi, ca o uniformă de elev în prima zi de școală.

Toți cei de față - anchetatorul și polițiștii - mă așteptau să încep examinarea internă. Printre una dintre puțin cunoscutele datorii ale ofițerilor de poliție se numără și asistarea la necropsii: prezența lor este o parte importantă a protocolului. Comisarul asistase la destule asemenea spectacole de-a lungul carierei, dar, în ce-l privea pe tânărul polițist, aceasta era prima lui experiență de acest fel. Nu păruse deloc în apele lui în timpul examenului extern, iar când am luat bisturiul în mână a devenit palid ca moartea.

— E totul în regulă, băiete? a întrebat comisarul.

Tânărul agent a încuviințat descurajat printr-o mișcare a capului.

Căutam ce să-i spun ca să-l fac să se simtă mai relaxat. Dar nu găseam nimic potrivit. Eram preocupat să las impresia că mai efectuasem un mare număr de necropsii fără nici un ajutor.

— O să te obișnuiești curând, am zis eu cu un aer superior, încercând să-mi controlez propria-mi neliniște.

Polițistul a înghițit în sec. Am zâmbit, ca și cum aș fi vrut să-l liniștesc, dar eram eu însumi atât de încordat încât îmi simțeam mușchii țepeni, iar zâmbetul probabil arăta mai mult ca o grimasă, pentru că tânărul, în loc să-mi întoarcă zâmbetul, m-a privit speriat. Apoi, în timp ce secționam cadavrul, mi-am dat seama că agentul nu-și luase ochii de la mine. Felul în care îmi fixa chipul mă făcuse să-mi pierd concentrarea, așa că unele tăieturi mi-au ieșit ușor tremurate. Mi-am ridicat privirea spre el și am văzut groaza întipărită pe trăsăturile lui. Aparent, concentrându-se asupra feței mele, reușea să-și abată privirea de la ce făceam cu mâinile.

Mi-aș fi dorit să-l pot ajuta într-un fel. Dar eram eu însumi atât de încordat încât nu aveam resursele necesare. Până și comisarul și anchetatorul, care se salutaseră ca doi oameni care văzuseră multe și trecuseră prin multe împreună, se opriseră din vorbit și mă urmăreau în tăcere deplină. De obicei, angajații de la morgă au darul de a destinde atmosfera cu o remarcă isteață sau cu o observație, dar astăzi erau ciudat de tăcuți. Oare de ce nu zicea nimeni nimic? Ceva, orice. Nimeni nu scotea nici un sunet. M-am trezit dorindu-mi să dea cineva drumul din nou la radio. Dar pe un alt program.

Mă urmăreau în timp ce analizam rănile din interiorul corpului. Când am ajuns la rănile din zona feței, polițistul cel tânăr a fost cuprins de un

tremur brusc și a ieșit în fugă din sală, acoperindu-și gura cu palma.

— Au, au! zise comisarul.

Anchetatorul râse. După care se lăsă din nou tăcerea.

Am efectuat o disecție de rutină a sistemelor și a organelor interne ale victimei și am verificat dacă nu avea vreo fractură internă - de coaste sau de altceva. Este important să te asiguri că nu există nici o cauză naturală care a grăbit moartea. Dar victima părea să se fi bucurat de o sănătate perfectă. Evident, cu excepția faptului că murise.

Am răsuflat ușurat când am terminat autopsia și m-am întrebat de ce atmosfera fusese atât de diferită față de alte necropsii pe care le făcusem. N-aș putea spune că e o treabă veselă, dar domnește un aer general de camaraderie sau, cel puțin, e un oarecare nivel de zgomot și de conversație, care azi lipsise cu desăvârșire. Care să fi fost problema?

Odată întors la birou, am început să-mi redactez raportul:

> Plaga prin înjunghiere numărul 1: poziționată la 6 cm spre stânga față de linia mediană a spatelui... marginea superioară a rănii este foarte ascuțită... marginea inferioară apăsată... rana măsoară 26 mm lungime... Traiectoria rănii este între coasta a cincea și coasta a șasea a hemitoracelui stâng... arma a pătruns în lobul superior stâng din spate și a fost împinsă înainte, puțin în jos, către linia mediană. Arma a străpuns lobul superior al plămânului stâng și a făcut o tăietură în artera pulmonară stângă... Tăietura este de formă neregulată, lungă de 40 mm... în hemitoracele stâng se găsea mai mult de un litru de sânge parțial coagulat... Pe pielea din jurul rănii nu s-a identificat nici o contuzie.

Așadar, în interiorul corpului, rana era de două ori mai lungă decât era pe din afară. Am inclus niște observații.

Traiectoria prin mușchii spatelui arată că brațul stâng trebuie să fi fost ridicat la momentul producerii rănii. Neconcordanța dintre dimensiunea rănilor interne și externe sugerează o mișcare în timp ce arma se afla în cavitatea toracică.

Mișcarea cuțitului trebuie să fi avut o anume importanță. Cu siguranță era un indiciu că aici fusese o situație dinamică, așa cum sunt multe alte înjunghieri. Fie victima, fie atacatorul se mișcau, fie erau amândoi imobili, dar cuțitul s-a mișcat singur în rană. Uneori, sensul unei asemenea mișcări se întrevede ulterior, așa că trebuie luat în calcul.

Am descris în amănunt celelalte două lovituri de cuțit și traiectoriile lor: pătrunseseră doar în mușchii spatelui. După aceea am numărat contuziile de pe partea stângă a feței.

Pe acest cadavru se găseau lacerații, excoriații și contuzii. Erau și lovituri de cuțit. Dar era de remarcat că nu apărea nici un indiciu de autoapărare. Semnele de autoapărare sunt ușor de identificat - în cazul unui atac cu cuțitul palmele și degetele pot fi sfâșiate în timp ce victima încearcă să prindă lama cuțitului într-o încercare disperată de a se apăra. Tânărul nu prezenta nici o plagă suferită în urma încercării de autoapărare, dar atacul principal fusese din spate.

Acum veneau concluziile. Ele formează acea parte a raportului care este citită înainte de toate, partea accesibilă și persoanelor fără pregătire în domeniu - polițiștilor, familiei etc.

Ştiam acum formatul raportului. Am început prin a exclude și cea mai mică probabilitate că victima murise din cauze naturale. Următorul punct a fost stabilirea cauzei reale a morții și cât de repede putuse să survină ea. Apoi aveam de făcut observații utile despre posibile arme, sau evenimente, sau acțiuni care provocaseră rănile. În concluzie, trebuia să ofer o părere medicală asupra

cauzei morții. Aceasta este partea formală, legală a raportului care, dacă este acceptată, urmează să fie menționată pe certificatul de deces.

Am notat următoarele:

> Moartea nu s-a produs din cauze naturale. Plaga prin înjunghiere numărul 1... a provocat hemoragie. Moartea a survenit în câteva minute. Aspectul rănii sugerează o armă cu o singură muchie tăioasă, lată de aproximativ 18-20 mm la 15-17 cm distanță față de vârf. Arma trebuie să fi avut cel puțin 15 cm lungime și, cel mai probabil, avea vârf ascuțit.
>
> Ambele răni din partea dreaptă și rănile de la (i) la (iv) din partea stângă indică o lovitură cu sau de o suprafață plată. Probabilitatea ca rănile să fi survenit în urma prăbușirii pe carosabil este foarte redusă, dar nu poate fi exclusă complet. Aceste răni par să fi fost provocate la un anumit interval înainte de rana de pe partea stângă a feței. Această rană sugerează contactul cu o suprafață dură.
>
> Cauză a morții:
>
> 1a Hemoragie
>
> 1b Plagă prin înjunghiere la nivelul pieptului.

Această crimă, devastatoare pentru familia victimei, era o simplă rutină pentru anatomopatologul criminalist. Raportul asupra cazului respectiv nu a fost nici cel mai lung, nici cel mai detaliat pe care l-am scris vreodată. Dar cred că am lucrat la el o jumătate din noapte.

Odată ce băiatul fusese identificat oficial, am putut să-i folosesc numele, dar, în afară de acest element sigur, eram chinuit de îndoieli cu privire la toate celelalte detalii, precum și la deducțiile mele. Oare avansam ipoteze exagerate? Cât de sigur puteam fi că acele răni nu se produseseră când se prăbușise pe șosea? E cazul să formulez explicații pentru mișcarea cuțitului în cavitatea toracică? Eram suficient de sigur de constatările mele? Voiam ca, odată ce un suspect ajungea în boxa acuzaților, să evit întrebarea din partea avocatului apărării care ar fi sunat în felul următor: „Domnule doctor Shepherd: de câte ori până acum ați efectuat

autopsii ale unor victime prin înjunghiere? Poftim? *Niciodată?'*

Deși nu mă aflam decât la începutul carierei, totuși înțelesesem că aparențele din sala de judecată pot fi un câmp minat. Redactarea unui raport de necropsie în biroul tău era una, iar prezentarea lui ca martor-expert în instanță, sub presiune, era cu totul altceva. Auzisem multe povești despre procese de la colegii mai în vârstă, așa că acum așteptam și cu nerăbdare, dar și cu îngrijorare prima mea apariție ca martor într-un tribunal.

Poliția interoga un suspect în cazul crimei din Croydon, un individ de treizeci și ceva de ani, pe care victima se pare că nu-l cunoștea. Tânărul se întâlnise cu el în zona unor garaje din apropiere ca să cumpere un radio de mașină ieftin, probabil furat.

Polițiștii m-au rugat să analizez varianta suspectului și am căzut de acord că era cel mai bine să facem lucrul acesta la locul crimei. Astfel, câteva zile mai târziu, însoțit de același comisar, precum și de un inspector și un subinspector de poliție, m-am întors la Croydon.

Ne-am oprit lângă un șir de garaje dărăpănate, cu vopseaua de pe uși scorojită.

— Suspectul declară că altcineva l-a înjunghiat pe băiat după ce a plecat de aici și asta trebuie că s-a întâmplat destul de aproape de locul unde l-am găsit noi, a zis comisarul.

La care eu am răspuns:

— E posibil, pentru că n-am găsit sânge în garaj.

Polițiștii păreau dezamăgiți. Aveam să-i dezamăgesc de multe ori de atunci înainte.

— Ei bine, noi suntem de părere că suspectul l-a înjunghiat chiar aici. Dar... nu este nici o urmă de sânge în fața garajelor. Sau pe șosea. N-am găsit sânge decât sub cadavru.

Mă simțeam important. De parcă aș fi fost Simpson. Urmat îndeaproape de ofițerii de poliție de rang superior, am parcurs distanța (o sută de pași) și m-am cronometrat deplasându-mă cu viteza redusă a unui muribund înjunghiat în plămân (cincizeci și trei de secunde) - având grijă să mă mișc din ce în ce mai încet către final, pentru a lua în calcul amețeala și dispneea lui.

M-am întors spre polițiști.

— S-ar putea să aveți dreptate. E posibil să fi fost înjunghiat în zona garajelor și să fi ajuns pe șoseaua unde a fost găsit.

Ofițerii au zâmbit. Iar eu am notat:

> Consider că o persoană căreia i s-a provocat o rană similară rănii numărul 1 poate să parcurgă în picioare această distanță înainte de a se prăbuși.
>
> Absența petelor de sânge de pe carosabil poate fi explicată prin doi factori. Mai întâi, sângerarea suferită de o persoană în poziție verticală produsă de rana numărul unu nu ar fi fost prea abundentă până când nivelul sângelui din piept nu ajungea la zona rănii din piele. Al doilea element, victima era îmbrăcată, purta o jachetă groasă, care putea să absoarbă o cantitate importantă de sânge.

N-ar fi trebuit să-mi fac griji cu privire la înfățișarea mea ca martor în instanță. Primul proces a fost suspendat din cauza unui viciu de procedură înainte ca eu să am ocazia să depun mărturie. Până s-a reluat procesul eram veteran în materie de omucideri, așa că avocatul apărării n-a avut nici cea mai vagă idee că acesta fusese primul meu caz.

Mi-am depus mărturia, iar audierea încrucișată a decurs destul de bine.

Pentru mine, cazul era foarte clar. Văzusem dovezile împotriva suspectului și le consideram destul de solide. Iar cele trei răni prin înjunghiere, din spate, una dintre lovituri pătrunzând adânc în plămân, le-au oferit ziarelor de scandal ocazia de a face uz de una dintre expresiile lor favorite: „atac

dezlănțuit". Această expresie a fost folosită și de acuzare în încercarea de a crea o impresie negativă puternică asupra juriului.

M-a surprins când am auzit că acuzatul a fost achitat. În mod evident, jurații nu fuseseră convinși de vinovăția lui dincolo de orice umbră de îndoială. O vreme, mi-am făcut probleme, frământându-mă și încercând să aflu ce nu funcționase corect și întrebându-mă dacă nu cumva, acesta fiind primul meu caz, nu reușisem să prezint un raport corect. Sau făcusem o impresie nefavorabilă asupra juraților? Nu voi ști niciodată.

Întâmplarea a făcut ca, peste niște ani, să citesc ziarul *Evening Standard* în autobuz și să dau peste un nume care-mi suna cunoscut într-un raport judiciar. Am aflat cum un tânăr suplu și atrăgător, de vreo optsprezece ani, fusese înjunghiat de trei ori cu cuțitul de o persoană necunoscută. Rana din plămânul stâng fusese cât pe ce să-i provoace moartea, dar, printr-o minune, victima supraviețuise și și-a recunoscut atacatorul. Mai mult, a declarat că asasinul se aplecase asupra lui și îi spusese că, întrucât murea oricum, ar fi fost potrivit ca ultimul lucru pe care ar fi trebuit să-l facă să fie un act sexual.

Mi-am adus aminte de primul meu caz. Același suspect. Același tip de infracțiune. Cazuri diferite, dar foarte asemănătoare. Numai că acum victima avusese noroc.

Eu eram la curent cu acuzația care se formulase cândva la adresa suspectului, spre deosebire de jurați, care, desigur, n-au știut nimic despre aceasta când l-au găsit vinovat de tentativă de omor.

9

Al doilea caz a fost tot o înjunghiere. Pe la ora nouă seara am fost chemat la o casă banală londoneză, de cărămidă roșie, care se distingea

între șirul celorlalte case doar prin prezența poliției în fața ei.

Interiorul era bogat ornamentat. Pe rampa scării, sânge. Am urmat dâra de sânge și am urcat la etaj. Acolo, chiar lângă ușă, am dat de un bărbat cu păr cărunt, care zăcea cu fața în jos și cu picioarele în ușă, gol, într-o baltă uriașă de sânge. Am împins ușa. Pereții erau tapetați în culori terne care întunecau dormitorul, iar mobila greoaie de lemn îl întuneca și mai mult. Deși era înghesuială, era ordine. Ceasul deșteptător. Radioul. Fotografiile înrămate. Televizorul micuț pe o comodă de lemn de mahon orientată spre pat. Era camera unui bărbat care dusese o viață organizată, activă profesional. Dar viața aceasta organizată fusese curmată, iar omul activ zăcea acum în propriul sânge. Era greu să pășești în jurul lui. Pe spate era stropit cu sânge care se adunase în firicele. Pe pereți erau pete de sânge. Patul era pe jumătate acoperit cu o plapumă, care nu reușea să mascheze bălțile mari de sânge de pe cearșafuri. Pe jos, lângă un cablu electric, aproape plutind în sânge, se afla un cuțit de bucătărie lung, cu mâner de lemn.

Am răsucit cadavrul cu multă atenție. N-am văzut decât o rană de cuțit care se căsca în piept. Mi-am dat seama că trebuiau să fie mai multe răni, mascate de sânge.

Apoi i-am luat temperatura. A fost ușor, pentru că era dezbrăcat. Măsurarea temperaturii pe cale rectală, mai ales dacă trebuie îndepărtată îmbrăcămintea, poate crea probleme din punct de vedere criminalistic, așa că știam că este mai bine să aștepți ca trupul să ajungă la morgă și să iei temperatura acolo. Temperatura victimei în cazul de față era de 26,6°C.

Anchetatorul care era de față m-a întrebat:

— Deci, doctore, când a murit exact?

Am simțit un gol în stomac. Provocat mai ales de cuvântul „exact". Aceasta este prima

întrebare pe care o pun toți. Aceasta este întrebarea la care toți cred că noi avem răspuns. Aceasta este întrebarea care dezvăluie discrepanța între percepția comună asupra anatomopatologului criminalist și realitate. De vină sunt polițiștii aceia din serialele de la televizor. Adevărul este că ne vine foarte greu să stabilim cu precizie momentul decesului.

Anchetatorul aștepta.

— Nu știu sigur... i-am răspuns eu.

Temperatura corporală poate fi cel mai precis indiciu pentru ora morții, dar nu este întotdeauna demnă de încredere. Fizica elementară spune că un trup cald se răcește pe măsură ce pierde căldură în mediul înconjurător. Dar, evident, lucrurile nu stau așa de simplu. O regulă generală ar fi că un corp devine rece la atingere într-un interval de opt ore de la momentul decesului. Dar nici regula aceasta nu este atât de clară. În realitate, un corp își poate menține temperatura până la treizeci și șase de ore și, datorită urmelor de activitate metabolică, e posibil ca temperatura să nu ajungă la cea a mediului înconjurător. Apoi, când începe procesul de descompunere, temperatura chiar începe să crească.

Există o multitudine de factori care influențează ritmul în care ne răcim post-mortem: temperatura corporală în momentul decesului, temperatura mediului înconjurător, fluctuația condițiilor meteorologice, sistemul de încălzire, ferestrele deschise, îmbrăcămintea, grosimea păturii care acoperă trupul, poziția corpului (așa cum ne putem da seama intuitiv, poziția ghemuită reține căldura mai bine), greutatea corporală (grăsimea este un izolator bun), masa musculară (mușchi mai puțin dezvoltați înseamnă răcire accelerată) și vârsta persoanei decedate (la copii, o unitate de greutate corporală corespunde unei suprafețe mai mari, așa că aceștia pierd căldura mai rapid)... sunt o mulțime de factori aparent

nesemnificativi care fac aproape imposibilă estimarea orei morții pe baza temperaturii corporale.

Nici măcar un program de calculator nu ar putea stabili cu exactitate momentul decesului, chiar dacă ar lua nenumărate variabile în calcul. Ar putea oferi niște posibile răspunsuri plasate în niște intervale de timp, dar respectivele intervale ar fi de ore întregi. Şi chiar așa, precizia ar fi de maximum 90%.

Anchetatorul a încuviințat printr-o înclinare a capului că a înțeles. Apoi a zis:

— Dar cred că veți putea estima după rigor mortis.

Ei bine, nu. Aceasta este o altă părere greșită. Rigor mortis este unul dintre cele mai evidente fenomene care însoțesc moartea, dar variază atât de mult încât este chiar de mai puțin ajutor în stabilirea momentului decesului decât temperatura corpului. Viteza și instalarea sa sunt determinate de temperatură. Un cadavru care a stat afară într-o iarnă geroasă poate să nu prezinte nici un semn de rigor mortis nici după o săptămână, deși acest fenomen se poate instala rapid când corpul este adus la morgă, unde temperatura este mai ridicată. Există și alți factori care pot complica lucrurile. Făcea persoana respectivă efort fizic înainte de a surveni decesul? Rigor mortis se va instala mai rapid datorită acidului lactic rezultat din activitatea fizică. Avea persoana febră în momentul decesului? La fel. Moartea s-a produs prin electrocutare? Electrocutarea accelerează procesul prin stimularea celulelor musculare. A survenit decesul lângă o sursă de căldură? Instaurare mai rapidă. Într-o baie caldă? Același lucru.

Rigor mortis este un fenomen provocat de schimbările care au loc odată ce inima încetează să bată, iar celulele musculare sunt lipsite de oxigenul necesar procesului de metabolizare. Multă vreme s-a crezut că rigor se instalează începând cu fața,

așa cum poate constata oricine face o încercare întârziată de respirație gură la gură. Acum știm că se instalează uniform în tot corpul, dar că este mai ușor de identificat mai întâi în mușchii mici, care sunt plasați preponderent pe maxilar și în jurul ochilor și al degetelor. De regulă, rigor poate apărea în aceste zone la trei ore după moarte. După aceea, începe să se extindă de la cap spre picioare, deși, de fapt, avem de a face doar cu o înțepenire variată a unor grupuri musculare din ce în ce mai mari. Rigidizarea mușchilor are loc mai rapid în comparație cu răcirea corpului, așa că, de obicei, pentru o vreme, corpul este cald și rigid. Mai mult, rigor mortis dispare după o zi, două, așa că mușchii redevin flasci.

În zonele cu climă temperată, așa cum este Marea Britanie, rigiditatea cadaverică se poate instala complet în douăsprezece ore. În zonele calde, ecuatoriale, rigor mortis poate apărea și apoi dispărea imediat doar în interval de o singură oră. La anumite persoane - foarte tinere, foarte bătrâne sau foarte slabe - nu apare deloc, pentru că au o masă musculară foarte redusă.

Rigiditatea poate fi surprinzătoare: există imagini celebre care ilustrează starea de rigor complet, corpul fiind sprijinit cu capul pe un scaun, picioarele pe altul, iar restul trupului drept ca o scândură între cele două scaune, nesusținut de nimic. Efectuarea unei necropsii pe un cadavru în această stare ridică multe probleme - cu excepția cazurilor în care omul a avut decența să moară stând pe spate cu mâinile pe lângă corp.

Cel mai simplu este să aștepți să dispară. Din nefericire, aceasta nu este o soluție acceptabilă pentru un patolog criminalist care cooperează la o anchetă, context în care viteza este esențială.

În acea noapte am părăsit curând dormitorul plin de sânge și m-am dus la morgă. Cadavrul a sosit aproape imediat. Rigiditatea se instalase la nivelul gâtului, al brațelor, al maxilarului și al

genunchilor; murise cu un braț la spate și cu unul îndoit în față. Avea piciorul drept ridicat.

Aveam nevoie să-l plasez în poziție orizontală pe masă pentru autopsie, așa că trebuia să fac rigiditatea să cedeze. E nevoie de ceva forță fizică pentru aceasta. Dacă un braț este îndoit, trebuie să apăs puternic pe încheietură pentru a desface cele 75 de legături chimice dintre moleculele de actină și miozină din celule. Odată ce legătura este desfăcută, brațul poate fi întins pe masă. Dar uneori, când rigiditatea este foarte puternică - de exemplu, în cazul unui tânăr musculos a cărui profesie presupunea ridicarea de greutăți - am nevoie de un asistent care să mă ajute. Rigiditatea poate fi contracarată prin aplicarea unei presiuni ridicate asupra unei anumite încheieturi pentru a elibera mușchiul, după care se relaxează treptat, nu brusc, așa cum s-ar fractura un os. În cazul de față, victima avea șaizeci și doi de ani, iar rigiditatea a fost destul de ușor contracarată - i-am mișcat brațele înainte și înapoi până ce am simțit că cedează.

Întrucât polițiștii au insistat să propun un interval în care survenise decesul, am recurs la cele două metode de orientare cu marjă mare de eroare - rigiditatea și temperatura corpului, ținând, desigur, cont că există un mare număr de variabile. În cazul de față, am propus un interval aproximativ de patru-șase ore care trecuseră de la momentul decesului.

— Bravo, doctore, zise anchetatorul-șef care tocmai se întorcea în sala de autopsii după ce vorbise la telefon. Individul care l-a omorât zice că era cam patru și jumătate, cinci în după-amiaza asta.

— L-ați și prins?

— Tocmai s-a predat. Aveau o legătură homosexuală. Zice că și-a pierdut cumpătul.

Am identificat opt plăgi prin înjunghiere, dintre care una foarte mare, făcută din lateral,

lovitura ajungând direct la inimă. Cuțitele lasă niște urme atât de precise, iar mânerele lor fac niște vânătăi atât de bine marcate, încât am reușit să identific dimensiunile precise ale armei folosite de asasin. Era prima schiță de cuțit reconstituită după urmele din rană și am fost de-a dreptul uluit când am constatat că se potrivea perfect cu cuțitul de bucătărie pe care poliția îl găsise la locul crimei. Din acest moment, Shepherd a devenit specialist în cuțite.

Mai mult, deși acum, retrospectiv, mi se pare un entuziasm ridicol, am crezut că pot reconstitui evenimentele pe baza plăgilor și a sângelui care murdărise toată camera. La urma urmelor, așa ar fi procedat profesorul Simpson.

O pată împrăștiată pe perete era un indiciu că prima lovitură, provocatoare de moarte, fusese dată aici. Rana era situată în partea superioară stângă a pieptului, mergând ușor spre dreapta. O lovitură clasică. De aici puteam deduce că asasinul era dreptaci, că atât el, cât și victima se aflau în picioare și că lovise de sus în jos.

Victima căzuse pe partea stângă a patului. Aceasta se putea deduce după poziția petelor de sânge de pe cearșafuri și după urmele subțiri de sânge rămase pe tavan - „pete prin aruncare" - făcute de stropii de sânge care sar de pe lama cuțitului în timp ce atacatorul ridică arma să lovească din nou - era ușor de dedus că asasinul stătuse deasupra victimei în timp ce o înjunghiase de încă trei ori.

Victima se rostogolise din pat și se târâse spre ușă. Aceasta se putea deduce din dâra de sânge pe care o lăsase. Ultimele patru răni fuseseră aproape sigur făcute lângă ușă, unde omul își dăduse suflarea într-o baltă de sânge. Dar asasinul n-ar fi trebuit să se străduiască atât de mult: prima lovitură fusese provocatoare de moarte și, după ce cuțitul intrase în inimă, victimei nu-i mai rămăseseră decât câteva minute de trăit.

Uniformitatea acestor răni și distanța mică dintre ele, toate făcute sub același unghi, aproape identice, arătau că victima nu se mai mișca și poate chiar murise. Dar cum se explica sângele pe care-l găsisem pe rampa scărilor? Acela sigur provenea de la amantul murdar el însuși de sânge în timp ce părăsea casa: victima era plină de sânge până să ajungă la ușă.

Asasinul mărturisise, dar tot eram foarte mândru de deducțiile mele, încât, după necropsie, am ținut să-i spun anchetatorului toate aceste lucruri.

— Mmm, zise el fără să manifeste vreun interes deosebit.

— Vedeți, aici se observă... I-am întins schița pe care o desenasem. El nu a luat-o.

Din ce în ce mai entuziasmat, m-am oferit să scriu o declarație în care să explic reconstituirea evenimentelor.

El a clipit și și-a întors privirea.

— Nu te osteni, doctore! N-o s-o citească nimeni! Tipul a piuit.

Am fost profund dezamăgit. Primul lucru care mi-a trecut prin minte a fost că poliția nu era de acord cu rolul meu de Sherlock Holmes. Sau de Keith Simpson. Eroul meu fusese un membru-cheie al echipei de criminaliști implicați în găsirea făptașului în prima jumătate a secolului douăzeci și era implicat în anchetele de omucidere la toate nivelurile: discutarea ipotezelor cu ofițerii de poliție de rang superior sau cu avocații, discutarea indiciilor cu anchetatorii la locul crimei. Şi eu doresc să fac lucrul acesta. Uneori ard de nerăbdare să le spun polițiștilor cum au decurs lucrurile exact pe baza concluziilor oferite de abilitățile și pregătirea mea. Dar anchetele criminalistice se desfășoară diferit acum. Domeniul omuciderilor s-a specializat atât de mult încât fiecare disciplină conexă contribuie cu propriile date, iar poliția coordonează toate

informațiile și trage concluziile proprii. Această metodă poate funcționa atâta vreme cât ofițerii de poliție au experiență și sunt bine pregătiți. Condamnările se fac de procuratură. Foarte bine. Atâta vreme cât avocații nu se confruntă cu probleme ridicate de aspectele medicale.

Cred că sistemul ar funcționa mult mai eficient dacă, atunci când apare un caz dificil și complicat, toți cei care lucrăm la el - polițiștii, procurorii de la Parchetul Coroanei, anatomopatologul, legiștii, criminaliștii, expertul în urme de sânge, toxicologul și expertul balistic - ne-am aduna și am pune cap la cap datele pe care le avem fiecare. Dar foarte rar au loc asemenea întruniri.

10

Treptat, locurile crimelor și necropsiile au devenit întreaga mea viață profesională. Pentru început, mi se încredințaseră cazuri simple. Diferite, dar nu puneau probleme. Erau cazuri de rutină, în realitate. Deși nu se poate vorbi de rutină în cazul locurilor crimelor, dar așa încercăm noi să o facem să pară. Un corp imobil, uneori mutilat oribil, se află în centrul unui grup de profesioniști care roiesc în jurul lui încercând să-și facă treaba, dar, într-un fel sau altul, rămânând detașați de oroarea evenimentului.

La periferia acestui grup, la o distanță sigură, se află durerea și lovitura suferită de familie. Patologii criminaliști știu că până și cazurile cele mai obișnuite reprezintă o traumă pentru cineva, în această fază, eram încă hotărât să nu mă implic în această traumă pe cât posibil. Dar știam cu siguranță că, mai devreme sau mai târziu, nu voi mai putea evita interacțiunea cu cei vii.

Acasă aveam niște copii în creștere și o soție ocupată. Eram un tată implicat direct în creșterea copiilor, ceva rar la vremea respectivă, dar și eu

fusesem crescut de un tată prezent în viața mea, așa că pentru mine era o prioritate să-mi fac timp pentru copii mai mult decât majoritatea altor tați din generația mea.

Cu toate acestea, a trebuit să mă străduiesc să uit de morgă când ajungeam acasă. Trebuia să uit ce vedeam și ce miroseam acolo, trebuia să uit de victimă și să-mi pun repede masca detașării profesionistului când pășeam în lumea de zi cu zi a vieții și a copiilor. Nu era un lucru deloc ușor. Masca mea era bine fixată, așa că poate uneori nu reușeam să o îndepărtez foarte bine.

Evident, nu era ceva confortabil nici pentru soția mea. Jen înțelegea de ce trebuie să par detașat. Dar mi-a spus că detașarea științifică era o abordare la care recurgeam mult prea des. Acasă, în căsnicie. Care acum era tensionată.

Cu câțiva ani în urmă, Jen, căreia îi plăcuse profesia de asistentă și de consultant de servicii medicale la domiciliu, îmi spusese cu timiditate că dorința ei secretă fusese întotdeauna să fie medic. Nu se descurcase prea bine la școală din cauza opiniilor conservatoare, de sorginte colonială, ale tatălui ei cu privire la profesiile „potrivite" pentru o femeie și nivelul de educație pe care-l presupuneau acestea. Mai mult, avea și o ușoară dislexie care-i afectase progresul școlar.

Nu aveam nici o îndoială cu privire la abilitățile sau inteligența ei și, când mi-a împărtășit dorința pe care o nutrea, i-am promis să o susțin în lungul și anevoiosul drum care-i stătea înainte. Acum eram foarte mândru de modul în care reușise să treacă prin cursurile Universității Deschise și să obțină un loc la University College, care-mi fusese mie alma mater. Deja se pregătea să devină medic.

Dar, evident, acest lucru exercita o presiune puternică asupra noastră - și de timp, și de bani. Eu aveam un salariu mulțumitor, dar guvernantele costau mult și, deși Jen avea să-și câștige propriii

bani într-o zi, deocamdată nu câștiga nimic. Adeseori, programul meu de lucru se suprapunea cu practica ei, așa încât unul dintre noi trebuia să renunțe. Viața noastră era alertă și complicată, iar relația noastră avea de suferit din cauza acestei supraaglomerări. O radiografie a căsniciei noastre ar fi dat la iveală un mănunchi de discuții pe fugă, în timp ce unul venea, iar altul pleca, comunicarea limitată la transmiterea de date, locuri, ședințe cu părinții, zile cu întreceri sportive la școală, chestiuni logistice. Interacțiuni clinice de acest gen.

O frumoasă dimineață de duminică de vară. Copiii, încă mici, țâșnind ca săgețile în grădină de îndată ce deschid ușa din spate. Eu, un proaspăt patolog, mereu gata să merg la locul unei crime și simțind un impuls de adrenalină dacă suna telefonul când eram de serviciu. Jen, aproape doctor, învățând mereu.

Mă pregăteam să prepar micul dejun.

Afară, copiii au strigat: „Ah, nu!“

Telefonul suna. La ora asta a dimineții putea să însemne un singur lucru.

M-am gândit la explicații. Probabil, pentru că era duminică, cineva murise pur și simplu după o încăierare de sâmbătă noaptea. Ştiu că Jen oftează la etaj. Mi-o imaginez cum stă cu coatele pe birou, cu capul în palme.

Mă simt într-adevăr prost. Se trezise în zori și îi promisesem că o să am grijă de copii azi. Dacă nu suna telefonul. Dar sunase, iar acum Jen suferea consecințele unei bătăi la beție.

O voce mi-a spus că victima era un tânăr de rasă caucaziană. Era clar că avusese loc o încăierare într-o cârciumă azi-noapte. Exceptând un lucru. Interlocutorul meu se prezentase ca inspector-șef. Iar tot acesta mi-a spus că mă așteaptă împreună cu un comisar-șef la morgă. Ranguri înalte. In timpul weekendului. Trebuia să fie ceva cu totul neobișnuit la acest caz.

— La ce morgă? întrebă Jen, ridicându-și privirea din cărți. Cea din Westminster?

— Nu, cea din Swindon.

Îi trebui ceva timp să reacționeze.

— *Swindon*? în *Wiltshirei*

Am confirmat printr-o înclinare a capului.

Jen oftă.

— Atunci, ne vedem diseară.

*

Când am ajuns la Swindon, cei doi anchetatori de rang înalt așteptau, împreună cu un ofițer de poliție și cu un ofițer anchetator. Unul dintre angajații morgii îmi întinse o cană de ceai, iar comisarul-șef începu:

— Victima este un tânăr. Conducea cu viteză excesivă și a făcut un viraj greșit pe un drum de țară. Prietena lui era lângă el și... ai declarația ei, John?

Inspectorul încuviință printr-o înclinare a capului și deschise un dosar. Răsfoi prin câteva pagini bătute la mașină.

— Băiatul a lucrat toată noaptea de vineri, nu a dormit nici sâmbătă, probabil, a băut câteva pahare, așa că la ora șase era obosit și beat. E încă lumină, dar carosabilul e umed. Își luase prietena și mergeau acasă la el să petreacă o seară liniștită de sâmbătă. Tocmai intrase într-o curbă, o camionetă venea în direcția lor, iar ea i-a zis...

Urmări scrisul de pe pagină cu degetul până găsi continuarea: „«Doamne Dumnezeule, Michael, păzea», am strigat eu, moment în care el a virat brusc la stânga. Mașina lui Michael a lovit camioneta pe partea șoferului. Am închis ochii în momentul impactului. Când i-am deschis din nou, ambele vehicule erau oprite, deși încă zburau cioburi în interiorul mașinii. M-am uitat la Michael - avea capul dat pe spate și ochii închiși. Am crezut că-și pierduse cunoștința. L-am zguduit, iar

el a stat drept în scaun de parcă tocmai l-aș fi trezit din somn. Apoi am văzut că celălalt șofer se dăduse jos din mașină. După care a apărut omul ăsta. Nu știu de unde. Avea doar pantalonii pe el, fără cămașă, și era puternic bronzat, arăta ca un muncitor."

Comisarul-șef zise:

— De fapt, lucra în grădină, locuiește în apropiere, și a auzit zgomotul produs de ciocnire.

Colegul lui dădu din cap în semn că da și continuă să citească.

„Omul m-a întrebat dacă eram în regulă. Michael a ieșit prin geam și s-a dus să vadă partea din față a mașinii. A dat la o parte niște bucăți din botul mașinii și a început să dea în ea cu picioarele. Părea furios și supărat. Şi eu eram supărată. Devenisem isterică. Michael tot lovea cu picioarele - avea o criză de nervi.

Am coborât din mașină, mi-am aprins o țigară și i-am dat una și lui Michael, după care bărbatul fără cămașă ne-a zis: «Stingeți țigările. S-a scurs benzină din rezervor». Michael i-a spus să-și vadă de treaba lui, iar omul i-a răspuns ceva, n-am auzit exact ce, dar ceva care l-a înfuriat, și s-au luat la bătaie."

Detectivul se opri din citit și mă privi. Amândoi mă priviră de parcă se așteptau să zic ceva.

— Ce s-a întâmplat de fapt în timpul acestei încăierări? am întrebat eu.

— Michael a încercat să-l lovească pe omul fără cămașă, dar a ratat lovitura. Omul i-a întors lovitura, cam asta a fost tot.

Trebuie să mai fi fost ceva. De ce ezitau să-mi spună mai multe? Am întrebat:

— Fata ce mai zice?

Anchetatorul citi: „Bărbatul fără cămașă l-a lovit pe Michael în față cu pumnul. I-a atins nasul sau gura. Un alt bărbat, cu păr grizonant, care venise cu mașina, l-a prins pe Michael din spate,

cu brațele, dar fața lui Michael a căpătat o culoare ciudată, un soi de roșu-vânăt, după care Michael și-a pierdut cunoștința. Bărbatul care-l ținea i-a dat drumul să cadă."

Detectivul se opri din nou din citit. Dar mi-am dat seama că lucrurile nu se terminau așa.

— Mai zice ceva? l-am îndemnat eu să continue.

„Ploaia se întețise. Tipul fără cămașă l-a zguduit pe Michael cu putere ca să-l facă să reacționeze într-un fel. Îi tot zicea: «Haide, ridică-te!», dar Michael nu se mișca, iar eu mi-am dat seama că era rănit, nu arăta bine deloc. Nuanța vinețiedispăruse. N-au reușit să-l resusciteze. Un domn mai în vârstă care conducea o Sierra a oprit și l-a acoperit cu jacheta lui ca să-l încălzească până la venirea ambulanțelor. Când ambulanța în care eram eu a plecat, ambulanța lui Michael era încă acolo.»"

Comisarul-șef continuă povestirea:

— Nu și-a mai revenit niciodată. Cei din Swindon l-au trimis la Oxford pentru o tomografie computerizată, după care l-au adus înapoi. A murit aici azi-dimineață.

Îmi întinse niște fișe medicale făcute la Oxford. Am aruncat o privire peste ele și am încuviințat printr-o înclinare a capului.

— Deci vreți să știți dacă aveți de a face cu un accident rutier sau cu un caz de omucidere?

Au tresărit la cuvântul „omucidere". M-am întrebat din nou de ce veniseră niște ofițeri de rang înalt. Să fi fost victima o persoană importantă? Cu legături în înalta societate?

Comisarul-șef spuse:

— Prietena lui agită apele, acuzându-l pe tipul fără cămașă că e vinovat de moartea lui Michael, iar acum și familia lui face la fel.

M-am ridicat.

— Să aruncăm o privire.

— Așa. Acesta este Michael Ross, zise agentul de poliție Masters când intrarăm în sala unde ne aștepta corpul tânărului.

Numele nu-mi spunea nimic, dar mă așteptam să-i recunosc chipul. Avea răni și vânătăi, dar tot îmi puteam da seama că tânărul arăta ca o vedetă rock, cu bucle negre cârlionțate pe frunte. Cu toate acestea, nu mi se părea deloc cunoscut.

— Câți ani are?

— Douăzeci și patru.

Începusem să notez când, ridicându-mi privirea, am observat că venise fotograful și aștepta să-i spun ce să fotografieze.

— Toată partea frontală a corpului. Apoi prim-planuri ale feței și gâtului și vânătăile de pe genunchi, vă rog. A, și, încăierarea asta în care s-a băgat...

— Presupusa încăierare, interveni comisarul-șef repede.

— ...vă rog fotografiați și mâinile ca să vedem încheieturile degetelor.

Am notat repede:

> Excoriații superficiale recente, majoritatea verticale, deasupra frunții, a nasului și pe partea stângă a bărbiei. Zonă cu vânătăi discontinue (8x2 cm) în diagonală, pe partea dreaptă inferioară a gâtului.

Am marcat rănile lui Michael pe schițele cu contururile corpurilor, apoi m-am uitat cu atenție la dinții lui.

— Nu există nici un indiciu că ar fi fost lovit în gură, am spus eu. Mi s-a părut că se crease puțină rumoare în sală, dar când mi-am ridicat eu privirea, toți erau nemișcați.

Pe corp mai avea multe alte vânătăi și cicatrici mai vechi, precum și tatuaje. Pe spate nu se vedea nimic deosebit. I-am fotografiat și spatele, după care l-am răsucit la loc și am început necropsia. Polițiștii urmăreau spectacolul cu chipuri inexpresive. De obicei, acesta este

momentul când cel puțin unul dintre cei de față se înverzește, iar, de data aceasta, în mod surprinzător, victima a fost chiar comisarul-șef.

— Va trebui să mă reobișnuiesc cu chestiile astea, zise el, în chip de scuză. Tocmai m-am întors de la brigada anticorupție.

De la prima autopsie medico-legală pe care o efectuasem singur, când tânărului polițist i se făcuse rău, m-am gândit mult la repulsia provocată de o asemenea operație și de efectul pe care-l poate avea asupra oricăruia dintre aceia ale căror datorii profesionale îi obligă să asiste.

M-am întrebat de ce oare eu nu simțisem nici măcar o dată o asemenea repulsie. Şi am aflat răspunsul: pentru că eram fascinat de mecanismele funcționării organismului omenesc în general și de descoperirile mele în particular. Mă hotărâsem că, dacă aveam să reușesc să-i fac și pe ceilalți să împărtășească această fascinație, aș putea să-i ajut să-și depășească oroarea. Ideea mea era că, dacă puteam să-i implic în ce se întâmpla acolo, explicându-le despre ce era vorba și făcându-i să înțeleagă, reușeau să se scuture de rolul de martori neajutorați și speriați.

Liniștea încordată în care-mi desfășurasem prima necropsie și faptul că tânărului agent care fusese de față i se făcuse rău nu fuseseră simple coincidențe. Așa că, hotărâsem ca, dacă mai aveam să fiu asistat de cineva care nu se simțea confortabil, să-mi pun planul în acțiune explicând ce făceam. Am mormăit politicos întrebarea nu foarte la locul ei: „Vă simțiți bine?“, pentru că pe obrajii comisarului-șef se instalase o paloare verzuie, ceea ce nu era în regulă.

Folosind un ton pe care-l voiam liniștitor, am zis:

— Așa cum unii dintre dumneavoastră știu, trebuie să examinez organele interne, nu numai pentru a studia rănile provocate de accidentul de mașină și contuziile căpătate în urma încăierării

care a urmat, ci și ca să stabilim dacă moartea nu a fost provocată și de un alt element mai puțin evident - cum ar fi o boală. O să analizez, așadar, toate organele interne.

Comisarul-șef clătină din cap în semn că da. Destul de încet. Era liniște, de parcă sala ar fi fost acoperită cu o pătură.

— Puteți pune puțină muzică? i-am întrebat pe cei de la morgă. Ar merge ceva clasic.

Deschiseră radioul pe Programul 1. M-am uitat la comisarul-șef. Speram ca sunetul vocilor insipide să-i calmeze nervii. Dar i-am rugat să dea puțin mai încet.

Să secționezi pielea unui cadavru e ca și cum ai tăia pielea de pe un pui: merge ușor dacă ai un cuțit ascuțit. Secționarea este îngreunată nu de duritatea pielii, ci de elasticitatea ei, iar Michael Ross, fiind tânăr și sănătos, avea o piele elastică. În timp ce tăiam stratul adipos de sub piele, prezent la oricare dintre noi într-o măsură mai mare sau mai mică, chiar la o persoană suplă, așa cum fusese Michael, mi-am ridicat privirile.

Comisarul-șef nu făcea față prea bine. Muzica de la radio nu-l ajuta prea mult. Era momentul să încep din nou să vorbesc și să-mi testez teoria că informația, orice informație, poate avea un efect liniștitor.

— Aproape am intrat în cavitatea toracică. Din acest moment, fără a fi lipsiți de reverență față de Michael, putem uita că participăm la disecția unei ființe omenești. Ați tăiat carne destul de des, iar mușchii de pe corpul omenesc nu diferă din punct de vedere al culorii sau al consistenței. Veți observa curând că ficatul este ca orice alt ficat pe care-l cumpărați din supermarketul Sainsbury. La fel și rinichii. Iar mușchiul pe care-l secționez acum, ei, bine, întotdeauna mi-l imaginez ca o friptură bună.

— Cu garnitură de cartofi prăjiți? întrebă inspectorul binedispus.

Nimeni nu răspunse, dar comisarul-șef încercă să încuviințeze din nou printr-o înclinare a capului. De parcă ar fi făcut conversație politicoasă. Cu toate acestea, nu reuși să-mi susțină privirea și să continue discuția pentru că propria sa privire era fixată asupra cadavrului.

Am continuat să lucrez. Masters, polițistul, se prefăcea că nu observă starea de disconfort a superiorului său, dar ofițerul anchetator părea să o savureze într-o oarecare măsură.

— E-n regulă, nu simte nimic, îi spuse el voios comisarului. Moartea e un anestezic afurisit de eficient.

Mi-am ridicat privirile spre comisarul-șef. Hmm. Era timpul să încep să vorbesc.

— Va trebui să-i examinez creierul și gâtul lui Michael. Conform fișei medicale, acolo ar trebui să mă aștept să descopăr leziuni provocate de accidentul de circulație și de încăierare. De presupusa încăierare, vreau să zic. Dar fișa doar mă poate îndruma, nu-mi limitează observațiile. Tot mai trebuie să examinez fiecare organ cu multă atenție, în caz că doctorilor le-a scăpat ceva.

Nimeni din sală, nici măcar anchetatorul, nu păreau încântați de perspectiva examinării creierului lui Michael. M-am hotărât nici să nu încerc măcar să le spun cât de fascinant avea să fie.

Michael fusese un tânăr destul de sănătos, deși, în ciuda tinereții, alcoolismul începuse să-și facă vizibile efectele. Inima lui era ușor mărită, iar ficatul gras, ambele trădând un consum de alcool semnificativ. Eram sigur că organul cel mai interesant avea să fie creierul, și, așa cum mă așteptam, când l-am extras am constatat că era plin de sânge. Am auzit ușa trântindu-se. Ştiam cine părăsise încăperea, fără să mă uit.

L-am rugat pe fotograf să facă o poză a întregului creier, știind că urma să-l secționez curând pentru a-l studia din punct de vedere

histologic. Probabil că aveam să apelez la ajutorul unui coleg specialist în patologie cerebrală și să-i cer să analizeze mostrele. De asemenea, aveam nevoie să examinez cu multă atenție gâtul victimei, ceea ce depășea cu mult cadrul acestei necropsii. Am preparat o soluție de conservare ca să-l pot transporta. Polițiștii care erau de față s-au dat înapoi simțind mirosul puternic de formol când am întors cadavrul și am detașat cu atenție gâtul și arterele aferente, apoi le-am pus într-un recipient special pentru organe ca să fiu sigur că modific cât mai puțin poziția vertebrelor.

— E bine că am venit cu mașina, că pot pune chestia asta în portbagaj, am zis, în timp ce asistentul de morgă se ducea să sigileze recipientul.

— N-ați fi putut transporta așa ceva cu trenul, exclamă agentul Masters.

— Uneori, mai duc asemenea lucruri și cu transportul în comun, am recunoscut eu. Arată puțin ciudat, dar sper că ceilalți călători își imaginează că vin de la prins broaște undeva la țară.

Cu siguranță nimeni nu poate ghici ce e în căldare. Numai dacă nu se simte mirosul.

— Atunci e bine, zise jovialul asistent de morgă. Ceai pentru toată lumea!

M-am dus în vestiar să mă spăl și să mă schimb. Polițiștii se instalaseră în camera pentru rudele îndoliate pentru că era liberă. I-am găsit acolo stând în cerc și bându-și ceaiul. Era o încăpere liniștită, în culori terne. Lângă unul dintre pereți era un acvariu mare în care înotau doi pești. Nu-mi pot explica prezența nelipsită a unui acvariu cu pești în sălile de așteptare pentru aparținători.

Obrajii comisarului-șef aveau o paloare de moarte. Se ținea cu greu așezat pe scaun și se vedea clar că nu era dispus la conversație, preferând să-și țină privirea ațintită asupra inspectorului.

Acesta din urmă întrebă:

— Deci, doctore, ce ne spuneți?

— Va dura ceva până voi reuși să redactez un raport complet pentru că examinarea creierului și a gâtului e o treabă solicitantă, așa că-mi va lua ceva până mi se vor confirma constatările. Dar vă pot da niște informații succinte și neoficiale, dacă doriți.

— Da, chiar v-am ruga, zise el repede, schimbând o privire cu superiorul.

Oare ce avea acest caz atât de special încât să prezinte interes pentru niște ofițeri de rang superior?

— Ei bine, cred că încăierarea - presupusa încăierare - n-a avut nimic de a face cu moartea lui Michael Ross. A murit în urma impactului provocat de accidentul de mașină, am zis eu.

Inspectorul încercă să-și rețină zâmbetul, dar fără succes. Așa că zâmbi. Până și comisarul-șef, care era încă palid și își sorbea ceaiul cu greu, reuși să schițeze ceva ce aducea cu un zâmbet.

— Sunteți sigur? întrebă inspectorul fericit. Cum puteți spune cu certitudine?

— E suficient să vă uitați la el ca să vă dați seama că Michael a pus o frână bruscă - pe partea dreaptă a gâtului are o urmă albă de la centura de siguranță. Oprirea bruscă a provocat o fractură de coloană cervicală. Odată ce a avut loc deplasarea vertebrelor - și, conform declarațiilor prietenei lui, a virat cu multă forță, ceea ce a agravat distorsionarea coloanei -, arterele care se află situate de-a lungul vertebrelor, sau, cel puțin una dintre acestea, s-au rupt. O arteră ruptă are ca rezultat o hemoragie în spațiul din jurul creierului. El a suferit o hemoragie subarahnoidiană care i-a provocat moartea.

— Fractură de coloană cervicală. Asta a fost cauza! zise inspectorul privind radios spre comisarul-șef.

— O hemoragie cerebrală, bâigui acesta din urmă.

— Provocată de impact! completă anchetatorul.

Eu am adăugat:

— O hemoragie subarahnoidiană poate avea și cauze genetice și în acest moment nu pot elimina 100% o problemă congenitală. Dar poate fi provocată și de un traumatism, iar în cazul de față hemoragia a fost categoric declanșată de accident.

Ofițerul Masters era mai puțin binedispus decât superiorii săi. El era la curent cu mai multe aspecte.

— Doctore... cum vă puteți da seama că hemoragia n-a fost provocată de o lovitură primită în timpul încăierării; vreau să zic al presupusei încăierări?

— Dacă hemoragia s-ar fi declanșat în timpul încăierării, atunci ar fi fost mai multe țesuturi moi afectate. La nivelul feței nu apare decât o vânătaie, care ar putea proveni de la o lovitură de pumn. Cred că este ceva minor, fără implicații extinse, dar voi analiza cu atenție această posibilitate când voi examina gâtul. Aproape toate celelalte răni de la nivelul feței par provocate de cioburi din parbriz.

Inspectorul zise:

— Familia lui Michael ar vrea să știe cum a reușit el să se dea jos din mașină, să meargă, să fumeze, să vorbească, să se certe, să se bată, dacă avea o hemoragie cerebrală. Până când celălalt individ, tipul fără cămașă, l-a lovit.

— Decesul întârziat este aproape tipic pentru acest fel de hemoragii. Poate surveni după câteva minute sau chiar ore, timp în care sângele circulă dinspre artera afectată spre cap. Michael a reușit să facă toate acele lucruri în perioada de luciditate care adesea precede moartea provocată de o hemoragie subarahnoidiană.

Își aruncară priviri unul altuia.

— Deci... sunteți sigur că n-are nici o legătură cu încăierarea?

— Aproape sigur. Dar acest tip de hemoragii survin atât în urma bătăilor din cârciumi cât și în urma accidentelor rutiere, așa că va trebui să efectuez mult mai multe teste înainte de a afirma cu certitudine. Acum cred că Michael era condamnat la moarte din momentul accidentului, iar încăierarea n-a contat deloc.

Aceasta era opinia mea. Sincronizarea a fost nefastă, pentru că s-a creat impresia că a murit în momentul în care primise lovitura de la omul acela. Urma să am mult de lucru ca să-mi dovedesc teoria și trebuia să fiu pregătit să-mi modific această idee, întrucât eram sigur că urma o a doua autopsie.

Polițiștii se lăsară pe spătarele scaunelor și se uitară unul la altul.

— Dacă vreți să-l acuzați pe tipul fără cămașă de omor prin imprudență, ar trebui să renunțați, pentru că probabil acuzația nu va sta în picioare. Dar ați putea să-l acuzați de atac asupra unei persoane, le-am propus eu.

Ei nu răspunseră nimic.

— Michael Ross arată ca un star al muzicii rock și are un ficat pe măsură - e o persoană celebră? am întrebat eu.

Ei infirmară presupunerea mea printr-o mișcare a capului.

— Atunci... de ce sunt de față într-o dimineață de duminică un comisar-șef și un inspector principal?

Comisarul-șef mă privi în ochi. La fel și inspectorul. Făcu o pauză, apoi zise:

— Neoficial, doctore, suntem aici pentru că am crezut că am dat de necaz.

Eu așteptam continuarea. Cei doi ofițeri nu păreau în largul lor. În cele din urmă, comisarul-șef zise:

— E vorba de tipul fără cămașă. Cel care l-a lovit pe Michael. E ofițer de poliție. Era în timpul liber.

Acum înțelesesem.

— Nu v-am spus de la început pentru că nu am vrut să vă influențăm.

— N-ați fi putut să mă influențați, am răspuns eu bățos. Anatomopatologia vorbește de la sine. Nu, sunase total deplasat. Mult prea pompos, o afirmație care trăda nesiguranța unui om confruntat de mult prea multe ori cu versiuni diferite ale adevărului. Am simțit nevoia să adaug: Chiar dacă aș fi intenționat să ocolesc adevărul inconfortabil, n-aș fi reușit, pentru că există de obicei o a doua autopsie.

Dar comisarul-șef nu auzea ce-i spun. Tot mai era palid ca moartea. Zise cu o voce scăzută:

— Nici nu vă puteți imagina cât de îngrijorat am fost. Ar afecta foarte mult imaginea forțelor polițienești și, între noi fie vorba, despre ofițerul respectiv s-au mai auzit diverse lucruri și în trecut... își cam iese din fire și... e clar că n-am vrut să credem că ar putea omorî pe cineva, dar dosarul lui nu e tocmai perfect... în fine, ne-ați luat o piatră de pe inimă cu ce ne-ați spus, doctore.

— Treaba e, zise agentul de poliție, care sigur îl cunoștea pe tipul fără cămașă, că-mi dau seama cum s-au petrecut lucrurile. Michael Ross a făcut o tâmpenie să fumeze lângă mașină când erau scurgeri de benzină pe toată strada, iar când Mitch i-a atras atenția să se oprească, a încercat să se ia la harță. Așa că Mitch a trebuit să-l oprească într-un fel. Sunt sigur că așa s-a întâmplat.

— Să convingi o victimă a unui accident rutier să nu-și pună viața în pericol e una, iar să-ți ieși din fire și să-l lovești e cu totul altceva, zise inspectorul.

Acum, după ce aflaseră că moartea nu fusese provocată de lovitura colegului lor, se simțeau în largul lor să discute chestiunea. Până și comisarul-șef se alătură conversației.

— Vă simțiți bine? l-am întrebat în timp ce plecam.

El încuviință printr-un semn din cap, dar cred că era tot palid și tras la față. Atunci m-am întrebat dacă putea fi intr-adevăr o experiență traumatizantă să asiști la o necropsie. Trebuia să găsesc o modalitate să nu fie așa. Mă străduisem cât putusem. Ce-aș fi putut să fac mai mult?

În timp ce mă îndepărtam pe coridor i-am auzit pe polițiști continuând să discute cazul. M-am urcat în mașină și m-am dus acasă având în portbagaj recipientul și ciudatul său conținut luate din sala de autopsie.

*

— Câh, tati, chiar miroși urât, observă fetița mea.

Anna este o persoană foarte directă. Jen a fost bucuroasă să aibă timp să studieze, iar eu am pregătit cina și apoi, după ce mi s-a terminat tura, m-am lăsat convins de copii să ducem câinele la plimbare în parc.

I-am urcat pe toți trei în mașină.

— Anna, pune-ți centura de siguranță, am zis eu.

— Nu.

— Centura.

— Nu-mi place centura de siguranță.

— Nu este obligatoriu să purtăm centură, piui Chris. Pentru că stăm în spate. Ceea ce era adevărat la vremea aceea.

— Este obligatoriu în această mașină, am zis eu foarte hotărât. Centurile! Acum! Sau nu ne mișcăm de aici.

Pe Michael Ross nu-l salvase centura de siguranță, dar văzusem multe accidente fatale care ar fi putut avea alt deznodământ dacă s-ar fi purtat centura de siguranță. N-o să-mi asum niciodată riscul de a călători fără centură de siguranță.

— Nu vreau să-mi pun centura, anunță Anna. Oricum, nu-i corect, pentru că Dilly nu trebuie să

poarte centură.

Dilly dădu din coadă.

— Perfect! Aici stăm, am zis eu.

Şi, pentru a-i dovedi că eram cât se poate de hotărât să stau în mașină până își punea ea centura, mi-am scos țigările, am aprins una și am început să fumez așteptând ca fiica mea să se conformeze regulilor de siguranță impuse de mine. Apoi am pornit spre parc. Ştiu ce vreți să spuneți. Dar măcar am mers cu geamurile deschise.

De aici vă puteți face o idee despre atitudinea mea față de asumarea riscurilor - în ce mă privea pe mine și pe copiii mei - la fel de plină de ciudățenii ca a oricui altcuiva. Dar, cel puțin, lucrul cu moartea m-a învățat că ea poate veni în orice clipă și, prin urmare, apreciez lucrurile bune pe care ni le oferă viața. Așa că în seara aceea m-am bucurat de plimbarea în parc, de distracția generală din timpul băiței de dinaintea culcării, de cititul poveștilor, de sărutul de noapte bună.

Mai târziu, Jen și-a luat o pauză și am stat împreună în grădină. De obicei, duminica ne comparam agendele, planificându-ne programul. Nu ne puteam permite să înscriem copiii într-un program afterschool, așa că trebuia să ne organizăm timpul în fiecare săptămână.

După ce am terminat, am început să ne relaxăm. Fumam amândoi. Aerul serii era atât de liniștit, încât fumul se ridica drept. Era plăcut să te relaxezi în amurg. Şi era de neconceput că ne-am fi putut relaxa fără țigări. Amândoi eram perfect conștienți de efectele fumatului: avusesem multe ocazii să văd plămâni care aveau o patină letală, dar de o frumusețe ciudată, provenită de la inhalarea fumului. Dar consideram fumatul un element indispensabil ritmului alert al vieților noastre.

A doua zi am studiat hemoragiile subarahnoidiene. Am descoperit că victimele adeseori devin agresive în intervalul în care par să-

și revină, în cazul lui Michael Ross intervalul dintre accident și momentul morții, când se încăierase. Iar alcoolul, care adeseori joacă un rol important în aceste hemoragii, poate înrăutăți situația prin creșterea tensiunii arteriale, mărind riscul spargerii vaselor de sânge din zona afectată.

Michael părea un caz clasic, dar tot aveam mult de lucru la el. Nu numai că a trebuit să radiografiez fractura de coloană, dar a trebuit să fac și multe secționări ale arterelor coloanei ca să identific locul unde cedase artera și să demonstrez cum se declanșase hemoragia.

Am primit un telefon de la comisarul-șef.

— Familia lui Michael Ross mai solicită o necropsie. Ne acuză că ne apărăm între noi și că, dacă nu-l acuzăm pe ofițerul care nu era atunci în timpul serviciului de omor prin imprudență, îl vor acționa ei în justiție.

— Le-ați explicat ce am descoperit?

— Nu vor să audă nimic de la mine. Au apelat și ei la un patolog criminalist.

— E ceva foarte comun.

Mi-a spus numele medicului pe care-l solicitase familia.

Am fost mulțumit.

— Da, îl cunosc, este un bun profesionist.

Comisarul-șef nu păru la fel de încântat.

— Vrea să efectueze necropsia peste două zile.

— Voi fi acolo.

În cazurile când se solicită o a doua necropsie - care sunt destul de frecvente - de exemplu, avocații ai căror clienți au fost acuzați de crimă solicită o a doua necropsie destul de des - este normal, dar nu obligatoriu, ca primul anatomopatolog care a lucrat la caz să fie de față.

Înainte de a doua autopsie am examinat încă o dată creierul, ca să mă asigur că nu exista nici un anevrism congenital care să fi provocat hemoragia. Am continuat cu disecția meticuloasă a arterelor

vertebrale, oprindu-mă foarte des să fac fotografii, până când am identificat locul rupturii unde se produsese hemoragia. I-am trimis mostre și fotografii atât medicului care lucra din partea familiei Ross, cât și unui specialist în neuropatologie care urma să participe la a doua necropsie.

Ulterior, specialistul și medicul care lucrau la solicitarea familiei s-au consultat și au elaborat un raport detaliat care a confirmat rezultatele mele. Neuropatologul a fost de acord că deplasarea vertebrelor coloanei cervicale se produsese nu în timpul frânării bruște, ci al virajului violent. Deplasarea vertebrelor a dus la ruperea unei artere care transportă sângele la creier, producând hemoragia.

El a făcut următoarele observații: „Plimbatul de colo-colo, fumatul, vorbitul, cearta și încăierarea se poate să fi accelerat declanșarea hemoragiei, dar mă îndoiesc că finalul tragic ar fi putut fi evitat. Câteva minute mai târziu, volumul hemoragiei a atins un nivel care a dus la pierderea cunoștinței pacientului. Din acel moment, deznodământul fatal a devenit inevitabil."

Necropsia efectuată de mine a fost pe placul poliției, iar cauza morții nu mai putea fi contestată când și a doua necropsie a confirmat concluziile mele. Dar ce s-ar fi întâmplat dacă dovezile n-ar fi fost atât de clare și poliția ar fi pus presiuni asupra mea să îndepărtez suspiciunea care plana asupra colegului lor? O ușoară modificare a formulării concluziei raportului („Există posibilitatea ca..." în loc de „Este improbabil ca...“) este de ajuns ca Parchetul Coroanei să lanseze acuzații sau să renunțe la ele. Cât de greu ar fi fost să rezist la asemenea presiuni, dacă ar fi venit din partea poliției metropolitane, susținute de speranțele și temerile unor oameni cu care aveam relații profesionale amicale și frecvente?

Am simțit nevoia să-mi reamintesc motivul pentru care devenisem patolog criminalist - anume, să fiu un căutător de adevăr. Aceasta însemna că trebuia să apăr adevărul indiferent de presiunile exercitate asupra mea pentru a-l distorsiona. Acum îmi dau seama că acest gând nobil poate fi nutrit de un tânăr plin de entuziasm, dar cu experiență limitată. Nu lucrasem la suficient de multe cazuri ca să pot să-mi dau seama că adevărul este un concept extrem de maleabil pentru unii oameni, iar toate adevărurile, inclusiv cele care au aparența datelor științifice, sunt interpretabile, putând fi influențate de instinct și de preferințe. Cu toate că avusesem ocazia să constat elasticitatea adevărului. În sălile de judecată, de exemplu. Dar, în ansamblu, încă mă lăsam înșelat, crezând că e mereu posibil să găsești o cale morală unanim recunoscută drept limpede și corectă.

11

Cineva trebuia să meargă să țină un seminar în cadrul unui curs de pregătire a ofițerilor din Serviciul de Investigații Criminale și eram bucuros că venise rândul meu. Sunt multe cursuri pentru polițiști, iar ofițerii sunt obligați să participe la ele - dar unii dau de înțeles foarte clar că ar prefera să joace golf sau chiar să fie la muncă decât să stea într-o sală de curs.

Totuși, de data aceasta eram sigur că le voi capta atenția, pentru că tema prelegerii mele era corpul omenesc după moarte. Polițiștii rar au ocazia să fie de față în momentul morții cuiva. Ei sosesc inevitabil după ce are loc evenimentul, uneori chiar la mult timp după aceea. Această prelegere era menită să-i ajute să înțeleagă la ce să se aștepte în asemenea situații.

Am început prin a le spune că moartea este un proces. Iar când acest proces se încheie, el

declanșează alte procese care, în cele din urmă, ne întorc în țărână și încheie ciclul vieții.

Ecranul de deasupra mea se aprinse, iar polițiștii se așezară comod, întinzându-și picioarele. Câțiva își sorbiră cafelele și se relaxară, de parcă ar fi fost cu soțiile lor acasă și se pregăteau să se uite la un documentar de David Attenborough despre animale sălbatice.

Nu am vrut să mă complic dându-le prea multe date științifice, așa că le-am spus doar că oxigenul este vital pentru aproape toate celulele. El facilitează multitudinea de reacții chimice care susțin viața celulei, adică metabolismul. Când survine decesul, datorită absenței oxigenului, celulele musculare se degradează rapid, pierzându-și fermitatea. Este posibil să continue să reacționeze chiar și câteva ore mai târziu, la atingere sau la descărcarea unui neuron motor care moare, sau la orice alt stimul. Datorită acestei reacții, în mod surprinzător, membrele unui cadavru pot face mișcări scurte și bruște.

Pleoapele se pot închide complet sau, cel mai adesea, ochii pot rămâne întredeschiși, pentru că mușchii sunt prea slabi ca să execute mișcarea completă. Ochiul nu mai reacționează la lumină; totuși, există un mit în anumite culturi, mai ales în cele asiatice, dar și în Occident, că ochii păstrează ultima imagine văzută, dându-l astfel în vileag pe asasin. Acest fapt avea validitate științifică în Europa anilor 1870. Se numea optografie. S-au făcut experimente pe mai mulți condamnați la moarte înainte de momentul execuției și după aceea, dar fără nici un rezultat. În ciuda absenței oricărei dovezi științifice, această idee s-a fixat în imaginarul colectiv, datorită, în parte, unor autori cum ar fi Rudyard Kipling și Jules Verne, care au folosit-o în operele lor. Mai mult, ideea a apărut și într-un episod din *Doctor Who* din anii 1970. Odată ce a prins rădăcini în psihicul colectiv, a fost greu de îndepărtat. Un alt eres este că părul ar

continua să crească post-mortem. De fapt, celulele foliculilor capilari mor odată cu celelalte celule. Pielea, dacă persoana decedată aparține tipului caucazian, se albește după moarte pentru că sângele nu mai circulă și nu mai există presiune arterială.

Mușchii circulari care controlează circulația alimentelor și a lichidelor prin sistemul digestiv își pierd fermitatea, ceea ce înseamnă că, în funcție de unghiul corpului și de organele interne ale defunctului, e posibil să existe scurgeri de urină și chiar de fecale, dar cazul din urmă este mai rar datorită structurii rectului.

O altă scurgere frecventă este cea de spermă. Astfel, nu este recomandabil ca medicul să tragă concluzia că decedatul a întreținut raporturi sexuale imediat înaintea morții, deși este posibil să se fi întâmplat. Tot astfel, nu se poate concluziona că, dacă se găsește conținut gastric în gură, moartea s-a produs prin regurgitare, deoarece acest fapt se constată în aproximativ 25% din necropsii.

Nu era nevoie să le reamintească cineva ofițerilor de poliție că moartea poate fi o treabă murdară. Ştiau că din orificiile corpurilor neînsuflețite se pot scurge diferite materiale într-un mod de care posesorii acestor corpuri s-ar rușina dacă ar mai ști ce se petrece. De fapt, înțelesesem cu mult timp înainte, în urma discuțiilor cu mai mulți oameni despre temerile lor legate de momentul sfârșitului, că posibilitatea acestor accidente le provoacă neliniște multora. Dar nu cred că avem de ce să ne facem griji în acest sens. Aceia dintre noi care alegem să lucrăm cu morții suntem respectuoși și înțelegători și am o oarecare bănuială că acelora care-și pun astfel de probleme n-o să le mai pese de așa ceva în ultimele clipe de viață. Cred că vor fi implicați cu totul în procesul de desprindere de corp și de lăsarea acestuia în urmă. Jena este o senzație pământească la care cei

aflați în pragul morții renunță, adeseori poate chiar simțindu-se ușurați.

Următorul fenomen care survine după moarte este răcirea. Aș fi putut să dedic o prelegere întreagă acestui subiect, dar am prezentat doar niște informații generale: am vrut ca polițiștii să-și dea seama cât de departe de adevărul științific sunt filmele unde se arată că momentul decesului poate fi stabilit pe baza temperaturii cadavrului. Următorul proces care are loc este rigidizarea mușchilor, fenomen cunoscut ca rigor mortis: cu acesta erau la curent. După aceea, le-am arătat imagini ilustrând hipostaza.

Când survine moartea, circulația sângelui încetează, iar asupra componentelor acestuia, asupra celulelor și proteinelor, se exercită legile normale ale gravitației, ceea ce înseamnă că hematiile coboară și stagnează în zonele inferioare ale corpului.

Vasele micuțe de sânge care vascularizează pielea în acele zone se umplu cu sânge și se dilată. Astfel, pielea este mai întâi roz, dar cinci, șase ore mai târziu capătă o nuanță turbată, un roz aprins cu reflexe albăstrii. De aici cutia cu acuarele pe care o numim hipostază.

Aspectul său înfricoșător este amplificat, în cazul persoanelor de tip caucazian, de albeața intensă a zonelor înconjurătoare ale corpului, acelea asupra cărora se exercită presiune datorită unei suprafețe dure - cum ar fi un pat sau podeaua zone care rămân albe deoarece vasele de sânge sunt aplatizate și nu se mai pot umple. Astfel, în cazul unui alb care moare stând în pat, hipostazia afectează cea mai mare parte a pielii de pe spate, gât și picioare, pielea feselor va fi foarte albă, iar pe umeri se vor forma pete decolorate. În cazul persoanelor cu pielea închisă la culoare, hipostaza este, evident, prezentă, dar zonele afectate nu sunt chiar atât de livide.

Efectele hipostazei dispar în cele din urmă. Dar nu înainte ca sângele să fie împrăștiat datorită ultimului fenomen care însoțește moartea: descompunerea. Multora le repugnă ideea de descompunere. Dar ar trebui să nu se piardă din vedere că acesta este un proces natural care completează ciclul vieții corpului omenesc, restituindu-l pământului, care este un rezervor de substanțe chimice. E greu să ne imaginăm cum ar arăta lumea noastră în absența procesului descompunerii cu efect de salubrizare, indiferent cât de urât și de mirositor li s-ar părea celor vii.

Descompunerea se poate desfășura în trei feluri: putrefacție, mumificare sau cerificare. Dintre acestea trei, putrefacția este cel mai des întâlnită.

Adusesem fotografii, dar ofițerii nu păreau deloc afectați de ce le arătasem până atunci. Dar am văzut că și-au schimbat poziția, ridicându-se în scaune, sperând, după cum credeam eu, că nu le voi arăta imagini reprezentând putrefacția. Dar într-un corp aflat în putrefacție nu se întâmplă nimic altceva decât că țesuturile se transformă încet în lichid. Viteza procesului depinde, evident, de temperatură. În Marea Britanie, corpurile încep să intre în descompunere la trei-patru zile după ce survine moartea, ceea ce se poate observa cu ochiul liber. Le-am arătat imaginea unui cadavru și, folosindu-mă de indicator, le-am atras atenția polițiștilor asupra unei pete mici verzui formate pe partea dreaptă a abdomenului inferior.

— De obicei apare exact acolo, am zis eu. Acolo se observă primele semne de putrefacție.

Intestinele noastre sunt pline de bacterii indispensabile digestiei. După moarte, aceste bacterii se varsă din intestine în cavitatea abdominală, ajungând apoi în vasele de sânge. Procesul începe din acest moment pe abdomen, lângă apendice, deoarece peretele abdominal este foarte aproape de intestin în această zonă.

Putrefacția poate să înceapă și în altă parte, dar numai din cauze deosebite: de exemplu, dacă un corp se află pe o conductă de încălzire sau o anumită zonă este expusă luminii solare. Oriunde ar începe, înainte ca pata verzuie să apară pe piele, bacteriile acționează violent în interior.

Vasele sangvine reprezintă canale de răspândire ale bacteriilor, declanșând descompunerea hemoglobinei din zonele respective. Rezultatul vizibil: modelul extraordinar și frumos sugerând o ferigă, format de venele aflate cel mai aproape de suprafață, se conturează pe piele ca și cum ar fi un tatuaj cafeniu. Se observă adesea pe brațe și pe coapse.

Cred că polițiștii începuseră să-și dea seama că nu era un documentar de David Attenborough. Dar, asemenea oricărui alt proces care însoțește moartea, această etapă frumoasă este temporară. Treptat, modelul dispare, iar pielea se transformă în niște bășici pline cu un lichid roșu și cafeniu. Pe măsură ce bășicile se sparg, zona se descuamează.

Un produs rezidual rezultat din această activitate bacteriană este gazul, așa că, în această etapă, cadavrul începe să se umfle. Primele care își modifică volumul sunt organele genitale, după care urmează fața, abdomenul și sânii. Apoi ochii și limba ies în afară, pe măsură ce un lichid sângeriu este împins din plămâni, curgând pe nas și pe gură. Pe față se așterne o expresie de mirare, cu ochii ieșiți din orbite și limba scoasă.

Aceia dintre ofițerii care reușiseră să privească ecranul - deși mulți au preferat să se uite în altă parte - s-au uitat la cadavru cu o uimire la fel de puternică. Cadavrele care se umflă capătă o culoare atât de închisă încât, dacă cineva dă peste un asemenea corp, poate confunda un alb slăbănog cu un negru obez.

Muștele au rolul lor în procesul descompunerii, prin hrănire din cadavre și depunere de ouă, care, la rândul lor, devin viermi

vorace. Animalele, atât cele domestice, cât și cele sălbatice, pot participa la distrugerea unui corp (afară sunt șobolani și vulpi, iar în interior... ei, bine, un câine hămesit care rămâne închis în casă cu cadavrul stăpânului probabil că-l va mânca pentru a supraviețui).

La aproximativ o săptămână de la momentul decesului - în funcție, evident, de climă și de mediul înconjurător imediat - cavitățile corpului explodează și țesuturile încep să se lichefieze. În aproximativ o lună toate țesuturile moi devin lichide și sunt absorbite de sol. Organele se descompun de obicei în următoarea ordine: intestine, stomac, ficat, sânge și inimă. Urmează plămânii și căile respiratorii. Apoi creierul, rinichii și vezica. În cele din urmă, mușchii. Prostata, uterul, tendoanele și ligamentele sunt relativ rezistente și se pot păstra luni întregi înainte de a lăsa scheletul gol de tot. Nu le-am arătat imagini ale acestei părți finale a procesului. Mi-am dat seama după expresia de pe chipurile lor că văzuseră mai mult decât puteau suporta.

O formă de descompunere mult mai rar întâlnită în această țară este mumificarea. Corpurile mumificate sunt uscate și cafenii. Pielea este întinsă puternic pe schelet, dobândind un aspect zbârcit și bătucit, ca pielea de animal tăbăcită. Acest proces usucă țesuturile, întărindu-le într-un mod care preîntâmpină putrefacția. Este necesar un mediu cald, deșertic, pentru producerea fenomenului: corpurile înmormântate în nisipurile Egiptului se pot mumifica spontan.

În Marea Britanie, mumificarea se poate produce dacă o persoană slabă (acestea se răcesc și se usucă mai repede) moare într-un loc uscat și expus la curenți de aer - un pod sau un horn, de exemplu. În zilele noastre, descoperirea unei mumii se produce destul de rar, dar, nu cu mult timp în urmă, se găseau mumii relativ frecvent.

— A văzut cineva până acum o mumie altundeva în afară de British Museum? mi-am întrebat auditoriul. Câțiva dintre ei au ridicat mâna.

Unul dintre ofițeri a zis:

— Un bebeluș. Fusese ascuns într-un pod. Cu mult timp în urmă - era vorba de mulți ani. Probabil că în timpul războiului se întâmplau frecvent asemenea cazuri.

— Era un nou-născut? am întrebat eu.

El a dat din cap în semn că da. Nu cu mult timp în urmă văzusem și eu un nou-născut mumificat, iar circumstanțele erau asemănătoare. Corpurile nou-născuților sunt relativ sterile, ceea ce înseamnă că șansele de mumificare sunt mai mari decât cele de putrefacție. Bebelușii respectivi fuseseră născuți în secret, de mame necăsătorite, într-o perioadă când asemenea situații erau stigmatizate.

Fie se nășteau morți sau mureau la naștere, pentru că mama nu era asistată, fie erau chiar asasinați, dar, de cele mai multe ori, se pare că înmormântarea nu era o opțiune viabilă, așa că trupurile erau ascunse sub dușumea sau în pod. Pe măsură ce atitudinea societății față de copiii născuți în afara căsătoriei s-a schimbat, acest gen de evenimente au devenit din ce în ce mai rare, dar, în anii 1980 încă se mai făceau asemenea descoperiri când persoane în vârstă sau cupluri tinere cumpărau case, și în timpul lucrărilor de renovare descopereau în pod trupul mumificat al unui bebeluș ascuns acolo în condiții tragice, cu multă vreme în urmă.

Există și câteva exemple de crime ale căror victime le căzuseră persoane adulte, date în vileag prin descoperirea unui corp mumificat. Cel mai renumit caz de acest fel a fost cel din Ţara Galilor, când corpul unei femei care fusese strangulată fusese ținut ascuns ani de zile într-un dulap, în timp ce familia ei continua să-i încaseze pensia.

Odată ce s-a uscat complet, un corp mumificat poate rămâne conservat multă vreme. Dar, în cele din urmă, se formează mucegai, iar țesuturile uscate se transformă în pulbere și se dezintegrează treptat. De cele mai multe ori, mumia atrage rozătoare, molii și gândaci. Totuși, dacă este găsită la timp, se poate stabili cauza decesului prin analizarea vânătăilor, a excoriațiilor sau a altor traumatisme.

A treia formă de descompunere este adipoceara, sau procesul de saponificare a grăsimilor cadavrului, o schimbare chimică rară în grăsimea saturată a corpului, prin hidroliză, în urma căruia grăsimea se rigidizează și se umflă, transformându-se într-un compus cu aspect de ceară, asemănător cu săpunul. Uneori este numită „ceară de cadavru" sau „ceară de mormânt". Pe scurt, corpul, sau o parte din el, se conservă căpătând aspectul unui obiect din ceară.

În Marea Britanie, acest proces durează aproximativ șase luni - deși am auzit de un caz în care a durat doar trei săptămâni, fiind probabil accelerat de căldura solară și de infestarea cu viermi.

Adipoceara necesită condiții de umezeală. În primele etape, când grăsimea se hidrolizează devenind un semilichid unsuros, mirosul de rânced e cumplit. Dar, pe măsură ce procesul continuă, grăsimea devine casantă și se decolorează, iar în final e cenușie și solidă.

Adipoceara a fost un fenomen studiat vreme îndelungată și poate dura sute de ani. Otzi, vânătorul din Neolitic cunoscut ca „Omul Ghețurilor", al cărui corp este expus la Bolzano în Dolomiții din Italia, a fost, măcar parțial, conservat în acest mod. În secolul al XVIII-lea, se spune că niște săpături făcute în Cimetiere des Innocents din Paris ar fi dat la iveală tone de ceară de mormânt imediat utilizată de fabricanții de săpun și de lumânări. Au fost și niște cazuri celebre în

Australia în anii 1970 când prin acest fenomen s-a conservat perfect forma corpurilor unor scafandri descoperiți la un an după ce se înecaseră din cauza unui defect al echipamentului de scufundare în timp ce explorau un lac dulce de mare adâncime.

Uneori, adipoceara a dat la iveală cauza morții, deoarece a copiat perfect rănile produse de gloanțe sau a conservat grăsimea din anumite organe. Apare mai frecvent la cadavrele femeilor, ale celor bine hrănite și ale celor obeze, dar numai în condiții propice - cadavrul trebuie să se afle în ape neaerate sau înhumat într-un mormânt umed, mai ales fără sicriu și dacă decedatul purta haine din fibre naturale, nu sintetice. Este influențată de anotimp, de adâncimea mormântului, de materialul din care este făcut sicriul, de tipul de sol și de insectele din zonă.

Aceste trei procese de descompunere - putrezire, mumificare și saponificare - nu se exclud reciproc. Toate trei pot avea loc, teoretic, în regiuni diferite ale corpului, deși ar fi ceva ieșit din comun întrucât fiecare dintre ele necesită condiții foarte diferite. Dar două dintre acestea coexistă - iar putrezirea este întotdeauna prezentă.

Deși acum se recurge din ce în ce mai des la incinerare, ceea ce scurtcircuitează procesele naturale de descompunere pe care le-am descris, în Anglia locul tradițional al depunerii rămășițelor pământești este cimitirul. Înhumarea încetinește descompunerea. De fapt, un cadavru neînhumat se descompune de cel puțin patru ori mai repede decât unul îngropat. Sub pământ, țesuturile moi dispar complet în aproximativ doi ani. Tendoanele, ligamentele, părul și unghiile se păstrează mai mult. În aproximativ cinci ani oasele sunt complet goale și fără articulații, dar adeseori rămân fragmente cartilaginoase și, dacă folosesc un fierăstrău de mare viteză la tăierea oaselor cadavrelor exhumate după cinci ani, se eliberează un firișor subțire de fum provenit de la proteinele

arse aflate încă în măduvă și un miros de materie organică arsă - ceva ce mă aștept să se întâmple și în cazul oaselor cadavrelor de dată recentă.

Scheletul este ultima componentă a corpului uman care se întoarce în țărână, proces care poate dura foarte multă vreme: oase de hominizi mai vechi de două milioane de ani au fost descoperite în regiuni cu climă uscată. În Marea Britanie oasele se pot păstra doar în mlaștinile acide, bogate în turbă, altminteri climatul umed duce la degradarea lor. În cele din urmă, toate oasele se descompun. Terenurile umede care reține apă accelerează descompunerea prin decalcifiere și demineralizare. Pe măsură ce osul devine mai poros, procesul dezintegrării este ajutat de bacterii, ciuperci și chiar de plante care își fixează rădăcinile în fisurile oaselor sfărâmându-le și mai mult, precum și de vietăți care le rod.

De-a lungul carierei lor, anatomopatologii sunt abordați de polițiști care le cer să analizeze oase. I-am întrebat pe membrii auditoriului dacă vreunul dintre ei apelase la ajutorul unui anatomopatolog pentru examinarea unor oase găsite în cadrul investigațiilor. Doi au ridicat mâna. De obicei se descoperă un singur os, alteori mai multe, iar acestea provin de la animale aproape în toate cazurile. Dar nu în toate. Toți anatomopatologii au dosare numite „Oase vechi" și se fac eforturi susținute în încercarea de a le identifica. Unele oase, cum ar fi pelvisul sau craniul, pot indica la prima vedere dacă au aparținut unui bărbat sau unei femei. Alte oase, mai ales dinții, pot indica vârsta persoanei decedate - fie foarte tânără, fie foarte în vârstă. Altminteri, deducerea vârstei pe baza scheletului nu este un procedeu foarte exact.

De obicei, dosarele noastre denumite „Oase vechi" rămân niște enigme. Sarcina noastră principală este să datăm oasele și să aflăm dacă moartea, posibil survenită în condiții suspecte, a

avut loc în ultimii șaizeci sau șaptezeci de ani, caz în care asasinul mai poate fi în viață. Datarea oaselor necesită cunoștințe specializate. Datarea cu carbon-14 funcționează numai pe intervale de timp foarte lungi; dar bombardamentele atomice din anii 1940 ne ajută relativ ușor să stabilim dacă anumite oase datează de dinaintea lor sau de după ele, datorită eliberării de stronțiu-90 în atmosferă.

La sfârșitul prezentării, majoritatea ofițerilor s-au bulucit la bar. Dincolo de ușă s-a auzit un concert de brichete care scăpărau. Un singur anchetator s-a apropiat de mine. Era ofițerul mai vârstnic care se ocupase de cazul bebelușului mumificat.

— Mulțumesc, doctore, a zis el. Bebelușul acela mă obsedează. Și mă mai urmărește o imagine - aceea a unui cadavru așezat într-un fotoliu. A stat așa aproape un an de zile până când l-am descoperit noi. Uneori îmi apar în vis. Dar, când aceste lucruri sunt explicate științific... devin cât de cât suportabile. Am descoperit și că pot să mă uit la fotografiile pe care ni le-ați arătat azi.

Polițistul acesta era rar printre colegii lui. Pe vremea aceea, polițiștii nu erau dispuși să-și recunoască punctele vulnerabile. N-am uitat niciodată cuvintele lui. M-am hotărât atunci să-mi intensific eforturile de a vorbi în timpul necropsiilor. Nu mai aveam să spun ce-mi trecea prin minte, ci urma să prezint corpul într-o manieră detașată, științifică, menită să-i ajute pe cei prezenți să facă față emoțiilor neștiințifice care i-ar putea copleși.

12

La scurt timp după aceea, am avut primul caz în care s-a apelat la mine din partea apărării.

Până acum apelaseră la opinia mea doar poliția sau legistul. Aceasta însemna că, aproape automat, eram solicitat ca martor expert de către

procuratură dacă se făceau acuzații și se ajungea la proces. În unele cazuri, raportul patologului criminalist îi era suficient instanței, alteori era necesar ca acesta să se prezinte la proces și să răspundă la anumite întrebări.

Avocații apărării solicită și ei opinia unui anatomopatolog criminalist și, de obicei, cer o a doua autopsie. Uneori, când sunt mai multe persoane acuzate, pot fi mai multe echipe de avocați ai apărării care solicită o a treia, a patra necropsie, sau chiar mai multe. În aceste situații rare, anatomopatologii criminaliști din partea apărării pot lucra consecutiv, dar de obicei lucrează împreună, fiind atenți la acțiunile colegilor și se adună în jurul cadavrului ca moliile în jurul lămpii. După aceea, dacă mergem să bem ceva împreună, arătăm de parcă am fi la o conferință. Fiecare redactează un raport pentru echipa acuzării sau pentru apărare, fiecare raport va fi folosit ca probă și fiecare medic poate fi chemat ca martor-expert.

Se poate crede că anatomopatologia criminalistică este o știință atât de precisă încât rapoartele asupra unui cadavru ar trebui să fie identice. Dar lucrurile nu stau așa. Răni și vânătăi examinate la fel pot fi interpretate diferit. Interpretarea poate fi influențată de multe lucruri, mai ales de informația referitoare la un anumit caz: cu cât informația este mai bogată, probabilitatea de a se trage concluzii corecte va fi mai mare.

Astfel, dacă sunt de serviciu într-o noapte, pot fi chemat la locul unei crime și apoi pot scrie un raport științific, imparțial, bazat pe dovezile de care dispun. Acesta poate fi folosit de procuratură în luarea unei decizii referitoare la trimiterea în judecată a presupusului asasin. Ulterior, se poate să fiu chemat să depun mărturie în instanță în favoarea acuzării. Totuși, dacă s-ar fi întâmplat ca tocmai să fi ieșit din tură când a venit apelul poliției, unul dintre colegii mei s-ar fi prezentat la'

locul crimei, dar, după câteva săptămâni, s-ar putea ca eu să fiu chemat să lucrez la același caz, la solicitarea părții adverse, adică a apărării.

Cel mai mic lucru pe care-l pot cere avocații apărării este confirmarea rezultatelor și a raportului primului medic. Dar unii speră să obțină mai mult decât atât. Ei ar dori ca anatomopatologul să descopere o eroare în raportul inițial, ceea ce se întâmplă foarte rar, dar tot speră să găsească vreun detaliu care să ducă la disculparea clientului lor. Cel puțin se așteaptă la o trecere în revistă mai amplă a unor explicații și interpretări alternative ale datelor și rezultatelor.

Elaborarea de rapoarte în beneficiul apărării reprezintă o componentă normală a activității unui anatomopatolog, dar trece destulă vreme până când avocații apărării află numele unui nou specialist în domeniu, așa că a trebuit să aștept destul de mult până să fiu solicitat din această parte. Nu pot să spun că am regretat. Ştiam cât de greu poate fi să efectuezi o autopsie pe un cadavru pe care s-a lucrat - greu din punct de vedere tehnic. Inevitabil, corpul se degradează, în funcție de condițiile de păstrare - congelare sau simplă refrigerare; pot apărea contuzii suplimentare, iar rănile își pot modifica dimensiunile; uneori, organele lipsesc atunci când se solicită opinia altui specialist, iar țesuturile au fost expediate pentru analize. Cu toate acestea, toate informațiile necesare celuilalt anatomopatolog criminalist ar trebui să fie disponibile, înregistrate în observații ale colegilor, în imagini de la locul crimei, în rapoarte sau în mostrele de țesut.

Mai există un motiv, de data aceasta de ordin personal, pentru care necropsiile solicitate de apărare pot pune probleme unui novice care încearcă să-și croiască drum în lumea criminaliștilor cu experiență. Este vorba despre teama de a avea o opinie diferită. Sistemul nostru juridic prosperă pe baza acestor diferențe, dar sunt

dăunătoare relațiilor din cadrul unei profesii, mai ales dacă ești un nou-venit și te confrunți cu un titan al domeniului.

Înainte de a prelua primul meu caz solicitat de apărare, am verificat cu multă neliniște identitatea omologului meu din partea acuzării. Speram să nu am surpriza de a fi pus în situația de a verifica rezultatele unui coleg mai în vârstă, cu o reputație deosebită, sau chiar de a avea opinii diferite față de el. Spre marea mea ușurare, am aflat că medicul celălalt era coleg de generație.

Așa că m-am dus la morgă să examinez rănile pe care un tânăr de șaptesprezece ani mărturisise că i le provocase tatălui său. Erau douăzeci și șapte de asemenea răni, toate în zona feței și a capului. Craniul suferise un traumatism puternic, iar creierul fusese afectat într-o mare măsură. Avocații apărării speraseră să-i convingă pe procurori că băiatul era bolnav psihic. Dar nu reușiseră nimic în acest sens, așa că îl aștepta un proces pentru crimă la Old Bailey.

Declarațiile făptașului erau contrazise de rezultatele primei necropsii. El declarase că lovise de aproximativ patru ori în timp ce tatăl lui dormea în pat. Medicul care realizase autopsia descoperise mai mult de douăzeci.

Când am realizat a doua necropsie, nu am găsit nimic în neregulă cu raportul medicului care lucrase pentru procurori, întrucât rănile erau descrise cu maximă acuratețe. Totuși, faptul că erau foarte variate ridica niște întrebări.

Fiind într-o căutare a adevărului plină de elan, m-am apucat să confecționez un model al răngii pe care o folosise băiatul - singura diferență era că modelul meu era din zăpadă artificială. Am întrebat ce înălțime are acuzatul și am folosit imagini de la locul crimei pentru a mă poziționa aproximativ la aceeași distanță și la același unghi la care fusese el față de victimă. După aceea, am

lovit perna cu ranga de multe ori: perna juca rolul de cap al victimei.

După un studiu atent, am reușit să demonstrez că mișcarea laterală a loviturilor ar fi dus la rotirea armei în urma impactului, făcând-o să ricoșeze. Am notat următoarele:

> Numărul mare al rănilor poate fi explicat prin ricoșarea capătului răngii. Observațiile în urma autopsiei confirmă declarațiile clientului dumneavoastră că și-a lovit tatăl doar de patru-cinci ori.

Dar deducțiile mele demne de un discipol al profesorului Simpson nu au fost niciodată făcute cunoscute. O tomografie craniană a tânărului a dovedit că suferise un traumatism cerebral sever într-un accident de mașină cu câțiva ani în urmă. Acuzația s-a transformat în omor involuntar cu discernământ diminuat și procesul tânărului a fost retras de la Old Bailey.

*

N-a fost nevoie de curaj pentru a contrazice rezultatele examinării realizate de anatomopatologul criminalist din partea acuzării. Dar, dincolo de lașitate sau de carierism, ambii medici se confruntă cu o problemă de fond. Nici unul nu poate să recunoască vreodată - și e preferabil să nu facă asta - că a comis o eroare. Este acceptabil să recunoști că s-ar mai putea trage și alte concluzii, dar, în absența oricărei alte noi dovezi, patologul criminalist trebuie să fie suficient de sigur de opinia lui și să fie gata să și-o susțină.

Mi s-a părut tulburător să aflu chiar la începutul carierei că se pleacă de la premisa că anatomopatologul criminalist are dreptate indiferent de partea care-i solicită opinia. Ce se aștepta de la mine era ca, în ziua în care am absolvit specializarea, să devin brusc un expert

infailibil. Așa se presupunea, cel puțin. Așa că, dacă ați fost vreodată impresionați de transformarea șterșului Clark Kent în invincibilul Superman, imaginați-vă ce experiență deconcertantă trebuie să fi fost pentru Kent însuși. Cu siguranță, mantaua infailibilității aruncată pe umerii mei reprezenta o povară grea.

Dar de ce trebuie să fie lucrurile așa? De ce trebuie să am întotdeauna dreptate, când a greși uneori este ceva definitoriu pentru condiția noastră umană? Răspuns: pentru că intransigența sistemului nostru juridic penal nu permite aproximații cum ar fi „poate", „presupus" sau „posibil".

Deși eram hotărât să acționez conform versurilor lui Pope pe care mi le dedicase tatăl meu când eram tânăr și „să vorbesc, deși deplin convins, sfielnic totodată", adevărul era că profesia mea îmi cerea „să vorbesc deplin convins și fără ezitare". O mică șovăială, și acuzații puteau fi condamnați pentru fapte pe care nu le comiseseră sau puteau scăpa, deși erau vinovați.

Marele test al siguranței vine când trebuie să depui mărturie. Procesele (mai ales cele de la Old Bailey, care emană seriozitate și importanță copleșitoare) pot fi evenimente foarte intimidante. Știam lucrul acesta cu mult înainte de a-l trăi direct. Eșuarea lamentabilă a unui caz celebru provocată de o greșeală minoră comisă de patologul criminalist din partea acuzării făcuse vâlvă în presa națională cu puțin timp înainte de a-mi termina eu specializarea. Lunga și distinsa carieră a acelui medic a luat sfârșit într-o notă aproape umilitoare, nu din cauză că eroarea nesemnificativă pe care o comisese ar fi influențat în vreun fel procesul (și nici din cauză că acuzatul ar fi fost nevinovat), ci pentru că un avocat al apărării foarte agresiv a dat la iveală o mică scăpare de care s-a folosit pentru a submina autoritatea medicului în fața juraților.

Situația a fost stânjenitoare, chiar de două ori pe atât, când Iain West a regizat la cârciumă propria versiune a întregii audieri încrucișate, jucând și rolul avocatului care făcea insinuări, și al nefericitului anatomopatolog, în fața colegilor care-l urmăreau fascinați și descurajați totodată.

Mi-am amintit această scenetă premonitorie când am avut parte de prima scuturătură în instanță. Fusesem chemat de poliție pentru un caz de omucidere și, fiind anatomopatologul care se prezentase la locul crimei, fusesem chemat ca martor din partea procuraturii. Apărarea solicitase pentru o a doua necropsie ajutorul unuia dintre foștii mei profesori. Avocatului apărării i-a fost suficient să arunce o privire spre chipul meu necopt și să-l compare cu al reputatului profesor pentru a-și da seama ce strategie de atac să adopte. Schimbul de replici (reconstituit din memorie, nu pe baza înregistrărilor) a decurs cam în felul următor:

Avocatul apărării (AA): Domnule doctor Shepherd, haideți să clarificăm anumite aspecte foarte relevante pentru membrii juriului. Ați putea să-mi spuneți de când activați în domeniul medicinei legale?

Eu: Ei bine, primul meu caz...

AA: Prin „a activa" înțeleg, desigur, din momentul obținerii titlului de specialist.

Eu: Doi ani.

AA: Doi ani. În regulă. Îl cunoașteți pe profesorul de medicină legală care lucrează la acest caz?

Eu: Da, îl cunosc.

AA: Da? Cu ce ocazie l-ați cunoscut?

Eu: Mi-a fost profesor.

AA: Deci v-a fost maestru. Ei bine, domnule doctor Shepherd, cred că sunteți la curent cu faptul că are o experiență în domeniu de peste patru decenii.

Eu: Da. Trebuie să fie ceva de ordinul zecilor de ani.

AA: Vă asigur că experiența dânsului este de patru decenii. I-ați fost student. Acum doi ani. Iar dânsul consideră

că ați stabilit cauza morții incorect. Sunteți sigur că aveți cunoștințele și experiența necesare pentru a-l contrazice?

Eu *(trăgând adânc aer în piept):* Am analizat cazul în detaliu și... nu consider... că e cazul să-mi schimb opinia.

AA: Sunteți sigur? Sunteți absolut sigur că știți mai bine decât profesorul?

Eu: Evident că-i respect opinia colegului meu. Dar eu am o opinie diferită. Dânsul... m-a învățat... să-mi formez... o opinie.

AA: Şi nu vă tulbură faptul că opinia dumneavoastră o contrazice total pe a profesorului pe care afirmați că-l respectați atât de mult?

Eu: Mmm... nu.

AA: Ei, bine, domnule doctor Shepherd, vă admir gestul sfidător de tragedie antică. *(Clatină din cap cu un aer dramatic şi se întoarce spre juriu.)* Domnilor jurați, desigur că veți dori să trageți propriile concluzii privitoare la cunoștințele și experiența domnului doctor Shepherd. Sau poate la absența acestora.

Au! Dar nici profesorul nu cred că s-a bucurat de un tratament mai blând: de fapt, a fost forțat să accepte posibilitatea ca eu să fi avut dreptate. Desigur, dovezile depășeau limitele patologiei cazului, așa cum judecătorul le-a reamintit juraților în concluziile sale. Acuzatul a fost găsit vinovat.

Când am depus mărturie pentru cazul respectiv, am simțit că se exercită o mare presiune asupra mea: presiunea de a renunța la varianta mea de adevăr. Ulterior mi-am verificat rezultatele și concluziile și am fost mândru că nu am renunțat la interpretarea pe care o dădusem evenimentelor. În ciuda asalturilor cărora a trebuit să le țin piept, continuam să fiu sigur de corectitudinea interpretării mele. În consecință, m-am convins pe mine însumi că adevărul este mereu la fel de limpede și că îmi va fi la fel de simplu să-l apăr, în ciuda oricărei încercări din exterior de a-mi modifica opinia. Încă aveam multe de învățat.

13

Copiii mei erau acum la școală, dar colegii știau că fugeam repede de la întâlnirea de la local de după lucru ca să mă ocup de ei, uneori trebuind să mă rup cu greu de spectacolul fascinant dat de Iain prin monologurile sale din fața unui pahar, pentru că guvernanta trebuia să plece, iar Jen lucra. Colegii prinseseră obiceiul de a spune, ori de câte ori apărea un caz legat de un copil: „Lui Dick îi plac copiii, dați-i lui cazul acela". De parcă ar fi existat vreo legătură între a-ți ajuta propriul copil la teme și examinarea copilului mort al altui părinte. Adevărul era că erau mulți aceia care evitau cazurile cu copii dacă puteau.

Nu mi-a trebuit mult să aflu de ce. Pentru că un bebeluș poate fi o sursă de bucurie intensă în viața personală a unui medic legist, dar și una de mare necaz în viața lui profesională. Adevărul este că e foarte simplu să ucizi un bebeluș, mai ales un nou-născut, fără să poată cineva dovedi lucrul acesta. Tot la fel de adevărat este și că poate părea uneori că un bebeluș a fost ucis, când, de fapt, moartea a survenit doar din cauze naturale.

La un moment dat a apărut un caz legat de un bebeluș, toate privirile s-au îndreptat spre mine și m-am trezit curând la o morgă de la periferia Londrei. Victima era o fetiță nou-născută găsită într-un sac negru de gunoi adus de valurile unui lac într-o zonă de agrement. Cordonul ombilical și placenta nu se desprinsesem încă.

În urma examinării am concluzionat că fetița se născuse la termen. Era complet dezvoltată, acoperită de stratul de vernix caracteristic nou-născuților, avea peste trei kilograme și părea deplin sănătoasă, neprezentând vreo anomalie anatomică sau boală care i-ar fi putut provoca moartea.

Mama fusese găsită ușor de poliție. Ea pretindea că bebelușul se născuse mort, dar ei se

îndoiau de acest lucru. Voiau să o acuze de crimă. De fapt, voiau să o acuze nu de infanticid, ci de crimă. Așa că ne aflam într-o zonă foarte complicată atât din punct de vedere legal, cât și al anatomopatologiei. Nu era de mirare că mi se încredințase mie acest caz.

Infanticidul este omor involuntar, așa că sentința este mult mai ușoară decât în cazul crimei. Această infracțiune a fost introdusă în 1922 pentru a le putea acuza pe mamele care omorau nou-născuți sub o lună. Pe vremea aceea, uciderea unui bebeluș nu era considerată o infracțiune la fel de gravă precum uciderea unui adult. Se credea că un bebeluș suferea mai puțin decât o victimă aflată la maturitate și că moartea unui bebeluș nu putea fi la fel de traumatizantă pentru familie ca pierderea unei rude de vârstă mai mare. Şi era lesne de înțeles că un posibil mobil al unei asemenea crime era rușinea provocată de caracterul nelegitim al legăturii din care rezultase bebelușul.

Putem să nu mai luăm în calcul acest mod de gândire, dar un aspect important al Legii din 1922 încă este în vigoare. Legea recunoștea că mama putea suferi o tulburare psihică temporară provocată de naștere, ceea ce noi azi numim depresie post-natală, sau sora acesteia mult mai puternică, psihoza post-partum. Această interpretare a fost păstrată în noua Lege a Infanticidului din 1938. Din momentul acela până azi, o mamă care ucide un bebeluș sub vârsta de un an poate fi acuzată de infanticid dacă se poate dovedi că „echilibrul psihic este afectat de naștere sau de alăptare".

Modificarea acestei legi a fost dezbătută de multe ori. Colegiul Regal de Psihiatrie a propus recent ca definiția infanticidului să fie extinsă pentru a recunoaște că nașterea unui copil a generat foarte mult stres, de exemplu stresul apariției unui nou membru într-o familie care se luptă cu sărăcia. Alții erau de părere că infanticidul

este o acuzație care li se poate aduce și taților, iar alții considerau că se poate aplica în cazul în care victima este sub vârsta de doi ani, nu de un an. Alții scoteau în evidență lipsa dovezilor medicale în favoarea teoriei că alăptatul ar putea afecta echilibrul psihic.

De fapt, amendamentele aduse legii după luarea în considerare a tuturor acestor sugestii au fost minimale. Dar legea neschimbată maschează o schimbare de atitudine, inclusiv recunoașterea că bebelușii și copiii au drepturi.

În timp ce examinam bebelușul găsit la malul lacului, prima întrebare pe care mi-am pus-o a fost nu dacă era vorba de asasinat sau de omor involuntar, ci dacă despre bebeluș se putea spune că murise vreodată. Pentru că un bebeluș care n-a trăit deloc nu poate muri. Şi nici nu poate fi omorât. Iar din punct de vedere legal, un bebeluș care nu s-a născut viu n-a trăit niciodată. Oponenții avortului ar putea să nu fie de acord cu această afirmație, dar acestea sunt prevederile legale în vigoare. Întrebarea aflată la baza unui asemenea caz pe care trebuie să și-o pună medicul este: când devine o ființă umană o persoană? Iar răspunsul este foarte important, pentru că o persoană are drepturi, drepturi legale la moștenire sau la titluri și beneficiază de drepturile omului. Dacă omori o persoană, poți fi acuzat de crimă sau de omor involuntar. Dar aceasta nu se poate întâmpla dacă persoana respectivă nu a trăit niciodată.

Legea engleză spune că un nou-născut care nu trăiește este mort la naștere. Dacă există suspiciuni de crimă sau de omor prin imprudență depinde de medicul legist din partea procuraturii să dovedească dacă bebelușul a trăit suficient de mult încât să se poată afirma că a avut o viață separată de a mamei.

O singură respirație, sau o mișcare, sau o pulsație a cordonului ombilical care să indice o bătaie a inimii este suficientă. Iar bebelușul trebuie

să fi ieșit complet din corpul mamei: despre un copil care se naște cu capul înainte, așa cum se întâmplă în cazurile cele mai frecvente, se poate spune că, teoretic, a apucat să respire, dar poate muri înainte să iasă cu tot corpul din corpul mamei. În acest caz, bebelușul nu a avut o existență separată de a mamei, așa că nu poate fi ucis.

Un bebeluș care a murit în uter în ultima zi înainte de termen va prezenta primele semne de descompunere, iar acestea diferă (de exemplu, un bebeluș care aparține tipului caucazian va fi probabil roz spre cafeniu). Dacă bebelușul era mort de mai multă vreme, diagnosticul e și mai simplu: craniul se poate deforma, iar oasele capului se pot suprapune, de exemplu. Dar, dacă bebelușul moare cu mai puțin de o zi înainte de a trebui să se nască, nu se înregistrează nici un semn de descompunere.

Dacă s-a efectuat respirație gură la gură sau masaj cardiac, manevrele de resuscitare pot lăsa urme pe un trup atât de micuț, complicând și mai mult lucrurile. O ultimă problemă o reprezintă faptul că trupurile neînsuflețite ale bebelușilor uciși sau născuți morți sunt adeseori ascunse - din motive psihologice complexe. Până să fie găsite și până ce medicul legist se apucă de treabă, cauza decesului poate deveni imposibil de stabilit, și cu atât mai puțin se poate stabili dacă bebelușul a avut o existență proprie sau nu.

Fetița din sacul de gunoi fusese descoperită suficient de repede, înainte să aibă timp să se descompună, dar prea târziu pentru a mai putea fi salvată, așa că trupul nu prezenta nici un semn. Acum trebuia să aflu dacă a apucat să respire în lumea aceasta sau nu.

Am făcut testul de flotabilitate, vechi de sute de ani, deși știam că nu mai avea credibilitate, dar temându-mă să nu fiu criticat dacă nu l-aș fi făcut. S-a crezut o vreme că, dacă plămânii bebelușului

mort plutesc, atunci acesta a avut o viață separată de a mamei. Această teorie a fost infirmată între timp. Dacă un plămân se scufundă când a fost pus în apă poate fi un indiciu că nou-născutul nu a respirat suficient de mult ca să i se dilate plămânii. Dar reversul are șanse chiar mai puține de a fi adevărat: dacă plămânul plutește nu înseamnă neapărat că nou-născutul a respirat spontan. Acum se știe că plămânii multor bebeluși născuți morți plutesc, mai ales când există gaze emanate prin procesul descompunerii dacă moartea a survenit cu o zi sau două înainte de naștere.

Am examinat la microscop și săculeții de aer din plămâni, alveolele pulmonare. Deși nu cred că are vreo însemnătate, plămânii copilului pluteau. Imaginile microscopice precum și macroscopice dovedeau că existase o perioadă de viață extrauterină.

Următoarea sarcină a fost să citesc declarațiile pe care le primisem și să văd ce relevanță aveau pentru cazul de față. Declarația cheie era a unui barman care lucra și stătea la același hotel ca mama în vârstă de douăzeci și unu de ani. Declarația începea așa:

> Când Mandy a venit să lucreze la hotel ca secretară părea în regulă din toate punctele de vedere, numai că îți puteai da seama dintr-o singură privire că era însărcinată. Am două surori care au copii, așa că știu cum arată o femeie însărcinată. Toți cei care lucram la bar știam lucrul acesta, numai Mandy a negat mereu că ar fi așa.

Personalul hotelului locuia în aceeași parte a hotelului, iar camera barmanului era lângă scara de incendiu, în fund. Într-o dimineață a fost trezit foarte devreme de plânsetul unui bebeluș care se auzea chiar în fața ușii lui. A privit pe fereastră și a văzut-o din spate pe Mandy, la o distanță de aproximativ cincizeci de metri, ieșind pe poartă și îndreptându-se spre pădure:

Ea era sigur. Nu-mi amintesc exact cu ce era îmbrăcată sau dacă transporta ceva. M-am întrebat unde s-o fi ducând. Mă gândeam că are vreo problemă, așa că m-am îmbrăcat și am ieșit s-o prind din urmă. Ştiu că cei care lucrează în acest domeniu se înfurie uneori și simt nevoia să stea de vorbă cu cineva.

Mi-a luat câteva minute să mă îmbrac. Am coborât pe scara de incendiu și am trecut de poartă, intrând în pădure. Am mers spre lac și am văzut-o pe Mandy întorcându-se din direcția lacului. „Ce faci aici?" m-a întrebat ea.

Din ce îmi dădeam eu seama, nu părea nimic în neregulă cu ea. Era îmbrăcată din cap până în picioare, dar nu-mi amintesc sub nici o formă cu ce anume. Concluzia era că e supărată pe toți și pe toate. Dar n-a specificat ce anume o deranja. Am stat așezați cu fața spre lac și am vorbit despre prietena mea, despre formația în care cântam și alte chestii. Am vorbit despre ceața care se ridica de pe suprafața lacului. Totul părea la locul lui. Ea se comporta perfect natural. A zis un singur lucru care mi s-a părut deplasat: „Mi-a venit ciclul menstrual azi și am eliminat cheaguri de sânge".

N-am dat atenție prea mare acestei informații, dar a fost cam ciudat să-mi spună mie asemenea lucru. Cred că am stat de vorbă vreo patruzeci și cinci de minute, dar nu mi s-a părut nimic suspect. Uitasem de bebelușul pe care-l auzisem plângând.

Ne-am întors la hotel, ea a venit la mine în cameră să fumăm o țigară, după care a plecat. N-am remarcat nimic ieșit din comun la ea. Apoi m-am băgat din nou în pat și am adormit.

Câteva ore mai târziu, colegii au comentat între ei că Mandy părea mai suplă. A doua zi după-amiaza s-a produs o mare agitație. Barmanul a declarat:

Serveam la bar, când a intrat o femeie însoțită de un câine și a cerut să dea un telefon. Puțin după aceea, a intrat un alt angajat al hotelului, Roger, care a zis: „A venit poliția, sunt lângă lac. A fost găsit un bebeluș". Când l-am auzit, mi s-a făcut rău. Mi-am amintit că auzisem un copil plângând cu o dimineață în urmă și că o văzusem pe Mandy lângă lac. Mi-

am dat brusc seama că lucrurile se potriveau. Nu știam ce să fac. „Știu cine-i de vină", i-am zis lui Roger. „Mandy?", a întrebat el. „Da", am răspuns eu.

Aceasta este o dovadă suficient de convingătoare din partea unui martor că bebelușul trăise și că trăise chiar câteva minute bune dacă mama avusese timp să nască în toaleta hotelului (s-au descoperit dovezi în acest sens curând după aceea), apoi să se îmbrace și să iasă din hotel cu bebelușul care plângea și să scape de el. Iar declarațiile confirmau rezultatul necropsiei, anume că bebelușul trăise după naștere.

Dar puteam afirma cu certitudine că mama omorâse bebelușul? Și dacă da, cum o făcuse?

Situația aceasta îi afecta pe toți și din cauza modului calculat în care mama dăduse naștere, se descotorosise de fiica ei - născută moartă sau nu -, după care se întorsese la lucru de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. În zilele noastre, o asemenea femeie ar fi putea fi privită ca un personaj tragic. Cu treizeci de ani în urmă, marea majoritate a celor implicați în caz o priveau ca o criminală calculată, cu un comportament nefiresc. Nu dădea semne de regret, declarase că bebelușul se născuse mort, dar nu părea întristată. Poliția și procuratura și-au menținut categoric acuzația de crimă.

Dovezile mă convinseseră că bebelușul trăise. Dar cum murise? N-am descoperit pe corpul copilului vreun semn de traumă sau de violență și nici vreo dovadă incontestabilă de asfixiere. O analiză amănunțită a conținutului stomacului a confirmat că bebelușul înghițise apă din lac, dar nu o cantitate suficientă care să indice înecul: era posibil ca apa să fi ajuns în stomac în mod pasiv, nu prin mijloace sinistre.

Am indicat drept cauză a morții: „la: Neglijență".

Parchetul Coroanei susținea acuzația de crimă, dar rezultatele mele i-au dezamăgit profund

pe procurori. Se așteptau să declar că mama contribuise mai activ la moartea bebelușului.

Pe de altă parte, raportul meu l-a încântat pe avocatul apărării, care a adresat următorul mesaj procuraturii:

> V-am ruga să luați în considerare retragerea acuzației de crimă având în vedere lipsa unei acțiuni evidente din partea clientei noastre care să fi condus la moartea copilului. Anatomopatologul dumneavoastră declară că decesul a survenit la scurt timp după naștere din cauza unei omisiuni din partea clientei noastre. Așadar, categoric, acuzația de crimă nu poate fi luată în calcul... [mai mult,] vă rugăm să luați în considerare și faptul că nu poate fi tratat în nici un caz ca omor prin imprudență [infanticid], întrucât nu veți putea dovedi că moartea bebelușului a fost provocată de o neglijență majoră... simpla lipsă de grijă nu este suficientă [pentru a susține această acuzație]. Clienta noastră le-a relatat polițiștilor cum a lăsat copilul din brațe și l-a legănat, dar credea că este mort.

Este adevărat că Parchetul Coroanei trebuie să dovedească existența unei omisiuni intenționate din partea mamei pentru susținerea acuzației de crimă, anume refuzul vădit de a oferi îngrijirile necesare la naștere, cum ar fi tăierea cordonului ombilical și hrănirea și adăpostirea bebelușului. Este foarte greu de dovedit că o adolescentă speriată și lipsită de experiență a omis deliberat să acorde îngrijirile de bază nou-născutului. De fapt, Mandy nu era nici adolescentă, nici lipsită de experiență, așa cum aveam să aflăm mai târziu, dar, cel puțin pentru o vreme, procurorii nu s-au simțit prea confortabil.

Scrisoarea acuzării adresată mie începea astfel: „Am multe semne de întrebare cu privire la caracterul imprecis al raportului dumneavoastră.... nu am cunoștințe în domeniul medicinei, dar am consultat un dicționar medical și acestea sunt unele dintre punctele despre care aș dori clarificări..."

Apoi enumera în amănunt șase aspecte ale morții bebelușului.

Dicționarele medicale erau pe atunci blestemul medicilor. Uneori mă întreb de ce a trebuit să mă obosesc să mă pregătesc timp de șaisprezece ani când, de fapt, n-aveam nevoie decât de un dicționar medical sau să aflu cum se caută informația pe Google. Dar, dacă avocata reușea să se descurce în domeniul meu folosindu-se doar de un dicționar, era dreptul ei să recurgă la acest ajutor: sunt gata oricând să-mi comentez rezultatele cercetării și mi se dă rar ocazia de a discuta un caz.

Am mai redactat un raport pentru a răspunde la întrebările procuroarei, oferind un răspuns detaliat fiecăreia dintre întrebările sale. Ceea ce o îngrijora pe ea cel mai mult era prezența meconiului în plămâni, dar i-am explicat că nu era ceva neobișnuit, iar aceasta nu însemna că bebelușul fusese asfixiat. Mi-am păstrat punctul de vedere conform căruia copilul murise din cauza neglijenței mamei. Deși este posibil ca mama chiar să-și fi ucis pruncul, noi - de fapt, eu - nu puteam dovedi așa ceva.

Procurorii n-au fost deloc mulțumiți de aceste răspunsuri. În cadrul unei întâlniri cu reprezentanții acuzării, s-au pus presiuni puternice asupra mea să prezint date care să le susțină poziția exagerând patologia bebelușului. Nu am cedat. Ulterior, le-am trimis lămuriri suplimentare asupra întrebărilor formulate de ei:

> Nu se poate ști cu exactitate ce interval de timp trebuie să treacă ca să aibă loc sufocarea prin blocarea căilor respiratorii, totuși, în cazul unui nou-născut, nu poate depăși 15-30 de secunde. Nici nasul și nici gura nu prezentau leziuni care să fi indicat aplicarea vreunei presiuni în zonele respective, dar sufocarea nu este întotdeauna însoțită de asemenea leziuni. Absența lor, deși face imposibilă o concluzie 100%, nu exclude total posibilitatea sufocării.

Am apreciat durata supraviețuirii la mai puțin de cincisprezece minute. Cred că e improbabil ca durata supraviețuirii să fi fost de doar un minut sau două, numai pentru că schimbările în plămâni sunt bine stabilite. Cred că este foarte puțin probabil ca o singură gură de aer să fi determinat schimbările pe care le-am observat în plămâni. Orice copil plânge imediat când se naște, dar, ca toate celelalte lucruri din medicină, nu este un adevăr incontestabil și există variații individuale. Plânsul ajută cu siguranță la expandarea plămânilor.

Din examenul efectuat asupra nou-născutului nu pot trage nici o concluzie despre starea mamei. Totuși, nu am identificat pe corpul bebelușului nici un semn care să indice că ar fi fost o naștere extrem de dificilă sau traumatizantă.

Neglijența este foarte greu de definit. După părerea mea, minima îngrijire acordată unui copil imediat după naștere constă în înfășurarea acestuia în ceva care să-i țină de cald. Orice altă îngrijire presupune mai curând experiență anterioară decât o pregătire de specialitate. O formă de îngrijire minimă ar fi învelirea copilului într-un prosop, ceea ce ar reduce semnificativ riscul hipotermiei. Moartea acestui bebeluș se poate să fi fost provocată prin hipotermie în primele cincisprezece minute. Suprafața prin care un nou-născut poate pierde căldură este foarte extinsă, iar această suprafață este posibil să fi fost umedă din cauza fluidelor rezultate în timpul nașterii, ceea ce a accelerat pierderea căldurii. Cu cât mediul în care se află bebelușul are temperatură mai scăzută, cu atât pierderea de căldură este mai rapidă.

Caracteristicile patologice ale unui număr uriaș de cauze posibile ale decesului unui bebeluș, printre care se numără hipotermia, înecul sau asfixierea, pot să nu fie prezente la un copil ca în cazul adulților. Nu pot nici exclude, dar nici confirma vreuna dintre ele.

Procuratura dezamăgită s-a menținut pe poziție, dar s-a oprit în cele din urmă la acuzația de pruncucidere, mai puțin gravă. Dar a lansat și acea acuzație foarte veche, dar rareori formulată, anume ascunderea unui nou-născut.

Procesul lui Mandy s-a ținut la tribunalul Old Bailey. În presă a apărut o declarație dată juriului de reprezentantul acuzării care suna astfel:

> Din momentul în care a constatat că este însărcinată a luat hotărârea de a-și ascunde sarcina și bebelușul care avea să vină pe lume. Şi-a urmat planul până la finalizarea acestuia, lăsând bebelușul să moară sau provocându-i moartea și ascunzând trupul neînsuflețit într-un sac negru de gunoi. A continuat să mintă și după ce a dat naștere copilului, mimând o atitudine dezaprobatoare, în ton cu opinia generală, în momentul descoperirii cadavrului.

Instanța a fost informată că, inițial, Mandy pretinsese că sarcina rezultase în urma unui viol, dar ulterior și-a schimbat declarația. De fapt, ea mai născuse un copil cu doi ani în urmă, în baie acasă la mama ei, dar copilul fusese dat spre adopție. Făcuse și o întrerupere de sarcină curând după prima naștere.

A fost găsită vinovată de pruncucidere. Judecătorul a tunat: „Binele acelei ființe nevinovate a fost doar în mâinile tale, iar tu ai trădat-o... Dar", adăugă el, „e limpede că la momentul respectiv nu îți dădeai exact seama ce faci."

Sentința a constat în plasarea timp de doi ani sub supraveghere judiciară și i s-a ordonat să se supună unui tratament psihiatric timp de un an de zile. Echipa acuzării a fost dezamăgită, întrucât toți erau conștienți că sentința ar fi fost mai severă dacă ar fi fost acuzată de crimă. Eu nu aveam regrete. N-aș fi avut liniște dacă ar fi fost acuzată de crimă pe baza dovezilor prezentate sub presiune, dar împotriva conștiinței mele.

14

La scurt timp după aceea am început să aflu mai multe despre adevăr - deși acum mă aflam într-o

situație total diferită. Ajunsesem la un consens cu acuzarea asupra acestui caz și, până la proces, eram cu toții siguri că descoperiserăm adevărul.

Era tot o urgență survenită duminica dimineață. M-am simțit din nou vinovat că Jen trebuise să renunțe la studiu ca să aibă grijă de copii, ceea ce însemna că o aștepta o noapte albă ca să compenseze timpul pierdut. Probabil că Jen ajunsese să se întrebe de ce morții păreau mult mai importanți la noi în casă decât viii și, uitându-mă în urmă, nu o condamn.

Copiii erau acum mai mărișori și puțin mai independenți, dar îndatoririle părinților ale căror programe nu se suprapuneau duceau adesea la ciocniri. Totuși, din punctul meu de vedere, lucrurile erau clare: eu câștigam pâinea familiei, așa că munca mea trebuia să aibă prioritate. De abia acum percep punctul de vedere al lui Jen, cât de frustrant și de supărător trebuie să fi fost acest lucru pentru ea. La urma urmelor, ea nu studia doar de dragul studiului, ci ca să devină într-o zi doctor și să poată contribui și ea la venitul familiei. Nu apreciam deloc atitudinea ei: eram atât de cufundat în munca mea și atât de concentrat asupra unui mod în care să fac să funcționeze viețile noastre aglomerate, încât nu puteam sau nu voiam să-i înțeleg nemulțumirea.

În dimineața aceea însorită am pornit-o spre centrul Londrei simțindu-mă mai mult entuziasmat decât vinovat. Îmi adoram copiii, iar o duminică petrecută având grijă de ei era un amestec de distracție, solicitare, epuizare și împlinire sufletească. Totuși, aceste plăceri nu puteau intra în competiție cu provocările intelectuale lansate de o autopsie interesantă - acum așa ceva mi se pare irațional și aproape incredibil. Deși practicam această profesie de câțiva ani buni, tot eram plin de entuziasm ori de câte ori apărea un caz nou. Praful de stele pe care mi-l presăraseră în ochi paginile tratatului profesorului Keith Simpson nu se risipise

încă. Era treaba altor inimi să simtă un fior de gheață în apropiere de morga din Westminster: a mea bătea mai vioaie numai gândindu-mă la ce avea să urmeze, la întreaga situație, la istoria din spatele ei, la enigmele pe care le ascundea corpul care mă aștepta. Toate acestea deși știam că, într-o duminică dimineața, era foarte probabil să ai de a face doar cu rezultatele unei încăierări într-o cârciumă în noaptea precedentă.

Morga din Westminster este ascunsă în spatele Institutului de Medicină Legală din Horseferry Road din centrul Londrei, dar aceste clădiri nu sunt cele mai vestite din zonă. De fapt, frumoasa curte de cărămidă roșie de pe colț rareori atrage atenția turiștilor care se îndreaptă spre Galeriile Tate și nu au nici cea mai vagă idee cu privire la morga din spate. Ca multe alte instituții care au legătură cu moartea, este suficient de discretă încât să nu-i deranjeze pe cei care preferă să nu se gândească la inevitabil.

De fapt, morga fusese renovată recent și era cea mai modernă din Marea Britanie. Intrarea principală era de sticlă, sistemul de iluminat era strălucitor, birourile curate și dichisite, iar sălile de așteptare pentru rudele îndoliate zugrăvite elegant în culori pastelate. Dar, în ciuda strălucirii sticlei și a prospețimii clădirii, venirea aici într-o zi de weekend reprezenta o trecere bruscă: de la viața de familie, trecând frontiera de nerostit, într-o lume întunecată unde, cu tot personalul amabil și încăperile confortabile, moartea este o realitate de zi cu zi.

Cu mirosul morgii, adică parfumul morții în nări, am salutat micul grup care mă aștepta: personalul morgii, un ofițer de poliție responsabil de colectarea probelor de la locul crimei, un agent de poliție tânăr și doi anchetatori. Se afla acolo și un fotograf de la poliție care părea să fie adesea de serviciu odată cu mine și care începuse să devină o figură cunoscută.

Am pus ceainicul să fiarbă, apoi am intrat în încăperea micuță unde personalul își putea bea ceaiul. Fiind duminică, era goală. Inspectorul Fox deschise discuția.

— Victima este un tânăr. Sâmbătă seara, alcool la greu, puțin canabis...

Așadar, era o treabă obișnuită într-o duminică dimineața. Am simțit o mare dezamăgire. Preferam să fiu acasă cu copiii.

— A avut o altercație cu...

Nu era prima oară când auzeam asemenea povești. Un cuțit, o sticlă, o lovitură de pumn?

— ... prietena lui și...

Probabil că-l înjunghiase, mai mult ca sigur. Anchetatorul avu o ezitare.

— Şi l-a strangulat.

L-am privit uimit. Nu aceasta era continuarea la care mă așteptam. Femeile care strangulează sunt extrem de rare, aproape inexistente. Uitându-mă în urmă, după o experiență de zeci de mii de necropsii, nu cred să fi avut vreodată de a face cu un asemenea caz.

— A mărturisit? am întrebat.

— A dat buzna la secția de poliție în miez de noapte, plângând în hohote, cu bluza ruptă, plină de zgârieturi și de sânge. Am chemat o salvare. Ne-a spus că se certase cu prietenul ei și că avea senzația că-l rănise.

— Cu cât timp în urmă avusese loc cearta?

— Doar cu câteva minute înainte. Ne-am deplasat în viteză la fața locului - nu mai avea puls -, am făcut tot ce am putut, l-am urcat în salvare și am continuat manevrele de resuscitare, dar fără succes. Când am anunțat-o că băiatul murise, a fost... ei bine, a fost cumplit.

Părea supărat. Avea o experiență îndelungată în poliția metropolitană și mă miram de ce-l afecta cazul acesta atât de mult.

— Am interogat-o ore în șir și și-a menținut declarația. Autoapărare. Ei, bine... e o tânără

drăguță.

Colegul lui încuviință.

— Da. O cheamă Theresa Lazenby. Are o fețișoară drăguță. Plânge foarte ușor.

Inspectorul clătină din cap în semn că da.

— Pare un copil așa de bun... e greu de crezut că a putut face așa ceva. Dar prietenul ei încerca s-o omoare și a trebuit să-și scape pielea.

Ştiu că cei vii pot trimite semnale care să ne atingă inimile. Ştiu cât de ușor reacționez la aceste semnale. Remușcarea fetei îi impresionase pe anchetatori și, deși mărturisise o crimă cumplită, le câștigase oarecum înțelegerea. Mi se părea o mare ușurare că morții nu pot lansa asemenea încercări de a ne stârni mila. Ei pot comunica numai adevărul necosmetizat.

Asistentul de morgă mi-a întins o cană de ceai pe care am dat-o pe gât și m-am dus în vestiar să-mi pun halatul, șorțul și cizmele de cauciuc. În timp ce părăseam zona accesibilă publicului și ne îndreptam spre zona de lucru, plină de activitate, zăngănitul cărucioarelor și mirosul deveniră mai puternice. M-am uitat la cei din jurul meu. Pentru ofițerul responsabil de colectarea probelor de la locul crimei era doar o chestiune de rutină. Toți anchetatorii mai fuseseră martori la necropsii și erau degajați sau voiau să pară degajați. Totuși, când am trecut de zona frigiderelor mortuare și de șirul de cărucioare parcate lângă ele, am observat că tânărul polițist dădea semne de agitație. Agentul Northern nu se atinsese de fursecul care-i fusese oferit pe lângă ceai și era palid și tras la față. Imediat ce am păşit dincolo de zona de dezinfectare a încălțămintei în sala de necropsie, a bâiguit: „E prima oară pentru mine!“

Acum mă pricepeam mai bine la cum să-i tratez pe martori. Nu puteam uita că nu reușisem să-l ajut deloc pe primul ofițer novice în domeniu pe care-l cunoscusem. Mi se părea că-mi simțise nervozitatea, iar acest lucru doar i-o amplificase pe

a lui însuși. De atunci, făceam tot posibilul să par relaxat. Îmi aminteam autopsia cadavrului lui Michael Ross, când un comisar de poliție făcea eforturi uriașe să se controleze în fața subalternilor. După episodul acela, am luat hotărârea ca nimeni să nu plece vreodată traumatizat după ce asistă la o necropsie efectuată de mine.

Singura mea armă era comunicarea.

— Atunci când ne uităm la un cadavru, i-am explicat ofițerului Northern, nu uităm că a aparținut cândva unei ființe vii, că are rude îndoliate și că atât persoana decedată, cât și rudele acestora trebuie tratate cu respect. Acum ne vom strădui să-i ajutăm pe toți aceștia încercând să aflăm adevărul. Căutăm dovezi, vrem să-l ajutăm pe cel decedat să spună ce s-a întâmplat exact. Este important pentru cei care suferă acum din cauza pierderii lui să ne lăsăm de o parte emoțiile și să lucrăm cu răspundere pentru ei. Astfel, trupul pe care-l analizăm acum ne va fi martor și învățător fără să scoată o vorbă.

Agentul Northern dădu din cap descurajat.

Am vorbit pe tonul cel mai blând și mai încurajator de care eram capabil.

— Nu vă faceți griji, o să vă explic tot ce se întâmplă.

Subinspectorul, care văzuse multe la viața lui, interveni:

— O să te obișnuiești cu lucrurile astea.

Inspectorul voia în continuare să o facă pe durul:

— Oamenii din frigidere sunt duși, nu mai sunt printre noi, băiete. Așa că, adună-te.

Am intrat cu toții în sala puternic luminată unde corpul era așezat gol, acoperit cu o folie de plastic, pe o masă metalică.

Când am dat folia la o parte, ofițerul responsabil de colectarea probelor zise:

— A fost identificat.

— Cum îl cheamă?

Ştia numele, dar a redirecționat întrebarea către tânărul polițist care atât aștepta să-și ia ochii de la cadavru și să-și răsfoiască însemnările.

— Ăăă, Anthony Pearson, 22 de ani.

Anthony Pearson avea o chică blondă și trăsături frumoase. Avea ochii închiși. Morții par de obicei liniștiți, lipsiți de expresie. Oare părea ușor indispus? Nu neapărat pentru că murise furios, ci pentru că trăsăturile i se aranjaseră astfel.

Apoi mi-am dat seama că avea un început de obezitate - dar criteriile de suplețe s-au schimbat așa de mult de atunci încât acum l-aș descrie doar ca solid. Pe ambele brațe avea tatuaje mari și vânătăi și cicatrici vechi pe încheieturi, semne ale unei vieți furtunoase. Tăieturi mult mai recente, subliniate prin dâre de sânge de-a lungul antebrațelor, confirmau lucrul acesta. Urmele de la defibrilator de pe piept confirmau încercările de resuscitare menționate de polițist.

Ceea ce atrăgea atenția era gâtul. Cearșaful de spital era înroșit de sânge în zona gâtului. Gâtul era străbătut de o urmă groasă, neregulată de sânge care se uscase după ce i se prelinsese din colțul gurii. I-am făcut semn fotografului, un paparazzo al morților. Şi-a ridicat aparatul voluminos și a aranjat cele două blițuri puternice, asemănătoare acelora care se văd în fața cinematografelor cu ocazia unei premiere. *Clic-clic!*

— Gata, doctore, tot corpul.

— Acum niște prim-planuri ale gâtului, vă rog.

Deja începusem să notez pe formularele mele. Semnul provenit în urma strangulării este un element-cheie și poate indica materialul folosit. Dacă s-a folosit o sârmă, un cablu electric, un șnur sau o coardă subțire, atunci urma este bine conturată și adâncă, prezentând margini tăiate clar. Dar urma aceasta era foarte neregulată. Aproape în zigzag. Probabil că fata folosise ceva moale. Ceva textil? Poate o eșarfă?

Pentru următoarea fotografie, am pus rapid o riglă pe gâtul lui Anthony ca imaginile să confirme măsurătorile din raportul meu. *Clic-clic!*

Am notat următoarele observații:

> Urmă de strangulare prezentând excoriații și contuzii pe partea frontală a gâtului de la unghiul drept al maxilarului până la 2 cm lateral de unghiul stâng al maxilarului. La același nivel cu mărul lui Adam. Contuziile cele mai puternice de o parte și de alta a mărului lui Adam.

Am verificat cu multă atenție rana de pe gât să încerc să identific și alte semne relevante. Văzusem cazuri de strangulare unde urma era înconjurată de zgârieturi sau de vânătăi, un semn clar fie că victima încercase să îndepărteze corpul care i se strângea în jurul gâtului sau, acolo unde urma strangulării se suprapunea cu alte vânătăi, un indiciu că asasinul încercase inițial să-și folosească mâinile înainte de a face uz de arma crimei.

— Ea a zis că s-a folosit de cravata lui, îmi spuse anchetatorul.

Inspectorul dădu din cap în semn că nu. Mai spusese lucrul acesta o dată, iar acum îl repeta:

— E prea minionă.

— Da, într-adevăr, are o constituție delicată, confirmă anchetatorul. Dar, dacă simți că ți-e viața în primejdie, cred că reușești să-ți aduni puterile într-un fel.

Am descris în detaliu cicatricile de pe încheieturi, zgârieturile de pe brațul stâng și urmele de la defibrilator, măsurându-le și definindu-le amplasamentul.

— Acum aș dori o imagine a încheieturilor și a tatuajelor, vă rog, i-am spus fotografului.

El luă niște prim-planuri ale imaginilor tatuate: Top Cat, personajul de desene animate, și, pe partea superioară a brațului drept, un cuvânt: DRAGOSTE. Sub el, cu litere mai mari, era scris URĂ.

Întrucât Anthony fusese identificat de o rudă, nu aveam nevoie de tatuaje în acest scop, dar le-am fotografiat ca parte dintr-o rutină. Pe atunci, înainte de folosirea ADN-ului pentru identificare, multe cadavre erau identificate pe baza tatuajelor, mai ales dacă primele stadii ale descompunerii făceau alte metode imposibile.

Deși urma strangulării era atât de vizibilă, acum căutam alte semne care să confirme asfixierea. Primul indiciu a fost roșeața pielii de pe fața lui, provocată de obstrucționarea venelor din zona gâtului, care sunt subțiri și ușor de comprimat. Arterele care alimentează creierul sunt mult mai largi și mai greu de comprimat, așa că sângele poate continua să ajungă în cap prin ele, dar, întrucât venele sunt blocate în timpul asfixierii, sângele nu se poate întoarce la inimă. Totuși, cel mai important indiciu al modului în care s-a produs asfixierea - prin înăbușire, sufocare, strangulare sau altcumva - se găsește în jurul ochilor. Multora, sau chiar majorității victimelor, le apar multiple punctulețe de sânge pe conjunctivă, membrana care căptușește pleoapele, atunci când se produce asfixierea. Se numesc hemoragii petețiale: acest tip de hemoragii minuscule, de mărimea unui vârf de ac, se pot produce când cineva tușește sau strănută violent. Ele sunt mai puțin frecvente în cazul sufocărilor, dar întâlnite la aproape orice victimă ucisă prin strangulare. Așa cum era cazul lui Anthony. I-am ținut ochii larg deschiși cu forcepsul ca să poată fi vizibile pentru fotografie. *Clic!*

Am măsurat înălțimea lui Anthony (181 cm), după care l-am întors cu fața în jos pentru a-i putea fotografia spatele. Agentul Northern scoase un strigăt de surpriză. O clipă m-am simțit rușinat că uitasem de el și renunțasem la explicațiile menite să-l ajute să facă față, dar nu apucasem să fac nici o incizie. Când mi-am ridicat privirea, am văzut că se uita cu groază.

— Doamne, cu ce violență a putut să-l lovească!

Am dat din cap în semn că nu.

— Nu, apariția acestei culori este unul din procesele normale care însoțesc moartea.

M-a privit nedumerit.

— Are denumirea de hipostază. Uneori este numită lividitate. Ştiu că arată ca o vânătaie și poate părea înfricoșătoare când vezi așa ceva pentru prima oară. Dar e ceva normal.

Am explicat în amănunt mecanismul hipostazei - acțiunea gravitației asupra celulelor roșii de sânge după moarte, care duce la apariția unor zone vineții cu un aspect atât de șocant. Am ținut să subliniez că fenomenul este foarte important din punct de vedere criminalistic. Deoarece conform legilor gravitației petele apar în punctul cel mai de jos, ele indică poziția corpului imediat după moarte. Dar, dacă acesta a fost mutat, apare un model suprapus, ca o umbră, care arată ce s-a întâmplat. Totuși, hipostaza ne poate induce în eroare. Dacă cineva moare cu fața în jos, cu nasul apăsat într-o pătură, atunci lividitatea se va instala în zona feței, mai precis a nasului și a gurii - o hipostază normală. Dar pe baza acesteia se trage mult prea ușor concluzia că moartea s-a produs prin sufocare, și cunosc mulți medici legiști care au căzut în capcana aceasta.

Acum corpul era cu fața în jos și am putut să-i examinez ceafa sub linia părului. Nu se vedea nici o urmă de la strangulare. Nimic. Am chemat fotograful pentru a înregistra fotografic acest detaliu, după care am întors corpul la loc pe spate. Urma obiectului cu care fusese strangulat se vedea doar pe partea frontală a gâtului.

Întrucât încă nu tăiasem nimic, agentul de poliție probabil spera că, printr-un miracol, nu va fi cazul de așa ceva. Interesul lui față de hipostază îl ajutase să se relaxeze într-o oarecare măsură. Dar eu am luat în mână bisturiul meu de nădejde,

PM40, mare și greu. Disecțiile din primii mei ani, doar pe cazuri de moarte naturală, fuseseră realizate cu ruda sa mai puțin impunătoare, un bisturiu obișnuit. Când am trecut la domeniul criminalisticii, PM40, un bisturiu destinat autopsiilor, cu lame mari, care puteau fi înlocuite, începuse să se impună și era prietenul cel mai bun al anatomopatologului de multă vreme.

Mânerul îmi alunecă în palmă cu ușurință, iar greutatea sa mi se părea un prieten cunoscut. Deodată, toată conversația se stinse, iar tensiunea din încăpere deveni aproape palpabilă. L-am auzit pe tânărul polițist inspirând adânc, de parcă s-ar fi pregătit să-și țină respirația multă vreme. Dar eu mă simțeam relaxat cu PM40-ul meu în mână, asemenea unui dirijor care-și ridică bagheta. Orchestra era gata să înceapă să cânte.

Am făcut prima secțiune ca de obicei, drept prin mijlocul pieptului.

Am început să vorbesc:

— Așa cum se poate vedea, Anthony a fost strangulat și avem și o declarație în acest sens, dar trebuie să verific dacă nu a existat cumva și o altă cauză a morții. Poate o cauză naturală. O problemă cardiacă, de exemplu, sau vreo boală care îl putea face extrem de vulnerabil. Va trebui să-i examinez toate organele pentru a clarifica lucrul acesta. Dar, mai întâi, va trebui să-i examinez leziunile din interiorul gâtului, de sub urma lăsată de obiectul cu care a fost strangulat.

Agentul Northern nu zise nimic.

Am continuat să lucrez, fără să mă opresc din vorbit.

— Leziunile interne produse prin strangulare nu sunt foarte grave. Anthony nu avea decât douăzeci și doi de ani. La vârsta lui, cartilajul din laringe și din jurul tiroidei este flexibil încă. La persoanele mai în vârstă, se calcifiază și devine mai casant, așa că probabilitatea de a se rupe prin strangulare este mai mare.

Northern făcu un gest cu capul de parcă ar fi vrut să încuviințeze. Sau poate doar făcea eforturi să nu vomite?

— Strangularea a reprezentat un fenomen interesant pentru multe generații de medici legiști, pentru că mecanismul care provoacă moartea nu este pe deplin înțeles, am continuat eu. Cândva, se presupunea că victimele mureau prin asfixiere. Chiar și azi majoritatea nespecialiștilor își imaginează că, dacă se aplică presiune în zona gâtului, victima moare din lipsă de aer. Dar noi știm că asfixierea nu este singura cauză, deoarece unele victime mor foarte repede când le este apăsat gâtul.

De fapt, o parte mor aproape instantaneu, fără semnele clasice ale asfixierii. Şi chiar aceia care prezintă semnele respective mor în general prea repede, așa că lipsa oxigenului nu este singura cauză.

Spre marea mea satisfacție, interesul tânărului agent depăși, câteva momente, repulsia față de ce se întâmpla.

— Deci cum anume se produce moartea?

— Ştim că prin comprimarea arterei carotide - aici, la gât - se va mări presiunea venoasă la nivelul capului până va deveni insuportabilă. Din această cauză, unele victime se învinețesc la față. Comprimarea carotidei atrage după sine pierderea cunoștinței pentru că se întrerupe alimentarea cu sânge a creierului. Dar prin strangulare se exercită presiune asupra nervilor gâtului care poate afecta sistemul nervos parasimpatic. Acesta controlează mecanismele involuntare ale corpului, cum ar fi digestia. Unul dintre principalii nervi ai acestui sistem este nervul vag, așa că se poate muri pe loc dintr-o simplă apăsare a gâtului care, printr-un mecanism complicat, îi comandă nervului vag să oprească bătăile inimii. Este un reflex.

— Deci așa a murit Anthony? întrebă polițistul, uitându-se cu atenție la interiorul

gâtului.

— Capul și gâtul sunt congestionate, iar ochii prezintă hemoragii petești. Acestea sunt semne de asfixiere sau, în orice caz, nu o moarte instantanee.

M-am aplecat asupra cadavrului.

— Un patolog criminalist celebru, profesorul Keith Simpson, a descris o situație în care un soldat, în timpul unui dans, i-a întors ușor și tandru capul partenerei, ca s-o vadă în secunda următoare prăbușindu-se moartă. Îi afectase sistemul nervos parasimpatic. De atunci, persoanele acuzate de crimă în cazurile de strangulare încearcă să folosească argumentul că nu au avut intenția de a-și omorî victima, ci doar o apucaseră de gât, iar moartea s-a produs din cauza reflexului vagal fără vreo cauză evidentă.

— Dar Theresa Lazenby a folosit o cravată, observă unul dintre anchetatori cu jumătate de gură. Oare cum reușise să-i farmece pe oamenii aceștia atât de duri și de intransigenți?

— Dacă mă uit la rană, aș zice că a folosit o cravată și a strâns-o ceva vreme, am confirmat eu. Așa că, dacă apărarea ei constă doar în asta, nu o văd prea bine.

— Apărarea ei constă în faptul că el încerca s-o omoare, zise anchetatorul.

— Biata copilă, încuviință colegul lui.

Agentul Northern, deși nu participa la această conversație, se afla încă acolo și îmi place să cred că reușise să reziste atât de mult datorită vorbăriei mele prietenoase. S-a repezit afară doar în clipa în care asistentul de morgă a venit să taie craniul ca să pot scoate creierul.

În timpul acestei proceduri zgomotoase, care se execută cu un fierăstrău special, până și cei doi anchetatori cu experiență au simțit nevoia să-și întoarcă privirile.

Deși ofițerul expert în colectarea probelor era obișnuit cu asemenea evenimente și conversa cu

mine încercând să acopere zgomotul făcut de fierăstrăul electric, n-avea cum să nu perceapă undeva, la nivel adânc, inconștient, mirosul de os ars.

După ce am terminat, polițiștii s-au întors la secție să-și informeze colegii și să anunțe ieșirea din tură.

— Vă spun eu ce vă trebuie acum. O bere. Sau trei beri.

— Beți ceva cu noi la Rața și Mingea, doctore?

M-aș fi bucurat să-l văd pe agentul Northern revenind la viață cu ajutorul unei halbe, dar, evident, de dragul lui Jen, a trebuit să refuz. Așa că m-am îndreptat spre casă. Dar tot drumul am avut senzația că ceva nu-mi dădea pace. Nu mă simțeam în largul meu. Mă simțeam ca și cum mi-aș fi pus pantoful stâng pe piciorul drept și invers, sau ca și cum aș fi purtat cămașa pe dos. Cazul Anthony Pearson nu-mi dădea pace. Mă tulbura ceva în legătură cu prietena lui care mărturisise că-l omorâse. Ceva ce spuseseră polițiștii despre ea. Dar, indiferent ce ar fi fost acel ceva, dispărea ca mătasea de funigei când încercam să-l prind. Evident că totul avea să se lămurească a doua zi când aveam să redactez raportul de autopsie. Dar nu mai aveam acum timp să mă gândesc la aceste lucruri, pentru că mă apropiam de ușa casei mele. Portalul spre o lume a amăgirilor de sine.

Mă amăgeam că mă pot detașa emoțional de dovezile zilnice ale cruzimii omului față de om; că pot să nu simt nimic altceva în afară de curiozitate științifică, atunci când mă confrunt cu nebunia, absurditatea, tristețea și vulnerabilitatea omenirii pe care moartea le dă la iveală; că pot să fiu obtuz, așa cum păreau să fie colegii mei, și invincibil pe plan profesional, imun la bâlciul morgii, care expunea esența ființei umane, netulburat de complexitatea conceptelor de bine și rău.

După care, într-un moment demn de Clark Kent, să trec pragul locuinței mele și să redevin soțul și tatăl tandru, iubitor, total implicat emoțional care credeam că sunt sub masca mea profesională. Așa că... Respiră adânc... Nu te mai gândi la ce și cum i-a făcut Theresa Lazenby lui Anthony Pearson. Încetează. Cheia. Clanța ușii. Zâmbește. Fii vesel. Pune întrebări. Gătește. Zâmbește. Citește povești. Zâmbește mereu. La cină, vorbește cu Jen despre felul în care își petrecuse ziua și despre ce avea de făcut diseară. Nu te mai gândi la Anthony Pearson și la firișorul de sânge care i se prelingea din gură și la urma roșie și neregulată lăsată de obiectul cu care fusese strangulat. Dacă reușești toate acestea, va fi bine.

A doua zi, la spital, am scos însemnările despre autopsie din servietă. Odată cu ele a plutit și un miros de crengi rupte și de pădure întroienită - mirosul de morgă.

Mi-am redactat raportul de mână urmând ca Pam să-l dactilografieze. Concluzia raportului era că Anthony Pearson fusese perfect sănătos și murise în urma strangulării. Am specificat că:

> poziția și distribuția vânătăilor de pe gât indicau faptul că atacatorul se afla în spatele victimei când a fost aplicată presiunea și că obiectul cu care s-a comis strangularea nu a fost legat în spatele gâtului.

Tot nu-mi dădeam seama ce anume mă deranja la acest caz, dar, odată ce am înaintat raportul, mi-a ieșit repede din minte. Am presupus că Parchetul Coroanei mă va contacta în cele din urmă pentru a depune mărturie la procesul Theresei Lazenby, moment în care voi studia din nou dosarul și voi începe să fiu preocupat de el. Până una alta, eram mult prea ocupat.

15

Eram mândru acum că-mi puteam controla emoțiile, trecând de la crime la viața de familie foarte ușor. Eram mândru și că aveam capacitatea de a-i liniști și de a-i informa pe cei care trebuiau să fie de față la necropsii, în ciuda repulsiei pe care o simțeau. De fapt, ajunsesem să mă consider un maestru al controlului emoțional. Toate acestea până mă întâlneam cu familiile victimelor.

Familiile, împovărate de groază, șoc și durere. Familiile, așteptând de la mine un răspuns la întrebarea la care adesea nu se poate răspunde („A suferit, doctore?"). Familiile, care vor să afle adevărul, de care, de fapt, se tem. Emoțiile rudelor umpleau spații întregi ca un burete enorm, instabil, care absorbea tot oxigenul, în timp ce înșiși membrii familiei stăteau stingheri pe scaune tari, dându-și unii altora batiste, neputând închide gura, clătinând din cap, cu ochii plini de lacrimi. Așteptându-mă să le vorbesc. Membrii familiilor, cu potențialul lor emoțional, gata oricând să fie cuprinși de furie, isterie sau disperare, mă îngrozeau, trebuie să o recunosc.

A trebuit să mă obișnuiesc să fac față acestor situații, iar prima lecție a venit, în mod ciudat, când am învățat dintr-un caz că pot exista lucruri mult mai greu de înfruntat decât familia, anume absența familiei.

Era iarnă. Am fost chemat la locuința unei doamne în vârstă al cărei corp fusese găsit ghemuit sub masă, complet gol. Polițiștii se raportau la contextul acela ca la locul unei crime, iar casa arăta de parcă într-adevăr fusese răscolită de cineva în căutare de obiecte de valoare: dulapurile și sertarele erau deschise, conținutul lor era împrăștiat peste tot. Unele piese de mobilier mai ușoare erau împinse într-o parte.

— E foarte frig aici! i-am spus polițistului.

Vremea se mai încălzise în ultimele zile, dar casa, foarte spațioasă, era încă rece.

— E și umed, ceea ce intensifică senzația de frig.

— Sistemul de încălzire nu era pornit? am întrebat eu.

El dădu din cap în semn că nu.

— Nu există sistem de încălzire aici.

Un anchetator a surprins discuția noastră.

— Probabil că voia să aprindă focul, dar spărgătorul apucase să intre.

Ne-am uitat în jur la tavanul înalt. Căminul fusese măturat și nu se vedeau urme că cineva ar fi încercat să aprindă focul, într-un colț se afla un încălzitor electric cu două bare foarte vechi. Nu era în priză.

M-am uitat din nou la rafturile prăbușite; obiectele de pe ele erau răvășite pe podea: cărți, medicamente, multe nimicuri, cărți poștale; un scăunel era răsturnat într-o parte, iar ziarele care fuseseră cândva aranjate într-un teanc erau acum împrăștiate pe covor. M-am uitat din nou la corpul femeii, ghemuit într-o poziție defensivă. Era jalnic de slabă. Toată scena era jalnică.

— Se știe dacă avea probleme de sănătate? am întrebat eu.

— Nimic deocamdată, doctore.

— A vorbit cineva cu vecinii?

— Da, nu prea știu mare lucru despre ea, era foarte retrasă. Spun că era puțin dusă.

Ofițerul de poliție încuviință:

— Femeia de la curățenie zice că nu prea știa pe ce lume era.

Puțin dusă. Nu știe pe ce lume e. Uitucă. Nu știe ce zi e. Cât de multe eufemisme...

În bucătărie, pâine uscată. O cutie nedesfăcută de sardele. Un deschizător de conserve. Un borcan de dulceață. Un cuțit de tăiat pâinea. Niște urme ciudate în jurul capacului borcanului, care arătau că probabil cineva încercase să-l deschidă folosind cuțitul sau deschizătorul de conserve. Scrisori, multe dintre

ele notificări, sau ceva cu aspect oficial, oricum, în frigider. Era timpul să renunțăm la eufemisme.

— Demență senilă, am zis eu.

— Probabil că l-a luat pe infractor drept un fiu rătăcitor întors acasă, zise anchetatorul. I-a deschis și l-a îmbrățișat. Nu sunt semne că ar fi fost forțată ușa de la intrare sau că s-ar fi dat vreo luptă în hol.

— Cine a găsit-o? am întrebat eu.

— Femeia care face curat.

— Nu i-a răspuns nimeni, așa că ne-a chemat pe noi. Zice că nu și-a dat seama că bătrâna era aici, pentru că o știa că mai pornea aiurea uneori și se rătăcea.

— Cât de des vine femeia care face curat?

— O dată pe săptămână, dar acum a fost în concediu două săptămâni.

Un ofițer responsabil de investigarea locului crimei băgă capul pe ușă.

— Din punctul nostru de vedere, puteți duce corpul la morgă, doctore.

— Ați găsit ceva? îl întrebă anchetatorul.

— Nimic, doar amprentele ei. Infractorul n-a lăsat nici o urmă. Probabil că purta mânuși.

M-am întors spre anchetator.

— Nu cred că-i vorba de o intrare prin efracție.

Anchetatorul îmi făcu cu ochiul.

— Doar frigul a făcut-o! am zis.

Acum se aflau patru polițiști în încăpere. Nu ziceau nimic.

— Cred că a murit de hipotermie. Şi-a pierdut capacitatea mentală sau chiar cea fizică de a aprinde încălzitorul; de foc nici nu putea fi vorba.

Anchetatorul dădu din cap în semn că nu poate accepta o asemenea explicație.

— Nu se poate, zise el, nu e chiar *atât* de frig!

Există o concepție greșită, larg răspândită, conform căreia poți muri de hipotermie numai dacă te afli afară, pe un munte, în ger. De fapt,

persoanele vârstnice și vulnerabile (precum și cele tinere și vulnerabile) pot muri în interior, la temperaturi de 10°C și chiar la temperaturi peste 10°C, dacă bate un vânt rece, dacă se află afară, sau un curent puternic, dacă sunt în interior.

Dacă temperatura corporală coboară sub 32°C, atunci ritmul cardiac slăbește, presiunea arterială scade și intervine pierderea cunoștinței. Dacă temperatura corporală scade sub 26°C, moartea este iminentă, deși există un caz celebru al unei persoane care și-a revenit - deși a suferit mutilări provocate prin degerături - deși temperatura îi scăzuse la 18°C. (E uimitor cât de des apare în medicina legală câte o excepție excepțională, însoțită întotdeauna de un avocat al apărării care o face să pară doar ceva banal.)

Surprinzător, hipotermia este o cauză frecventă a morții. Victimele poate au căzut în mare sau în altă apă rece, ori sunt bețivi care au adormit în parc sau bebeluși neglijați. Marea majoritate a victimelor hipotermiei sunt, totuși, vârstnici. Probabil cred că nu-și pot permite luxul de a se încălzi - și poate chiar așa este - sau, poate, dizabilități mentale sau psihice îi împiedică să pornească sistemul de încălzire. Uneori hipotermia este doar stadiul final al unei secvențe tragice de depresie și de lipsă de interes față de hrănire, încălzire și de grijă față de propriul corp.

În cazul de față, criminaliștii au refuzat pur și simplu să accepte ideea mea că nu era vorba de nici un spărgător.

— Doctore, uitați-vă în ce hal arată locul ăsta! Habar n-avem ce o fi luat, dar a scotocit peste tot.

— Şi de ce e complet goală? Sper doar că n-o să descoperiți că nenorocitul și-a bătut joc de ea...

— Cred că s-a dezbrăcat singură, am răspuns eu. Pentru că îi era frig.

— Haideți, glumiți!

— Credeți că ea singură a făcut dezastrul ăsta, aruncându-și lucrurile peste tot?

Mie mi se părea un caz clasic al sindromului „ascunde-te și mori". Bătrânica fusese biruită de acel impuls paradoxal al celor care mor de frig. Se dezbracă. Supraviețuitorii au declarat că au fost cuprinși de o senzație de căldură puternică în timp ce le scădea temperatura corpului și au fost ferm convinși că soluția era să se dezbrace complet. Este o reacție comună la hipotermie. În cazuri mai rare, deși și acesta este un sindrom descris în literatură, unele victime încearcă să se ascundă. În unghere. Sub mese. Și, în timpul acesta, prăbușesc peste ei piese de mobilier ușoare, conținutul unor sertare aflate mai jos sau al rafturilor de cărți.

Criminaliștii se arătau sceptici în privința sindromului „ascunde-te și mori". Anchetatorul mi-a solicitat insistent să încerc să găsesc dovezi că femeia fusese victima unui asasinat. De fapt, știam că avea să-mi fie greu să-mi dovedesc teoria. Hipotermia poate fi foarte greu de diagnosticat post-mortem, deoarece scăderea temperaturii din cauza morții și moartea din cauza frigului seamănă foarte bine. Uneori, există indicii externe, cum ar fi decolorarea pielii în jurul genunchilor și a coatelor la persoanele cu piele albă. Iar descoperirea crucială pentru stabilirea diagnosticului o reprezintă un număr mare de ulcerații maronii în căptușeala stomacului.

În cazul de față, spre marea mea ușurare, erau prezente ambele indicii. Moartea survenise categoric din cauza hipotermiei. Am fost mulțumit că mi se confirmase ipoteza, dar, surprinzător, m-a tulburat realitatea. Această doamnă în vârstă, care trăise și murise singură, îmi aducea aminte de bunica mea, de mătușile mele și de prietenele lor, toate trăind singure în regiunea de nord a Angliei. Era o versiune tristă a lor. În copilărie îmi petreceam vacanțele acolo, iar lumea femeilor în vârstă care trăiau singure părea o structură foarte

bine sudată, bazată pe prietenie, un sentiment al apartenenței, relații de rudenie și sprijin. Dacă nu se mai puteau descurca pe cont propriu, erau în grija cuiva și rămâneau integrate în comunitate. Dar această femeie trăise singură fără să beneficieze de protecția unei asemenea structuri. Murise pentru că fusese abandonată. Poate se lăsase singură pradă neglijenței, dar era evident și o lipsă de grijă din partea semenilor - a familiei, a prietenilor, a comunității - ceea ce permisese să se întâmple ce se întâmplase. Pe birou erau mai multe fotografii din care reieșea că fusese mama, bunica sau mătușa cuiva. Unde erau oamenii aceștia? Unde erau aceste rude cărora se vedea că nu le pasă de ea? Oare avea să-i afecteze moartea ei câtuși de puțin?

Mi-era greu să fac față emoțiilor rudelor, dar de data aceasta, pentru prima dată, chiar voiam să stau de vorbă cu cineva din familie. Voiam să le explic copiilor acestei femei cum murise mama lor. Nimeni n-a încercat să ia legătura cu mine. Nimeni nu s-a prezentat la anchetă. După ce a strâns cât mai multe informații despre persoana decedată, anchetatorul a dat verdictul de moarte accidentală, acceptând drept cauză a morții propunerea mea: hipotermie și demență ca factor declanșator. În momentul pronunțării verdictului la tribunal n-am fost de față decât eu, un ofițer de poliție începător și anchetatorul. Un sfârșit de viață trist și pustiu.

*

Când am avut din nou ocazia să interacționez cu rude îndoliate, am avut emoții, dar am încercat să nu uit că era mai ușor să fac față durerii lor decât să mă lovesc de izolarea dureroasă a celor părăsiți. Dar n-am reușit să mă liniștesc pe deplin. Înainte de întâlnirea cu această familie am simțit o senzație de rău fizic și chiar mă gândeam să lipsesc de la întâlnire, motivând că sunt bolnav.

Dar știam că nu am cum să mă eschivez. Trebuia să iau parte la disperarea lor. Acum, mi-am recunoscut mie însumi, această durere era în rezonanță cu sentimentele mele, de mult înăbușite.

Era vorba despre un caz dificil. Disperarea familiei era la cote paroxistice pentru că fiica cea mai mare intrase într-o dimineață în dormitorul surorii sale în vârstă de cincisprezece ani și o găsise moartă - murise în timpul nopții dintr-o cauză care nu era vizibilă la prima vedere. Alannah fusese o balerină talentată, o tânără dulce și plăcută. Părinții și frații ei erau șocați, uluiți și răvășiți și medicul lor de familie, sau poate anchetatorul, le aranjase o întrevedere cu mine pentru a afla mai multe.

M-am întâlnit cu ei în sala de la morgă destinată rudelor îndoliate, o cameră decorată în nuanțe blânde, din respect pentru vizitatori. Iluminatul nu era prea puternic, iar camera era izolată fonic, ca să nu se audă zăngănitul metalic al cărucioarelor sau vreun fluierat nelalocul lui al vreunui membru al personalului. Am intrat în viteză în camera aceea, tânărul anatomopatolog care tocmai terminase de ținut o prelegere și era așteptat curând la o altă autopsie, după care se ducea acasă la copiii lui. Am deschis ușa, gândindu-mă cum să fac să scurtez întrevederea pe cât posibil.

Aveam în fața mea întreaga familie în stare de șoc. Mama fetei moarte. Tatăl ei. Fratele. Sora. Simpla prezență fizică a marii lor dureri m-a făcut să-mi uit brusc propria viață. Timpul părea că stătea în loc. Doream cu disperare să fiu bun cu ei. Am deschis gura, pregătindu-mă să vorbesc. Dar am închis-o la loc. Suferința lor era insuportabilă. Simțeam cum începuse să mă cuprindă și pe mine, ca o vopsea imposibil de șters. Eram înghițit de durerea lor. Ce bunătate puteam să le arăt, ce puteam să le spun? Fratelui îi scăpă un suspin. Sora stătea cu capul în palme. Pe obrajii tatălui

șiroiau lacrimi. Deodată, am vrut să plâng împreună cu ei. Iar eu nu plâng, nu plâng niciodată, cu siguranță n-am plâns de când a murit mama, și cred că nici chiar atunci. Nu-mi amintesc să fi plâns vreodată ca adolescent sau ca adult. N-am vărsat nici o lacrimă la vederea spectacolului trist care mi se perindă necontenit pe sub ochi în viața profesională. Întrebați-o pe soția mea. Dar în clipele acelea voiam să plâng. Era ca și cum aș fi așteptat să văd pe altcineva plângând ca să dau și eu drumul lacrimilor mele.

Singura problemă era că profesionalismul meu îmi interzicea să reacționez astfel.

Ei au așteptat cu răbdare până am reușit eu să îngaim niște condoleanțe. După care a urmat o tăcere sfâșietoare. În cele din urmă, cineva rupse acea tăcere. Acela ar fi trebuit să fiu eu, dar, de fapt, a fost mama fetei - o femeie pe chipul căreia se citea disperarea, dar care reușea să-și controleze emoțiile.

— Vă simțiți bine, domnule doctor? mă întrebă ea. Vocea ei, copleșită de durere, era blândă și generoasă. Generoasă pentru că *ea* mă privea pe *mine* cu un fel de compasiune.

Am asigurat-o, destul de ezitant, că mă simțeam bine.

— Ați putea să... ați putea să ne dați câteva detalii despre moartea fiicei noastre, Alannah? mă ajută ea.

Desigur! Doar acesta era rolul meu. Ea făcuse foarte bine că-mi reamintise. Eu nu eram acolo ca să sufăr alături de ei. Ei nu de lacrimile mele aveau nevoie.

Clic! Am comutat în modul profesionist. Eu știam niște lucruri despre fiica lor pe care ei nu le știau încă; știam cum îi funcționase corpul și ce se întâmplase în noaptea aceea cumplită. De fapt, ea îmi vorbise. Trupurile neînsuflețite fac lucrul acesta. Efectuarea unei autopsii îmi spune foarte mult despre stilul de viață al persoanei decedate,

poate chiar despre personalitatea sa, dar cel mai mult îmi vorbește despre moartea de care a avut parte. În cazul unei crime, ceea ce îmi spune victima, dacă eu mă străduiesc să ascult, poate aduce un făptaș în fața justiției. În cazul morții lui Alannah, îi puteam mângâia familia cu ceea ce aflasem despre ea.

Nu era, desigur, prima mea întrevedere cu familiile, dar de abia acum am reușit să înțeleg ceva evident. Rudele care doresc o întâlnire cu medicul legist doresc un singur lucru - să afle adevărul.

Alannah suferise de epilepsie și primise tratamentul medicamentos adecvat. Le-am spus că raportul toxicologic a relevat exact ce știam, anume, că în sângele ei nu s-au găsit alte substanțe sau alcool. Mai mult, s-a confirmat informația esențială că luase doza corectă de medicamente. Nu fusese vorba nici de omiterea administrării medicamentului, nici de o supradoză. Nici nu se sufocase cu lenjeria de pat în timpul unei crize.

În urma examenului extern nu constatasem vreun semn pe corpul ei care să indice că ar fi fost victima unui atac fizic sau a vreunei alte acțiuni. Examenul intern a confirmat că nu suferea de nici o boală cardiacă congenitală sau de orice altceva care i-ar fi putut provoca moartea. Şi nu existau dovezi că Alannah murise în timpul sau după o criză suferită în timpul nopții.

— Atunci, de ce? De ce? întrebă tatăl ei printre suspine.

Le-am cerut detalii despre istoricul afecțiunilor fiicei lor. Îl studiasem și eu, evident, dar voiam să mă asigur că nu-mi scăpase nimic. Când au terminat de vorbit, am știut că, în lipsa totală a oricărei alte explicații, cauza morții ei trebuie să fi fost epilepsia.

Astăzi există studii despre sindromul morții subite în epilepsie. Ştim că poate surveni fără vreun avertisment în cazurile bolnavilor de

epilepsie, de obicei noaptea și nu neapărat în urma unei crize. Încă nu avem un răspuns cu privire la ce declanșează sau la modul în care survine moartea subită în epilepsie - iar la momentul acela informațiile despre acest fenomen erau și mai sumare.

În concluzie, am putut să le dau aceste informații schematice fără o explicație precisă a mecanismului morții fiicei lor. Poate o anomalie electrică cerebrală, o supratensiune electrică provocată de o furtună neuronală care oprește inima? Moartea subită în epilepsie rămâne un mister. Mi-au acceptat explicațiile, dar aveau nevoie să mai audă și altceva.

Aveau nevoie să audă de la mine următoarele cuvinte: „N-a fost vina voastră. A luat tratamentul corect pentru epilepsie". Acesta era adevărul, așa că li l-am împărtășit. Aveau nevoie să mă audă spunând: „N-a murit din cauză că n-ați auzit-o strigând în noaptea aceea". Şi lucrul acesta era adevărat, și li l-am spus, adăugând: „E foarte puțin probabil ca Alannah să fi încercat să strige. Dar chiar DACĂ ar fi strigat și chiar DACĂ ați fi auzit-o și v-ați fi dus la ea în fugă, *tot n-ați fi putut face nimic pentru ea.* Afirmația aceasta este foarte importantă pentru multe familii îndurerate, învinovățirea este una dintre etapele normale ale procesului suferinței. *Tot n-ați fi putut face nimic* nu sunt niște cuvinte care fac să dispară ca prin farmec sentimentul de vină, dar îl pot face să dispară mai repede. Cel puțin așa sper.

Așadar, le-am spus adevărul așa cum îl înțelegeam eu. Neîmpodobit cu expresii menite să-i menajeze. Frumos în simplitatea lui. Nefiltrat prin caracterul frust și violent al emoțiilor provocate de moarte. Permițându-mi să mă implic în emoțiile lor am complicat oarecum adevărul care nu-i era de folos nimănui, și am hotărât să nu mai repet gestul acesta niciodată.

Am văzut cum sora mai mare se elibera din postura ghemuită, defensivă, pe care o adoptase. Fratele a încetat să mai suspine. Tatăl și-a șters lacrimile. Probabil că avea să înceapă să plângă din nou, curând. Dar adevărul se pare că i-a ajutat cumva.

Întrevederea aceasta a schimbat modul în care urma să interacționez cu familiile de atunci înainte și, într-o oarecare măsură, a atenuat neplăcerea acestor întâlniri. Am încetat să mai încerc să-i salvez pe cei îndoliați de suferință și le spuneam acum adevărul, și nimic altceva, cu cât mai multă blândețe, deși eram conștient că adevărul nu este întotdeauna simplu și unic. Uneori este un monstru fracturat și fragmentat. Este posibil să pierd viziunea de ansamblu. Iar adevărul poate avea foarte multe fațete deodată, în funcție de perspectiva din care este privit - ceea ce înseamnă că unele familii spun că vor să afle adevărul, după care pur și simplu refuză să-l creadă când nu corespunde preocupărilor sau așteptărilor lor. Dar nu așa stăteau lucrurile cu familia de față. Şi ei aveau o mulțime de alte întrebări pe care mi le-au pus multe alte familii până acum.

Fratele șopti ca pentru sine:

— Cum e să mori?

Răspuns: nu știu.

Pot spune că, și în cazurile în care survine în condițiile cele mai violente, moartea este în cele din urmă o experiență de relaxare totală și de eliberare supremă.

Astfel, fără vreo dovadă științifică, doar pe baza intuiției și a experienței cu morțile la care fusesem de față, în secțiile de urgență și în saloane, ajunsesem la concluzia că, deși puțini oameni își doresc moartea cu adevărat, atunci când are loc, moartea este, probabil, o experiență plăcută. Când le-am spus lucrul acesta, sora mai mare, cea care o găsise dimineața, a exclamat:

— Arăta așa de liniștită! De parcă visa ceva frumos.

Am auzit adesea observația aceasta: „Avea o expresie atât de liniștită!" De fapt, după cum văd eu lucrurile, expresia facială a morților nu înseamnă că au avut parte de o moarte blândă. Liniștea întipărită pe chipurile morților este doar rezultatul relaxării totale a mușchilor faciali. Dar, întrucât această expresie le poate aduce mângâiere celor vii, comunic acest adevăr cu precauție, deși, dacă sunt întrebat direct, nu fac rabat de la strategia mea de a spune întotdeauna adevărul. Dar sora fetei moarte făcuse doar o observație, nu pusese o întrebare. Mi-am amintit versurile din Pope pe care mi le scrisese tata pe pagina de gardă a cărții pe care mi-o dăruise când eram elev:

> Doar adevăr-adevărat a spune nu-i de-ajuns
> Şi adevărul gol de-l spui de-a dreptul,
> Poți a lovi mai crunt decât minținд cu meșteșug.

Moartea poate fi o eliberare plăcută, dar momentele care o preced imediat pot fi, desigur, cumplite. Sosise momentul ca tatăl fetei să mă întrebe cu un glas răgușit: „Alannah a suferit, domnule doctor? Sper că nu a suferit prea mult".

Medicii legiști aud de multe ori această întrebare și le este greu să-i dea un răspuns, pentru că nevoia de a-i liniști pe cei care suferă se lovește de duritatea adevărului. Mulți medici aleg să le spună celor care au pierdut pe cineva printr-o moarte violentă că victima a devenit inconștientă rapid și apoi a decedat în liniște. De fapt, suferința este foarte greu de estimat, la fel cum este și timpul cât poate rezista corpul la un anumit nivel de durere înainte de a muri. Pot evalua rănile și bolile așa încât să estimez intensitatea durerii provocate de acestea. Şi pot spune cu aproximație cam cât de mult i-a luat unei persoane să moară în anumite condiții. Dar viteza cu care s-a produs decesul nu poate fi dedusă în urma necropsiei.

Există o concepție greșită larg răspândită că o mare cantitate de fluid în plămâni - edemul pulmonar - este un indiciu al unei morți lente. Acest edem pulmonar este o componentă des întâlnită a procesului morții multor oameni: pe măsură ce inima bate din ce în ce mai încet și mai ineficient, are loc un proces fiziologic normal prin care fluidul părăsește vasele de sânge și umple plămânii. Astfel, o persoană decapitată nu va prezenta nici un semn de edem pulmonar din cauza rapidității morții suferite. Dar reversul nu este adevărat: o cantitate mare de fluid în plămâni nu este neapărat un indiciu al unei morți agonizante. Atunci ce răspunsuri puteam să dau acestei familii - sau oricărei alte familii - la întrebările despre cât de repede murise și cât suferise persoana dragă? Am decis atunci să urmez intuiția pe care o transformasem într-o tehnică în sala de autopsie: să transmit informații pentru a ușura durerea emoțională.

— Moartea este de multe ori înțeleasă greșit, am zis eu. Oamenii au senzația că se petrece instantaneu. Poate credeți că fiica dumneavoastră a fost vie, iar în clipa următoare s-a stins. Dar moartea nu se petrece așa. Oamenii mor instantaneu, ca o lumină care se stinge, doar dacă se dezintegrează într-o explozie nucleară. În toate celelalte cazuri, moartea este un proces.

Moartea este un proces. Am rostit cuvintele acestea de atât de multe ori de atunci. În timpul acestui proces, fiecare organ al corpului încetează să funcționeze, fiecare în ritmul său, în funcție de metabolismul celular intern al fiecăruia. Acesta, la rândul lui, declanșează alte procese care, în cele din urmă, duc la descompunerea și dispariția naturală a corpului. Ţărâna se întoarce în țărână.

Procesul simplu al morții pe care îl putem recunoaște când veghem o persoană muribundă poate dura câteva secunde - sau zeci de secunde și chiar minute. Ca să păstrăm acuratețea științifică,

moartea celulă cu celulă durează ore întregi. Unele celule, cele epiteliale și osoase, pot rămâne „în viață" chiar o zi întreagă: aceste celule își continuă metabolismul fără oxigen până ce li se termină rezervele. Mai mult, aceste celule pot fi prelevate și pot continua să trăiască în condiții de laborator chiar câteva zile după pronunțarea decesului.

Timp de câteva ore se mai pot înregistra bătăi rare ale inimii. Digestia poate continua. Leucocitele se pot deplasa independent până la douăsprezece ore. Pot exista mișcări necontrolate ale mușchilor. Dar nu se mai poate vorbi despre viață. Persoana mai expiră din când în când. Dar aceea nu mai este respirație.

Sunt multe încercări de a defini cu exactitate moartea, dar fiecare definiție este o încleștare din punct de vedere moral și științific. Despre moarte se poate vorbi în clipa în care o persoană încetează să comunice sau să interacționeze voluntar cu mediul înconjurător, când devine inconștientă ireversibil și nu mai percepe lumea și propria sa existență. Evident, această definiție se poate aplica și cuiva care doarme adânc sau este sub anestezie generală - diferența este că aceste situații sunt reversibile. Sau această definiție poate descrie o persoană aflată în comă sau o stare vegetativă permanentă. Dar la acești pacienți se înregistrează activitate cardiacă și cerebrală slabă - nu sunt morți.

Moartea adevărată are loc când nu se mai înregistrează activitate cardiacă, respirația încetează, iar electrocardiograma arată o linie izoelectrică. Uneori oamenii mi-au spus că au știut momentul precis când le-a murit o rudă pe care o vegheau. Dar sunt mai mult ca sigur că se înșală. Ei descriu momentul în care au încetat bătăile inimii și respirația. Au fost de față la moartea somatică. Moartea celulară durează mult mai mult.

Rudele îndurerate îmi ascultau explicațiile fără să scoată un singur suspin. Se făcea tăcere

când încercau să integreze informațiile primite de la mine în experiența lor tragică.

— Nu vă pot spune exact cât de mult i-a luat fiicei voastre, Alannah, să moară, dar conform datelor adunate până acum, moartea subită în epilepsie are loc foarte repede. Nu pot să vă spun cât a suferit, dar corpul ei arată că nu a suferit deloc.

— E posibil ca nici măcar să nu se fi trezit? Oare n-a știut că moare? întrebă tatăl plin de speranță.

M-am simțit ispitit să confirm pe deplin. Dar n-ar fi fost întru totul adevărat.

— Nu vom ști niciodată cu precizie ce a simțit Alannah. Eu vă pot spune doar că nu există vreun indiciu că ar fi suferit. Moartea este un proces în care viața dispare treptat, până când se stinge cu totul. Cred că este un fenomen plăcut.

Familia dădea semne că voiau să părăsească încăperea calmi și relaxați. Totuși, spre uimirea mea, tatăl a rostit următoarele cuvinte:

— Ne este de ajutor să auzim toate acestea. Dar... nu pot suporta gândul că mi-ați ciopârțit fiica.

În clipa aceea, mama, care până atunci se arătase puternică și stăpână pe sine, izbucni în lacrimi.

— Am fi dorit s-o mai vedem pentru ultima oară. Dar nu se poate! Pentru că a fost ciopârțită!

Fiul se înecă în lacrimi. Chipul surorii se schimonosi de plâns. Tatăl izbucni din nou în lacrimi.

Până în clipa aceea nu-mi trecuse niciodată prin minte că pentru mulți eu sunt personajul sinistru îmbrăcat în costum de Halloween care „le-a măcelărit" persoana dragă. Era prima oară când mă confruntam cu opinia greșită că noi, medicii legiști, mutilăm trupurile frumoase, transformându-le într-o treabă de măcelărie. Dar de atunci am auzit-o exprimată de multe ori.

Familiile care doresc să vadă corpul neînsuflețit după necropsie sunt sfătuite adesea - chiar, îmi pare rău s-o spun, de polițiști și anchetatori (deși aceștia nu au nici o scuză) - că ar fi mai bine să renunțe la acest gest din cauza „a ceea ce a făcut medicul legist".

Cei care nu pot accepta ideea unei necropsii, chiar aceia care, teoretic, sunt profesioniști, dar care n-au pus niciodată piciorul într-o morgă sau n-au văzut un cadavru după necropsie, pur și simplu n-ar trebui să-și împărtășească opiniile personale rudelor într-un moment atât de delicat. Evident că ei încearcă să fie de ajutor. În schimb, obțin contrariul, provocând traume emoționale puternice celor care vor sau simt nevoia să-și ia rămas-bun pentru ultima oară.

Rezultatul nefericit al acestor eresuri este că de multe ori familiile nu-și dau acordul pentru necropsie când li se solicită. Evident, nu li se solicită întotdeauna acordul: în cazul morților survenite pe neașteptate, din cauze naturale sau în urma unui accident, sistemul legal preia cazul de obicei, iar anchetatorul va solicita cu siguranță o necropsie dacă există suspiciune de crimă. Societatea are dreptul să știe ce s-a întâmplat, trecându-se astfel peste dorința familiei. Mai ales că cineva din familie poate fi - și de cele mai multe ori chiar este - făptașul.

Am devenit pe deplin conștient de oroarea necropsiilor doar după ce am citit o declarație dată de o rudă în urma unui dezastru de largi proporții. Aflase că trupul fiului ei fusese supus unei autopsii fără știrea ei. Întrucât el era una dintre victimele dezastrului, mama considera că deja cauza morții era evidentă:

> Cred că nu este corect să efectuezi proceduri invazive inutile care desfigurează victima și dovedesc lipsă de respect față de victimă și de emoțiile și principiile religioase ale

familiei. Eu încă îl consideram fiul meu și atunci, iar mutilarea corpului său a fost un abuz de neiertat.

Sunt de acord că ne e foarte greu să acceptăm caracterul ireversibil al morții, să acceptăm că fiul care ieri trăia, gândea și simțea, azi a încetat să facă toate acestea. Să înțelegem că, dacă ieri l-aș fi tăiat cu bisturiul, i-aș fi provocat o durere agonizantă, dar că azi nu-i mai pasă deloc. Şi, poate, cel mai greu pentru o rudă este să vadă în incizia aceea un semn de respect și chiar de dragoste, nu o violare a intimității.

Aceasta este declarația avocatului care a reprezentat grupul familiilor revoltate ale victimelor printre care se număra și mama citată mai sus:

> Respectul pe care li-l arătăm celor plecați dintre noi este un semn al gradului nostru de civilizație ca societate. O mare parte din ce se întâmplă are loc în spatele ușilor închise din rațiuni lesne de înțeles. Din acest motiv, cei cărora li s-a încredințat această misiune, și autoritățile care au grijă ca trupurile neînsuflețite să fie tratate cu cea mai mare grijă și atenție au o răspundere specială. Cei care au pierdut pe cineva și societatea, în ansamblu, au dreptul la toate acestea.

Nu cred că ar putea cineva să-l contrazică. Doar că el era reprezentantul unor familii care, pe lângă pierderea suferită, erau indignate și că trupurile celor dragi fuseseră supuse unei necropsii.

În ce mă privește, cuvintele lui dezvăluie importanța necropsiilor. Când efectuez o necropsie, simt că sunt în slujba persoanei decedate dăruindu-i nu numai „cea mai mare grijă și atenție" așa cum se cuvine într-o societate civilizată, ci chiar și dragoste față de aproape. Stabilesc cauza precisă a morții și, exact pentru că fac lucrul acesta, nu mi se pare confortabil să fiu privit ca un spintecător lugubru. Sper din toată inima ca aceia cu care am interacționat direct sau

care mi-au auzit mărturia în instanță cu privire la moartea unei rude au apreciat că m-am achitat de datorie cu toată grija. Şi, cred eu, cu dragoste pentru umanitate.

Cu multă delicatețe, le-am dat de înțeles celor care acum plângeau în hohote pierderea lui Alannah că trupul ei nu fusese mutilat în timpul necropsiei, ci examinat cu respect, pentru binele lor și al întregii societăți. Lumea nu a dat cu indiferență din umeri zicând „Eh, încă o adolescentă care se duce!" Cei din jur vor să știe adevărul.

I-am asigurat că trupul fusese îngrijit cu atenție și adus la aspectul inițial - așa cum se întâmplă în toate aceste cazuri - de colegii mei. Tehnicienii de la pompele funebre sunt pe drept cuvânt mândri de abilitățile lor. Familia lui Alannah n-avea de ce să ezite să o vadă. Trebuiau să o vadă. Trebuie să-ți iei rămas-bun, să accepți ireversibilitatea morții și să onorezi o viață.

Am făcut aranjamentele necesare ca să-și poată vedea fiica și sora. Când am plecat, mi-au mulțumit cu glas scăzut. Ştiam cât de greu și de lung avea să fie drumul suferinței care li se așternea înainte. Poate că îi ajutasem să înainteze măcar câțiva pași. Cred că nici unul dintre cei care am participat la întâlnirea aceea n-am uitat-o niciodată, din motive diferite.

Nu pot să mă las copleșit de emoții pentru fiecare dintre zecile de mii de decedați pe care am efectuat necropsii. Nu simt durere când disec un cadavru. Dar simt durere când îi văd pe alții dărâmați din cauza pierderii suferite, fie într-un cadru oficial în prezența legistului, fie, mai puțin formal, la morgă sau în biroul meu. Am învățat cu timpul că este necesar să-mi controlez reacțiile. Iar în anii care au trecut de la întâlnirea aceea cu familia lui Alannah am ajuns să cred că ar trebui să aibă loc mai multe asemenea interacțiuni între medicul legist și rude. Soliditatea și siguranța

informației pot oferi nu numai clarificări, dar și sprijin, ușurare și un punct de pornire stabil de la care rudele pot, în cele din urmă, să-și continue viața.

În ce mă privește, pot să spun că de-a lungul întregii mele cariere am respectat și am înțeles durerea familiilor - încercând, în același timp, să nu o preiau eu însumi. Cititorii predispuși la analiză vor fi asociat ezitarea pe care o simțeam la începutul carierei față de întâlnirea cu familia îndoliată cu pierderea pe care o suferisem eu în copilărie la moartea mamei. Poate tot acești cititori vor spune cu privire la disponibilitatea mea ulterioară de a participa la durerea altora: „Aha! Nu a fost în stare să se confrunte cu enormitatea suferinței personale, așa că o trăiește în etape suportabile prin durerea altora. La sfârșitul întâlnirii cu cei îndurerați, pur și simplu se detașează!"

Există un sâmbure de adevăr în această teorie, recunosc.

16

Deși îmi împlinesc datoria cu respect și cu un sentiment de iubire pentru semeni, fac lucrul acesta cu detașare științifică totală. La câțiva ani de la începutul carierei mele, chiar am avut impresia că devenisem expert în abandonarea detașării înainte de a intra în casă, așa că eram ușor dezamăgit de aluziile pe care le făcea Jen că practicam această detașare și în sânul familiei și că, deși mă credeam un soț iubitor și binedispus, eram în realitate un obsedat de muncă posac.

Cine? Eu? Categoric, nu! Am fost prins înfigând cuțite de mărimi diferite sub unghiuri diferite în carnea pentru friptura de duminică în timp ce așteptam să se încălzească suficient cuptorul. Ei, și? Eram convins că pot calcula mărimea și forma cuțitului după tăieturile

provocate, iar mușchiul de vită este carnea care seamănă cel mai bine cu mușchiul omenesc. Aș fi nebun să ratez ocazia de a experimenta puțintel în timp ce așteptam să pun friptura la cuptor, nu?

— Adică, tati, vrei să spui că ți-ai imaginat că friptura noastră ar fi o *ființă omenească?,* m-a întrebat Anna, lăsând din mână cuțitul și furculița. O ființă omenească *asasinată?*

— Nu te mai prosti, evident că nu e o ființă omenească, am răspuns eu, aruncându-mă asupra fripturii mele.

— Şi bucata mea de carne e plină de tăieturi, interveni Chris. Uite!

Mă așteptam la mai multă loialitate din partea celuilalt bărbat al familiei. I-am aruncat o privire fioroasă peste bucata de carne. Dar era prea târziu. Toată lumea lăsase tacâmurile din mână.

Viețile noastre erau absurd de agitate. Încercam să ajung acasă la timp în fiecare seară ca să pot să mă ocup de copii când pleca bona și să pregătesc masa de seară. Jen era acum medic stagiar. Nu se mai punea problema să ne sincronizăm agendele, ci doar să cârpim programul săptămânal.

Apoi, într-o zi, când eram plecați, ne-a ars casa. Nu din temelii, dar suficient cât să nu mai putem locui acolo. Incendiul fusese provocat fie de o defecțiune electrică, fie de un infractor care voise să se răzbune pe mine pentru că depusesem mărturie împotriva lui (așa cum presupunea poliția), fie din vina mea. N-am reușit să aflăm niciodată adevărul, dar Jen înclina pentru ultima variantă.

Am stat pe la prieteni, apoi am închiriat ceva, ne-am agitat să găsim constructori, ne-am dat de ceasul morții să ne decidem dacă să vindem casa așa arsă și să cumpărăm alta, sau să o reconstruim și să ne întoarcem să locuim în ea. Am încercat să nu văd în ruina casei - a cărei structură rămăsese intactă, dar al cărei interior înnegrit și fumegând

fusese mistuit de flăcări în mare parte - un simbol al căsniciei mele, dar până și eu îmi puteam da seama că dificultățile și presiunile mutatului dintr-o locuință în alta nu aveau un efect pozitiv asupra acestei căsnicii.

A fost o mare ușurare când a venit vacanța. Am încărcat copiii și câinii în mașină și am pornit încet pe autostradă spre nord, spre insula Man, unde ne așteptau generoșii părinți ai soției cu mâncare, dragoste, petreceri, prosoape de plajă, ceai și prăjituri pentru copii, whisky cu sifon seara. Austin și Maggie deveneau niște schițe fermecătoare ale propriilor persoane, el britanicul trăit în colonii și ea cu dulapuri pline ochi de toalete strălucitoare, ambii având mai mulți prieteni decât le puteau încăpea în casă sau chiar pe întreaga insulă.

Am făcut cu Jen un pact de neagresiune în timpul vacanței, iar încordarea dintre noi a dispărut imediat ce părinții ei cei buni la suflet au făcut tot posibilul să ne ușureze toate poverile. Am fost surprins doar o singură dată de Maggie în bucătărie în timp ce-i încercam cuțitele pe o bucată de carne, dar ea se arătă mai mult nedumerită decât furioasă. Apoi, fericiți, odihniți, cu doi copii bronzați și veseli în mașină, cu găletușe pline de scoici îndesate printre papuci de plajă și cu niște câini care-și scuturau cozile pline de nisip, ne-am întors la Londra, total diferiți față de indivizii posomorâți și îndârjiți care fuseserăm la plecare.

Ne-a luat doar două zile să revenim la starea precedentă. Şi chiar înainte de a redeveni ocupații părinți și doctori care eram de obicei, se reinstalase atmosfera de tensiune. Nu aveam conflicte deschise: doar perioade de ostilitate mocnită și de tăcere. Probabil că într-o încercare de a atenua un asemenea conflict i-am cumpărat lui Jen o rochie și am luat bilete la operă. *Tosca.* Ţineam foarte mult să o văd, știam că va fi o seară pe gustul meu, pentru că un coleg descrisese *Tosca* în următorii

termeni: „O operă cu un conținut perfect criminalistic".

Așteptam cu nerăbdare această seară care era ceva cu totul ieșit din comun pentru noi. Singura problemă era că eram de serviciu și nu reușisem să fac schimb cu nimeni. Bona sosise și noi eram în dormitor, pregătindu-ne să ieșim, când sună telefonul. Am răspuns, iar Jen mă urmărea cu atenție.

— Pam la telefon.

Pam, tipa dură, mereu pe fază, organizatoarea anatomopatologilor dezorganizați. Era clar despre ce e vorba. Jen îmi văzu expresia chipului și ochii i se micșorară.

— Bun, zise Pam. Așa începea ea de obicei o conversație. Ai fost solicitat pentru un caz. Un caz șocant. Toți membrii familiei împușcați în somn, probabil azi-noapte, dar au fost descoperiți de-abia după-amiază. Tatăl este încă în viață. E pe muchie. Rănit grav, acum e la spital.

Era genul de caz de care trebuia să mă ocup fără întârziere. Iar acest lucru mi se citea pe chip. Jen a înțeles și mi-a întors spatele. Rochia elegantă de abia cumpărată era încă pe umeraș. În loc să o scoată de pe umeraș, deschise dulapul cu tristețe și o puse la loc.

— Unde? am întrebat-o pe Pam.

— Îți spun unde, dar nu te duci în seara asta.

Am tras adânc aer în piept. Î*ntotdeauna* mă duceam imediat.

— I-ai cumpărat lui Jen o rochie și aveți bilete la operă - în nici un caz nu anulezi.

Pam era mereu la curent cu toate.

— Dar...

— Dacă dai fuga acum la vreo crimă, Jen n-o să mai vorbească niciodată cu tine. Treaba asta mai poate să aștepte.

Asta era destul cât să-i dea oricărui anatomopatolog palpitații. Motivul pentru care ne prezentăm fără întârziere la locul unei crime este

că rezultatele necropsiei sunt cele mai corecte când procesele de rigidizare și de răcire sunt în faze incipiente, ajutându-ne să stabilim cu mai multă precizie ora decesului; asta pe lângă faptul că poliția trebuie să acționeze rapid și familia are nevoie de răspunsuri.

— Pam, cred că ar fi mai bine să mă duc acolo, pentru că..., am zis eu.

— Ţi-am zis deja că nu te duci în seara asta. Iar dacă îți faci probleme cu privire la ora decesului, n-ai de ce. Poliția știe. Tatăl a lăsat un bilet înainte de a încerca să se sinucidă, iar vecinii au auzit împușcături în jurul orei unu noaptea. Oricum, s-a întâmplat aseară, iar polițiștii s-au apucat de lucru de abia după-amiază. Cu trei cadavre de înregistrat și toate celelalte formalități, n-o să aibă nevoie de tine până mâine.

— Dar...

— Morții nu pleacă nicăieri, iar soțul e la spital, așa că nu-i nici o grabă.

Întotdeauna era grabă!

— Dick. Sper că nu încerci să mă contrazici.

Nu. Nimeni n-o contrazicea pe Pam.

Așa că ne-am dus la operă, Jen a purtat rochia cea nouă și am petrecut o seară minunată împreună, numai că, într-un fel anume, familia ucisă în timpul somnului era alături de noi. Încercam să nu mă gândesc la ei, dar nu reușeam. Cu care dintre corpuri aveam să încep? Cât de grav era rănit tatăl? îi omorâse pe toți și încercase apoi să se sinucidă? Dar se răzgândise în ultima clipă? Sau pur și simplu calculase greșit împușcătura? Sau era vorba de un asasin dement, care nu-și trădase prezența, și-l obligase să-și omoare familia și să scrie un bilet - caz în care, de ce fusese tatăl lăsat în viață?

Nu am preluat cazul în seara aceea, dar pentru Jen era evident că voisem să plec, dar mă oprise Pam. Vorbise monosilabic toată seara. Ne-am întors acasă și am așteptat să plece bona. Apoi ne-

am certat. De fapt, Jen s-a certat. În fața mâniei ei, eu eram cât se poate de tăcut, ca un animăluț care se face mic sub tufe până ce trece uliul. Reușisem să ne stric minunata seară petrecută împreună.

— Nu suport când stai tăcut și bosumflat. Mă deranjează atitudinea asta! De ce nu încerci să te apropii de mine? Să mă mângâi?

— Mmm, pentru că...

— De asta ți-ai ales să lucrezi cu morții, Dick?

Cum? Ce vrei să spui?

— Pentru că ei nu observă că nu te implici emoțional deloc?

Touche!

Deși Jen punea abilitatea mea de a mă retrage în carapace în fața adversităților pe socoteala faptului că rămăsesem orfan de mamă de când eram mic, eu aveam o bănuială că se datora mai mult izbucnirilor vulcanice ale tatălui meu. Eram total dependent de el și, în general, construise o lume sigură și iubitoare pentru mine. Dar această lume era din când în când zguduită de accesele lui de furie. Rezultatul pe termen lung a fost că îmi permit rareori luxul de a-mi lăsa propriul vulcan să se dezlănțuie.

Evident că mă simt și eu furios sau dezamăgit uneori. Dar, în loc să mă manifest, mă refugiez după un zid de tăcere. Rareori mă cert și nu ridic tonul niciodată. Ei bine, mi s-a întâmplat și mie o singură dată să mă înfurii, cred că aproximativ chiar în această perioadă a vieții mele, sau puțin mai înainte. Mulți ani mai târziu, fiica mea a declarat la nunta ei că nu-și putea aminti decât de un singur incident de acest fel în toată viața ei (costum nou, copii, baie, pistol de apă). Nu m-am simțit câtuși de puțin rușinat. De fapt, chiar mă bucură faptul că am reușit și eu să mă enervez la un moment dat.

Seara noastră romantică petrecută la operă nu avusese succesul la care sperasem. Astfel, mi-am

zis că nu aș fi stricat nimic dacă plecam tiptil, fără întârziere, spre locul crimei. Dar o privire scurtă la chipul lui Jen mi-a dat de înțeles că soția mea ar fi cerut imediat divorțul dacă îmi puneam în practică ideea, așa că m-am abținut. A doua zi, sâmbătă, la 6.30 eram în picioare, pregătindu-mă să mă duc la locuința familiei asasinate. Jen nu s-a trezit sau, cel puțin, n-a dat nici un semn că s-ar fi trezit.

*

Am ajuns la 8 dimineața, așa cum primisem instrucțiuni de la Pam. Mă aștepta o zi foarte lungă. Erau foarte puțini jurnaliști în zonă, dar mulți polițiști. Probabil că plecaseră deja. Nici o crimă, oricât de terifiantă ar fi ea, nu scapă fără acoperire în presă. Din experiența mea am observat că pentru ziariști, cu cât mai cumplit, cu atât mai bine. Chiar și în zilele noastre, cutremurătoarele asasinate comise de Jack Spintecătorul continuă să facă multă cerneală să curgă. Numai detaliile unor crime cu componentă sexuală scapă de ochiul presei, dar aceasta se întâmplă pentru că nu au acces la informație, nu din decență față de familiile victimelor. Am intrat în casa familiei asasinate unde domnea acea tăcere a morții cu care eram foarte obișnuit, deși ofițerii de poliție erau încă acolo și vorbeau între ei. Am găsit înăuntru o parodie sinistră a locuințelor familiilor de pe tot cuprinsul țării care se trezesc într-o sâmbătă dimineața obișnuită. Totul era într-o ordine perfectă. Nu era nici o urmă a haosului care însoțește uneori locul unei crime: nu erau sticle goale de vodcă sau de bere, covoare pătate, bucătării murdare sau băi pline de sânge. Era casa unei familii unde se gătea, se mânca bine, iar membrii săi aveau grijă unul de altul și de ei înșiși.

Dormitorul adolescentei era cochet și curat. Își făcuse temele și își pregătise geanta pentru școală. Își ținea hainele frumos împăturite. Zăcea

în pat, îmbrăcată într-o pijama lucioasă. Un singur glonț în cap îi curmase viața. În camera alăturată, fratele ei mai mare zăcea pe spate, împușcat în centrul frunții, de la o distanță de aproximativ 15 centimetri. Se pare că în timp ce dormea. Nu erau semne de luptă sau că s-ar fi produs vreun deranj.

Mama lor, o brunetă drăguță, zăcea pe partea dreaptă a patului matrimonial, cu mâinile împreunate ca într-o rugăciune sub obrazul drept. Liniștită. Glonțul îi străpunsese tâmpla stângă, iar din rană se prelinsese un firișor de sânge pe față care acum era uscat.

— Nu e nici o îndoială că tatăl e făptașul, zise ofițerul responsabil de colectarea probelor.

— Cât de grav este rănit? am întrebat eu.

Ofițerul lucrase acolo aproape toată noaptea, iar acum era pământiu la față și avea o ținută neîngrijită.

— Se pare că n-o să moară.

Mi-am pus întrebarea dacă tatăl chiar voise să se sinucidă sau doar să-și provoace niște răni. Primele trei împușcături fuseseră executate cu precizie. Se împușcase și el tot în cap? Dacă da, ar fi fost cam greu să fie sigur că scapă cu viață. Ciudat. L-am întrebat pe fotograf ce poze făcuse și i-am spus de ce anume mai aveam nevoie. M-am mai uitat o dată la corpurile mamei și ale celor doi copii, apoi am căzut de acord cu legistul că acestea puteau fi transportate la morgă.

Odată ce cadavrele au fost ridicate și amprentele prelevate, puteam să mai arunc o privire mai atentă asupra locului crimei. Pe vremea aceea nu se știa nimic despre probele de ADN, iar criminalistica nu era atât de avansată ca astăzi. De aici decurgea un comportament la locul crimei care în zilele noastre ar putea fi considerat mai rău decât neglijent. Astfel, deși eram foarte atenți să nu atingem nimic altceva în afară de cadavre, dacă totuși se dovedea că vreuna din amprente îi aparținea medicului legist, atunci singura

consecință pe care o suportam consta în cumpărarea unei sticle de whisky pentru expertul responsabil de prelevarea amprentelor.

Necropsiile efectuate asupra celor trei nu au ridicat probleme: aveam de a face, la urma urmelor, cu trei persoane sănătoase, ucise prin împușcare în cap. Dar era un caz cu care nu te puteai împăca ușor. Casa aceea, cu camerele ei tăcute și ordonate în care zăceau trei cadavre total nepotrivite în decor, a continuat să mă obsedeze. Tenebrele sale m-au urmărit acasă la mine și nu am putut să mă eliberez de ele când am închis ușa de la intrare. Se făcuse după-amiază târziu, iar copiii se zbenguiau gălăgioși prin casă. M-a cuprins o fericire absurdă când i-am văzut așa veseli, îmbujorați și plini de viață.

M-am dus direct la Jen, care stătea la birou aplecată peste cărți. Am îmbrățișat-o și mi-am cerut iertare că fusesem atât de absorbit în munca mea și atât de distant și de rece acasă. Ştiind că nimic nu putea fi mai rău decât detașarea rece a familiei ale căror corpuri tocmai le examinasem, i-am șoptit la ureche promisiunea că mă voi strădui să fiu un soț mai iubitor, mai deschis și mai afectuos.

*

A reieșit ulterior că tatăl care-și împușcase familia nu se împușcase în cap. Rănile pe care și le provocase n-aveau cum să-i pună viața în pericol. De îndată ce a ieșit din spital, a fost transferat într-o secție de psihiatrie. Un ofițer de poliție cu care m-am întâlnit după ceva vreme, lucrând la alt caz, mi-a spus că avocaților apărării le-a fost ușor să dovedească faptul că individul era suficient de dezechilibrat psihic pentru a fi acuzat de omor involuntar cu discernământ diminuat.

Omorul involuntar primește de obicei o pedeapsă mai ușoară decât crima cu premeditare,

așa că este preferată de avocații apărării. Iar discernământul diminuat era ușor de invocat pe vremea aceea. Reformele legislative din 2010 au restrâns definiția, așa că de această circumstanță nu mai pot beneficia decât cei care suferă de o problemă medicală. Dar înainte de aceste reforme legislative, avocații apărării au recurs mulți ani la solicitarea acestei circumstanțe atenuante, făcând adesea abuz de ea. Dar în cazul de față era destul de limpede pentru toată lumea că tatăl cu siguranță nu era întreg la minte. Trebuie să fii nebun de legat ca să-ți împuști familia, nu?

Am presupus că respectivul caz urma să se sfârșească acolo, dar în medicina legală, în ciuda faptului că victimele sunt cu siguranță moarte, cazurile au prostul obicei de a ieși mereu la suprafață. Câteva luni mai târziu am fost chemat să depun mărturie la procesul tatălui. Am fost surprins să aflu că nu mai era acuzat de omor involuntar, ci de asasinarea cu premeditare a familiei. Ofițerul de poliție mi-a spus în șoaptă că tatăl începuse o relație amoroasă cu o pacientă din spitalul de psihiatrie. S-a destăinuit noii sale iubite, spunându-i că se prefăcea doar că este bolnav psihic și că, de fapt, viața de familie îl călca pe nervi. Pur și simplu își împușcase familia pentru că se săturase de ei.

La prima vedere s-ar putea crede că un asemenea act este un semn clar de tulburare psihică, dar când iubita a dezvăluit aceste informații autorităților, s-au inițiat niște interogatorii amănunțite și, în consecință, individul a fost evaluat ca sănătos psihic. Acum era acuzat de crimă. A fost găsit vinovat și condamnat la închisoare pe viață. Acea scenă cumplită în care o familie și-a pierdut viața într-o casă unde părea să domnească armonia nu fusese rezultatul unei boli psihice, ci al unei crime cu sânge-rece, premeditate.

Procesul lui mi-a reamintit de hotărârea mea de a deveni un soț mai atent și mai iubitor. Nu cred că cineva m-a acuzat vreodată, în nici un caz copiii mei, că nu aș fi un tată grijuliu. Eu îi pregăteam dimineața și, imediat ce mă întorceam acasă, mă apucam să le citesc, să le gătesc, să-i ajut la teme, să mă joc cu ei, apoi îi puneam la culcare. Dar nu mă achitam așa cum trebuia de rolul de soț.

Jen își dorea un soț expansiv, iubitor. Eu consideram că îmi exprimam dragostea prin preluarea celei mai mari părți din răspunderea casei și a copiilor în timp ce ea se ocupa de studii. Totuși, când mă gândeam la tatăl care tocmai fusese trimis la închisoare, mi-am dat seama că poate și el lăsa impresia că se îngrijește corespunzător de membrii familiei lui în timp ce plănuia în tăcere să-i omoare. Mi-am dat seama că, de fapt, era perfect posibil să participi deplin la viața de familie în timp ce ești cu gândurile în cu totul altă parte. Oare și eu făceam exact același lucru? Şi eu mă jucam de-a tatăl grijuliu în timp ce mintea îmi era doar la munca mea? Oare acesta era motivul nemulțumirii lui Jen? Oare ceea ce ea cerea, de fapt, era o implicare mai afectuoasă, mai deplină?

Cugetam la aceste lucruri, dar nu luam nici o măsură. Ne reluaserăm viețile ocupate care păreau că nu ne dau voie să ne mai implicăm afectiv. Fie unul, fie celălalt, eram mereu pe picior de plecare la lucru. Iar dacă se întâmpla să fim amândoi acasă deodată, erau o mie de chestiuni care ne solicitau atenția: copiii și temele lor, probleme la serviciu, reparații prin casă...

Mă întrebam cum să fac să mai strecor și puțină iubire printre toate acestea. Oare trebuia să notez în agendă: „Ședință la 17.00 și Dragoste la 19.00?" Şi ce ar fi trebuit să fac? Să-i cumpăr flori? Să aprind lumânări festive la masă? Aș fi vrut să-i întreb pe alți bărbați cum reușeau să integreze căldura sufletească, umorul și dragostea

în viața lor de familie de zi cu zi, dar o asemenea discuție nu ar fi cadrat într-un cerc profesional. Mai precis, ar fi fost imposibilă. Noi vorbeam despre asasinate, nu despre iubire. Așa că am continuat să comit erori.

17

Am fost contactat în cele din urmă de procuratură referitor la cazul lui Anthony Pearson. Prietena lui, Theresa Lazenby, fusese acuzată de crimă și urma să fie judecată în scurt timp.

A avut loc o întrevedere înainte de proces (un lux de care Simpson a beneficiat de-a lungul întregii sale cariere, dar care devenea din ce în ce mai puțin la modă în timpul activității mele) și, înainte de aceasta, mi-am reîmprospătat memoria cu însemnări și fotografii relevante pentru caz. Avocatul acuzării îmi mai trimisese niște materiale, care includeau transcrieri ale interviurilor care i se luaseră Theresei la poliție.

Pe măsură ce citeam, mi-am amintit că anchetatorilor care o intervievaseră le venise greu să facă legătura dintre tânăra aceea și un bărbat omorât prin strangulare. Vorbiseră despre ea ca despre o făptură care avea nevoie să fie protejată. Curând mi-am dat seama de ce. În timpul interviului, Theresa a declarat că-l cunoștea pe Anthony de cinci ani. Aveau împreună o fetiță de patru ani care locuia la părinții Theresei. Ea își petrecea nopțile cu el, într-un apartament pe care-l împărțeau ei doi, iar în timpul zilei stătea în casa părinților ei care se afla în apropiere.

La momentul morții lui Anthony, părinții erau plecați cu nepoata lor, fiica Theresei, în vacanță. Ea a descris ziua respectivă în cele mai mici amănunte, iar acum pot afirma că fusese o zi cât se poate de banală care sfârșise într-un mod total ieșit din comun. Juxtapunerea evenimentelor din timpul zilei cu cele de la final aproape că ținea de

domeniul fantasticului. Cumpărase o felicitare pentru ziua unei prietene și înregistrase un program de la televizor pentru părinții ei care erau plecați, se dusese la bunica ei să se intereseze de starea bunicului, acesta nesimțindu-se prea bine. Încercase, fără succes, să împrumute niște bani pentru o vacanță cu niște prieteni în Tenerife. Până acum, totul decursese normal.

Ceva mai târziu, s-a întâlnit cu Anthony într-un local. El băuse mult când a ajuns ea și, ciudat, părea iritat de sosirea ei înainte de ora stabilită. El își exprimă dezacordul față de vacanța din Tenerife („Târfă!"), apoi ceru bani să cumpere altă băutură și canabis.

Theresa împrumută bani pentru Anthony de la barmanul pentru care lucra uneori. Urmă o seară complicată, cu alcool, canabis și nervi. Theresa consumase doar o jumătate de bere, nu se atinsese de canabis, iar din felul în care a descris ea evenimentele reieșea că jucase rolul femeii care încercase să-și împace iubitul aiurit și greu de stăpânit. Au luat o pizza și s-au dus acasă, iar din declarația ei se putea deduce că el deja își pierduse controlul:

> L-am servit cu pizza în camera de la intrare, iar el a zis că-și pierduse canabisul. I-am spus să termine cu prostiile și am început să-i caut prin buzunare. El m-a împins în perete și a aruncat cu două scrumiere de sticlă în perete. I-am zis: „Dacă nu spargi ceva, nu te simți bine". „Exact așa, a zis el."
>
> A luat-o razna de tot și a început să arunce casetele video de pe șemineu și să azvârle diverse obiecte încoace și încolo. El țipa și a început să dezmembreze videocasetofonul, iar eu m-am dus spre el, l-am îmbrățișat ca să-l opresc *(plânge),* dar el mi-a dat un pumn în cap, m-am dezechilibrat, am căzut și m-am tăiat la mână *(arată tăietura din palma mâinii drepte).* Erau cioburi în toată casa, iar eu căzusem lângă ușa sufrageriei, pe care el n-o putea deschide din cauza capului meu, așa că mă lovea în cap cu ușa. S-a dus la baie, m-a strigat, eu m-am dus la el și l-am văzut că își făcuse o tăietură

la brațul drept cu o lamă... Am luat un prosop și i-am zis: termină cu prostiile. I-am bandajat brațul cu prosopul, cred că era brațul drept, cred că a aruncat prosopul, apoi a smuls cablul electric din priza pentru becuri...

M-am dus în dormitor, iar el azvârlea tot ce-i cădea în mână, acum găsise obiectele mele decorative. S-a dus în bucătărie. Am o masă de sticlă și l-am rugat să nu mi-o spargă, dar el a luat niște recipiente pentru sare și piper, s-a dus în dormitor și le-a aruncat de la fereastră. Apoi a luat oglinda, eu am închis fereastra, l-am prins cu putere, am căzut amândoi pe pat *(suspină),* iar eu îl țineam în brațe.

M-a tăiat la braț. Nu știu cu ce, dar am mișcat brațul *(arată tăieturile de pe antebrațul drept).* Am mișcat brațul, iar el mi-a băgat cotul în burtă. Am întins din nou brațul, iar el m-a tăiat și m-a mușcat de braț *(arată tăieturile și vânătăile de pe brațul drept).* Am reușit să apuc o cravată de lângă pat *(suspină),* era pe dulăpiorul din stânga patului și l-am strangulat cu ea. N-am vrut să-i fac rău, voiam doar să înceteze să mă lovească, nu știu ce s-a întâmplat, pur și simplu voiam să nu mă mai lovească. Strigam la el să mă lase în pace, să se dea jos de pe mine. Dă-te jos de pe mine! Dă-te jos de pe mine! Când a încetat să mă lovească, am ieșit în fugă afară din casă și am venit aici.

Avocatul: Când îl strangulați pe Tony, stăteați deasupra lui pe pat, sau el era deasupra, sau erați unul lângă altul?

Acuzata: Eram unul lângă altul. Eu eram pe partea stângă a patului, întinsă pe spate. El stătea pe piciorul meu. Nu eram imobilizată. M-a lovit în burtă de câteva ori, iar eu i-am pus cravata în jurul gâtului... *(suspină)*

Avocatul: Continuați...

Acuzata: Am legat capetele cravatei și am strâns-o tare ca să-l opresc să mă mai lovească. Nu știu cât timp, dar, când a încetat să mă mai lovească, am ieșit în fugă din casă și am venit aici.

Avocatul: Ați vrut să-l omorâți?

Acuzata: *(cu suspine):* Nu, n-am vrut să-l omor.

Avocatul: V-ați dat seama că l-ați omorât?

Acuzata: Mi-am dat seama că i-am făcut rău, pentru că se sufoca. Se învinețise. Gura... limba... îi ieșise limba din gură... M-am uitat la el. Știam că îi făcusem rău. Pur și

simplu trebuia să ies din casă. Am venit aici să cer ajutor pentru Tony. I-am povestit totul polițistului, acolo pe loc.

Theresa a spus că Tony o mai agresase fizic și până atunci, dar, printre suspine, a declarat că îl iubise și că știa că avea nevoie de ea. Lăsa impresia unei mame foarte tinere - li se născuse copilul de pe când erau adolescenți -, victimă a violenței domestice, ținută în relația respectivă de impresia că el avea nevoie de ea.

Am fost impresionat de reacția ei, de declarația că era prima oară când reacționase, și o făcuse simțindu-se amenințată de Tony. Uneori, făptașii pozează în victime, iar Theresa era și îndurerată, și plină de regrete. Dar procuratura avea de gând să se sprijine pe dovezile aduse de mine, dovezi care trebuiau să fie imparțiale. Așa că m-am hotărât să spun purul adevăr, în frumoasa lui simplitate, și să nu permit emoțiilor înșelătoare să umple de noroi această simplitate.

Procesul s-a ținut într-o sală a procuraturii de la etaj a tribunalului Old Bailey. Sălile de judecată sunt impresionante și lambrisate cu lemn: nici o altă sală de judecată din Marea Britanie nu comunică o impresie mai puternică despre justiție, cu istoria și importanța ei, decât Sala 1 de la Old Bailey. Cu toate acestea, birourile de la etaj nu au nimic solemn. Așteptam într-o încăpere cu mobilă uzată și ferestre prost montate când, deodată, avocații și-au făcut intrarea precipitată purtând încă robele și perucile. Veneau direct de la un proces care se ținuse în sala de dedesubt. Şi-au aruncat perucile pe masă și m-au salutat adresându-mi-se pe nume înainte de a demara formalitățile. Cei doi anchetatori au sosit la scurt timp după aceea. Am dat mâna prietenește cu ei - în timpul unei necropsii se leagă relații strânse între cei care participă.

Stăteam în jurul unei mese mari, pline de zgârieturi și beam ceai din căni de porțelan -

avocații nu folosesc pahare de plastic. Pe masă erau risipite dosare și fotografii. Toate fotografiile Poliției Metropolitane erau aranjate în dosare de dimensiuni mici cu coperte cafenii rigide prinse cu inele de plastic negru. În timp ce toți ceilalți discutau despre apărarea Theresei Lazenby, eu eram tăcut. Era acuzată de crimă, dar toți credeau că avocații ei vor pleda pentru omor prin imprudență cu discernământ diminuat - care, evident, beneficia de o sentință mult mai blândă. Anchetatorii sperau ca acesta să fie verdictul. Era clar că Theresa le era simpatică și că erau convinși că fusese vorba de autoapărare. Nu au ridicat nici cea mai mică obiecție când a fost eliberată pe cauțiune, ceea ce nu prea se întâmplă în cazurile în care o persoană este acuzată de crimă.

— Ați citit declarațiile pe care le-a dat la poliție, domnule doctor Shepherd? mă întrebă avocatul de rang superior.

— Da.

— Şi ați văzut ce răni îi provocase el înainte ca ea să apuce cravata? întrebă unul dintre polițiști.

— Nu, nu am primit fotografiile acelea.

A urmat multă fâșâială, după care avocatul pledant scoase un dosar. Dosarele de fotografii făcute de poliție pe care le văzusem până atunci conțineau imagini de la locul crimei și de la autopsii. Acest dosar era diferit. Din paginile lui privea o tânără drăguță, plină de viață.

— Așadar, asta este Theresa, am zis eu.

Tinerețea și sănătatea ei iradiau din imagini. Arăta odihnită, iar părul ei lung și roșcat era prins ordonat la spate. Exact așa cum îmi spuseseră polițiștii cu luni în urmă, arăta foarte dulce. Era la ani-lumină distanță față de tipul suspectului de crimă. Am analizat fiecare fotografie în timp ce toată lumea își bea ceaiul și sporovăia. În cele din urmă, mi-am ridicat privirea.

— Eu cred că... am început.

După care am făcut o pauză. Eram sigur, oare? Nu voiam să mă las orbit de vreo părere preconceptă asupra cazului și să cedez ispitei de a uita consecințele cumplite ale unei erori. Polițiștii mă priveau cu multă atenție, așteptând să continui. Avocații se încruntară. Pauza se prelungi mult prea mult.

— Vă ascultăm, zise avocatul pledant pe un ton care sugera că ezitarea mea ar putea fi luată drept nesiguranță care putea discredita afirmațiile pe care urma să le fac.

Atunci mi-am amintit sentimentul acela de îndoială care nu-mi dăduse pace în ziua necropsiei. Izvora dintr-o neconcordanță între faptele concrete și povestea făptașei. Iar acum descoperem o altă divergență între adevăr și versiunea Theresei. Da. Eram sigur.

— Cred că rănile Theresei sunt autoprovocate.

Avocatul acuzării mă privi uluit.

— Poftim?

— Ea și-a provocat singură toate aceste răni.

Colegul lui mai tânăr întinse mâna să ia și el fotografiile.

— Tăieturile acelea de pe brațele ei. Susțineți că și le-a făcut singură?

— Cred că da. Nu cred că a fost vorba de autoapărare. Nu l-a omorât pe Anthony Pearson din cauză că o lovea cu obiecte de sticlă, o ataca folosind lame sau mai știu eu ce.

Ei schimbară o privire.

— Aveți de gând să declarați acest lucru la proces?

— Desigur. Dar aș avea nevoie de mai mult timp pentru a studia cazul, vă rog.

— Cum...? Inspectorul de poliție nu era impresionat. Dar arăta foarte dezamăgit. Cum puteți fi atât de sigur că rănile acelea nu au fost provocate de Tony Pearson?

De fapt, toate rănile din imagine erau exemple tipice de răni autoprovocate. Dacă ești atacat, încerci să scapi, te răsucești, te miști, faci ceva: n-ai cum să reacționezi altfel. Doar în cazul în care ești imobilizat - iar Theresa spune că nu era cazul de așa ceva - sau ești sub influența drogurilor sau a alcoolului, ceea ce, ea evident nu era. Altfel, nu lași pe nimeni să-ți facă tăieturi în mod repetat, în aceeași direcție și în același loc.

Dovezile erau și mai multe. Rănile se aflau în locurile unde sunt de obicei rănile autoprovocate (aceste locuri sunt comune pentru că sunt ușor accesibile) și nu este necesară o forță prea mare pentru producerea lor. Nu e prea greu să lovești cu putere când ești furios și ataci pe altcineva. E foarte greu dacă vrei să te rănești singur.

Am oferit toate aceste explicații.

— Cu siguranță acestea nu sunt răni dobândite în autoapărare, am zis eu.

Cei doi avocați se uitară încă o dată unul la celălalt, apoi la polițiști. Am observat încă o dată că, deși anchetatorii o acuzaseră de crimă, era clar că Theresa le era simpatică. Unul dintre ei ridică dosarul în care se aflau fotografiile ei.

— Uitați-vă la fața ei. Cred că acolo a zgâriat-o Tony Pearson, zise el.

Am dat din cap în semn că nu.

— Nu. Acestea sunt zgârieturi produse cu unghiile.

Mi-am dus mâna la față și am mimat o zgârietură identică, exact în același loc unde era zgâriată Theresa.

— Dacă îmi amintesc bine, unghiile victimei erau roase. Erau mult prea scurte ca să poată face asemenea zgârieturi.

Am luat dosarul autopsiei. Erau atașate și însemnările pe care le făcusem la morgă și, când le-am mișcat, în aer s-a ridicat sugestia unui miros înțepător, ca de crengi de soc rupte, mirosul morgii. Am răsfoit rapid dosarul până când am

găsit fotografia în care unghiile lui Anthony se vedeau clar.

— Da, e evident că tipul își rodea unghiile. Nu erau suficient de ascuțite ca să-i producă asemenea răni pe față.

Le-am întins fotografia. Polițiștii au studiat-o și i-au înmânat-o apoi avocatului cu rang mai înalt, care și-a pus ochelarii și a studiat-o cu atenție înainte de a i-o da mai departe colegului său mai tânăr, care a făcut un efort să se uite la ea, apoi a închis dosarul repede.

Apoi am ales fotografiile Theresei.

— Pe de altă parte... am ridicat o fotografie în care unghiile îi erau vizibile. Unghiile ei au o lungime decentă, dar e clar că se poate zgâria singură pe față cu ele.

Ei au trecut fotografia din mână în mână. După care se așternu tăcerea.

— Şi urma de mușcătură de pe partea de sus a brațului? întrebă primul avocat.

— Se putea mușca singură acolo.

Le-am făcut o demonstrație nu foarte elegantă, încercând să mă mușc singur de braț. După care am deschis din nou dosarul cu fotografii.

— Priviți cu atenție, dimensiunile mușcăturii indică o gură mică, prea mică pentru un bărbat. Putem verifica măsurându-i gura, desigur, dar am avea nevoie de părerea expertă a unui odontolog criminalist. Urmele de mușcături poartă amprenta fiecărui individ în parte.

Urmă o altă tăcere.

— Am observat în declarația dumneavoastră, am zis eu, întorcându-mă spre inspector, că, atunci când Theresa a apărut în fața secției de poliție, ați chemat mai întâi o ambulanță, iar apoi...

— Când i-am văzut rănile, am anulat solicitarea, încuviință el.

— Pentru că nu vi s-au părut suficient de grave, i-am reamintit eu.

— Ați venit azi aici cu intenția de a ne spune aceste lucruri? întrebă avocatul.

— Nu văzusem fotografiile. Dar cu siguranță voiam să vă spun că varianta fetei s-ar putea să nu fie adevărată. Mi-am dat seama de acest fapt când am citit transcrierea interogatoriului ei.

Avocații acuzării arătau încântați, în timp ce polițiștii afișau expresia plictisită a celor care suspectează că au fost păcăliți. Eu eram sigur, cel puțin în parte, pentru că discutasem aceste probe cu colegii de la Guy's Hospital și ajunseserăm la o concluzie comună. Îmi dădusem seama după urmele legăturii cu care fusese strangulat că nu fusese posibil să-i fi pus cravata în jurul gâtului, s-o fi legat și apoi strâns cu putere așa cum declarase ea. Cravata nu fusese în jurul gâtului. Nu fusese legată. Îl apăsase doar pe partea din față a gâtului.

— La început am crezut că l-a strangulat din spate, trăgând de ambele capete ale cravatei, dar ea ne-a descris cu multă acuratețe fața lui în timp ce-l strangula, am zis eu.

— Dar ea a precizat că era în fața lui.

— Chestia asta o cred. Dar, dacă lucrurile ar fi decurs așa cum le-a descris ea, atunci un bărbat treaz ar fi avut suficientă forță s-o oprească.

Au așteptat. Unul dintre anchetatori, cu o expresie de uimire pe chip, întrebă:

— Atunci cum...?

— Tony Pearson era în stare de ebrietate avansată, depășise aproape de trei ori limita legală admisă a alcoolemiei pentru conducătorii auto. Mai mult, fumase și canabis, ceea ce ar fi putut intensifica efectul alcoolului. Scenariul cel mai probabil este că el zăcea pe pat, aproape inconștient. Cred că ea pur și simplu i-a trecut cravata peste gât și a apăsat cu putere. Iar el era prea beat ca să se poată apăra. Foarte probabil ar fi fost și ca el să fi stat cu fața în jos, iar ea să-i fi petrecut cravata pe sub gât și pur și simplu să fi

tras de cele două capete. Dar, în acest caz, n-ar fi putut să-i descrie fața atât de exact.

Avocatul se aplecă spre mine:

— Vreți să spuneți că în apartament n-a avut loc nici o încăierare? Că ea a inventat totul doar ca să justifice ce a făcut?

— Un scandal a avut loc în apartament, cu siguranță, au auzit ceva și vecinii, dar n-a fost de proporțiile pe care le-a sugerat ea. Nu există probe care să susțină pretenția ei că ar fi fost agresată fizic și că omorul a fost un gest de autoapărare, ba dimpotrivă, cred că ea l-a strangulat când el se afla în stare de inconștiență sau semiconștiență. Ulterior, și-a provocat rănile pe care le-ați văzut.

Toți se uitară de la unul la altul.

— Nu acceptăm acuzația de omor prin imprudență sub nici o formă, zise avocatul cu rang înalt. E vorba de crimă aici. Şi n-o lăsăm nici să invoce autoapărarea.

Am dat mâna și am plecat fiecare la treaba lui. Procesul urma să aibă loc peste câteva săptămâni, iar întâlnirea următoare avea să aibă loc la tribunal.

*

În timpul primelor mele apariții în instanță, fusesem atât de emoționat încât reușisem doar să susțin privirea avocatului care îmi punea întrebări direct. Alteori, dacă mă simțeam stăpân pe mine, mă uitam la judecător.

Iain West a venit odată să mă vadă în boxa martorilor. După aceea, la bere, mi-a zis:

— Deci, cine trebuie să fie convins de ce spui tu și să-ți înțeleagă mărturia?

După bine-cunoscutul său obicei, Iain și-a răspuns singur la întrebare, înainte de a apuca eu să zic ceva:

— Cu siguranță, nu avocatul. Avocatul știe ce urmează să spui și știe și ce va încerca el să te facă

să spui. Iar în ce-l privește pe judecător, nu e treaba ta să-l convingi nici pe el.

— Jurații.

Iain și-a înclinat capul mare în semn de aprobare.

— Da, Dick, jurații, a zis el cu accentul lui scoțian aspru. Jurații, nu-i uita pe jurați.

Avea dreptate, evident. Se simțea în elementul lui la tribunal. Doisprezece cetățeni model, publicul și presa reprezentau un auditoriu pentru el în fața căruia îi plăcea să evolueze. Nu am abilități histrionice și nu reușesc să joc nici un rol în instanță, tot așa cum nu reușesc să joc rolul soțului iubitor și implicat.

Totuși, am încercat să învăț de la Iain. L-am studiat la Old Bailey, cum asculta întrebările avocatului, cădea pe gânduri o clipă, se întorcea spre juriu, făcea o pauză să inspire adânc, se sprijinea de marginea boxei martorilor, poziție propice pentru gesturi extravagante, apoi răspundea la întrebări de parcă ar fi fost puse de juriu. Își plimba privirea pe chipurile lor necontenit. Rostea cuvintele cu aplomb. Probabil că jurații se simțeau ca la un spectacol dat de compania de teatru Royal Shakespeare chiar în casa lor.

Nu puteam spera a mă ridica la înălțimea prestației lui Iain, dar, la momentul cazului Lazenby, știam să mă adresez juriului cât mai mult. Întrucât rolul meu în instanță este acela de a prezenta dovezi științifice, nu de a emite judecăți, am încercat și atunci, ca și acum, să nu privesc în direcția acuzatului. Dar în anii aceia de început mi se părea greu să-mi controlez curiozitatea. Nu puteam să-mi înfrânez impulsul de a arunca o privire în direcția persoanei acuzate de crimele oribile ale căror efecte le constatasem. Adeseori eram uluit să constat că majoritatea asasinilor nu ieșeau în nici un fel din comun. Cei mai mulți arătau ca acei indivizi manierați lângă care stai în

tren și pe care nu-i observi până în clipa în care se apleacă, plini de amabilitate, și-ți ridică biletul care ți-a căzut.

Când mi-am ocupat locul în boxa martorilor în timpul procesului *Regina* vs. *Lazenby* m-am surprins aruncând o privire furișată în direcția acuzatei. Am văzut o tânără care arăta exact la fel ca în fotografiile făcute imediat după crimă: drăguță, odihnită și foarte vioaie. Părul ei roșu era prins într-o coadă lungă și aranjată cochet. Când mi-am depus mărturia, ochii îi înotau în lacrimi. Avocatul ei îi dădu o batistă. Își tamponă obrajii, apoi își înclină capul. I-am văzut pe jurați privind-o cu compasiune.

Cum era posibil ca această minionă delicată să se numere printre puținele femei din istoria Angliei care comiseseră o crimă prin strangulare? Cum reușise să comită acest act cu sânge-rece și apoi să aibă prezența de spirit să-și provoace răni pe tot corpul înainte de a da fuga înlăcrimată la secția de poliție? Părea imposibil. Până și eu ajunsesem să mă îndoiesc de propriile concluzii. Cu toate acestea, am făcut față cu brio presiunii audierii încrucișate.

Am aflat ulterior că anatomopatologul căruia i se solicitase din partea avocaților apărării opinia asupra raportului meu nu-mi contestase rezultatele: el confirmase că măcar unele dintre rănile Theresei, dacă nu chiar toate, fuseseră autoprovocate.

Procurorii au susținut, pe baza dovezilor prezentate de mine, că Theresa pur și simplu își strangulase iubitul când acesta se afla în stare de inconștiență sau în imposibilitatea de a se apăra. Toate dovezile arătau că Theresa nu fusese pusă în situația de a se apăra de Anthony care se afla în stare de ebrietate avansată. Dar tuturor le venea greu să creadă că o femeie atât de dulce și de plină de regrete ar fi putut comite o asemenea oroare, cu excepția cazului când ar fi fost pusă în situația de

a-și apăra propria viață. Juriului îi venea greu să creadă așa ceva. Apărarea a invocat motivul autoapărării, iar juriul l-a acceptat, dând verdictul „nevinovat".

Avocații Theresei reușiseră să-i convingă pe jurați că procuratura nu reușise să dovedească vinovăția clientei lor *dincolo de orice umbră de îndoială.* Această umbră de îndoială este un obstacol greu de trecut, dar mi-aș dori să reprezinte o piatră de încercare în cazul în care m-aș găsi în boxa acuzaților. Totuși, am fost surprins când am auzit că Theresa a fost achitată. Eram sigur că fusesem purtătorul de cuvânt al lui Anthony Pearson, dar era tot atât de clar că juriul nu voise să asculte. Aveam impresia că ignoraseră dovezile și că verdictul lor era doar o expresie a empatiei față de o presupusă victimă a violenței domestice.

În seara aceea, în timp ce povesteam cu însuflețire și cu multe detalii cazul, Jen ridică din sprâncene. I-am explicat că o femeie despre care credeam că era o asasină tocmai scăpase nepedepsită. Aveam o suspiciune că achitarea ei se datora frumuseții și tinereții ei, ceea ce părea nedrept.

— E ceva diferit față de cazurile obișnuite în care tânăra drăguță e victima, a observat Jen.

Era uluită de cât de implicat emoțional era soțul ei în acest caz juridic, el fiind foarte detașat de obicei. Până și eu mă simțeam destul de inconfortabil că mă lăsasem tras într-o zonă de indignare pe care o evitam de obicei.

— Ar fi cazul să mă adun, am zis eu. Nu pot să mă las afectat așa de cazurile care nu au deznodământul așteptat de mine.

Şi, evident, m-am adunat. Cazul Lazenby a fost probabil ultimul când mi-am permis să mă las implicat emoțional în rezultatul unui proces. Datoria mea este să stabilesc adevărul științific, pe care-l comunic juriului, iar juriul are dreptul să

procedeze cum consideră de cuviință - la urma urmelor, membrii juriului audiază toate declarațiile și află toate detaliile unui caz, la care eu nu am acces de obicei. Din clipa aceasta nu mai voiam nici un fel de implicare emoțională după ce-mi făceam datoria de a prezenta datele exacte.

Deci am terminat cu încărcătura emoțională. Nu o să mai trag cu ochiul la inculpat și nici nu o să-l mai interoghez pe polițiști despre deznodământul unui proces. Foarte adesea nu sunt informat care este verdictul când aduc dovezi într-un caz. Dacă nu găsesc relatări în ziar, trebuie să-i întreb pe polițiști sau pe alți colegi implicați. După procesul Lazenby am hotărât să nu mai întreb niciodată. Aveam să fiu indiferent față de verdict și să-mi limitez interesul la dovezile mele. Nu trebuie să simt nici o fervoare în a-i vedea pe criminali după gratii și nici o nevoie emoțională ca jurații să-mi răzbune sentimentele. Să-l las pe Iain West să-și dea sufletul în prestația sa din instanță și apoi să sufere devastarea personală dacă jurații deliberează împotriva dovezii lui. De azi înainte, în boxa martorilor, voi perfecționa arta detașării emoționale pe care am învățat-o la morgă.

I-am spus asta lui Jen și a părut tristă.

— Mai detașat, a spus ea. E răspunsul tău la orice.

— Nu ar trebui să-mi permit să-mi pese de verdicte. Sunt sigur că așa trebuie să fie, am zis.

Jen a ridicat din umeri.

— A fost interesant să te urmăresc vorbind despre cazul acela cu atâta pasiune. Poate ar trebui să faci asta mai des.

M-a trecut un fior. Pasiune. Nu voiam să o simt deloc, darămite mai mult. Era genul de lucru care te bagă în belele.

18

La sfârșitul anilor 1980, Marea Britanie a suferit o serie de dezastre care au luat multe vieți. Puține, dacă nu chiar nici unul, puteau fi catalogate drept accidente. Aproape toate au dat la iveală erori ale sistemului. Sau poate era o perioadă în care valorile postbelice de încredere în sine se transformau în conflicte de interese între sine și stat. Cu siguranță, atitudinile se schimbau pe măsură ce populația creștea, iar sistemele pe care ne bazam trebuiau să se dezvolte în dimensiune și complexitate.

În martie 1987, feribotul de persoane și de mașini *Herald of Free Enterprise* s-a răsturnat în afara portului belgian Zeebrugee deoarece ușa prorei fusese lăsată deschisă: 193 de pasageri și echipajul au murit.

În august 1987, Michael Ryan a pornit un măcel, împușcând 31 de persoane în Hungerford înainte să se sinucidă.

În noiembrie 1987, un băț de chibrit aprins a căzut pe scara rulantă în stația King s Cross de pe magistrala Piccadilly, cauzând un incendiu care a luat viața a 31 de persoane și a rănit alte 100.

În iulie 1988, platforma petrolieră Piper Alpha din Marea Nordului a explodat, omorând 167 de bărbați.

Pe 12 decembrie 1988, trei trenuri s-au ciocnit din cauza unei erori de semnalizare chiar la ieșire din Clapham Junction. 35 de pasageri au murit și alți peste 400 au fost răniți, 69 fiind în stare foarte gravă.

Mai târziu în acea lună, o bombă plasată într-un Boeing 747 al companiei Pan Am a explodat deasupra orașului scoțian Lockerbie, omorând toate cele 259 de persoane de la bord și alte 11 de la sol.

După mai puțin de trei săptămâni, pe 8 ianuarie 1989, o defecțiune de motor la un Boeing 737 al British Midland, plus eroarea pilotului au doborât avionul pe rambleul autostrăzii Ml,

aproape de pista aeroportului East Midlands. Dintre cei 126 de oameni aflați la bord, 47 au murit și 74 a fost grav răniți.

În aprilie 1989, 96 de fani ai echipei de fotbal Liverpool au fost striviți mortal și peste 700 au fost răniți pe stadionul Hillsborough din Sheffield. Abia în 2016 o a doua investigație a concluzionat că victimele au murit din cauza unei neglijențe grave: poliția, serviciile de ambulanță și normele de siguranță ale stadionului au fost criticate.

În august 1989, coliziunea dintre o barcă de agrement și o dragă, pe Tamisa, a luat viața a 51 de persoane, dintre care majoritatea aveau sub treizeci de ani.

Fiecare eveniment a șocat națiunea. Fiecare a avut ca rezultat îmbunătățiri semnificative, odată ce emoțiile s-au mai liniștit și deseori cauze multiple, interconectate, fuseseră scoase la lumină și analizate. Sistemele vechi au fost revizuite, cultura sănătății și a siguranței a prosperat - unii ar spune că a explodat -, angajatorii au început să recunoască importanța pregătirii, a atitudinilor companiei și ale statului față de risc și de responsabilitate. Aceste aspecte deveniseră brusc mai serioase, iar securitatea nu mai era un gând întârziat al managerilor, ci o necesitate.

Am fost implicat, în etapa de urgență sau de anchetă, în multe dintre evenimentele acestea. Patologia a învățat multe de la ele în privința gestionării dezastrelor în masă - și eu la fel. Lecția epocii de cumpănă ne-a permis să facem față eficient ororilor teroriste din anii 2000.

Pentru mine, primul astfel de caz a fost Hungerford. Dar acea perioadă a fost în mare una a dezastrelor în transporturi, iar primul la care am lucrat a fost accidentul feroviar de la Clapham. Într-o dimineață de luni, la ora 8.10, un tren rapid de pasageri dinspre coasta de sud, plin de navetiști, a trecut pe verde aproape de Intersecția Clapham

Junction și a cotit - doar ca să descopere că trenul personal de Basingstoke oprise pe aceeași linie.

A urmat o ciocnire inevitabilă. Pentru că semnalul verde ar fi trebuit să fie roșu, dar nu a fost. Pentru că un fir se desprinsese. Pentru că electricianul îl lăsase așa. Pentru că avusese doar o zi liberă în ultimele treisprezece săptămâni. Şi, deși managerii lui considerau că munca sa era satisfăcătoare, investigații ulterioare au dovedit că fusese, de fapt, slabă, foarte slabă sau pur și simplu periculoasă vreme de șaisprezece ani.

A transpirat informația că nimeni nu-l supraveghea și nu-i verifica munca pentru că era considerat un angajat „de nădejde" și nu exista o cultură a supervizării. Factorul declanșator a fost, în esență, următorul: toată lumea să grăbise să înlocuiască instalația electrică de semnalizare. De ce? Pentru că data din 1936. Şi era nevoie să fie înlocuită pentru a mări siguranța transportului feroviar. Acum ne aflăm în cadrul unei legi a naturii care pare uneori a fi răspunzătoare de mare parte a activității mele: legea consecințelor neprevăzute.

În timpul impactului, acceleratul a deraiat spre dreapta și a mai lovit un al treilea tren de pe linia paralelă care se îndrepta în direcție opusă. Din fericire, acest tren era gol, pentru că se întorcea la Haslemere: mecanicul văzuse din timp ce se întâmpla în fața lui, dar nu reușise să oprească. Un al patrulea tren, care venea în spatele acceleratului, se deplasa cu mare viteză, dar, întrucât curentul electric se oprise automat după primele accidente, a încetinit treptat și a luat curba în virtutea inerției. Mecanicul a reușit să acționeze frânele de urgență în ultimul moment pentru a evita coliziunea.

Cei treizeci și cinci de pasageri care și-au pierdut viața se aflau în primele două vagoane ale acceleratului. Cele două vagoane fuseseră sfârtecate pe o parte. În apropiere de locul

impactului se dezintegraseră complet. Primul comandant de pompieri ajuns la fața locului - iar coliziunea avusese loc într-o trecătoare adâncă și împădurită, ceea ce complica situația - a evaluat situația și a solicitat imediat încă opt mașini de pompieri, opt ambulanțe și o echipă chirurgicală, precum și utilaje de tăiere și ridicare a greutăților pentru descarcerare.

Orice plan în caz de dezastru are în centru victimele, dar, la o primă vedere, o mare parte din acest plan pare irelevant. Traficul și locurile de parcare pot părea chestiuni minore la început, dar, dacă acestea nu sunt imediat organizate, vehiculele implicate în operațiunea de salvare nu pot avea acces fără impedimente la și de la locul dezastrului. Zona trebuie accesibilizată (în cazul de față, prin îndepărtarea copacilor și a șinelor), spitalele trebuie alertate, iar transportul răniților grav trebuie coordonat. Echipele medicale trebuie să sosească. Trebuie create și organizate centre pentru îngrijirea persoanelor care se pot deplasa singure, trebuie stabilit un punct pentru preluarea victimelor, precum și o morgă temporară. Trebuie clarificată situația fiecărui pasager, iar informația trebuie pusă la dispoziția familiei îngrijorate (în 1988 nu existau telefoane mobile). E nevoie de persoane care să care tărgile și de alții care să transporte echipament medical și să-l pună la dispoziția doctorilor, iar întreaga operațiune trebuie coordonată de o persoană căreia i se dăduse această responsabilitate și care crease o rețea de comunicare radio ca membrii echipei de salvare să poată ține legătura unii cu alții.

Este o sarcină titanică și este esențial să se acționeze cu viteză maximă. Viteza este realizabilă doar prin planificare și exercițiu, întâmplarea a făcut ca 12 decembrie 1988 să fie prima zi de funcționare a secției de urgență a celui mai apropiat spital, St George’s Hospital din Tooting. A trebuit ceva timp până ce personalul care

răspunsese la „codul roșu de alertă - dezastru" să fie convins că dezastrul era real și nu o farsă a colegilor de la alt spital.

Numărul celor implicați în operațiunea de salvare de la Clapham a fost covârșitor. Au venit de pretutindeni din Londra: din partea Brigăzii de Pompieri Londoneze, a Serviciilor de Ambulanță, a Poliției Metropolitane, a Poliției Transporturilor Britanice, a Asociației Britanice pentru acordarea de îngrijiri imediate (doctori pregătiți special în acest sens, în marea lor majoritate medici generaliști, care trebuie să-și lase imediat serviciul de zi cu zi și să răspundă la apel în cazul unui dezastru), a Companiei Căilor Ferate Britanice, din partea regiunii administrative London Borough of Wandsworth (din fericire, una dintre puținele organizații locale care dispunea de un plan de urgență, pe care l-a pus imediat în acțiune, contribuind cu 134 de membri ai personalului său) și, desigur, din partea Armatei Salvării, care a venit cu o cantină mobilă, gata să dea atât ajutor fizic, oferind mâncare și băuturi, cât și psihologic celor implicați în operațiunea de salvare, personalului și familiilor victimelor.

Rolul principal al serviciilor de urgență este acela de a se ocupa de supraviețuitori, desigur, de a descarcera victimele prinse între fiare și de a duce răniții la spital cât mai repede cu putință. De abia apoi vine rândul morților.

Brigada de Pompieri din Londra, sosind prima la fața locului, după ce s-a asigurat că electricitatea fusese oprită, le-a permis victimelor aflate în stare de șoc, dar care puteau merge, să părăsească trenul. Acestea au fost duse la centrele pentru îngrijirea victimelor organizate în localul școlii Emanuel și în berăria Roundhouse. Erau preluate dintr-un punct stabilit în Spencer Park.

S-au folosit șaizeci și șapte de ambulanțe pentru transportarea răniților la spital. Cele treizeci și trei de persoane care muriseră pe loc au fost

extrase dintre fiare împreună cu fragmentele de corp omenesc găsite. La început, au fost depuse într-o morgă temporară, dar au fost lăsate acolo o perioadă scurtă, așa cum este procedura. Anchetatorul a organizat un grup de antreprenori de pompe funebre care să ridice cadavrele și fragmentele de corpuri de acolo. Urmau să fie duse la morgă pentru identificare și necropsie. În cazul oricărui dezastru de proporții, o problemă-cheie, care vine imediat după salvarea răniților, este: unde depunem morții?

Până la 13.04 ultima victimă în viață fusese scoasă și așezată pe targă. Până la 15.40 ultimul cadavru fusese recuperat dintre fiare. Din nefericire, la locul accidentului nu fusese trimis nici un medic legist, așa că nu s-au făcut fotografii la fața locului, care ar fi putut ajuta la identificarea cadavrelor. Mai mult, ne-ar fi putut fi de mare folos la examinarea rănilor.

Morga desemnată pentru primirea victimelor era cea din Westminster, o unitate modernizată recent, cu echipament de ultimă generație.

Am fost patru care am participat din partea Guy's Hospital, unul dintre aceștia fiind Iain, care, evident, conducea echipa, precum și Pam care, împreună cu poliția metropolitană, ne organiza. Inițial, nu am știut despre câți morți era vorba, așa că am elaborat o diagramă din care reieșea planificarea autopsiilor la morgă. Această activitate a început cu numerotarea, etichetarea și fotografierea fiecărui cadavru la sosire. După care, fiecare era depozitat într-un frigider anumit, marcat cu numărul respectiv.

Noi patru, ajutați de personalul de la morgă, lucram simultan, și, imediat ce unul dintre noi se elibera, cadavrul următor era scos din frigider și fotografiat din nou în prezența unui ofițer de poliție. Această procedură este un element crucial din „lanțul probelor". Trebuia să putem dovedi că acel cadavru care fusese adus la morgă și etichetat

„cadavrul 23“ l-am examinat ca fiind cadavrul numărul 23, iar același cadavru numărul 23 a fost în final trimis la serviciile de pompe funebre și pregătit pentru înhumare după identificarea confirmată de legist.

La început nu am efectuat autopsii complete, ci ne-am concentrat asupra unor informații care ne puteau ajuta să identificăm victimele. Descriam aspectul general, bijuteriile, îmbrăcămintea, tatuajele, pe lângă semnele distinctive evidente, cum ar fi lipsa unor membre. Poliția completa formularele de identificare. Li se luau amprentele victimelor, apoi corpurile lor erau curățate. Urmau să fie scoase din frigidere încă o dată pentru autopsie și pentru prelevare de mostre de sânge.

În cazul oricărui dezastru de proporții identificarea este prioritară pentru orice medic legist - sunt multe rude îngrijorate care așteaptă cu nerăbdare informații corecte. A fost furnizat prin mass-media un număr de telefon de la un centru de preluare a apelurilor unde puteau suna rudele și prietenii, dar nu avea sistem de așteptare, așa că oamenii care încercau să intre în legătură găseau mereu linia ocupată, ceea ce a generat frustrări și mânie inimaginabile. Dar s-au tras învățăminte de aici, așa încât centrele de preluare a apelurilor telefonice au fost organizate și proiectate în mod diferit de atunci înainte. Muriseră treizeci și cinci de persoane, dar, a doua zi, centrul pentru preluarea apelurilor telefonice a primit opt mii de telefoane, iar spitalele, și chiar morgile, au trebuit să facă față unui număr și mai mare de apeluri.

Dacă rănile erau ușoare, poliția anunța familia la telefon. Veștile tragice erau comunicate personal de ofițeri de poliție. Greșeli se puteau face foarte ușor, dacă nu se acorda atenție maximă, de exemplu, să i se spună unei femei că soțul ei e mort, și de fapt să nu fie, și viceversa. De exemplu, patru pasageri aveau exact același nume. Părea de

necrezut, doi dintre ei se aflau în același compartiment, dar numai unul își pierduse viața.

Amprentele digitale și fișele dentare erau la momentul respectiv singurele metode de identificare serioase: era inutil să încercăm să ne bazăm concluziile pe obiectele personale, gen portofele sau genți, aduse împreună cu trupurile neînsuflețite, pentru că acestea se dovedeau aproape mereu a fi ale altcuiva. Mai mult, poliția și pompierii erau atât de grăbiți să recupereze părțile de corp omenesc, așa că, uneori, trei fragmente distincte puteau să ajungă laolaltă în același sac pentru cadavre. S-au recuperat aproximativ șaizeci de părți de corp omenesc - capete, picioare, maxilare, organe interne -, toate acestea trebuiau combinate astfel încât să se reușească reconstituirea corpului întreg. Membrii echipei legistului și polițiștii au introdus detaliile într-o bază de date, iar din această bază de date au început să prindă contur în spațiul virtual ființe umane complete... bărbat, în jur de patruzeci și patru de ani, înalt de 1,80 m, ușor supraponderal, cu început de chelie, cu un semn din naștere pe umărul stâng, care călătorise în primul vagon, s-a transformat treptat într-o persoană care avea și un nume. Am fost mulțumiți când am reușit să realizăm identificarea corectă. Dar, desigur, din clipa aceea se spulberau speranțele prietenilor și ale rudelor.

Am continuat să lucrăm până noaptea târziu, apoi ne-am dus acasă să ne odihnim pentru a evita greșeli din cauza oboselii, înainte de a ne întoarce a doua zi dimineața devreme pentru a continua autopsiile. Erau aduse acum și corpurile persoanelor care muriseră în spital la scurtă vreme după accident. Ni se mărea astfel volumul de lucru, dar, întrucât aceste persoane fuseseră identificate de rude pe când erau în spital, procesul devenise mult mai ușor.

Majoritatea pasagerilor care stăteau în partea din față a trenului muriseră din cauza unor răni grave, provocate nu numai în urma impactului inițial, ci și prin proiectarea cu putere din locurile lor și lovirea de pereții duri ai compartimentului. Alții au murit prin asfixiere traumatică, deoarece mesele la care stăteau le-au zdrobit abdomenul, sau alte obiecte grele au căzut peste ei. Din raportul redactat de Iain West s-au putut trage multe învățăminte; de exemplu, a fost identificată necesitatea ancorării scaunelor de dușumea și remodelarea suprafețelor tari pentru a le diminua gradul de periculozitate în cazul unei coliziuni. Au fost și niște voci care au solicitat centuri de siguranță, dar nu era o soluție practică, așa că nu a fost implementată niciodată în trenuri. În ansamblu, Compania Căilor Ferate Britanice, care controla pe atunci echipamentul de semnalizare, a fost informată că se puteau face un mare număr de îmbunătățiri atât la sistemele de siguranță de rutină, cât și la cele pentru situațiile de criză. Dacă din cenușa tragediei de la Clapham s-a ridicat vreun phoenix, a fost sub forma acestor îmbunătățiri.

Iar în ce mă privește, a existat un phoenix și pentru mine.

După dezastru, morga a început să trepideze de activitate și eu m-am apucat de treabă. În timp ce priveam fiecare victimă, mi-am adus aminte că oamenii aceia plecaseră la lucru în dimineața aceea, dar n-au mai ajuns niciodată. În schimb, fuseseră zdrobiți și sfârtecați, iar familiile lor rămăseseră îndoliate. Implicațiile acestui dezastru aveau să fie resimțite mulți ani de atunci înainte, dacă nu chiar pe parcursul mai multor generații. Gândeam toate aceste lucruri, dar nu-mi puteam permite luxul de a le și simți. Nu-mi puteam permite să simt nimic. Ştiam că emoțiile mele erau atât de intense încât n-aș mai fi putut lucra, așa că trebuiau ținute în spatele unei uși bine închise.

La un moment dat, mi-am ridicat privirea și am văzut că ofițerul de poliție care stătea lângă mine de câteva ore era foarte palid.

L-am întrebat:

— Aveți nevoie de o pauză? Nu arătați prea bine.

El îmi răspunse:

— Doctore, cred că o să-mi revin. Pentru că am un gând care mă susține.

Așteptam să-mi spună că o halbă la local sau îmbrățișarea iubitei îl va readuce la viață, dar el a continuat:

— E vorba de lecția mea de pilotaj.

Am crezut că nu aud bine. Zisese ceva despre o lecție de zbor...

— Da, doctore, imediat ce-mi termin serviciul, mă duc la lecția de pilotaj.

L-am privit cu ochii mari.

— Pilotați un avion? l-am întrebat neîncrezător. De când îmi doresc și eu așa ceva! N-am mai adăugat, deși, ar fi trebuit să spun: și nu mi-am permis!"

Ei, bine, nu vrem toți să zburăm? Dar ideea de a găsi banii necesari pentru un asemenea hobby, apoi dificultatea de a-i face loc în programul zilnic, înghesuit între casă, prelegeri, ședințe de departament, autopsii și înfățișări în instanță... toate acestea făceau ca proiectul să-și piardă farmecul.

Polițistul continuă:

— Credeți-mă, aerul proaspăt de acolo de sus mă face să uit într-o clipă de mirosul morgii.

Am aruncat o privire în jur la mormanul de membre zdrobite pe care le examinam acum. Oare aveam nevoie să mi se spună că e mai bine printre nori decât jos, pe pământ?

Ofițerul zise:

— Poliția metropolitană are un club aeronautic. Prin intermediul lor am acces la lecții. Dacă vă interesează, cred că puteți să vă înscrieți și

dumneavoastră, având în vedere că sunteți colaboratorul nostru permanent.

Câteva săptămâni mai târziu, eram la Biggin Hill. Mai precis, la capătul pistei 2-1. Şi mai precis, în carlinga unui Cessna 152 cu două locuri, alături de un ofițer de poliție care era și instructor de zbor.

Ne-am băut cănile de cafea în timp ce el îmi dădea informațiile necesare pentru prima lecție, apoi, cu inima bătându-mi să-mi sară din piept, cu degetele tremurându-mi de nerăbdare, cu o zbârnâială în abdomen care avea gustul terorii, am acționat maneta de gaze și pista 2-1 a început să se deruleze în fața ochilor mei.

— Trage maneta înapoi ușor, când ajungem la cincizeci de noduri, mi-a spus instructorul. Ușor!

I-am urmat instrucțiunile și botul avionului s-a ridicat. Am simțit cum mi se oprește inima pentru o clipă auzind cum vuietul roților pe pistă se stinge treptat și este înlocuit brusc de șuierul vântului și de zgomotul motorului. Da! Ne aflam în aer.

Ne-am înălțat din ce în ce mai mult. Orizontul albastru intens a alunecat din ce în ce mai jos. Şaptezeci și cinci de noduri. Am trecut pe lângă un nor. L-am depășit în zbor, tot așa cum mă depășea pe mine autobuzul în diminețile când eram pe punctul de a-l pierde. Zburam prin aerul transparent și diafan. Într-o cutiuță de metal. Şi nu mă prăbușeam.

Mi-am dat seama că-mi ținusem respirația. Am răsuflat. Am inspirat. Am îndrăznit să privesc sub mine. Casele Londrei rămăseseră în urmă și priveliștea se desfășura nestingherită până departe, spre țărmul de sud, până la Brighton. Ochii mi se odihneau pe frumusețea amețitoare a naturii care îmi răsărea înainte ca un spectacol de gală, ca o femeie gătită de sărbătoare, ca o operă de artă, ca o serbare a norilor. Am simțit că mă cuprinde o stare de extaz.

Zburam cu adevărat. Lăsam în urmă tristețea și monotonia. Morgile pline de corpurile înțepenite ale oamenilor din care se scursese viața, micile eșecuri, grijile sâcâitoare, dezamăgirile, lipsa de comunicare de acasă, torentul recent de compromisuri „Cauza morții: imposibil de stabilit", vanitățile imbecile și rivalitățile frustrante. Toate nimicurile care seacă bucuria și dau vieții o notă ternă se topiseră în neant, iar locul li-l luase acest fluviu de fericire nebună.

M-am concentrat asupra manetelor de control ale unui avion mic, suspendat undeva deasupra comitatului Kent, și am înțeles că, dacă zborul mă făcea să mă simt astfel, nu trebuie să mai renunț la el niciodată. Niciodată.

19

După cinci ore de lecții de zbor am renunțat. Incendiul care ne mistuise casa crease un șir atât de lung de complicații și de presiuni încât trăirea unor sentimente nestăvilite de bucurie nebună au trebuit scoase imediat din agendă. Faptul că-mi petreceam puținul meu timp liber cu instructorul în aer în loc să stau cu familia începuse să pară un semn de egoism total. Așa că îmi reluasem programul de disecții ziua și treburi gospodărești noaptea: gătit, redactat rapoarte de autopsie, sunat constructorii. Revenisem cu picioarele pe pământ.

Nu m-aș fi putut plânge că m-aș fi plictisit. Îmi plăcea caracterul variat al muncii mele - în decursul unei săptămâni puteam avea un suicid prin împușcare, o intoxicare cu monoxid de carbon, un înec, o crimă prin înjunghiere, o supradoză de droguri, o mulțime de cauze naturale. Fiecare caz era fascinant în felul lui, atâta vreme cât reușeam să mă detașez de încărcătura emoțională pe care moartea o punea pe umerii celor vii care aveau vreo legătură cu ea. Cazurile de supradoze erau rare încă, mai ales dacă

utilizatorul murise cu un ac în venă: această priveliște era interesantă pentru unii dintre colegi (în zilele noastre asemenea cazuri sunt chestiuni de rutină). Exista riscul ca victima, dacă își administra drogurile intravenos, să fie infectată cu HIV, așa că morțile provocate de droguri impuneau măsuri de siguranță foarte complexe. SIDA era încă destul de necunoscută și de recentă pentru a fi înspăimântătoare, iar în zilele acelea, când metoda de transmitere nu era foarte clară, pe coridoarele spitalelor bântuia teama.

Iain West devenise expertul numărul unu din Marea Britanie, și poate chiar din întreaga lume, în decese provocate de gloanțe sau bombe. Cariera lui se dezvolta în paralel cu înmulțirea atacurilor Armatei Republicane Irlandeze, iar activitatea lui era adesea o senzație mediatică. Eram mulțumit de varietatea cazurilor de care mă ocupam, dar colegii mei mi-au sugerat că ar fi trebuit și eu să-mi găsesc un domeniu în care să mă specializez. Dar care să fie acela?

Decesele survenite în urma consumului excesiv de droguri formau o tendință ascendentă, tot așa cum erau și morțile prin inhalare de aurolac, dar acestea necesitau mai mult atenția toxicologilor decât a anatomopatologilor criminaliști.

Morțile infantile? Nu, mulțumesc. Cred că foarte puțini legiști pot alege să lucreze la asemenea cazuri epuizante emoțional, deși specializarea în această zonă avea să se dezvolte fulminant din punct de vedere al semnificației și al complexității în anii următori.

Curiozitatea mea intelectuală m-a atras în direcția cuțitelor, o armă a crimei veche de când lumea și care va dispărea când va dispărea bărbatul de pe fața Pământului. Şi femeia. Unul dintre aspectele interesante ale crimelor săvârșite prin folosirea cuțitului este că e arma de elecție a femeilor. Fiecare cuțit de bucătărie din sertarele

din întreaga lume este doar o crimă care așteaptă să se petreacă. E ușor de folosit. Nu e nevoie de vreun antrenament sau de vreo pregătire specială. Şi nici de prea multă forță fizică. Nu trebuie decât ca făptașul să se apropie suficient de mult de victimă. Dar ce mă interesa pe mine în mod deosebit nu era natura domestică sau publică a crimelor prin înjunghiere, ci faptul că reușeam din ce în ce mai bine să reconstitui evenimentele care duseseră la producerea lor pe baza rănilor propriu-zise. Şi, deși începusem să mă împac cu gândul că, în epoca de după cea în care și-a desfășurat profesorul Simpson activitatea, poliția părea să nu mai considere reconstituirile probe acceptabile, iar avocații erau din ce în ce mai rar dispuși să le dea atenție, nu puteam renunța cu totul la motivul pentru care devenisem anatomopatolog - anume, să ajut la rezolvarea crimelor.

Nu cred că am meditat prea mult la luarea deciziei de a mă specializa în plăgi prin înjunghiere. Se pare că decizia m-a găsit pe mine. Iar interesul în această zonă a fost pecetluit când am fost chemat la un caz într-o dimineață de duminică însorită de toamnă când mă trezisem devreme ca să privesc cerul albastru și să-mi doresc, fără speranță, să zbor în înaltul lui la bordul unui avion mic. Casa noastră incendiată fusese restaurată și vândută, trecuserăm prin haosul mutării, noua casă era în ordine, cât de cât... dar știam că nici nu se punea problema să rup din timpul de lucru și pentru familie și să-l dedic lecțiilor de zbor.

Frunzele prinseseră nuanțe tomnatice, iar eu înaintam prin dimineața rece, cu aer înviorător, îndreptându-mă spre un sat unde un bătrân fusese descoperit în bucătăria lui cu gâtul tăiat. M-am apropiat de adresa respectivă și am dat de un șir de mașini de poliție parcate lângă trotuar. Un agent tânăr, cu un aer obosit, încerca să îndepărteze un grup de vecini puși pe bârfă.

Bătrânul locuia într-una dintre locuințele acelea timpurii construite de autorități, făcute să dureze, din cărămidă solidă neagră și roșie. Vecinii au tăcut brusc imediat ce m-au văzut apropiindu-mă. Erau atenți când m-am prezentat agentului de poliție, apoi, când el a ridicat banda care delimitează locul crimei și eu am pășit dincolo de ea, au început să vorbească toți deodată. Cu coada ochiului am zărit o persoană aflată în mașina poliției. O femeie, care-și ținea capul în mâini.

— Eu sunt ofițerul legist. Vă mulțumesc pentru promptitudine, zise un bărbat masiv, roșu la față, care era la intrare. Am ghicit imediat că, asemenea multor alți legiști de pe vremea aceea, fusese înainte ofițer de poliție. Ofițerii responsabili de locul crimei erau ocupați cu adunarea și sigilarea probelor, iar la fața locului se aflau și câțiva polițiști cu grade înalte. A sosit și un fotograf al poliției.

— Aceea e fiica victimei, zise legistul cu voce joasă, arătând cu mâna spre mașina poliției în care stătea femeia. A sunat la telefon, nu i-a răspuns nimeni și a venit într-un suflet aici.

Lângă ușa din spate a bucătăriei, cu picioarele întinse spre intrarea din living, zăcea corpul unui bătrân.

— Domnul Joseph Garland. Optzeci și doi de ani, îmi șopti legistul la ureche.

Domnul Garland zăcea pe partea dreaptă. Avea hainele pătate de sânge. Sub el podeaua era pătată de sânge. Prețul era pătat de sânge. Dulapurile și pereții erau pătați de sânge.

Era îmbrăcat în pijama și avea o jachetă de tweed aruncată pe deasupra. Avea mâinile pătate de sânge. Era desculț. Lângă ușa din spate era o pereche de cizme înalte de cauciuc. I-am auzit pe cei doi detectivi din spatele meu zicând:

— Deci, bubuie la ușă, sau poate el îi vede în grădină, iese din casă și... îl înjunghie, dar el

reușește să intre din nou în casă, probabil încearcă să ajungă la telefon...

M-am uitat din nou la domnul Garland. Petele de sânge aveau o distribuție neobișnuită. Jacheta și pijamaua lui erau pătate cu sânge pe partea din față. Petele coborau pe partea de sus a pulpei, ceea ce m-a nedumerit. Mai jos nu era sânge deloc, exceptând tălpile. Totuși, cizmele erau pătate de sânge în exterior și pe margine în interior. Era evident că purtase cizmele când fusese lovit sau imediat după aceea. După care și le scosese când intrase în casă. Erau așezate ordonat acolo unde probabil stăteau de obicei, lângă ușă. Proprietarul lor avea probabil obiceiul adânc înrădăcinat de a și le scoate imediat ce intra în casă.

— Pariez că a avut cândva o soție care îl cicălea că aduce noroi pe podeaua din bucătărie, am zis eu fără să mă adresez cuiva anume.

M-am uitat spre grădina din spatele casei care era acum cercetată de câțiva ofițeri de poliție. Am văzut o dâră de sânge care ducea spre seră. Lângă seră se afla un teanc de ghivece de flori. Prin ferestrele murdare ale serei se vedeau plantele de tomate de astă-vară. Erau maronii, veștejindu-se odată cu apropierea toamnei.

Dincolo de seră se aflau un garaj și o parcare. În parcare se vedea o baltă adâncă de sânge: era clar că rana fusese făcută acolo. O mașină roșie se afla în apropiere, parcată sub un unghi ciudat, ușa de pe partea șoferului nu era bine închisă, de parcă cineva ar fi părăsit mașina în mare viteză.

— Ea fiicei victimei, îmi explică legistul.

Fotograful și-a terminat treaba de care se apucase, iar eu am intrat din nou în casă, unde se afla corpul neînsuflețit. Am răsucit cadavrul domnului Garland și am dat cu ochii de o rană uriașă, făcută prin înjunghiere, în lateralul gâtului, exact deasupra jachetei. Mușchii fuseseră sfâșiați de un cuțit care tăiase și vena jugulară dreaptă și secționase parțial artera carotidă. Mai erau și alte

răni orizontale care brăzdau gâtul, dar nici una nu era la fel de adâncă precum cea care îi fusese cu siguranță fatală.

I-am pipăit brațele și picioarele. Se instalase rigiditatea cadaverică, dar nu-i prinsese picioarele complet. I-am luat temperatura. Un alt polițist asculta cu atenție informațiile primite prin stație. „O camionetă suspectă... doi bărbați, de douăzeci și ceva de ani, au abordat un pensionar în dimineața aceasta. L-au întrebat dacă le putea da ceva de lucru în grădină. Un Ford alb, plăcuța de înmatriculare probabil conținea literele T și K...“

— Trimiteți pe cineva să caute mașina, zise o voce autoritară, al cărui posesor s-a prezentat ulterior ca fiind comisar-șef.

Stătusem pe ciuci lângă trupul neînsuflețit, iar acum mă ridicasem în picioare.

— Ați putea s-o întrebați pe fiica lui dacă era stângaci?

Comisarul mă privi un moment apoi dispăru, ducându-se la mașina poliției. Prin ușa deschisă am auzit-o pe fiica domnului Garland care, plângând, îi confirmă că tatăl ei era, într-adevăr, stângaci. Ghici motivul pentru care fusese întrebată, poate chiar înaintea polițistului, pentru că plânsul i se transformă în vaiete.

— Nu cred că investigăm o crimă, i-am spus comisarului când se întoarse.

Toți ofițerii, care erau prinși în diverse activități la locul crimei, au părut că îngheață pe loc.

— Rana este autoprovocată. Mă tem că domnul Garland s-a sinucis.

Comisarul clătină din cap.

— Așa am crezut și noi inițial. Dar am căutat cuțitul peste tot și n-am găsit nici unul.

— Trebuie să fie undeva.

Comisarul păru iritat:

— N-ai cum să te sinucizi și apoi să scapi de arma crimei. Nu e nici o armă. Avem de a face cu

o crimă.

— Poate i-a scăpat cuțitul printre tufe.

Comisarul-șef făcu un gest spre ofițerii din echipa lui care tocmai acum răscoleau straturile de flori.

— E a doua oară când cercetează grădina. Nu-i prea mare, dar nu e nici un cuțit nicăieri.

Eram sigur că era acolo. Eram sigur că bătrânul se sinucisese. Am făcut o pauză, după care m-am răzgândit. Cât de sigur eram?

Detectivul mă privea furios.

— N-aveți cum să știți sigur până nu efectuați necropsia, doctore.

În general, oamenii cred că dacă diseci un cadavru îi găsești secretele încuiate acolo, așa cum se întâmplă cu spărgătorii de seifuri. Dar în cazul de față deja știam multe lucruri după ce se vedea în exterior.

N-avea sens să mă cert, pentru că urma oricum să fac o autopsie. M-am întors din nou spre legist.

— Puteți să-l transportați acum la morgă?

Acesta aprobă printr-un semn cu capul și chemă doi ofițeri de poliție îmbrăcați în uniforme.

— În regulă, să-l punem în sacul mortuar și să-l ducem la Royal Surrey.

M-am întors spre comisar. Eram foarte sigur de mine.

— Evident că voi efectua necropsia, dar sunt sigur că este vorba de un act sinucigaș.

— Cum puteți fi așa de sigur? mă întrebă el, pe un ton nu foarte prietenos. Era un ton pe care-l cunoșteam, dar pe care îl întâlnisem rareori la locul unei crime, unde este în general o atmosferă de cooperare între colegi și de bună-dispoziție. Nu, tonul acela agresiv-arogant era caracteristic instanțelor de judecată, fiind folosit de un avocat pledant în încercarea de a umili un medic legist care aduce dovezi în defavoarea clientului său.

Am răspuns cu tonul meu cel mai profesional posibil:

— Mai întâi de toate, poziția rănii. Domnul Garland și-a provocat mai multe răni, iar locul pe care l-a ales este tipic pentru rănile autoprovocate. Acestea sunt aproape invariabil localizate pe gât sau pe brațe. Rana este în partea dreaptă a gâtului, ceea ce ar fi fost aproape imposibil de realizat dacă era dreptaci. Dar tocmai ați confirmat că era stângaci. Uitați-vă la toate aceste răni mici. Sunt paralele.

Anchetatorul se uită, fără tragere de inimă, la gâtul bătrânului. Am arătat spre liniile de sânge subțiri, superficiale, de o parte și de alta a plăgii mari și i-am explicat conceptul de răni de ezitare.

— Nu știm exact de ce oamenii fac lucrul acesta: probabil că-și adună curajul. Se pregătesc pentru durere. Sau încearcă să găsească locul potrivit. Dar rănile de ezitare sunt indicii clare ale suicidului.

Anchetatorul încă mai părea sceptic.

— Liniile acelea înseamnă *întotdeauna* că este vorba de suicid?

— Din câte am văzut eu până acum, da.

La acel moment experiența mea nu era foarte vastă, dar nu țineam neapărat să-i împărtășesc polițistului acel detaliu.

— Dacă și-a produs rana acolo... Polițistul făcu un semn spre balta de sânge îngroșat din parcare... și a murit aici, cât timp ar fi avut la dispoziție ca să scape de cuțit?

Am stat și m-am gândit.

— Mai puțin de un minut.

Nu cred că ar mai fi fost în stare să ascundă cuțitul după ce pierduse atât de mult sânge. Ar fi putut să-l arunce, dar, cel mai probabil, i-a scăpat din mână.

Comisarul, care părea că avea neapărată nevoie de o crimă care să-l binedispună duminica, zise:

— Putea să-l înjunghie altcineva, care apoi a fugit cu cuțit cu tot.

— Ei, bine...

— E posibil, adică acceptați posibilitatea ca rana să fi fost făcută de altcineva?

Am ezitat. Evident că era posibil, orice era posibil. Dar treaba mea era să strâng și să prezint dovezi, nu să speculez pe baza oricărei teorii abracadabrante. Am răspuns:

— E puțin probabil. Dar e posibil.

Polițistul avu un aer triumfător.

— Totuși, cuțitul trebuie să fie pe aici pe undeva, am continuat eu. Şi într-un loc destul de vizibil.

Membrii echipei care căuta cuțitul auziră aceste cuvinte. Se opriră. Unii își puseră mâinile în șolduri, alții își îndreptară umerii și se uitară lung la mine. Căutau de ceva vreme și nu erau prea bucuroși să audă că rataseră ceva foarte la vedere.

Am ieșit pe ușa din spate, am trecut pe lângă cizmele de cauciuc pline de sânge, am trecut de seră, de ghivecele de lut și de o cadă veche de tinichea răsturnată pe o parte, luându-mă după dâra de sânge, până la sursa ei.

— A pierdut mult sânge, iar hemoragia s-a accelerat pe drumul de întoarcere spre casă, așa că mai degrabă cred că a lăsat cuțitul să-i cadă din mână pe aici pe aproape decât că l-a aruncat, am zis eu. Poate fiica...?

— Ea zice că n-a atins absolut nimic.

Atunci când are loc un suicid, adeseori există cineva care presupune că a avut loc - o rudă sau un prieten. E posibil ca domnul Garland să fi amenințat la un moment dat că se sinucide sau poate doar părea foarte deprimat. Am încercat să mi-o imaginez pe fiica lui, o femeie de vârstă mijlocie, sosind în viteză în mașina ei roșie, cu inima bătându-i să-i spargă pieptul, așteptându-se la ce e mai rău. Primul lucru pe care trebuie să-l fi văzut a fost balta de sânge. Frânase brusc foarte

aproape de aceasta și, lăsând mașina de-a curmezișul parcării, neînchizând ușa, alergase în casă și-și găsise tatăl.

— Dacă nu găsim cuțitul, înseamnă că n-a avut loc nici un suicid, zise detectivul cu hotărâre.

— Puteți muta mașina puțin înapoi?

Toți schimbară priviri între ei, iar polițistul îi ceru cheile fiicei victimei, după care ieși din casă și dădu mașina puțin înapoi față de locul unde era parcată.

În locul care fusese acoperit de roată zăcea un cuțit de pâine cu mâner de os plin de sânge.

Anchetatorul nu și-a dat probabil seama de ușurarea pe care am simțit-o când mi s-a confirmat teoria. Probabil că părusem foarte sigur de mine. Și chiar eram sigur. Dar, în adâncul inimii, știam, încă din copilărie, că viața este plină de întorsături neașteptate. Această cunoaștere mă înrobește. Deși meseria mea este să găsesc certitudini, nici în ziua aceea, și nici până în ziua de azi n-am reușit să evit cunoașterea unei certitudini și mai mari: anume că întotdeauna există și alte posibilități.

20

Începusem să îmi dau seama că încercările mele de a reconstitui o crimă pe baza traiectoriei cuțitului în rană puteau fi eclipsate de o tehnică recentă care începea să-și facă apariția în zonele periferice ale criminalisticii. Se vorbea despre testul ADN. Se spunea că ADN-ul era o metodă de identificare mai bună decât analiza amprentelor sau oricare alta dintre tehnicile folosite curent. Am discutat-o la restaurant în timpul uneia dintre pauzele noastre zgomotoase de prânz de vineri. Dezbaterea s-a prelungit până după-amiaza și ni s-au alăturat secretarele și tehnicienii. Să fi fost ADN-ul viitorul? Sau era doar un progres tehnologic fără nici o aplicabilitate?

Începusem să-mi pun foarte serios problema dacă interesul meu pentru urmele tăieturii în plăgile prin înjunghiere nu va fi curând atât de demodat încât nu va mai folosi nimănui la nimic. Fascinația pe care o exercita această idee asupra mea nu s-a diminuat, dar s-a întâmplat că, aproximativ în aceeași perioadă, o nouă arie profesională a început să mă captiveze. La început am încercat să o ignor, dar a reușit să îmi activeze o zonă de vulnerabilitate de care nici măcar nu aveam habar: conștiința mea socială. Aveam impresia că lucram pentru societate: anatomopatologul criminalist ajuta atât familiile, cât și statul să îi înțeleagă pe morți și, în felul acesta, ajuta să se facă dreptate, nu-i așa? Mi-a trebuit destul de mult timp să mi se contureze ideea că s-ar fi putut să am de jucat un rol mai direct în schimbarea socială.

Colaborarea strânsă cu polițiștii la locul crimei era parte din profesia mea. Profesionalismul și spiritul lor camaraderesc făceau suportabile haosul, sângele, mizeria și tragedia crimei. Când mă înțelegeam foarte bine cu ofițerii care lucrau la cazul respectiv, ei continuau să-mi furnizeze informații pe măsură ce ancheta avansa, iar eu apreciam foarte mult atitudinea lor. Atunci nu e de mirare cât de greu mi-a venit când am fost confruntat cu un alt stil de activitate polițienească, unul care nu avea prea mult de a face cu persoanele serioase pe care le cunoșteam eu.

Într-o noapte, când am ajuns la morga spitalului, mi s-au dat niște informații cam sumare. Am înțeles foarte curând de ce. Pacientul murise în închisoare. Am constatat că nu se mai făcea conversație și nici nu se mai schimbau replici spirituale cât timp ne-am schimbat și ne-am îndreptat spre sala pentru autopsii.

Victima era un nigerian în vârstă de douăzeci și opt de ani. Un examen extern a relevat excoriații pe vârful nasului și în jurul gurii. Am descoperit

vânătăi recente la nivelul brațelor și mai ales în jurul încheieturilor, precum și pe abdomen.

— Era legat cu o centură de corp când a murit?

Ei au încuviințat triști printr-o mișcare a capului.

O centură de corp este un dispozitiv urât, constând dintr-o curea groasă și grea de piele cu cătușe atașate prin câte un inel de o parte și de alta. Cureaua, desigur, este prinsă în jurul abdomenului, iar încheieturile sunt legate prin cătușe.

Când am făcut examenul intern al victimei, am descoperit că suferea de o formă gravă de ateroscleroză, dar plăcile de aterom erau doar pe artera carotidă, artera principală a gâtului care duce sângele la creier: ceva foarte neobișnuit pentru un tânăr de douăzeci și opt de ani. Peste câțiva ani i-ar fi putut pune viața în pericol. Dar cu siguranță nu aceasta fusese cauza morții.

După alte teste a reieșit că suferea și de anemie falciformă.

Anemia falciformă, sau siclemie, este boala genetică din Marea Britanie care apare din ce în ce mai des. Această mutație genetică se regăsește la milioane de oameni din întreaga lume, predominant la persoanele originare din Africa sau din Caraibe. Cei afectați au șanse mai mari de a supraviețui malariei (nu e un beneficiu prea relevant în Londra). Dar veștile bune se termină aici. Boala este produsă de o mutație în gena hemoglobinei, iar funcția vitală a hemoglobinei este aceea de a transporta oxigenul prin corp. La persoanele sănătoase cu hemoglobina normală, aceste celule sangvine sunt rotunde, cu o gropiță în centru - seamănă cu o gogoașă rotundă. Şi, ceea ce este mai important, sunt flexibile. Prin mutația genetică suferită de celula falciformă se schimbă un amino-acid, iar aceasta înseamnă că hemoglobina ia o altă formă. În general, aceasta nu reprezintă o problemă, dar când molecula de

hemoglobină nu este legată de o moleculă de oxigen, poate deveni rigidă, luând o formă fixă ciudată. În acest caz, celulele roșii de sânge pot arăta ca niște banane ciudate - sau ca niște secere, de unde și numele bolii.

Din cauza rigidității și a formei ciudate a celulelor, sângele nu mai curge normal prin vasele de sânge, celulele sangvine se comasează, se prind una de alta într-un conglomerat și blochează vasele de sânge, lipsind organele vitale de oxigen. Durerile articulare și abdominale și adeseori anemia sunt doar începutul problemelor cauzate de aceste blocaje. Persoanelor afectate li se dădeau șanse mici de supraviețuire, dar studii efectuate și descoperirea unui tratament medicamentos au schimbat toate acestea. E posibil ca terapia genetică să fie o soluție viabilă în situația aceasta.

Boala în forma ei extremă înseamnă că o persoană a moștenit aceeași genă defectă de la ambii părinți. Este vorba de o formă homozigotă de siclemie și, ca rezultat, la bolnavul respectiv se produce doar hemoglobină cu anomalie. Totuși, dacă se moștenește o genă defectă de la un părinte și o genă normală de la celălalt părinte, pacientul are defect heterozigot, adică în cazul său se produce și hemoglobină normală, și hemoglobină cu anomalie. Aceasta este forma mai puțin gravă a bolii, mai răspândită decât siclemia. În acest caz se vorbește despre o formă heterozigotă de siclemie.

Despre forma heterozigotă de siclemie s-a crezut multă vreme că nu-i afectează prea mult pe cei care suferă de ea (cu excepția cazurilor când ar contracta malarie). Doar în ultimii zeci de ani a fost identificată drept un factor de risc major în anumite circumstanțe în care bolnavii ar putea să fie lipsiți de oxigen. Așadar, nici vorbă de ascensiuni pe Everest pentru oamenii aceștia. De fapt, ei trebuie să evite orice condiții în care ar putea rămâne fără suficient oxigen, cum ar fi alpinism, scufundări sportive, parașutism sau...

imobilizare. Desigur, primele pot fi evitate. Dar nu și ultima.

Acesta era primul meu caz, deși au urmat multe, al unui pacient de culoare decedat în timpul imobilizării, dar în ale cărui țesuturi găsisem doar câteva celule falciforme la analiza microscopică. Aceasta arăta că nu sufereau de siclemie homozigotă, ci heterozigotă, iar această suferință putea fi confirmată prin testarea hemoglobinei. Din nefericire, mulți probabil nici măcar nu știau că sunt purtători.

Acest pacient avea și semne de hipoxie, adică de lipsă de oxigen. Fusese imobilizat, dar nici una dintre rănile suferite nu-i pusese viața în pericol. Era evident că polițiștii comiseseră și alte acte de violență care depășiseră vânătăile vizibile acum. Am făcut toate aceste observații în raportul de autopsie.

Mai târziu am aflat toate detaliile. Era reținut într-o închisoare din Londra și aștepta să fie judecat pentru complicitate la înșelăciune. Nu știu exact ce făcuse, dar medicii închisorii au descris comportamentul lui ca „neobișnuit" și au aranjat transferul lui la spitalul închisorii Brixton. Din această formulare aș putea deduce că ar fi vorba de niște probleme de sănătate psihică, deși în nici una dintre fișele medicale nu se specifica așa ceva. Nu cred că reacțiile lui fuseseră induse de droguri, deși cantitatea de cocaină găsită în urină era infimă.

În timpul transferului la spital, a devenit „agitat, agresiv și ulterior nu mai reacționa la nici un stimul". Această descriere este preluată din fișa de observație scrisă de doctorul de la camera de gardă unde a fost transportat pacientul mai târziu. Conform observațiilor înregistrate de poliție, la sosirea la spitalul închisorii din Brixton „părea că nu mai respiră".

Așa că a fost încărcat într-o camionetă și dus la camera de gardă. I s-au făcut manevre de

resuscitare pe drum, dar fără succes. De fapt, medicul de la camera de gardă a notat că avea „degetele rigide".

După părerea mea, fusese imobilizat într-o poziție din care nu putea respira corect, neprimind oxigenul necesar - poate cu fața în jos, sau poate cineva îl apăsase cu genunchiul pe piept. Dar la necropsie s-a constatat că moartea a fost cauzată în principal de o pneumonie severă.

Acest lucru a fost de ajuns pentru a-l scoate din categoria deceselor în condiții suspecte. Murise din cauze naturale: o combinație de pneumonie și siclemie heterozigotă. Totuși, eu am declarat că ar fi supraviețuit dacă i s-ar fi administrat un tratament corect fără întârziere și dacă nu ar fi fost imobilizat într-o centură corporală cu fața în jos sau în orice altă poziție din care nu putea respira.

Victima nu avea o locuință stabilă, așa că se poate să fi locuit afară și să fi contractat pneumonie înaintea momentului arestării, sau poate pe perioada detenției. A avut loc o anchetă și s-a dat verdictul de moarte din cauze naturale. Anchetatorul a folosit o formulă care minimiza gravitatea condițiilor care au grăbit această moarte: neglijență.

Aceste evenimente au avut loc cu mai puțin de trei decenii în urmă, dar, în zilele acelea, în general - acest lucru nu este valabil pentru toate comunitățile - opinia publică favoriza acțiunile poliției, condamnând infractorii și apreciind că aceștia primeau ce meritau. Astfel, chiar în absența circumstanțelor atenuante oferite de factori naturali, ca pneumonia și siclemia, moartea unui deținut nu ar fi declanșat o reacție violentă din partea opiniei publice. Mai mult, regret s-o spun, la epoca respectivă această indiferență devenea totală în cazul morții unui deținut negru.

Indiferența din partea poliției și a opiniei publice însemna că polițiștii nu erau pregătiți

câtuși de puțin și nu știau cum să imobilizeze pe cineva fără a-i pune viața în pericol. Asemenea pregătire nu era considerată necesară pentru activitatea de zi cu zi a unui polițist sau a unui paznic de închisoare. Aceștia pur și simplu se puteau arunca asupra prizonierilor ca într-un placaj la rugby, puteau sări asupra lor, se puteau bate cu ei, aveau voie să facă orice era necesar ca să-i țină sub control - adică nemișcați.

Polițiști și paznici din închisori beneficiau de încredere deplină, iar publicului nu-i păsa că s-ar fi putut să nu fie demni de ea mereu. Eu nu împărtășeam această opinie. Am văzut multe decese survenite în timpul detenției sau când persoana fusese imobilizată. Mulți morți erau persoane de culoare. Aici nu era vorba doar de siclemie, deși siclemia m-a făcut conștient de problema aceasta. Simțeam că trebuie să fac ceva. Dar ce? Lucram cu poliția metropolitană și aveam nevoie de o relație bună cu ei, de cooperare, atât la locul crimei cât și după aceea. Eram în relații cordiale cu mulți dintre ofițeri și îi respectam.

Pentru mine era foarte importantă o relație profesională bună cu ei, așa că nu știam cum să le atrag atenția asupra comportamentului lor. Dar știam că trebuia să fac ceva și, întrucât decesele survenite în timpul imobilizării erau foarte frecvente, mi-am dat seama că trebuia să mă concentrez asupra lor. Dar nu știam cum să-mi folosesc cunoștințele pentru a îmbunătăți situația. La urma urmelor, anatomopatologii examinează cadavrele și înțeleg cauza morții. Rezultatele activității noastre ar putea contribui la salvarea altor vieți sau la bunul mers al justiției. Dar nu era treaba mea să schimb lumea. Sau era?

21

Nu puteam ignora problema morților cauzate prin imobilizare, dar, din punct de vedere intelectual și

analitic, preocuparea mea a continuat să graviteze în jurul crimelor prin înjunghiere cu cuțitul. Iain West, ca expert în gloanțe și bombe, se specializase într-un domeniu nu foarte sofisticat. Făptașii vor să omoare pe cineva și-și împușcă victima. Foarte simplu. Rănile provocate prin înjunghiere adesea sugerează o combinație de motive. Rănile provocate prin înjunghiere implică mai mult o componentă histrionică decât dorința reală de a ucide - mai ales dacă rănile sunt autoprovocate. Dar ce mă interesa cu adevărat era teoria mea că traiectoria fiecărei răni spune o poveste. Încă că eram sigur că urma exactă lăsată de un cuțit într-un corp omenesc putea oferi o imagine clară a modului în care se desfășurase crima - iar victimele, de obicei, sunt înjunghiate prin lovituri repetate - dacă medicul legist avea cunoștințe suficient de temeinice despre răni.

Ori de câte ori avea loc o crimă prin înjunghiere, eram dornic să învăț cât mai multe studiind rănile. La scurt timp după ce bătrânul s-a sinucis folosind un cuțit de bucătărie, a urmat un alt caz de înjunghiere. Era o crimă fără nimic deosebit, dar mi-am dat seama că exercițiile pe care le făcusem până atunci pe friptura de la masa de duminică nu fuseseră în zadar.

După ziua aceea de toamnă însorită a venit curând iarna cu primul îngheț. Într-o dimineață am fost chemat să examinez un cadavru găsit lângă un canal în nordul Londrei. Am ajuns în jurul prânzului și am găsit pe un teren viran corpul unui tânăr purtând blugi și o jachetă, care zăcea cu fața în jos în ierburi. Temperatura era de numai 2°C și acest lucru complica stabilirea momentului morții. Temperatura corporală scăzuse la 20°C, iar în fotografiile făcute de poliție încă se vedea chiciura pe corp când fusese găsit. Rigor mortis se instalase, dar nu total.

Singura informație pe care am putut să le-o dau polițiștilor a fost că moartea lui survenise

undeva între miezul nopții și 6.00 - iar reacția polițiștilor la această informație a fost cea obișnuită, de frustrare reținută.

Iarba de lângă picioarele victimei era pătată de sânge, iar lângă trupul său neînsuflețit era un cuțit de bucătărie pătat de sânge. L-am întors cu fața în sus și am văzut că gura, nasul, mâna și pieptul erau pline de sânge.

L-am transportat la morgă pentru autopsie, unde am confirmat că o singură lovitură de cuțit îi sfâșiase mai întâi hainele, apoi cartilajul de la trei coaste alăturate. Lama și-a schimbat direcția când s-a lovit de cartilaj, foarte puțin, dar, din nefericire, această deviație a însemnat atingerea aortei. Lama a trecut prin aortă până la trahee, care se află în spatele aortei. Capătul traiectoriei a fost esofagul. Lungimea traiectoriei, de la suprafața pielii, 12 cm. Incizia era orizontală, din față în spate, și ușor înclinată de la dreapta la stânga.

Cuțitul de bucătărie cu mâner negru descoperit în apropiere se potrivea ca mărime și formă cu rana. Forța loviturii fusese peste medie, pentru că sfâșiase atât îmbrăcămintea, cât și trei coaste. Se puteau observa și niște excoriații minore pe fața victimei și pe brațul stâng mai multe zgârieturi.

Părea un caz clasic de înjunghiere. Polițiștii încercau să-l facă să corespundă cu povestea inculpatului. Inculpatul și victima, ambii având în jur de douăzeci de ani, băuseră împreună, apoi ieșiseră la o plimbare. Erau prieteni buni, dar, așa cum reieșea din interogatoriul administrat de poliție, acuzatul nutrea împotriva amicului său niște sentimente de supărare mocnită.

Avocatul: Despre ce ați vorbit?

Inculpatul: Despre nimic deosebit.

A: Erați înarmat?

I: Nu, nu eram.

A: Dar el?

I: Da, el poartă mereu un cuțit la el.

A: Se întâmplase vreodată până atunci să aveți amândoi cuțite asupra voastră?

I: Da, dar al meu era acasă atunci.

A: Trebuie să-ți spun că ai dreptul să nu răspunzi. Ştii cum a murit?

I: Cred că da.

A: Te rog să ne spui.

I: Am ajuns lângă canal, iar el a zis că l-a apucat o senzație de greață. Așa că am stat acolo și l-am așteptat, am privit în jos și am văzut că mi se desfăcuse șiretul de la pantof. M-am aplecat și l-am legat. El m-a întrebat: Ce-ai zice dacă aș ieși cu sora ta?

A: Mary?

I: Da.

A: Ce vârstă are Mary?

I: Treisprezece ani.

A: Tu ce-ai răspuns?

I: I-am zis că n-aș fi prea încântat, pentru că are doar treisprezece ani. Mi-am ridicat privirea ca să mă uit la el și să-l întreb de ce voia să știe așa ceva, dar n-am mai apucat, pentru că el scotea ceva din haină. Am crezut că vrea să mă lovească. Așa că am intrat în panică, l-am împins, apoi m-am întors și am luat-o la fugă. M-am întors o singură dată să mă uit înapoi și l-am văzut împiedicându-se și căzând pe spate. Nu m-am oprit. Nu mi-am dat seama că e rănit. M-aș fi întors să-l ajut dacă aș fi știut.

Interogatoriul a continuat și a dat la iveală cât de deranjat era tânărul de posibilitatea ca prietenul lui să aibă relații sexuale cu sora lui, Mary, în vârstă de treisprezece ani. După multe pauze în timpul cărora s-a consultat cu avocatul lui, inculpatul a zis:

— Dacă este vorba de cuțitul despre care cred eu că este vorba, atunci l-am văzut în apartamentul lui. Căzuse de pe suportul de vase împreună cu multe altele, iar eu l-am ridicat și l-am pus pe blatul de bucătărie.

Avocatul a cerut permisiunea să mai discute între patru ochi cu clientul său, care, după această scurtă consfătuire, a recunoscut că el fusese cel care provocase moartea, dar a ținut să sublinieze că fusese un accident: „A fost prietenul meu cel mai bun, în nici un caz n-am vrut să-i fac un rău".

Eram sigur că versiunea inculpatului era falsă. Intuiția îmi spunea că n-ai cum să întorci un cuțit care se află în mâna altcuiva și să i-l înfigi acelui om în piept, provocând o rană dreaptă și orizontală. Mai mult, era imposibil să străpungi pieptul atât de sus dintr-o poziție ghemuită.

Totuși, pe baza faptului că inculpatul trebuia considerat nevinovat până ce i se dovedea vinovăția, am încercat să reconstitui scena acasă. M-am aplecat, ca și cum aș fi vrut să-mi leg șiretul (cu mâna dreaptă), am privit în sus și m-am ferit de rigla cu care mă ataca cineva (ținând loc de cuțit - din mâna stângă), împingând-o înapoi în corpul lui (o pernă decorativă). Am vrut să văd dacă pot obține o rană orizontală dreaptă. Tocmai înfipsesem rigla în pernă când mi-am dat seama că nu eram singur.

M-am întors să văd cine e. Chris tocmai intrase în birou. Ambii copii fuseseră învățați să bată la ușă, ca să am timp să acopăr materialele la care lucram și pe care ei nu trebuiau să le vadă. Eram atât de absorbit în ce făceam, încât nu l-am auzit intrând. Acum mă privea destul de jenat.

— Ce e? am întrebat eu de parcă totul ar fi fost perfect normal.

El ținea strâns un album școlar.

— Ce faci? mă întrebă el pe un ton care cerea explicații.

Acum avea nouă ani și era un copil echilibrat și relaxat care părea să nu aibă nici o legătură cu bebelușul tiran și țipător care ne terorizase nopți de-a rândul.

M-am ridicat. Onestitatea era probabil cea mai bună strategie.

— Ei, de fapt, încercam să văd dacă un om care-și leagă șiretul... așa cum fac eu aici, cu mâna dreaptă... în cazul în care ar fi atacat de un alt om care are un cuțit... și acela sunt tot eu, adică mâna mea stângă, iar rigla este cuțitul... deci, vreau să văd dacă primul om ar putea să întoarcă lama spre al doilea om și s-o înfigă în el din poziția ghemuit.

Chris cântări problema cu atenție:

— Cred că da, zise el în cele din urmă. Cred că se poate.

— Nu e suficient să cred. Primul om ar putea ajunge la închisoare pentru multă vreme - așa că, trebuie să fiu sigur.

— Primul om l-a omorât pe al doilea?

— Da, l-a omorât.

— L-ai văzut?

— Pe primul? Nu.

— Pe al doilea.

— Da, Chris, l-am văzut la morgă. I-am examinat rănile și știu unghiul și traiectoria cuțitului. Acum încerc să aflu dacă primul bărbat i-ar fi putut provoca asemenea răni când a fost atacat în timp ce-și încheia șiretul.

Chris dădu din cap în semn că da. Nu eram sigur că înțelege ce-i spun. Pur și simplu accepta ideea că tatăl lui face niște chestii ciudate.

— Am venit să-ți arăt albumul meu de biologie. Am luat cea mai mare notă.

Cum nu-mi dădusem seama? Fiul meu avea un motiv pentru care venise la mine. Dar eu eram atât de preocupat de ce făceam încât eu i-am spus lui despre munca mea în loc să-l întreb de ce venise. Ne-am uitat împreună pe albumul lui de biologie, iar eu mi-am manifestat prin exclamații mândria părintească față de colecția lui de note maxime. Chris a plecat voios în cele din urmă și eu mi-am continuat experimentul. Deși m-am străduit cât am putut, n-am reușit să găsesc o modalitate prin care un individ aplecat în poziție ghemuită să poată înfige un cuțit ținut de atacator în mână în

pieptul acestuia din urmă, chiar dacă ar fi încercat să se apere. Oricum, rezultatul nu ar fi fost o urmă orizontală, atât de sus în pernă. Vreau să spun, în corpul victimei. Așa cum presupusesem de la început, acesta era un caz direct (în ambele sensuri) de înjunghiere din picioare.

S-a auzit un ciocănit slab la ușa biroului.

— Tati, amândoi credem că el e asasinul, zise Anna, dând buzna înăuntru.

— Cine a făcut ce?

— Chris era primul tip, care încerca să-și lege șiretul, iar eu eram al doilea, și l-am atacat cu cuțitul și...

— Sper că n-ați folosit un cuțit adevărat, nu?

— Nu, am folosit creionul meu. Chris l-a întors cu ușurință și m-a înjunghiat el pe mine, așa că e clar că primul tip e asasinul.

— Corect. Mulțumesc.

— Vrei să-ți arătăm? Sau, dacă preferi, tu poți fi primul tip, iar eu al doilea, mă descurc mai bine decât Chris la povestea asta.

Nu-mi plăcea ideea ca Anna, care nu putea să fi avut mai mult de șapte ani pe atunci, să mă ajute la reconstituirea unei crime. Dacă ar fi fost să mă surprindă cu un cuțit în mână, probabil că i s-ar fi părut ceva amuzant. Ideea de trupuri neînsuflețite îi provoca repulsie, dar nu putea cuprinde pe deplin conceptul de moarte. Cu siguranță nu văzuse un cadavru până atunci, nici măcar în poze. Copiii fuseseră învățați să bată la ușa biroului meu înainte de a intra și aveam întotdeauna grijă să ascund fotografiile de la poliție pe un raft înalt.

— Ce joc joci cu copiii? întrebă Jen care apăruse din living cu o expresie amenințătoare.

— Nu joc nimic. A intrat Chris, așa că i-am explicat ce făceam.

Jen își dădu ochii peste cap.

— Să știi că-mi dau demisia de la spital, zise ea apăsat.

Chris și Anna aveau să înțeleagă în cele din urmă în ce anume consta serviciul meu, dar, deocamdată cel puțin, li se spusese ca, în cazul în care îi întreba cineva, să spună că sunt medic. Ei înțeleseseră că sunt un alt soi de doctor, care colabora cu poliția și al cărui nume apărea în ziare, dar nu prea aveau o idee clară ce putea să însemne anatomopatolog criminalist. Cu toate acestea, începuseră să-și dea seama că în branșa mea, de fapt, nu vindecam oameni. La noi în familie era ceva normal ca tati să înfigă rigle și cuțite în perne și-n bucăți de carne și, până în acest moment, Chris și Anna nu păreau să-și fi dat seama că alți tați nu se ocupau cu așa ceva.

Astăzi, avocații apărării care au lucrat la cazul înjunghierii din apropierea canalului ar putea cere o condamnare pentru omor nepremeditat bazat pe pierderea controlului. Un juriu care ar delibera după cazul Savile ar hotărî că ești perfect îndreptățit să „vezi roșu înaintea ochilor" când prietenul tău atentează sexual la sora ta în vârstă de treisprezece ani. Declarațiile multor rude au confirmat că fratele era extrem de revoltat și de furios la gândul că sora lui minoră ar putea fi abuzată sexual de prietenul lui.

Problema în cazul acestui inculpat ar fi fost că asasinatul părea premeditat, din moment ce avea cuțitul cu el în noaptea aceea la întâlnirea din apropierea canalului. Explicase prezența amprentelor lui pe mânerul cuțitului, dar mai avea să convingă juriul de faptul că acela care luase cuțitul din bucătărie înainte de a pleca la plimbare fusese prietenul lui, nu el.

Crima aceasta a avut loc cu mult înainte de reformele din 2010, în vremuri mai puțin luminate. Pierderea controlului nu era o formă de apărare. La momentul acela, nu era nici o speranță pentru tânărul care era atât de preocupat să-și protejeze sora. A fost acuzat de crimă și condamnat: un caz foarte clar pentru anii 1980.

Un asasinat comun, dar un asasinat în cazul căruia unghiul precis și traiectoria lamei au constituit probe elocvente, ceea ce se întâmplă foarte des. Şi nu e vorba numai de traiectoria lamei. Odată ce cuțitul a pătruns în corp, mișcarea lui în interiorul unui organ poate indica mișcările victimei și ale făptașului. Pe măsură ce numărul cazurilor de care mă ocupam creștea, am devenit din ce în ce mai convins că plăgile prin înjunghiere cu cuțitul ar putea reconstitui cazul, dacă am reuși să le ascultăm. Intenționam să fac o analiză cuprinzătoare a traiectoriilor, unghiurilor și a vânătăilor făcute de mâner... Mereu scotoceam acasă în bucătărie după un alt cuțit, cu care să fac tăieturi în altă bucată de carne. De fapt, am cumpărat atât de multe cuțite, cu lame și mânere de diferite forme, încât, dacă poliția ar fi avut obiceiul să oprească albi din clasa mijlocie și să-i perchiziționeze, aș fi fost arestat de multe ori pentru port de armă când mă întorceam noaptea acasă.

Spre dezgustul familiei mele, făceam acum exerciții de înjunghiere pe burtă de porc și rinichi de vită. Era extrem de greu să reproduc senzația care se simte la penetrarea pielii omenești, a mușchilor și, în cele din urmă, a unui organ intern - poate din cauză că la supermarket nu prea găsim carne cu adevărat proaspătă. În realitate, asasinii care s-au folosit de cuțit sunt surprinși de cât de ușor este să faci așa ceva. Odată ce lama a pătruns prin haine și prin piele, țesuturile interne oferă o rezistență foarte mică.

Organele vitale precum inima și ficatul pot fi înjunghiate chiar dacă nu se folosește o forță prea mare, așa că până și făptașii care nu au o constituție fizică prea solidă pot ucide prin înjunghiere. Mulți criminali zic: „N-am vrut să-i omor!" De fapt, ceea ce spun ei în realitate este: „N-am crezut că ce-i făceam eu îi va pricinui moartea". De obicei, această declarație este mai

adevărată în cazul asasinilor care se folosesc de cuțite decât al altora. Cuțitele îi oferă asasinului un avantaj enorm asupra victimei, chiar dacă victima este mult mai puternică. Nu e de mirare că sunt folosite atât de frecvent de femei.

Şi, în urma tuturor acestor experimente, reușisem oare să demonstrez, așa cum sperasem, că istoria unei crime poate fi reconstituită din interpretarea rănilor făcute de cuțit, ca și cum ai citi într-o carte? Ei bine, nu! Dar am aflat că, într-adevăr, cuțitele pot spune foarte multe despre o crimă. Ajunsesem la performanța de a schița arma crimei cu destulă acuratețe pe baza urmelor pe care le lăsa în corp. Iar când polițiștii îmi arată o serie de posibile arme ale crimei, le pot elimina pe multe dintre ele, și, dacă printre ele îmi este arătată și arma crimei, în general o identific corect.

22

La exact opt luni după dezastrul feroviar de la Clapham am preluat un apel într-o duminică dimineața devreme prin care eram anunțat că mai avusese loc o catastrofă. Era august, Iain era în concediu, iar eu eram anatomopatologul de serviciu care răspundea de Londra și de sud-estul Angliei. În această fază, nimeni nu știa câte cadavre urmau să fie găsite, dar un lucru era sigur: urmau să fie cadavre.

De data aceasta, catastrofa nu se produsese pe o cale ferată, ci pe Tamisa. Înainte de a porni, am așteptat mai multe informații, așa că prima oprire a fost la secția de poliție fluvială din Wapping. O ambarcațiune de agrement se scufundase undeva în apropiere de Southwark, iar corpurile recuperate de pe vasul respectiv fuseseră aduse aici. Altceva nu mai știam.

M-a întâmpinat un sergent de poliție mai în vârstă care, spre surprinderea mea, era pe punctul de a izbucni în lacrimi.

— Fac în curând treizeci de ani de carieră, domnule doctor, și e prima oară când mi-e dat să văd așa ceva... douăzeci și cinci de morți pe fluviu, douăzeci și patru în barcă și unul găsit de dimineață în apă, opt poduri în amonte, la Vauxhall. Toți niște puști. Douăzeci și ceva de ani.

Deci vasul care se scufundase trebuie să fi fost unul din vasele acelea pentru petreceri, pe care oamenii le închiriază ca să se plimbe în susul și în josul Tamisei. Le văzusem și le auzisem de multe ori. Punte plină de tineri, haine fluturând în lumina felinarelor ca niște molii gigantice. Muzică și râsete răsunând de departe, auzindu-se de pe fiecare mal. Prin ferestre se disting umbrele, culorile și mișcările unui ring de dans.

Sergentul adăugă:

— Domnule doctor, medicul din forțele polițienești a fost aici și i-a declarat morți pe toți. Zicând acestea, izbucni în plâns de-a binelea și se îndepărtă clătinând din cap. L-am auzit suflându-și nasul înainte de a deschide ușa și de a se întoarce la biroul din față pentru a ține jurnaliștii la distanță.

Secția de poliție de pe pontonul de la Wapping datează din epoca victoriană și este exact pe malul fluviului. În partea din spate se organizase o morgă provizorie. Era o singură încăpere. Pe dușumeaua de beton erau saci cu cadavre unul lângă altul. Toți erau deschiși așa că se putea vedea cadavrul unui tânăr în fiecare dintre aceștia. Toți în haine viu colorate, în ținute de petrecere. Am aruncat o privire de ansamblu asupra acestei scene și am constatat ceva straniu. Cineva le umblase la haine. Rochiile erau deranjate, pantalonii fuseseră descheiați...

M-am dus imediat înapoi și l-am întrebat pe sergent. El a făcut o strâmbătură.

— Medicul din partea poliției a umblat la îmbrăcăminte. Cred că a vrut să vadă de ce sex e fiecare.

Nu prea mi-a convenit, dar nu mai aveam ce face. Probabil că fusese copleșit de evenimente și simțise nevoia să facă un lucru util - orice: să prindă vreun puls, vreo bătaie de inimă. Mai văzusem acest gen de reacție și înainte - chiar și cei mai experimentați specialiști vor să „facă ceva“, deși știu foarte bine că ce ar trebui de fapt să facă este să nu facă absolut nimic.

După aceea am plecat la Westminster. Ştiam că morții nu puteau rămâne prea mult timp la morga improvizată la secția de poliție. Am vrut să mă asigur că morga din Westminster putea prelua un număr atât de mare de cadavre.

O, nu! Mi-am amintit că directorul morgii, Peter Bevan, era în concediu. Adjunctul lui era de serviciu, iar omul acesta mi se păruse întotdeauna mult mai puțin organizat și eficient în comparație cu șeful său. Calmul și abilitățile organizatorice deosebite ale lui Peter erau elementul-cheie în gestionarea unui dezastru de proporții. Măcar angajații morgii se pregăteau cum trebuie pentru sarcina care le stătea înainte și toate mesele de disecție și echipamentul necesar erau gata. Priveliștea pregătirilor îmi dădu pentru prima oară un fior de groază vecin cu o stare de greață. A fost o senzație de scurtă durată, dar intensă.

Am căzut de acord cu un alt medic legist care era sub supravegherea mea să revin a doua zi după ce corpurile urmau să fie aduse de la Wapping pentru a începe necropsiile.

Încetul cu încetul, începuse să se contureze desfășurarea evenimentelor. Un vas de dragare enorm se ciocnise pe Tamisa, în apropiere de Southwark Bridge cu *Marchiza,* un vas mic de agrement, în acea seară liniștită de vară.

Bowbelle, vasul de dragare, își deșertase încărcătura de pietriș la Nine Elms și se îndrepta din nou spre mare pentru o nouă încărcătură. *Marchiza* fusese închiriată pentru sărbătorirea unei

aniversări și avea la bord o mulțime de tineri de diverse naționalități.

Inițial, *Bowbelle* o lovise pe micuța *Marchiză* din spate, pe partea tribordului. Ca urmare a coliziunii, vasul de agrement s-a dezechilibrat și s-a răsturnat: un martor a declarat că, după aceea, *Bowbelle* „a trecut peste ea, împingând-o sub apă de parcă ar fi fost o jucărie". De fapt, ancora vasului de dragaj a sfâșiat puntea superioară vasului de agrement înainte ca un al doilea impact să împingă partea din spate a *Marchizei* spre tribord, făcând-o să se răstoarne.

Iată ce au declarat unii dintre supraviețuitori:

> Am simțit o zdruncinătură... apoi am văzut pupa deplasându-se spre tribord... apa năvălea pe fereastră. Am simțit că vasul se răstoarnă... îmi amintesc că m-am îndreptat spre ferestre ca să ies, pentru că apa începuse să intre... știam că o să ne scufundăm. Câteva secunde mai târziu s-au stins luminile. Era întuneric beznă... apoi am fost proiectat înainte de o masă compactă de apă. Vasul s-a umplut instantaneu cu apă... Când am ieșit la suprafață, mă aflam la o oarecare distanță de *Marchiza,* care era parțial scufundată...
>
> Am simțit deodată că partea dreaptă a vasului... se scufundă. Toți cei care se aflau pe ringul de dans și-au pierdut echilibrul și am alunecat cu toții spre dreapta, de-a valma cu scaunele și cu toate celelalte obiecte mobile, în apa care inunda ringul de dans uluitor de repede. Am fost și eu acoperit de apă...
>
> Brusc, vasul s-a înclinat pe o parte și toaleta a început să se umple cu apă. Am încercat să descui ușa și să ies. Când am reușit să descui ușa, vasul era scufundat complet.
>
> Am simțit barca zgâlțâindu-se, apoi, brusc, s-a răsucit, iar eu mi-am pierdut echilibrul. Cred că în cădere m-am lovit de o masă... Am văzut carena unui vas spintecând vasul nostru, apoi o ancoră, zgomot de sticlă spartă, toate ferestrele s-au făcut țăndări și am fost împroșcați cu cioburi, iar apa a început să năvălească înăuntru...

O experiență terifiantă pentru tinerii de la bord. Şansele de salvare ale pasagerilor fuseseră diminuate de viteza mare a rotației bruște, de piesele de mobilier răsturnate, de întuneric, frig, ape tulburi și, pentru unii, de imposibilitatea de a găsi pe unde să iasă. Rezultatul a fost că, pentru a te salva, aveai nevoie de forță fizică. Din aceste cauze au existat atât de multe victime.

O declarație venită mult mai târziu din partea doctorului Howard Oakley, specialist în supraviețuire și medicină termală, suna astfel: „Răsturnarea unui vas este o experiență traumatizantă, la care indivizii reacționează în moduri diferite, de la panică la hotărârea calmă de a scăpa și de a supraviețui... există o probabilitate crescută ca reacțiile fiziologice la șocul respectiv să fi redus intervalul în care victimele au reușit să-și țină respirația, ceea ce a diminuat șansele de salvare".

La treizeci de secunde după impact, *Marchiza* zăcea pe fundul Tamisei. Paisprezece vase au ajutat la salvarea supraviețuitorilor. Dar corpurile celor morți au fost recuperate după multe ore. Cei mai mulți rămăseseră prinși la bord. Alții fuseseră proiectați peste bord. Tamisa este un fluviu viclean, adânc și tulbure, cu mulți curenți și valuri de maree care țin ascunse cadavrele zile sau chiar săptămâni întregi. De fapt, primul corp neînsuflețit de pe *Marchiza* a fost recuperat după cinci ore. Iar recuperarea tuturor cadavrelor s-a încheiat după aproape două săptămâni.

Pielea de pe corpul unui înecat - sau al unei persoane decedate din alte cauze, dar care a stat în apă - va începe prin a se rida și a se opaciza. E suficient să faci o baie mai lungă pentru a-ți putea face o idee despre ce e vorba. Acest fenomen se numește „mâini de spălătoreasă": straturile groase de keratină de pe degete, palme și călcâie se macerează, iar pielea se albește și se ridează, indiferent de etnia decedatului. După câteva zile,

dacă trupul continuă să stea în apă, această piele macerată va începe să crape și să se descuameze.

Va trebui să adaug o informație relevantă pentru ce s-a întâmplat după aceea, anume că timpul necesar unui corp să se ridice la suprafață depinde de cantitatea de gaz din corpul umflat aflat în putrefacție. De obicei, persoanele supraponderale ies mai repede la suprafață.

Marchiza s-a scufundat puțin înainte de 2.00 în dimineața zilei de duminică, 20 august. Până la sfârșitul zilei, deși, cu ajutorul unui coleg de la Guy's Hospital, trecusem în revistă și organizasem corpurile, încă nu aveam idee câți dintre cei aflați la bord își pierduseră viața. Cu siguranță existau și mulți supraviețuitori, așa că nutream speranța că nu se vor mai descoperi multe alte cadavre.

Prin lege, anchetatorul legist răspunde de aceste cadavre, așa că Paul Knapman, care deținea această funcție în Westminster, a trebuit să își întrerupă concediul din Devon și să vină la Londra, pentru a se întâlni cu mine și cu un număr de ofițeri de rang superior din poliție pentru a hotărî cum vom aborda problema trupurilor neînsuflețite. Lui îi revenea sarcina de a le identifica, așa că am discutat cum dorea el să procedăm.

Cea mai mare temere în cazul dezastrelor de proporții este identificarea incorectă a corpurilor. Evident că este o treabă cumplită pentru toți, mai ales dacă familia începe la un moment dat să aibă îndoieli cu privire la identitatea trupului înhumat. Legistul era justificat în a solicita cele mai sigure metode de identificare. Astăzi avem opțiunea analizei ADN, dar, deși metoda analizei genetice era un subiect fierbinte de discuție la o halbă de bere, nu ne era la îndemână. Metodele cele mai sigure erau amprentele digitale și compararea dinților cu radiografiile dentare.

Problema cu radiografiile dentare este că, evident, trebuie să cunoști numele celor dispăruți

înainte de a începe să le cauți dentistul, și numai după ce afli numele dentistului poți să faci rost de radiografiile respective. Din acel moment, poate dura foarte mult până să i se dea curs cererii, mai ales dacă radiografiile trebuie trimise din străinătate. Iar acum știam că petrecăreții de pe *Marchiza* erau tineri de succes din lumea întreagă. Acest lucru urma să provoace probleme și întârzieri.

În consecință, amprentele digitale rămâneau metoda cea mai sigură de identificare. Amprentele plus radiografiile dentare ar fi reprezentat varianta ideală. Acuratețea maximă cere timp, iar legistul își exprimă opinia că acuratețea era mai importantă decât viteza. Ceea ce este cu siguranță corect, deși înțeleg prin ce trec familiile care așteaptă cu sufletul la gură.

Cei care se luptă cu spaima de a-și fi pierdut pe cineva drag în urma unui accident colectiv adesea nu înțeleg de ce nu li se permite pur și simplu să vină la morgă, să se plimbe printre victime și să-și identifice ruda. Mulți dintre membrii familiilor victimelor de pe *Marchiza,* imaginându-și că identificarea va fi ușoară, au sugerat că ar fi reușit să-și identifice rudele dacă li s-ar fi permis accesul în morgă.

Oamenilor li se pare greu de crezut că, în cazul dezastrelor de proporții, identificarea vizuală este foarte improbabilă, mai ales în cazuri de moarte survenită în urma unor traume sau când corpul a stat mult în apă. Dar chiar morții ale căror corpuri nu au fost supuse unor traume sau nu au intrat în descompunere pot fi de nerecunoscut pentru aceia care-i cunoscuseră ca persoane în viață. Corpurile noastre pot arăta cu totul diferit când sunt lipsite de esența ființei noastre, de viață, de expresia chipului și de mișcare. Iar cu siguranță că așa se întâmplă cu un trup care a stat ceasuri întregi, sau chiar zile, în apele Tamisei.

Adevărul este că rudele, chiar rudele apropiate, pot comite erori când se află sub presiune emoțională puternică. Acestea pot identifica un cadavru care nu este ruda lor. Sau se pot înșela cu privire la un corp care chiar a aparținut cuiva drag. Acestea sunt cazuri de identificare pozitivă sau negativă eronată. La mult timp după aceea, poate chiar prea mult, rudele care au făcut identificarea încep să se întrebe dacă nu cumva au făcut o greșeală. Şi se răzgândesc, chiar după incinerare sau înhumare, când nu se mai poate face nimic în acest sens. Adăugați la dificultățile identificării și teribila traumă emoțională de a trebui să vezi o mulțime de cadavre laolaltă pentru a-ți descoperi ruda. În ciuda experienței mele îndelungate cu moartea, știu că n-aș putea să mă plimb printre șiruri de cadavre și să fiu în stare să-mi identific soția, copilul sau părintele.

Trebuie să spun că identificarea unui cadavru în primă fază este diferită de confirmarea identității victimei respective după ce identificarea corectă s-a făcut de către poliție și medicul legist. Din punctul meu de vedere, consider că oricine are dreptul deplin să-și vadă ruda decedată. Ar fi o cruzime să-i răpești familiei șansa de a-și lua rămas-bun, indiferent de motivul pentru care ai face-o. Realitatea este că un cadavru poate fi mutilat, descompus sau urât mirositor. Rezultatele reconstrucției pot fi uimitoare, dar nu putem face minuni. Așa că adesea investim multe ceasuri în pregătirea membrilor familiilor, vorbind cu ei și arătându-le fotografii, înainte de a le permite accesul în sala unde este depus corpul. Chiar și atunci, mai așteptăm înainte de a Ie arăta corpul. Contează enorm să petrecem timp cu familiile persoanei decedate. Grija și compasiunea contează la fel de mult. Trebuie să limităm intensitatea traumei pe cât posibil.

Folosirea unor elemente „mobile" sau transferabile, cum ar fi îmbrăcăminte, bijuterii sau portofele, este la fel de nesigură ca identificarea vizuală. Aceste obiecte pot fi luate în calcul doar ca simple indicii, deoarece oamenii pot face schimb de bijuterii sau pot avea grijă de portofelele prietenilor. Iar pentru a ne baza pe articole de îmbrăcăminte, ar trebui să știm exact ce purtau victimele în noaptea respectivă, bazându-ne pe descrierile altora, aceste informații fiind adesea inexacte sau indisponibile.

În ciuda acestor lucruri, anchetatorul a fost de părere să ia în considerare identificarea vizuală și indiciile mobile - dar numai în cazul acelor corpuri recuperate de pe vas și numai dacă nu intraseră în descompunere. În toate celelalte cazuri, a declarat că metodele mobile de identificare erau inacceptabile.

Concluzia lui a fost că luarea amprentelor fiecărui cadavru era esențială pentru identificare. Odată ce a fost alcătuită o listă a posibililor dispăruți, polițiștii au vizitat locuințele persoanelor respective pentru a ridica obiecte personale cu amprente (în cazurile în care amprentele acestora nu se aflau în baza de date a poliției), și, prin compararea acestora cu amprentele de la morgă, să se realizeze identificarea.

Problema era că aveam de-a face cu niște cadavre care stătuseră în apă, ceea ce însemna că puteau fi afectate fie de acțiunea prădătorilor sau de contactul cu pietre, bărci, poduri sau alte obstacole subacvatice. Cadavrele înecaților prezintă decolorarea și tumefierea care însoțesc în mod normal descompunerea, pe lângă alte modificări la nivelul tegumentelor. Chiar dacă sunt recuperate din apă doar după câteva ore, fenomenul inevitabil cunoscut sub numele de „mâinile spălătoresei" poate îngreuna luarea de amprente, iar, în cazurile în care se produce o descuamare totală a degetelor - elegant denumită

„scoaterea mănușilor" - ei, bine, atunci poate fi extrem de greu sau chiar imposibil să iei amprente de pe stratul mai adânc al pielii, epiderma.

La prima vedere, catastrofa aceasta părea mai ușor de abordat față de cea de la Clapham, pentru că nu aveam de-a face cu trupuri mutilate. Dar, pe măsură ce trecea timpul, cadavrele care soseau se aflau într-o stare din ce în ce mai avansată de descompunere, așa că putrefacția era dușmanul numărul unu acum.

Fiecare cadavru a fost supus unei proceduri standard. Mai întâi, am descris în detaliu îmbrăcămintea, bijuteriile și aspectul general. După aceea, am ajutat la îndepărtarea articolelor de îmbrăcăminte și am efectuat o examinare externă, catalogând tatuajele, cicatricile și orice alt element ieșit din comun care ar fi putut contribui la o identificare corectă. Polițiștii notau detaliile, după care corpul era fotografiat și depus în frigider.

Urma necropsia propriu-zisă, după care organele erau reintroduse în corp, corpul era cusut și i se dădea un aspect acceptabil pentru a fi prezentat rudelor.

În cele din urmă, am redactat un raport despre fiecare victimă în parte, pe care i l-am prezentat anchetatorului. Fiecare dintre aceste rapoarte se încheia cu o concluzie despre cauza decesului: înec. Dacă anchetatorul era de acord cu toate acestea, mai ales cu procedurile de identificare, deschidea o anchetă și aproba ridicarea corpului de către familie.

Primul cadavru care plutea a fost recuperat din Tamisa duminică, înainte de ora șapte dimineața. În ziua respectivă n-au mai fost găsite altele, dar *Marchiza* a fost ridicată la suprafață după-amiază și, când am ajuns eu la secția de poliție din Wapping, fuseseră găsite douăzeci și patru la bord, care fuseseră ulterior transportate la

Wapping pe căldura acelei zile de august. Au fost etichetate și trimise la morga din Westminster.

Această morgă este administrată de primăria din Westminster. La momentul respectiv, dispunea de șase camere frigorifice mortuare, ceea ce însemna o capacitate de șaizeci de cadavre, șase unități de depozitare pentru cadavre de dimensiuni foarte mari și compartimente de congelare pentru optsprezece corpuri.

Indiferent de condițiile meteorologice, corpurile sunt păstrate la temperatura de patru grade Celsius. Aceste condiții încetinesc procesul de descompunere, dar nu-l opresc complet. Cadavrele sunt congelate numai după efectuarea autopsiei.

În cazul unui dezastru, informația se schimbă constant, așa că noi trebuie să ținem pasul și să o revizuim continuu. Problema principală a celor care lucram cu victimele de la bordul *Marchizei* era că nimeni nu știa cu precizie câți oameni fuseseră la bordul vasului și nici cine erau aceștia. Astfel, în câteva ore, pe când operațiunea de salvare era încă în curs și înainte ca primul cadavru să fie găsit în apropiere de Vauxhall Bridge, a fost înființat un serviciu telefonic dedicat procesării informațiilor primite de la rude și prieteni, menite să ne ajute la identificarea victimelor. Toată dimineața, în timp ce morga din Westminster se pregătea pentru primirea cadavrelor, rudele unora dintre cei aflați la bord începuseră să vină la secțiile de poliție aducând fotografii și oferind descrieri ale posibilelor ținute vestimentare ale celor dragi.

La sfârșitul acelei prime zile, poliția estima că fuseseră 150 de persoane la bord, dintre care șaizeci și cinci, printre care se numărau și cele douăzeci și patru de corpuri recuperate de pe epavă, erau date dispărute.

A doua zi m-am întors la morgă și am demarat lungul proces de identificare și de

efectuare a necropsiilor. Am aflat că optzeci și șapte dintre supraviețuitori se prezentaseră la poliție, aveam douăzeci și cinci de cadavre, așa că, dacă estimările poliției erau corecte, trebuiau să mai apară multe alte cadavre.

Întrucât așteptam un număr atât de mare de victime, lucram cât de repede puteam, fără a sacrifica acuratețea. A fost o săptămână foarte solicitantă. Era șocant, nu doar neobișnuit, să lucrezi cu un număr atât de mare de cadavre ale unor tineri. Percepeam ca venită de undeva, de departe, durerea cruntă a părinților aflați în așteptarea veștilor, temându-se de ce era mai rău. Cadavrele erau așezate unul câte unul pe cele șase mese de disecție, iar noi lucram cu hotărâre, conștienți că serviciul cel mai mare pe care-l puteam face familiilor era să ne facem treaba cât mai eficient.

Până la ora opt a acelei seri terminaserăm douăzeci și cinci de necropsii, iar treisprezece dintre corpurile respective fuseseră identificate cu siguranță. A doua zi, marți, 22 august, am aflat că oficiul pentru victime primise 4 752 de apeluri telefonice de la rudele neliniștite și adunase mai mult de 2 000 de documente despre persoane despre care se credea că se aflau la bord. În timp ce așteptam, s-au mai descoperit alte câteva corpuri în zone diferite ale fluviului, atât în amonte, cât și în aval față de locul dezastrului, iar poliția și-a revizuit estimările, apreciind numărul persoanelor aflate la bord la 136.

Până la sfârșitul zilei erau treizeci de cadavre la morgă, iar poliția credea că urmau să mai fie găsite încă douăzeci și șapte. Dar timpul petrecut în apă începea să-și spună cuvântul. Pielea umflată de apă se desprindea de pe degete, iar polițiștilor le era greu să preleveze amprente prin metoda obișnuită, folosind cerneală. Anchetatorul a solicitat radiografiile dentare pentru a ajuta la confirmarea identității celorlalte victime, dar

procesul acesta avea să ia timp, iar rudele erau în tensiune, așteptând rezultatele. Astfel că am continuat să recurgem la metoda amprentelor, dar, pe măsură ce trecea timpul, metodele tradiționale nu mai funcționau. Devenise necesară utilizarea unei tehnici speciale și a unui echipament mai sofisticat. Acest echipament se găsea într-un laborator din Southwark - dar acolo nu existau facilități pentru depozitarea corpurilor.

Metoda folosită pentru corpurile recuperate din Tamisa cărora nu li s-au mai putut lua amprentele la morgă a constat în tăierea mâinilor, luarea amprentelor în laboratorul din Southwark și reatașarea mâinilor de corp. Mâinile au fost cusute la loc pentru a nu traumatiza rudele, care, după ce corpul este refăcut, aproape că nici nu au cum observa cusăturile. Anchetatorul a aprobat această procedură. Au fost detașate șaptesprezece perechi de mâini.

În seara aceea au fost recuperate alte câteva cadavre din fluviu între Westminster și Podul Londrei, apoi încă unul, mult în aval, dincolo de Wapping. A doua zi au mai apărut opt. Unul dintre acestea, găsit la pontonul Cherry Garden în zona sudică a fluviului la Bermondsey, purta uniformă. S-a presupus că i-ar fi aparținut căpitanului vasului, Stephen Faldo. De undeva din apropiere a mai fost scos unul, apoi încă patru au fost găsite lângă HMS *Belfast,* în apropiere de Podul Londrei. Încă două au fost găsite de cealaltă parte a epavei, în amonte, aproape de Westminster.

Ajunseserăm la un număr total de patruzeci și patru de cadavre. Reușiserăm să identificăm doar douăzeci și patru. Evident, porneam de la premisa că toate corpurile recuperate din Tamisa proveneau de pe *Marchiza,* ceea ce era destul de improbabil: există cazuri de suicid și diverse alte situații aproape săptămânal, iar noi trebuia să luăm în calcul și acest aspect.

Până a doua zi se descoperiseră patruzeci și opt de corpuri și, deși lucram cât de repede puteam, mai aveam încă șase autopsii de făcut. Poliția afirma acum că la bord s-ar fi aflat un număr estimativ de 140 de persoane dintre care 84 de supraviețuitori și 56 de decedați sau dispăruți. Solicitaserăm radiografiile dentare ale tuturor victimelor cunoscute, apelând la ajutorul ambasadelor în cazul cetățenilor străini. În noaptea de miercuri biroul pentru victime a fost închis, declarând că reușiseră să adune toate informațiile pe care le-ar fi putut primi.

Dar cadavrele continuau să apară, iar poliția și-a reconsiderat estimările. Acum apreciau că erau optzeci și trei de supraviețuitori și cincizeci și șase de morți și dispăruți. Dar de abia acum sosise informația despre o femeie în vârstă de cincizeci și patru de ani care se ocupa de discoteca de pe vas. Informația aceasta a fost urmată de o alta referitoare la o femeie care se aruncase în Tamisa în apropiere de HMS *Belfast* după ce se descoperise pe malul fluviului o geantă plină cu pietre. În timp ce noi efectuam necropsiile, unii dintre ofițerii de poliție au început să-și exprime nemulțumirea față de decizia biroului de a-și sista activitatea deși nu se terminaseră identificările. Până joi seara, poliția și-a revizuit încă o dată estimările sub presiunea unei noi descoperiri: s-a prezentat un grup de tineri care fuseseră la petrecere neinvitați - supraviețuiseră aproape toți, doar unul dintre prietenii lor dispăruse.

Între timp, morga a solicitat laboratorului să returneze cele șaptesprezece perechi de mâini fără întârziere pentru a le restitui posesorilor. Alte opt perechi de mâini au fost transmise pentru analiză.

Acum nu prea mai aveam ce altceva să facem decât să așteptăm. Era vinerea de dinaintea sărbătorii legale din luna august. Londonezii părăseau orașul fierbinte să-și petreacă weekendul în altă parte. Noi așteptam radiografiile dentare,

amprentele digitale de la laborator, și poate chiar mai multe cadavre: fuseseră recuperate cincizeci. După toată această agitație, morga părea cufundată într-o liniște sinistră.

N-a mai apărut nici un cadavru în timpul weekendului prelungit. Miercuri, poliția a încercat să facă o listă a dispăruților. Unul dintre ei era amfitrionul, Antonio Vasconcellos, care-și sărbătorea cea de-a douăzeci și șasea aniversare. Altul era un francez. La morgă se mai afla o victimă neidentificată, un bărbat de douăzeci și ceva de ani: era posibil să nu fi avut nici o legătură cu *Marchiza.* Sau se putea să fi fost unul dintre petrecăreții neinvitați, al cărui nume nu se cunoștea încă.

Până la sfârșitul săptămânii, patruzeci și șase dintre cele cincizeci de cadavre fuseseră identificate cu siguranță, iar celelalte patru parțial identificate, ceea ce însemna că aveam nevoie de mai multe informații pentru confirmarea identității lor. Deci toate, cu excepția acestui tânăr anonim. Cine să fi fost? N-avea nimeni nici cea mai vagă idee. Nu corespundea nici unei descrieri.

Avea un breloc de chei cu un model deosebit, iar poliția a făcut fotografii ale acestuia și le-a mediatizat în presa scrisă. Bilanțul victimelor cuprindea o persoană neidentificată și încă doi dispăruți: francezul și Antonio Vasconcellos. Dar încetaserăm să ne mai facem probleme cu privire la pasagerul neinvitat: apăruse viu și nevătămat.

Vineri s-a făcut un progres semnificativ în identificarea victimei misterioase. Cheia prinsă de brelocul cu model special a fost încercată în ușa apartamentului francezului și s-a potrivit perfect. Acum, singurul dispărut era sărbătoritul. Chiar în noaptea aceea s-a descoperit corpul unui tânăr, în aval față de epavă, între Podul Londrei și Bermondsey, în zona cunoscută ca Thames Upper Pool. Aveam indicii destul de sigure că acesta era Antonio Vasconcellos, dar, după ce stătuse două

săptămâni în apă, știam că va dura destul de mult până să reușim să-l identificăm cu siguranță. Eram siguri acum că restul cadavrelor aflate la morgă nu aveau nici o legătură cu *Marchiza,* iar polițiștii ajunseseră la concluzia că nu mai erau alte victime. Numărul acestora ajunsese la cincizeci și una din 137 de persoane aflate la bord.

Munciserăm din greu și aveam sentimentul datoriei împlinite față de victime și de familiile acestora. De abia mai târziu am înțeles că, în timp ce eu eram absorbit în activitatea de la morgă, atât în afara, cât și în interiorul acesteia se întâmplau multe alte lucruri de care nu aveam habar.

Toți reacționăm rapid și cu toată inima în cazul unei situații de urgență. Toți facem tot ce putem în asemenea momente. Astfel, deși toți putem fi trași la răspundere, indiferent de cât de bine intenționați am fi fost, e greu să acceptăm ulterior critici pentru niște acțiuni făcute sub presiune într-o situație de criză. Felul în care dezastrele anilor 1980 pe care le-am amintit anterior au fost gestionate a fost de multe ori supus unor critici severe. Acest tip de reacții furioase este adesea motorul unor schimbări. Acest adevăr se aplică și scufundării *Marchizei.*

Am aflat că, deși unele rude au identificat la început o parte dintre victime, permițându-li-se accesul într-o încăpere specială de la morgă, altora li se spusese că, din cauza recuperării întârziate a corpului și gradului avansat de descompunere, nu puteau fi lăsați să vadă trupurile celor dragi. Trista revedere nu are loc de obicei la morgă. Cel mai adesea, trupul neînsuflețit este dus mai întâi la antreprenorul de pompe funebre. Dar atât antreprenorii de pompe funebre, cât și ofițerii de poliție, ulterior, au declarat că primiseră instrucțiuni să descurajeze aceste revederi și li se spusese că rudelor nu ar trebui să li se permită să vadă corpul, chiar dacă insistă foarte mult.

Nu știu cine a dat un asemenea ordin și de ce. Când am aflat despre el, am presupus că era vorba despre o formă de compasiune greșit manifestată, pentru că cineva și-a imaginat că e traumatizant pentru un părinte să-și vadă fiul sau fiica într-o stare de descompunere avansată. Totuși, cel care a luat această decizie nu și-a imaginat că a nu-i vedea *deloc* era chiar mai rău.

Una dintre rudele unei victime a scris următoarele:

> Nu ni s-a interzis la modul propriu să ne vedem fiica, dar ni s-a sugerat de fiecare dată că ar fi mai bine să n-o vedem deloc... când m-am dus la antreprenorul de pompe funebre sperând s-o văd, sicriul era deja sigilat... Nu puteam să stau în aceeași încăpere cu un sicriu, așa că am plecat. Era dreptul meu să petrec timp singur cu ea. Mama ei a văzut fotografii ale trupului fiicei noastre, iar din aceste fotografii nu reiese nici un motiv pentru care n-ar fi trebuit să fim lăsați s-o vedem.

Altcineva a scris:

> Vineri, pe 25 august, am fost informat că fiul meu nu mai arăta ca o făptură omenească. Joi, pe 31 august, mi-a telefonat antreprenorul de pompe funebre să mă anunțe că trupul lui neînsuflețit ajunsese la ei. M-am deplasat imediat la sediul lor și am cerut deschiderea sicriului. Voiam să mă asigur că era vorba despre fiul meu. Antreprenorul de pompe funebre mi-a spus că primiseră ordine să nu permită familiei să vadă cadavrul. Am fost profund tulburat. Nu mi s-a permis să-l văd, să-l ating și să-mi iau rămas-bun de la el. Antreprenorul mi-a declarat că lucra în domeniu de un sfert de secol și nu se mai confruntase niciodată cu o asemenea situație în care rudelor să nu li se permită să vadă trupul neînsuflețit. „Mi s-a spus că sicriul este sigilat și trebuie să rămână sigilat", mi-a spus el. Întrucât antreprenorii de pompe funebre sunt cei care depun corpul în sicriu și tot ei sunt cei care sigilează sicriul, era evident că încearcă să mă dezinformeze.

> Nu sunt încă împăcat, pentru că nu știu sigur dacă în sicriul respectiv se afla corpul fiului meu. Cred că la baza acestei îngrijorări stă faptul că nu mi s-a permis să-l văd... mă mai tem și să nu se fi făcut vreo confuzie. [Ulterior] mi-au fost arătate fotografii ale corpului său. Nu erau atât de cumplite pe cât mi se spusese... Nu sunt deplin liniștit cu privire la felul în care au fost organizate lucrurile... Nesiguranța referitoare la identitatea persoanei din sicriul pe care l-am îngropat a dus la încercarea mea de a obține un ordin de exhumare.

N-am înțeles de ce familiilor victimelor de pe *Marchiza* nu li s-a permis să vadă trupurile neînsuflețite ale celor dragi: dispoziția aceasta mi s-a părut crudă și inutilă. A mai trebuit să treacă niște ani până când au apărut și alte informații care să ne ofere - rudelor și celor care lucraserăm la caz - o explicație posibilă a deciziei de a nu se permite deschiderea sicrielor și de a nu lăsa familiile să vadă corpurile celor dragi.

23

Era în 1992, la începutul toamnei. Jen devenise între timp medic. Absolvise cu un an înainte și sărbătoriserăm evenimentul la discoteca din barul Facultății de Medicină, unde eu, cel puțin, mă simțisem matusalemic. Apoi m-am hotărât să dansez și să mă distrez. Eram ridicol de mândru de Jen, dar probabil că nu lăsam să se vadă. Şi probabil că și ea era mândră de mine pentru sprijinul pe care i-l oferisem în privința copiilor, a treburilor casei, a facturilor - dar nici ea nu lăsa să se vadă. Era atât de greu să trecem peste prăpastia care se căsca între noi! Era mult mai simplu să ne prefacem că nu există, mai ales în condițiile de față, când ea era medic rezident, lucrând de dimineața până seara, iar eu eram atât de ocupat la Guy’s Hospital.

În ziua aceea, cu totul excepțional, lucram de acasă. Copiii erau la școală, guvernanta liberă, Jen la spital. Pe străzi era liniște în timpul zilei, mult mai liniște decât la birou. În cameră era o temperatură plăcută. Doi câini se odihneau pe picioarele mele. Biroul era acoperit cu fotografii de la locul unei crime în a cărei investigare eram absorbit cu totul.

Deasupra fotografiilor de la necropsie și a unei colecții de imagini reprezentând hainele victimei se aflau fotografiile de la locul crimei. Nu-mi putea ieși din minte ziua aceea cenușie de iulie. Sălbăticia urbană a unui parc mare din sudul Londrei. O alee cufundată în umbra copacilor, luminată de strălucirea mestecenilor. Banda cu avertismentul ACCES INTERZIS - POLIȚIE legată de trunchiurile copacilor.

Am văzut ceva alb în iarbă, printre copaci, care, de la distanță, părea o batistă pierdută. Pe măsură ce mă apropiam, însoțit de doi polițiști, de ceea ce arăta ca o batistă, obiectul respectiv devenea din ce în ce mai mare și mai nepotrivit în cadru, până ce, atunci când am ajuns aproape, contrastul dintre verdele înconjurător și corpul alb, aproape gol, de sub crengile tremurătoare ale mestecenilor a devenit aproape țipător. Corpul unei tinere. Ghemuit într-o postură defensivă. Înjunghiat de multe ori. Partea de jos descoperită. Victima unei agresiuni sexuale.

După ce fotograful și-a terminat treaba, am luat temperatura victimei și am prelevat câteva mostre pentru a stabili dacă existau urme de spermă. Am verificat dacă se instalase rigiditatea cadaverică și am constatat că era prezentă doar la nivelul maxilarului. După care am cercetat împrejurimile, observând locurile unde pământul fusese răscolit, iar anchetatorii mi-au atras atenția asupra petelor de sânge de pe iarbă și asupra frunzelor zdrobite și a crenguțelor rupte care indicau că acolo avusese loc o luptă. Toate acestea

au durat multe ore. În cele din urmă, corpul a fost transportat la morgă, unde, în prezența acelorași anchetatori sumbri, am efectuat autopsia. Acum, din confortul biroului meu, mi-am amintit noaptea aceea care nu se mai sfârșea. Mijeau zorile până am terminat de măsurat și de înregistrat fiecare dintre cele patruzeci și nouă de plăgi înjunghiate și de refăcut fiecare traseu al cuțitului prin organele interne străpunse.

Mi-am ridicat privirea. Se auzea tic-tacul ceasului în liniștea casei. Am luat raportul de necropsie și am recitit concluzia. Moartea victimei nu avusese o cauză naturală. Fusese provocată de lovituri multiple și adânci făcute cu un cuțit sau mai multe cuțite lungi de aproximativ 9 cm și late de aproape 1,5 cm lângă mâner. Se luptase și fusese înjunghiată chiar în mâna stângă în timp ce încerca să se apere. Atacatorul nu încetase să o lovească nici măcar după ce murise. Odată moartă, o și violase.

Opinia publică era șocată de crima brutală a cărei victimă fusese Rachel Nickell, o tânără mamă în vârstă de douăzeci și trei de ani, o femeie frumoasă, care-și dusese bebelușul la plimbare în Wimbledon Common. Reacția de groază a publicului exercita o presiune puternică asupra poliției pentru a rezolva crima cât mai repede. Atât de intensă era această presiune încât poliția metropolitană a depășit procedurile obișnuite. Ofițerii au apelat la un psiholog criminalist pentru profilul psihic al asasinului. Şi la mine pentru reconstituirea cazului.

Renunțasem complet la speranța de a juca vreun rol într-o anchetă polițienească - din momentul în care am încercat să reconstitui pentru prima oară o crimă, acea înjunghiere din dormitor, inițiativă respinsă de detectivul de caz. Iar acum, mi *se cerea* o reconstituire a crimei chiar de către poliție. Mai exact, îmi ceruseră să recompun o posibilă succesiune a evenimentelor din ziua aceea

pe baza indiciilor descoperite la locul crimei și a rezultatelor autopsiei.

Fusesem recent la o conferință a anatomopatologilor criminaliști americani. Aveam impresia că domeniul anatomopatologiei stagnase în ultima vreme. Fiecare dintre noi ne ocupam urgent de cazurile noastre, pe care apoi le discutam la bere, dar acestea nu echivalează cu dezvoltarea personală sau a profesiei. Participam la conferințe ale colegilor americani pentru a fi la curent cu alte perspective, iar recent descoperisem exact acest lucru când aflasem că anatomopatologii americani erau acum încurajați să abordeze viziunea profesorului Simpson prin participarea la anchetă.

Am recitit raportul autopsiei lui Rachel Nickell făcut de mine, foarte consistent. Descrierile rănilor erau detaliate pe multe pagini. Trei dintre răni, pe piept și pe spate, pe care le numerotasem 17, 41 și 42, ieșeau în evidență. Erau trei răni superficiale, suferite de o victimă care avea multiple plăgi adânci făcute prin înjunghiere. Să fi fost acestea primele răni? La începutul unui șir de evenimente care duc la o crimă există un moment în care făptașul trebuie să se apropie suficient de mult de victimă pentru a o putea domina. Se știe că dobândirea controlului este o parte importantă a crimelor cu componentă sexuală. În asemenea cazuri, adeseori găsim răni care nu sunt suficient de profunde cât să provoace leziuni grave, dar sunt suficient de înfricoșătoare cât să determine o victimă să se conformeze cererilor unui atacator: sunt așa-numitele „împunsături". Oare rănile 17, 41 și 42 erau de acest tip? Doar una era pe spatele victimei - numărul 17 celelalte se aflau în partea superioară a pieptului. Le-am analizat încă o dată. M-am întrebat dacă fusese lovită inițial în spate. După care, să se fi întors să-l confrunte pe atacator?

În fotografiile de la locul crimei petele de sânge cele mai reprezentative erau foarte evidente.

Nu erau sub copaci, ci într-o porțiune unde iarba de vară fusese lăsată să crească, plină de semințe, ca o pajiște, la aproximativ cinci metri de locul unde fusese descoperit corpul după-amiaza târziu de o mamă care își scosese la plimbare bebelușul în cărucior și câinele.

Mai exista o zonă pătată de sânge, mai mică, mult mai aproape de poziția finală a cadavrului: în apropiere de mesteacănul sub care fusese găsită femeia moartă. Evident, erau pete de sânge și sub corpul acesteia. Se putea deduce că primul atac se petrecuse în locul cel mai plin de sânge, că victima fusese mutată sub copac, apoi trasă aproximativ un metru până la poziția finală.

Era greu să stabilesc ordinea rănilor, pentru că erau foarte multe, dar plăgile extinse de pe gât trebuie că fuseseră făcute destul de devreme, pentru că din ele sângerase cel mai mult. Astfel se explică și faptul că victima n-a scos nici un țipăt. Fusese lovită cu bestialitate în gât, iar durerea fusese cumplită. Dacă nu acesta era motivul pentru care n-a țipat, atunci faptul că i-au fost afectați mușchii din jurul laringelui cu siguranță a împiedicat-o să o facă.

Fotografiile hainelor lui Rachel Nickell spuneau un alt fragment al poveștii. Tricoul era îmbibat de sânge, logic. Dar pantalonii erau murdari de noroi în zona genunchilor și stropiți cu sânge în spate. Era un semn sigur că se lăsase în genunchi după ce fusese atacată, în timp ce primea primele lovituri în gât. Evident că nu putea rămâne în genunchi după asemenea lovituri. Probabil căzuse în față, iar asasinul o lovise acum în spate - de optsprezece ori în total.

Indiferent în ce direcție ar fi căzut, mai ales dacă a căzut în față, e clar că a sângerat din abundență din rănile de la gât, sângele scurgându-se pe jos. Oare din această cauză s-o fi târât criminalul sub copac? Sau s-o fi tras acolo pentru

că era deja moartă? Sau pentru că se temea să nu fie prea vizibil aici pe iarbă?

În imagini se vedea mai puțin sânge sub copac, dar pe o suprafață mai întinsă. Un semn că, probabil, aici zăcuse pe spate. Am revăzut imaginile de la autopsie. Da, avea mucegai de frunze de spate. Probabil că aici o înjunghiase în piept. Dacă nu era moartă când o mișcase, trebuie că murise curând după aceea. Chiar și așa, a continuat să o înjunghie. Cele mai multe răni post-mortem au fost la nivelul ficatului și al inimii. Plăgile erau adânci, dar morții nu mai sângerează.

Apoi, am observat că avea mucegai de frunze și pe spate și pe fese. Așadar, trebuie că aici sub copac îi smulsese pantalonii. Şi tot acum îi trăsese corpul pentru a o agresa sexual pentru că nu mai putea opune rezistență.

Oare o mai înjunghiase și după aceea? Sau fugise imediat?

În raport consemnasem că timpul necesar provocării tuturor acestor răni este de minim trei minute. Calculasem așa pentru că, așa cum făceam de obicei, reconstituisem toată scena acasă. Dacă asasinatul durase doar trei minute, era clar că fusese rapid și cu multă forță. Era vorba de un atac sălbatic. Până și anchetatorul folosise această sintagmă, iar presa nu se putuse abține să n-o preia.

Petrecusem ore în șir analizând rănile - la unele se vedea urma pătrată a mânerului cuțitului pe piele pentru că lama fusese introdusă cu toată lungimea în rană. Era prima oară când recurgeam la investigarea unui organ prin rezonanță magnetică. Am reușit astfel să văd traiectoria lamei în ficat. Deși poliția îmi prezentase o mulțime de cuțite care ar fi putut constitui arma crimei, le respinsesem categoric pe toate până acum pe baza analizei rănilor.

Când am terminat de reconstituit secvența ultimelor evenimente din viața lui Rachel Nickell,

o femeie celebră dintr-un motiv tragic, mă simțeam stors de energie. Sătul de lumea din jur. M-am uitat la ceas. Se făcuse aproape timpul să iau copiii de la școală și să plimb câinii.

Am închis calculatorul și am ascultat sunetul slab pe care-l scoate când se stinge, asemănător cu un geamăt. Câinii cunoșteau sunetul, așa că s-au trezit imediat, căscând și întinzându-se. Mă urmăreau în timp ce încuiam fotografiile în dulapul cu dosare, ca nu cumva să dea cineva peste ele, mai ales vreunul dintre copii.

Am simțit o mare satisfacție la gândul că făcusem o reconstituire care îi va ajuta pe polițiști să-l găsească pe ucigașul acelei tinere. Aveam să împlinesc curând patruzeci de ani și genul acesta de activitate reprezenta tipul de contribuție pe care fusesem întotdeauna ferm convins că-l poate avea anatomopatologia la anchetarea crimelor. Câinii dădeau din coadă, nerăbdători să plecăm. Nu m-am mișcat din loc. Nu voiam să revin la realitatea cotidiană după o asemenea activitate care îmi absorbise atenția cu totul. Pentru că mai aveam ceva de făcut. Înainte de a mă ocupa de copii și de câini. Fără tragere de inimă, am ridicat receptorul și am format două numere succesive în ordinea în care le găsisem în cartea de telefon.

— Bună ziua! Vorbesc cu antreprenorul de pompe funebre?

— Da, domnule. Cu ce vă pot ajuta?

Tatăl meu era pe moarte intr-un centru de îngrijire din Devon. Avea cancer în fază terminală și primea tratamentul adecvat. Cu câteva zile în urmă îmi luasem rămas-bun pentru totdeauna de la el, dar n-am putut sta prea mult din cauza proceselor și a altor îndatoriri care mă așteptau la Londra. Sosise și sora mea Helen, apoi Robert, fratele nostru. Eu dădeam acest telefon acum, știind că nici unul dintre noi nu va mai avea putere să se ocupe de așa ceva când avea să sosească momentul.

Vocea de la capătul firului părea nedumerită.

— Mă scuzați. Cred că nu am înțeles bine. Ați spus cumva că tatăl dumneavoastră nu e mort încă?

— Mă tem că va fi în curând și m-am gândit că e mai bine să mă ocup de pe acum.

— Înțeleg.

Era șoc sau dezaprobare în vocea lui? M-am simțit stânjenit.

— Sunt medic legist, moartea este domeniul meu de activitate, deci sunt la curent cu... aspectele concrete.

— A, înțeleg.

Scuza mea fusese acceptată.

Am aranjat toate detaliile și, când am primit telefonul care mă anunța că tata murise, eram eliberat de datoriile pământești ale acestor circumstanțe și mi-am trăit durerea. N-am plâns, evident. Dar am simțit din plin pierderea enormă pricinuită de moartea tatălui meu bun și mult iubit. Avusese parte de o viață lungă după ce se retrăsese din activitate, alături de Joyce, care nu fusese o prezență foarte confortabilă. Viața mea nu se învârtise în nici un caz în jurul lui, dar el fusese o prezență constantă pentru mine. Îl sunam în fiecare duminică, iar el îmi scria o dată la două săptămâni, îl știam acolo. Dar acum nu mai era. Un abis necunoscut părea că se căscase lângă mine. Imensitatea morții, pe care reușisem mereu să o evit în profesia mea, mă speria acum, absorbindu-mă.

După o zi, două, m-am dus la Devon ca să iau documentele relevante de la centrul de îngrijire și să le duc la oficiul de înregistrare a nașterilor și deceselor după cum mi se spusese. Pe plic scria: *Date confidențiale. Nu deschideți.* Evident că am ignorat interdicția. Eu îmi petrec viața cu datele confidențiale ale persoanelor decedate, iar aici era vorba despre propriul meu tată. În timp ce așteptam, am deschis plicul și i-am studiat

conținutul fără nici o reținere. Niște degete reci mi-au smuls plicul din mână.

— Ce vă închipuiți că faceți aici?

— Citeam...

— Dacă știți să citiți, probabil ați observat că-i vorba de informații confidențiale. N-aveați nici un drept să deschideți plicul.

După ce am fost aspru mustrat astfel, am intrat într-o încăpere mică, neîngrijită, pentru îndeplinirea formalităților. Dar apucasem să văd că doctorul notase la cauza morții „carcinom de prostată". Doar că, din cauza trăsăturii nu foarte clare, părea că scrisese „carcenom de prostată."

Am urmărit-o pe funcționară în timp ce se trudea să redacteze certificatul de deces.

— Scuzați-mă, am intervenit eu, e „carcinom", nu „carcenom".

Ea îmi aruncă niște priviri criminale.

— Sunt anatomopatolog criminalist. De aceea am vrut să citesc fișa tatălui meu și... am scris de milioane de ori cuvântul „carcinom", așa că, vă asigur că știu cum se scrie.

Femeia mă privi cumplit.

— Doctorul a scris cu „e“. Datoria mea e să înregistrez cauza morții exact cum a scris-o doctorul. Așa că o să scriu „carcenom" pentru că așa a ales doctorul să scrie.

Certificatul de deces al tatălui meu, pe care a trebuit să-l prezint de foarte multe ori, de fiecare dată cu un fior de indignare, stabilea drept cauză a decesului o boală complet necunoscută, numită „carcenom". Şi pe el l-ar fi deranjat tot atât de mult cât mă deranja pe mine. Cu toate că el ar fi fost încântat de unicitatea lui în statisticile guvernamentale.

*

Cu două zile înainte de a patruzecea mea aniversare, noi, frații Shepherd, ne-am reunit în

Devon pentru un eveniment mult mai important: înmormântarea tatălui nostru. Venise Helen, care locuia în nordul Angliei cu familia ei. Venise și Robert, care locuia în Franța cu soția. În pofida depărtării geografice, rămăseserăm foarte apropiați. În noaptea de dinaintea înmormântării am organizat o masă festivă în familie cu toți copiii. Dar, îmi pare rău să o spun, n-am invitat-o și pe Joyce. Sper că n-a fost o răutate din partea noastră. Am ținut legătura cu ea tot restul vieții ei și m-am ocupat să aibă unde locui și să primească îngrijirile necesare. Dar în noaptea aceea am vrut să putem evoca liber și momente din viața tatălui nostru înainte de a o cunoaște pe ea. Voiam să putem schimba între noi după pofta inimii povești despre omul acela minunat și caracterul lui deosebit. Nu toate îi făceau cinste, dar el și le-ar fi asumat pe fiecare dintre ele și le-ar fi apreciat. Am râs mult, am băut în cinstea lui: a fost o evocare frumoasă a vieții lui.

E un lucru mare să lași o amintire frumoasă copiilor. El fusese fratele cel mai mare dintr-o familie numeroasă și, când nu ajungeau banii pentru școală sau când nu mai ajungea dragostea părinților pentru toți copiii, el se ocupase să fie destul și dintr-una și dintr-alta, atât pentru el însuși, cât și pentru familia lui.

Cufundat în durerea mea, dar și învăluit de un sentiment de armonie și de susținere între membrii familiei Shepherd, ne-am întors la Londra: copiii în spate, eu la volan, Jen lângă mine, profitând de ocazie să prindă un pui de somn, pentru că medicii rezidenți trebuie să doarmă ori de câte ori li se oferă ocazia. Altă familie, altă generație.

De fapt, n-aș fi vrut să mă întorc la muncă așa curând. Aș fi vrut să stau mai mult în Devon. Guy's Hospital era un loc cu atmosferă prietenoasă și stimulantă, iar mie îmi plăcea ce făceam. Dar, din nefericire, în ultima vreme înotam în ape tulburi. Mai întâi, fusesem criticat de colegi în

unanimitate pentru că răspunsesem la solicitarea poliției de a reconstitui uciderea lui Rachel Nickell.

— Îți depășești aria de competență, ziceau ei.

În replică, le-am spus că exact pe competența mea mă bazam.

— Aceasta este direcția în care se îndreaptă anatomopatologia în America, am ținut să adaug, ceea ce nu păru să-i impresioneze prea tare.

Au clătinat nemulțumiți din cap și au spus:

— Dacă se face vreo arestare și procuratura se bazează pe reconstituirea făcută de tine, avocatul apărării o să te sfârtece la proces.

La momentul acela fusesem destul de des umilit în public ca martor-specialist, așa că știam că probabil aveau dreptate.

Mai aveam un motiv de îngrijorare: *Marchiza.*

Tragedia se petrecuse cu trei ani în urmă, dar epava vasului de agrement insista să nu se lase uitată. Durerea acelora care pierduseră pe cineva acolo nu avea cum să ia sfârșit vreodată, iar această durere se transforma chiar în aceste momente în furie.

Noi, cei care lucraserăm la cazul respectiv, crezuserăm că episodul acela se încheiase pentru noi: anumite porțiuni ale operațiunii de salvare și ceea ce a urmat după aceasta nu decurseseră fără probleme, dar, după coliziune, atenția fusese concentrată asupra cauzelor. Multe sisteme de siguranță nu funcționaseră corect în noaptea aceea pe Tamisa și se credea că dezastrul se produsese din cauză că nici unul dintre cele două vase nu-l văzuse pe celălalt la timp - pentru că nici unul nu fusese suficient de atent. Totuși, indiferent care ar fi fost cauzele, gigantica navă *Bowbelle* intrase în micuța *Marchiză* și armatorul primei a fost cercetat penal.

Familiile victimelor erau furioase deoarece căpitanul băuse zdravăn în după-amiaza de

dinaintea dezastrului așteptând schimbarea fluxului pentru ca vasul de dragare să poată naviga în aval. Dar specialiștii (care nu credeau că regula de aur a aviației militare britanice „opt ore de la sticlă la bord" trebuie să se aplice și în cazul navigației pe apă) declaraseră că, de fapt, căpitanul nu mai era sub influența alcoolului pentru că trăsese un pui de somn înainte de a porni noaptea. Așadar, fusese acuzat de neglijență în executarea serviciului de cart.

Anchetatorul a fost forțat de procurorul-șef să amâne cercetările cu privire la decese până la sfârșitul procesului penal, dar nu se ajunsese la nici un rezultat final. Două jurii distincte n-au reușit să stabilească vinovăția căpitanului vasului de dragare și o încercare ulterioară de a-l urmări penal pe acesta, inițiată particular, a dat greș de asemenea. După verdictul sau, mai bine zis, în absența verdictului asupra vinovăției vasului *Bowbelle,* anchetatorul a hotărât că redeschiderea anchetei era împotriva interesului public întrucât cauzele coliziunii fuseseră analizate în detaliu, iar măsurile de siguranță pe Tamisa se îmbunătățiseră.

Furia lor era alimentată de descoperirea recentă că unor cadavre li se tăiaseră mâinile pentru a putea fi identificate. Informațiile fuseseră publicate în ziarele de duminică. Mai supărător era și că acum aflaseră că mâinile fuseseră trimise înapoi la morgă, dar nu fuseseră reatașate de corpurile cărora Ie aparțineau - ceea ce era de neiertat. Rudele aveau acum suspiciunea că nu li se permisese să vadă trupurile neînsuflețite ale celor dragi înainte de înmormântare nu din cauza stării avansate de descompunere, ci din cauză că le fuseseră tăiate mâinile.

Furia generală era acum îndreptată împotriva anatomopatologului care condusese autopsiile. Acela eram eu. Dacă eram în locul lor, și eu aș fi fost mânios. Dar să fii ținta acestei furii nu era o poziție de invidiat. Nu avea sens să le explic unor

oameni zdrobiți de durere că era vorba despre o procedură de rutină. Nu avea sens să le explic nici că luarea amprentelor unor corpuri în descompunere, care stătuseră în apă, necesită o tehnologie de laborator specială indisponibilă într-o morgă. Și erau prea târziu să încercăm să aflăm dacă această tehnică era într-adevăr acceptabilă, chiar dacă era o procedură standard la momentul respectiv.

De fapt, eu nu aveam nimic de a face nici cu decizia de a tăia mâinile unora dintre victime, nici cu trimiterea lor la analiză și nici cu faptul că nu fuseseră puse la loc. Totuși, nimeni nu mi-a luat în seamă argumentele, iar încercarea mea de apărare a fost interpretată ca un semn de vinovăție. Fotografia mea (în care arăt nu tocmai îngrijit, cu cravata care mereu îmi flutură sinistru pe umăr) era publicată în ziare în mod repetat, însoțită de articole acuzatoare sau insinuante. Primeam telefoane de la ziariști la orice oră din zi și din noapte. Adeseori mă căutau și acasă. Odată m-am trezit din senin cu un scârța-scârța pe hârtie chiar la birou. Stătea la masa mea de lucru, cu o expresie solemnă pe figură și cu un carnețel deschis amenințător.

Cât despre colegii mei, dezaprobarea lor față de felul în care participasem la cazul Rachel Nickell se prelungea și în cazul *Marchizei.* Nu putusem să mă opun tăierii mâinilor? Mai ales că mai sunt disponibile și alte metode de identificare. Nu se plângeau polițiștii că sunt invadați de radiografii dentare de pe tot globul? Așa că trebuia să iau atitudine să opresc aberația cu detașarea mâinilor.

Colegii mei au recunoscut totuși că nu vorbeau în cunoștință de cauză, fiind lipsiți de experiență relevantă în materie de dezastre, și mai ales în cazuri de înec în masă. Au recunoscut că judecau lucrurile retrospectiv și că probabil nici ei n-ar fi intervenit într-o procedură polițienească

standard la momentul respectiv, mai ales una autorizată de legist.

Iain, directorul departamentului, a adoptat o tăcere de sfinx în chestiunea respectivă, așa cum proceda în toate cazurile importante în care nu fusese el implicat, motiv pentru care era supărat. A trebuit să fac față singur reacției furibunde a presei și a rudelor, o sarcină grea, deși înțelegeam resortul acelei furii.

Pam, singura care m-ar fi susținut, nu mai era organizatoarea noastră șefă. La o vârstă destul de înaintată, se îndrăgostise de un văduv și își asumase rolul de soție și de mamă vitregă. Nu-i trecuse nici o clipă prin gând să amestece viața de familie cu anatomopatologia. A știut dinainte că responsabilitățile vieții de familie nu lăsau loc pentru o carieră în criminalistică. Ne despărțiserăm de ea cu tristețe, ceilalți asistenți se regrupară, iar locul ei a fost luat de o persoană nouă pe care a trebuit s-o inițiem în lumea tulbure a crimelor londoneze, iar Lorraine cea eficientă a preluat conducerea.

A, am uitat. Echipei noastre i se alăturase un nou membru. Într-o bună zi, o blondă cu picioare lungi își făcu apariția în biroul nostru. Purta o fustă scurtă, avea un zâmbet plăcut, și pomeții arătau de parcă fuseseră decupați cu o foarfecă ascuțită dintr-o coală de carton alb. Ceilalți colegi de abia apucară să-și ridice privirile că Iain, cel mai alpha mascul dintr-o haită de masculi alpha, și sărise de pe scaun și o acaparase ca un om de Neanderthal, pentru că în secolul trecut tagma masculină era foarte primitivă.

Vesna Djurovic era anatomopatolog criminalist, jumătate sârboaică, jumătate croată, din Iugoslavia de atunci. Era o combinație de farmec și de înalt profesionalism, ceva rar pe vremea aceea. Își făcuse practica la Belgrad, iar acum căuta un serviciu la Londra. La spitalul nostru n-a găsit doar o slujbă, ci și ceva la care

probabil nu se așteptase: un soț. Iain era căsătorit, iar manevrele care au urmat au fost dificile și complicate, dar, în măsura în care peisajul mohorât al crimelor în care ne duceam noi existența putea să beneficieze de strălucirea unui cuplu celebru, Vesna și Iain au devenit curând acest cuplu.

Jen și cu mine n-am format niciodată un asemenea cuplu. Vesna și Iain fiind amândoi în același domeniu, numărul evenimentelor sociale destinate cuplurilor începuse să crească, dar noi eram prea ocupați ca să putem lua parte la ele. Jen de abia își terminase anul de practică de medic intern. Turele ei durau treizeci și șase de ore, ceea ce însemna program prelungit ziua și una din două nopți petrecute la spital. Orarul acesta începea să se mai relaxeze acum pentru că își începuse pregătirea de medic generalist și stabilise în ce domeniu voia să se specializeze: dermatologie.

Eram conștient că, în această etapă a carierei, avea nevoie de mult sprijin. Şi eu fusesem în aceeași situație, iar ea mă ajutase. Acum încercam să fac și eu la fel pentru ea. Era o mare realizare să devină doctor, mai ales că începuse să studieze de abia după vârsta de treizeci de ani. Probabil că nu-i arătam suficient de des cât eram de mândru de ea. Sper totuși că făceam lucrul acesta din când în când. O dată măcar, ce Dumnezeu!

Drumurile noastre se intersectau acum foarte rar, iar când se întâmpla să ne întâlnim, ne certam adesea. Nu reușeam să găsim mecanismul prin care să putem reveni la o stare mai sigură și mai fericită. Ştiam că există cupluri care se împacă într-un mod iubitor și tandru, dar eu nu văzusem niciodată așa ceva - această bunătate lipsise din relația tatălui meu cu mama mea vitregă, așa că nici eu nu puteam, sau nu voiam, să joc un asemenea joc. Buna mea soție începuse să-și piardă răbdarea cu ocupatul și neimplicatul ei soț.

— De ce nu mă lași să te iubesc? striga Jen. De ce ești așa de tăcut mereu?

Am participat la niște ședințe de consiliere maritală. Am acceptat să merg, dar mă simțeam de parcă Jen m-ar fi târât în fața judecătorului.

— Şi-a pierdut mama la vârsta de nouă ani, ținu ea să specifice cu înțeles. Iar consiliera făcu un gest de încuviințare din cap, tot cu înțeles, după cum mi s-a părut mie. Să fi fost prietene bune, femeile acestea două, sau era un fel de conspirație feminină?

— Jen, ce-ai dori tu să facă Dick pentru tine? întrebă consiliera.

— Să mă ia în brațe și să-mi spună că mă iubește. Nu cred că cer prea mult, nu?

— Dar tu, Dick? Tu ce ai vrea să facă Jen pentru tine?

Am stat să mă gândesc, dar nu prea mult.

— Să-mi pregătească cina, am răspuns eu.

Consiliera ridică din sprâncene și se lăsă pe spătarul scaunului. Lipsa abilităților culinare ale lui Jen fusese întotdeauna un subiect de glumă.

— Aș vrea să-mi pregătească cina. Ar fi un gest de iubire. Dar eu sunt prea ocupat să am grijă de toată lumea, așa că n-am timp să primesc, iar Jen e prea ocupată cu studiile, așa că n-are timp să dea.

— Dick, așadar, tu simți că tu ești cel care are grijă de toți?

— Nu mă plâng. Şi tata a făcut la fel, el m-a crescut. Sunt bucuros să mă ocup de copii, să gătesc și să mă implic în viața lor. E ceva normal. Numai că...

Tatăl meu făcuse toate aceste lucruri. Dar avea și momente când exploda de furie, fără să-i intereseze cum îi afectau izbucnirile lui pe cei din jur. Acum începeam să mă întreb dacă nu cumva furia aceea era un fel de a-și descărca marea nefericire. Tatăl meu fusese nefericit. Poate și eu eram nefericit. M-a străfulgerat gândul că poate aș fi avut o căsătorie mai bună dacă și eu mi-aș fi pierdut uneori controlul și mi-aș fi lăsat

sentimentele să iasă la suprafață. Dar, dacă aveam asemenea sentimente, erau îngropate într-un loc bine ascuns. Şi, dacă nici măcar nu puteam să plâng, cum aș fi putut să am izbucniri de furie?

— Vă ascultăm, zise consiliera. Uitasem că mă aflam în această cameră în Clapham, că afară urlau sirenele salvărilor și că soția mea și o consilieră maritală se uitau la mine și așteptau un răspuns.

Apoi încercă să mă ajute sugerându-mi:

— Pregătiți mâncare și vă ocupați de copii, numai că...?

— Mi-aș dori ca Jen să-mi arate că mă iubește făcând diverse lucruri în casă, din când în când măcar.

Ședințele de consiliere n-au durat prea mult. Am abandonat proiectul, într-un fel sau altul, sau poate că eram prea ocupați. Copiii erau încă la școala primară, erau fericiți și sănătoși, iar noi ne străduiam din greu să le oferim o familie iubitoare. Adesea era zgomot, alteori se auzea muzică, alteori răsunau râsete. Amândoi eram prinși cu treburile noastre profesionale, care ne făceau plăcere. O duceam bine din punct de vedere material. Mă înscrisesem în corul părinților la școala copiilor și devenisem un corist cu voce puternică, lipsit de inhibiții și, de obicei, cam afon, trebuie să recunosc. Jen, Chris, Anna și cu mine am cântat tot drumul îndreptându-ne spre insula Man, adică spre vacanțe pline de nisip, scăldători în stânci, munți și mlaștini, unde ne așteptau niște gazde generoase și iubitoare. Aveam o viață foarte frumoasă, n-aveam de ce ne plânge.

24

A patruzecea mea aniversare aproape a coincis cu moartea tatălui meu, așa că era inevitabil să încep să mă gândesc și eu la sfârșitul meu. Nu mă temeam de moarte, dar nu eram prea încântat de

predecesoarea ei, senectutea, procesul programat al îmbătrânirii. Până acum văzusem atât de multe cadavre, încât eram la curent cu acest proces și aveam idee despre cam cum trebuiau să arate propriile mele organe vitale în acest moment.

Ştiam că la vârsta de patruzeci de ani, pe suprafața netedă a plămânilor mei, punctișoare mici și negre se transformau în linii, formând niște modele în formă de copaci. În felul lor, aceste modele puteau fi frumoase, dar nu erau altceva decât reziduuri: funinginea Londrei, ea singură fiind suficientă pentru a provoca emfizem pulmonar într-o mare măsură, fără concursul celor douăzeci și ceva de țigări pe care le fumam zilnic. Nu eram singurul fumător, clar. Colegii mei fumau și ei, așa că lucram într-un nor albăstriu constant. Acasă, Jen fuma și ea. Părinții ei, care locuiau în insula Man, fumau de asemenea. Pretutindeni, toți prietenii noștri fumau. În 1992, fumam cu toții, în localuri și în restaurante, în trenuri, la mesele noastre de lucru și în autobuze. Ştiam că fumatul e nociv, că țigările conțin peste 4 000 de substanțe, multe toxice, de la cianură de hidrogen, până la cadmiu și benzopiren, dar le acceptam pe toate pentru un singur ingredient: nicotină. Până la momentul respectiv, ne consideraserăm suficient de tineri încât să ne credem invincibili. Acum știam că trebuie să mă las de fumat, iar recompensa putea fi încă zece ani de viață, deși structura plămânilor mei era probabil iremediabil afectată și urma să se degradeze și mai mult cu timpul.

Inima depune mare efort să pompeze sânge în niște plămâni afectați și speram ca partea dreaptă a inimii mele să nu fie mărită din cauza acestei sarcini suplimentare. Cât despre partea stângă, știam că, dacă nu învățam să-mi controlez reacția la stres, atunci urma să-mi crească tensiunea arterială, iar ventriculul meu stânga avea să se îngroașe încercând să facă față tensiunii crescute.

Inima este un organ de dimensiuni reduse care poate fi ținut în palmă cu ușurință. Atât de mică și de hotărâtă, în același timp, un pumnișor care se închide și se deschide de șaptezeci de ori pe minut, zi și noapte, an după an, de 30 de miliarde de ori în timpul unei vieți. Un prieten credincios. Până când se oprește. Era de datoria mea să-i răsplătesc fidelitatea controlându-mi dieta, exercițiile fizice, fumatul și nivelul de stres. Tot atât de bine știam că trebuie să-mi odihnesc din când în când ficatul de la alcool dacă voiam să-l las să facă minunea regenerării.

Numai hotărâri admirabile. Dar repede abandonate. Un whisky cu sifon din când în când oferea o relaxare plăcută și era mult mai simplu să mai aprind o țigară decât să pierd timpul gândindu-mă cât de mult mi-aș fi dorit să fumez. Ambele erau forme de diminuare a stresului. Uitându-mă în urmă, îmi dau seama că nu se punea problema să renunț în anul acela sau anul următor, pentru că 1993 arăta promițător din punctul de vedere al cazurilor deosebit de interesante.

În luna aprilie am efectuat o autopsie pe un tânăr negru din sudul Londrei care fusese înjunghiat. Numărul asasinatelor de acest fel era foarte mare pe atunci, iar crima aceasta nu părea să aibă nimic deosebit față de multe altele. De multe ori se dovedeau rezultatul unor încăierări între bande sau al traficului de droguri. La momentul respectiv nu te gândeai prima oară la o crimă cu substrat rasial. Singura informație pe care o primisem era că tânărul participase la o încăierare. Nu existau indicii că ar fi fost vorba de un caz deosebit, sau că numele pacientului avea să devină foarte cunoscut, sau că eu urma să depun mărturie în legătură cu acest caz de atât de multe ori.

Stephen Lawrence era un tânăr strălucit și ambițios, în vârstă de optsprezece ani, care în nici un caz nu corespundea imaginii predominante despre negri împărtășite de publicul larg în 1993.

Recunoașterea meritelor lui ca student dedicat cu un viitor profesional strălucit era esențială pentru schimbarea atitudinilor și a prejudecăților. În timp ce stătea cu un prieten și așteptau autobuzul a fost înjunghiat de două ori de un grup de tineri albi, care, după cum am aflat mai târziu, împroșcau cu injurii rasiale. Avea o tăietură superficială pe bărbie, o rană profundă care-i sfâșiase plămânul și o alta pe umăr. Sângerând din abundență, a reușit totuși să se ridice și să alerge o sută de metri ajutat de prietenul lui înainte de a se prăbuși.

În lunile care au urmat, poliția mi-a arătat șaisprezece cuțite, dintre care șapte puteau să fi fost folosite ca arme ale crimei. Unul dintre acestea părea candidatul perfect la acest rol. În iulie mi s-a solicitat o nouă declarație și am afirmat că, după părerea mea, Stephen stătea în picioare când a fost înjunghiat în zona claviculei drepte, dar începuse să se prăbușească în momentul în care a fost înjunghiat și în umărul stâng. Deși am analizat problema cu multă atenție, n-am reușit să determin dacă atacatorul era dreptaci sau stângaci. Dacă decideam într-un fel sau altul, aș fi putut face o impresie foarte bună, dar dovezile erau mult prea inconsistente și riscam să-l ajut pe făptaș să scape.

Acesta era gradul meu de implicare în momentul acela în ancheta poliției asupra morții lui Stephen. Nu eram conștient de indiferența și rasismul care împiedicau progresul anchetei. Cei din familia Lawrence, pe de altă parte, erau conștienți de ce se întâmplă. Ei înțeleseseră că existau martori, dovezi și suspecți. Dar procuratura nu se sesizase.

Patru luni mai târziu am fost chemat în nordul Londrei să asist la o autopsie la solicitarea poliției. Autopsia era efectuată de alt anatomopatolog: rolul meu era să observ, să preiau mostre și să particip dacă aș fi fost invitat, dar celălalt medic a preferat doar să asist. Mi-era clar că femeia pe care o

examinam murise din cauza efectelor severe ale asfixierii asupra creierului, dar cauzele morții puteau fi multiple, și aceasta trebuiau să afle experții specializați în studiul anumitor organe - mai precis, al inimii și al creierului.

Victima fusese implicată într-o încăierare feroce, apoi fusese imobilizat într-o centură de corp - o centură abdominală cu cătușe de o parte și de alta. Era plină de tăieturi și de vânătăi, și fusese legată la nivelul picioarelor, al gleznelor și al taliei. Suferise și un traumatism cranian? Anatomopatologul specialist în neurologie avea să-mi dea un răspuns la această întrebare.

Importanța acestui caz a crescut treptat. Joy Gardner avea patruzeci și unu de ani, era originară din Jamaica și locuia cu fiul ei în vârstă de cinci ani. Într-adevăr, îi expirase viza și locuia ilegal în Marea Britanie. Mama ei și multe alte rude locuiau tot aici și o ajutau în timpul studiilor, așa că nu voia să se întoarcă în Jamaica.

Într-o dimineață, foarte devreme, fără vreun avertisment, ofițeri de la serviciul de imigrații au venit să o ridice și să o deporteze. Erau însoțiți de polițiști, poate pentru că se așteptau ca femeia să opună rezistență. Şi chiar așa s-a întâmplat. Poate avusese impresia că se luptă cu ei pentru modul ei de viață. De fapt nu și-a dat seama că se lupta pentru însăși viața ei.

Nepregătiți corespunzător, neantrenați și hotărâți să îndeplinească ordinele, ofițerii s-au luptat să o imobilizeze, în timp ce ea se lupta crâncen și îi mușca, sub privirile copilașului ei. Ca reacție la mușcăturile ei, i-au înfășurat fața și gura cu patru metri de bandă adezivă chirurgicală lată de doi centimetri și jumătate - Elatoplast. S-au înșelat închipuindu-și că, dacă îi lasă nasul liber, va putea să respire. Aceasta e o idee greșită. Acoperirea gurii poate provoca moartea. Nu se pune doar problema ca persoana să poată respira, persoana trebuie să poată trage suficient aer. Mai

ales dacă lupta a provocat stres și efort care au mărit considerabil nevoia de oxigen a organismului. În aceste condiții, o persoană nu poate obține cantitatea de oxigen necesară, care poate fi de câteva ori mai mare decât cea obișnuită.

Punerea unui căluș poate provoca vomă și, gura fiind blocată, voma nu poate fi eliminată, așa că blochează căile respiratorii. Un căluș poate apăsa limba, împingând-o în fundul gurii și blocând orificiile nazale. De asemenea, în gât și pe limbă se acumulează secreții, care împiedică aerul să ajungă în plămâni.

Stopul cardio-respirator a fost provocat de aplicarea unui căluș pe gura unei femei care făcuse efort fizic susținut. Joy Gardner nu fusese strangulată. Nu fusese lovită la cap. Nu se înecase cu propria vomă. Fusese asfixiată de căluș. Cu toate acestea, un echipaj de salvare reușise să o resusciteze. Mai precis, îi reporniseră inima și o duseseră de urgență la spital, unde fusese intubată. Din păcate, creierul ei fusese atât de puternic afectat de lipsa prelungită a oxigenului, încât a murit patru zile mai târziu.

Acest caz a beneficiat de foarte multă atenție - s-au implicat spitalul, poliția, familia -, așa că trupul ei a fost supus la atât de multe necropsii și analize de țesut încât întâlnirile în care se vorbea despre Joy Gardner ajunseseră să semene cu niște conferințe de anatomopatologie. Anatomopatologii specialiști în domeniul neurologiei aveau cuvântul cel mai greu în cazul de față, deoarece primul anatomopatolog, pe care-l asistasem la efectuarea necropsiei, declarase că decesul survenise în urma unui traumatism cranian. În cele din urmă, s-a ajuns la o concluzie unanimă că murise prin asfixiere provocată de căluș.

Am redactat un raport detaliat în care am examinat toate cauzele posibile ale morții, raport care a trecut, ca de obicei, prin multe corecturi și revizuiri. În tot acest timp, organizațiile pentru

drepturile omului și altele asemănătoare protestau violent. Cei mai mulți, mai ales membrii comunităților de culoare, erau de părere că poliția considera deportarea o sarcină care trebuia îndeplinită cu orice preț și că Joy Gardner fusese ucisă de polițiștii care o imobilizaseră fără nici o considerație pentru siguranța ei.

Poate vă amintiți că primul caz de deces al unui deținut imobilizat pe care-l întâlnisem îmi ridicase niște semne de întrebare cu privire la verdictul legistului. Pacientul suferea de pneumonie și de siclemie de tip heterozigot, așa că s-a decis că moartea a survenit din cauze naturale și din neglijență. Din ziua aceea, am început să fiu preocupat de metodele folosite uneori de oamenii legii: era evident că unii nu aveau habar cum să imobilizeze un prizonier fără a-i pune sănătatea în pericol.

Iar decesele survenite în urma imobilizării erau din ce în ce mai numeroase. Joy Gardner a fost imobilizată pentru a fi deportată. Alte decese au avut loc în timp ce polițiștii încercau să rețină suspecții, mai ales dacă suspecții respectivi sufereau de siclemie. Dar majoritatea acestor decese prin imobilizare erau consecința unui alt factor: utilizarea din ce în ce mai frecventă a unui drog - cocaina, desigur.

Cocaina blochează absorbția de neurotransmițători, blocaj care poate avea ca efect o stimulare continuă plăcută, însoțită de încredere, euforie și energie. Consumatorii de cocaină pot vorbi ore în șir, răspund mai alert la stimuli de ordin fizic, așa că percep activitatea sexuală mai plăcut, nu simt senzația de foame sau de sete. Totuși, poate avea ca efect accelerarea ritmului cardiac, instalarea unei stări de agitație și inducerea unei stări psihotice. În consecință, dacă este nevoie ca un consumator de cocaină să fie imobilizat, aceasta se întâmplă din cauză că pare să sufere de o psihoză necontrolată.

Am avut primul meu caz de deces provocat de cocaină cam în această perioadă și a fost un indiciu timpuriu al creșterii uzului de cocaină în Anglia. Un dealer de droguri foarte solid și musculos (el însuși dependent) fusese arestat pentru că tocmai cumpărase o cantitate semnificativă de cocaină și s-a apucat la un moment dat să-i lovească pe cei doi polițiști care-l reținеau. Unul dintre aceștia și-a petrecut brațul în jurul gâtului lui, dar aceasta n-a fost decât o manevră din timpul luptei. Lupta avusese ca deznodământ moartea dealerului. Dar cum se întâmplase exact?

Un distins anatomopatolog specialist în neurologie a confirmat că dealerul nu suferise un traumatism cranian în timpul încăierării, așa că nu aceasta era cauza morții. Este posibil să se fi asfixiat când polițistul și-a petrecut brațul în jurul gâtului lui, dar nu avea decât unul dintre cele trei semne clasice ale morții prin asfixiere, ceea ce nu era suficient pentru a stabili asfixierea drept cauză a morții. Consumase foarte multă cocaină, dar testele de sânge au indicat că nu era vorba despre o doză letală, deci nu din cauza unei supradoze murise.

În cele din urmă, am identificat o combinație de cauze: efortul la care îi fusese supusă inima în timpul încăierării cu polițiștii, în conjuncție cu efectul dăunător al cocainei asupra inimii. Deși era tânăr, mușchiul inimii era mărit. Această problemă apare adesea la consumatorii de cocaină și este cunoscută ca „miocardită de cocaină".

Acuzațiile împotriva celor doi polițiști au fost ulterior retrase. Dar acesta era încă un caz în urma căruia rămăsesem cu o senzație de disconfort pe care nu o puteam ignora. Numărul deceselor provocate de manevrele de imobilizare făcute de polițiști era mult prea mare. Ei erau ferm convinși că-și fac datoria, nu aveau nici cea mai mică intenție să omoare. Totuși, mureau oameni. Știam

că trebuie să fac ceva, dar tot nu îmi era limpede ce anume.

*

În timp ce așteptam să vedem dacă va fi arestat cineva pentru moartea lui Joy Gardner, presa răsuna de știrile unei arestări în cazul Rachel Nickell. N-am fost surprins. Eram la curent că poliția avea un suspect pe nume Colin Stagg. Știam că, în absența dovezilor de ordin criminalistic, îi întinseseră o cursă pe baza profilului schițat de psihologul criminalist. Au înregistrat niște dialoguri cu caracter intim între Stagg și o polițistă sub acoperire, sperând că Stagg se va da pe față în legătură cu uciderea lui Nickell. N-a făcut-o, dar Parchetul Coroanei a considerat că dovezile incriminatoare împotriva lui erau destul de solide. Am răspuns la întrebările echipei care îl investiga pe Colin Stagg, iar reconstituirea evenimentelor din Wimbledon Common din ziua aceea pe care o propusesem eu a fost folosită de procurori ca dovadă. Urma să apar ca martor la proces în anul următor. Acum, cel mai sinistru criminal se afla în detenție și aștepta să fie judecat, așa că am fost surprins să fiu chemat, toamna, pentru a examina corpul neînsuflețit al altei tinere. Fusese victima unui atac și mai bolnav decât cel asupra lui Rachel Nickell.

Jack Spintecătorul, care a ucis cel puțin cinci femei în East London în 1888, este încă un personaj de film, legendă și erou al unor tururi ghidate prin cartierul Whitechapel. Cred că publicul este încă fascinat de aceste crime sinistre pentru că au avut loc cu mult timp în urmă. Cred că numele Samanthei Bisset și al asasinului său nu sunt cunoscute exact pentru că ea a fost victima unei crime atât de odioase, amintind de Jack Spintecătorul, încât presa a făcut gestul rar de a se abține de la a copleși publicul cu detaliile

cutremurătoare nefiltrate prin lentila timpului. Şi eu sunt de acord cu acest punct de vedere și prefer să nu dezvălui informații despre acest asasinat.

Nu numai Samantha a fost asasinată și agresată sexual, ci și fetița ei în vârstă de patru ani. Corpul copilului a fost așezat apoi în pătuț alături de jucării, astfel încât primii polițiști care au ajuns la locul crimei au nutrit speranțe, curând înșelate, că dormise liniștită cât timp mama ei era ucisă.

Am fost solicitat de legist să efectuez a doua necropsie a corpurilor Samanthei Bisset și al fiicei sale, întrucât interesul meu față de asasinatele prin înjunghiere devenise acum celebru. Această a doua necropsie nu era solicitată de apărare, pentru că nu fusese nimeni acuzat, ci de anchetator, pentru a putea permite transferul corpurilor.

Sarcina de a cerceta apartamentul Samanthei Bisset unde se petrecuseră crimele îi revenise unui coleg. Așadar, am văzut locul respectiv doar prin lentila aparatului de fotografiat. Îmi puteam imagina tăcerea copleșitoare și mai ales cum în acea locuință unde se săvârșiseră acele acte de cruzime și mutilare anchetatorii nu mai putuseră stabili legăturile de camaraderie obișnuite, nu mai putuseră schimba amabilități sau vorbi despre familii și concedii - toate acele lucruri de zi cu zi care ne ajută să ne reconectăm la viața normală când suntem confruntați cu o crimă. În timpul autopsiei, mi-am dat seama că asasinul era un vânător de trofee, ceva în stilul lui Jack Spintecătorul.

Le-am spus ofițerilor de poliție care erau de față:

— Dacă n-aș ști că-l aveți deja pe Colin Stagg, aș crede că autorul e același individ care a omorât-o pe Nickell.

Ofițerul superior a ridicat din umeri.

— N-are cum. Deja îl avem pe Stagg și aproape că a mărturisit.

— Asemănările nu sunt chiar atât de evidente, a observat colegul lui. Rachel Nickell n-a fost mutilată.

— Poate ar fi mutilat-o dacă ar fi avut timp. Poate a vrut să se distreze omorând-o, dar se afla într-un loc public și nu putea face așa ceva fără a fi prins. Poate într-o fază ulterioară ar fi trecut și el la uciderea lentă a unei femei în propria ei casă.

— E după gratii și va rămâne acolo până la sfârșitul zilelor, a răspuns ofițerul. Curând după aceea, acest lucru a devenit adevărat și cu privire la asasinul Samanthei Bisset. Robert Napper era un paznic de depozit în vârstă de douăzeci și opt de ani având un istoric de acte de violență și de dezechilibru psihic. Fusese de multe ori în atenția poliției, dar, nu se știe cum, poate din cauza evidențelor ținute defectuos înainte de apariția computerelor, reușise să se facă nevăzut. Legătura dintre el și această crimă se făcuse pe baza amprentelor prelevate din apartamentul Samanthei Bisset.

Odată cu arestarea lui, polițiștii fuseseră convinși că străzile fuseseră curățate de doi asasini sângeroși, Stagg și Napper. Așa că, în septembrie 1994, achitarea lui Colin Stagg a venit ca un șoc. Verdictul a fost răsturnat de un judecător care a decis că metodele folosite de poliție au constat în întinderea unei capcane și că, întrucât Stagg fusese ademenit să converseze cu o polițistă sub acoperire, declarațiile lui în aceste condiții nu puteau fi acceptate ca dovezi. Această explicație a generat o nedumerire generală, inclusiv nedumerirea mea personală: poliția cooperase cu mulți alți profesioniști la soluționarea acestui caz și nu mă gândisem să le pun la îndoială convingerea că Stagg o omorâse pe Rachel Nickell.

Colin Stagg a fost eliberat, dar a intrat într-o închisoare mult mai cumplită. Era suficient să iasă din casă, și era supus unei cruzimi inimaginabile.

Poliția, presa și mai ales publicul erau convinși că Stagg o omorâse pe Rachel Nickell și că scăpase printr-un artificiu juridic. Această convingere era atât de larg răspândită încât nici măcar n-am mai simțit nevoia să atrag atenția asupra similitudinii dintre cele două crime. Ştiam că opinia unui specialist este marginalizată de sistem și, în pofida aventurii la care participasem prin reconstituirea crimei, fusesem acum trimis la locul meu.

25

Familiile victimelor de pe *Marchiza* nu s-au dat bătute toți acești ani. Venise momentul să câștige o victorie. Când încercările lor de a-l convinge pe anchetator să redeschidă ancheta s-au soldat cu eșec, s-au adresat Curții de Apel care a încuviințat că anchetatorul, prin refuzul său de a redeschide ancheta, „risca" să dovedească o atitudine părtinitoare în mod involuntar. Astfel, a fost deschisă o nouă anchetă de către un alt anchetator. La șase ani după tragedie, în 1995, jurații au decis, în proporție de nouă la unu, că victimele fuseseră „omorâte ilegal".

Nu mai era nimeni care putea fi tras acum la răspundere, întrucât eșuaseră două încercări de trimitere în judecată a proprietarului vasului *Bowbelle,* dar verdictul alimentase convingerea familiilor că trebuia să aibă loc o anchetă publică. Se formase un grup de acțiune care solicita cu insistență o asemenea anchetă, întrucât în urma accidentului avusese loc o revizuire completă a condițiilor de siguranță fluvială, autoritățile s-au opus eforturilor lor, argumentând că nu se câștiga nimic din deschiderea unei anchete publice. Grupul de acțiune nu a fost de acord. Deși e clar că lupta le afectase enorm, rudele susțineau că mai erau lecții de învățat de pe urma suferinței lor și cel mai bun forum de discuții era o anchetă publică.

Evident că povestea mâinilor tăiate nu fusese uitată și încă eram considerat responsabil de asta. Astfel, deși eram de acord cu motivul pentru care familiile doreau redeschiderea anchetei, nu mă simțeam prea confortabil la gândul acesta. Avea să se reia toată problema, inclusiv subiectul mâinilor. Mai erau și alte cazuri la momentul respectiv care implicau exercitarea de presiuni asupra autorităților intransigente. După doi ani, anchetarea condițiilor în care muriseră Joy Gardner și Stephen Lawrence părea că ajunsese într-un punct mort. Dar erau mulți care nu aveau de gând să lase lucrurile așa. Mai întâi, rudele, apoi comunități întregi au făcut demersuri pentru mobilizarea opiniei publice arătând că rasismul existent în rândurile poliției metropolitane împiedica desfășurarea anchetei. În cazul lui Joy Gardner, trebuiau să demonstreze că altcineva, nu justiția, decisese ca ofițerii implicați să fie absolviți de orice vină.

La început, nu s-au schimbat multe în cazul anchetei morții lui Lawrence. Totuși, spre surprinderea poliției metropolitane care susținea că polițiștii nu-și făcuseră decât datoria, trei ofițeri erau acuzați acum de omor involuntar în cazul morții lui Joy Gardner.

La proces, am fost supus unei audieri încrucișate pe care n-o voi uita niciodată. Cineva făcuse cunoscut în mod ilegal o copie a raportului meu inițial și scosese în evidență că raportul meu final conținea peste șaptezeci de modificări. M-a forțat să le explic pe fiecare dintre ele, cerându-mi să justific cea mai mică reformulare, virgulă ștearsă sau punct și virgulă suplimentare. Eu consideram că schimbări minore (de exemplu, înlocuirea lui „probabil" cu „posibil", sau „în viteză" cu „rapid") nu influențau în nici un fel cazul în ansamblu, dar era inutil să fac observația că fiecare versiune era mai cizelată și mai clară. Avocatul acuzării voia să dea de înțeles că eu

colaboram strâns cu poliția și că se făcuseră presiuni asupra mea pentru a-i disculpa pe vinovați în cazul morții lui Gardner.

Schimburile noastre de replici se desfășurau cam în felul următor (notez din memorie, pentru că se pare că nu mai există nici o copie a înregistrării):

> Avocatul (A): Să ne uităm la pagina 36... de ce ați înlocuit termenul „sever" prin „moderat", domnule doctor Shepherd? E o schimbare majoră.
>
> Eu: Mi s-a părut mai adecvat, în urma analizei.
>
> A: De ce vi s-a părut mai adecvat?
>
> Eu: Am reexaminat toate detaliile și am revenit asupra opiniei inițiale.
>
> A: Sunteți sigur că revenirea asupra opiniei nu s-a petrecut în urma primirii unor informații suplimentare?
>
> Eu: Revizuirea opiniei s-a bazat integral pe studierea amănunțită a cazului.
>
> A: Ce v-a determinat să operați o modificare atât de semnificativă dacă nu aveați informații noi?
>
> Eu: Mi s-a părut mai corectă a doua variantă.
>
> A: Vreți să spuneți că v-ați *răzgândit?*
>
> Eu: Da, chiar m-am răzgândit.
>
> A: V-ați răzgândit pur și simplu! Ca urmare a unui *capriciu,* din senin?

Înțeleg de ce i se părea suspect. Evident, colaboram frecvent cu poliția și se putea trage concluzia destul de ușor că voiam să le fac pe plac. Adevărul este că nimeni nu încercase să mă influențeze în nici un fel și nici eu nu încercam să-i fac nimănui pe plac. Într-adevăr, nu mi-ar fi fost confortabil să colaborez cu poliția dacă aș fi contribuit la condamnarea a trei dintre colegii lor - știam că un medic legist se poate afla uneori în acest gen de dilemă. Sperasem să nu mă las intimidat și să pot să-mi fac din adevăr cel mai puternic aliat.

Spre indignarea multora, cei trei ofițeri au fost achitați. Personal, deși nu le puteam aproba

acțiunile, știam clar că și polițiștii înșiși erau, într-un fel, victime ale unui sistem defectuos. Nu fuseseră pregătiți sau informați cum să efectueze o imobilizare corectă, nu fuseseră avertizați cu privire la posibilele consecințe periculoase ale acțiunilor lor. Nu erau la curent cu corectitudinea sau incorectitudinea deportării lui Joy Gardner. Aveau datoria concretă de a executa ordinele unor birocrați care hotărau în numele poporului englez. Au considerat doar că, imobilizând-o pe Joy Gardner, își fac doar treaba neplăcută pentru care sunt plătiți. Faptul că s-au achitat atât de prost de datorie reflecta practicile defectuoase ale angajatorului.

Tragedia morții lui Joy Gardner a declanșat schimbarea. În cazul meu, a fost picătura care a umplut paharul. Acum știam ce am de făcut. Am devenit membru activ și entuziast, uneori chiar fondator, al unor asociații profesionale formate nu doar pentru revizuirea procedurilor de imobilizare, ci și pentru instruirea corespunzătoare a celor care au obligația să facă acest lucru, anume a polițiștilor, a gardienilor de închisoare, a ofițerilor de la serviciul de imigrări.

E imposibil de anticipat ce va însemna viața fiecăruia dintre noi, în cazul în care va însemna ceva: mie unuia îmi place să cred că însemnătatea vieții mele va consta în contribuția mea la această modificare. A implicat în mare disponibilitatea mea de a mă face neplăcut, de a organiza sesiuni de pregătire și conferințe, de a scrie rapoarte, de a fi membru în comitete diverse, dar, mai ales, de a-i învăța ceva pe alții.

Detractorii poliției vor fi surprinși să afle că am descoperit că majoritatea polițiștilor erau foarte dornici să învețe tehnici de imobilizare corectă și nedăunătoare: ei erau primii conștienți de neajunsurile meseriei lor. Ei știau, mai bine decât oricine altcineva, că nu numai familiile și prietenii victimelor aveau de suferit, ci și viețile și carierele

lor puteau fi afectate iremediabil de evenimente petrecute în câteva minute. Totuși, au trebuit să treacă mulți ani până ce toate organizațiile care au dreptul legal să imobilizeze o persoană, de la Corpul Grănicerilor până la Comitetul de Corecție a Tinerilor, au adoptat în cele din urmă setul de principii ale imobilizării corecte pe care reușiserăm noi să le implementăm în programele de pregătire a ofițerilor poliției metropolitane după moartea lui Joy Gardner.

Am devenit membru al Corpului independent de consiliere al comitetului ministerial pentru decese survenite în timpul detenției, sponsorizat de Ministerul Justiției, de Ministerul Sănătății și de Ministerul Afacerilor Interne. Împotmolit în birocrație, nu?

Nu. Exact de acest gen de susținere aveam nevoie pentru ca setul de principii pe care le elaborasem să fie aprobate și implementate. Liniile directoare pe care le identificasem specificau impactul psihologic asupra celor implicați, inclusiv a celor care sunt de față. Am subliniat că imobilizarea trebuia să aibă loc doar în cazurile în care era absolut necesară, justificabilă și direct proporțională cu amenințarea. Mai mult, imobilizarea nefăcută corespunzător poate provoca moartea. În consecință, nu se pot folosi decât tehnici aprobate și numai de către un personal instruit și autorizat în acest sens.

Odată ce un eveniment este în desfășurare, organizarea este esențială. Îmi place să cred că experiența mea de zbor avusese un cuvânt de spus în elaborarea acestor principii. Când sunt doi piloți într-un avion, doar unul deține controlul total, iar când controlul este transferat de la unul la altul, ambii piloți trebuie să confirme acest lucru.

Primul Pilot: Am controlul.

Al doilea Pilot: Ai controlul.

Acest tip de rutină asigură un grad de coerență într-o situație de criză. Deci mă gândisem

să aplic principiile pilotajului la o situație de criză de tipul imobilizării. În această criză, cel care are răspunderea capului, a gâtului și a respirației persoanei imobilizate deține controlul. Chiar dacă este ofițerul cu grad mai mic dintre cei de față, el trebuie să anunțe preluarea controlului astfel: „Am control asupra acestei situații". Ceilalți trebuie să confirme, răspunzând: „Ai control asupra acestei situații". În mod esențial, cel care deține controlul are autoritatea de a da ordinul de eliberare imediată, iar acest ordin trebuie îndeplinit.

Detaliile, evident, sunt mai numeroase și implică monitorizare medicală, filmare, înregistrare și informare. Dar scopul general a fost acela de a transforma grămada de rugby prin care se efectua imobilizarea într-un act săvârșit doar în caz de necesitate, în condiții controlate, de siguranță. Rezultatul a fost reducerea semnificativă a deceselor prin imobilizare provocate de forțele de ordine. De fapt, acum este mult mai periculos să fii arestat de un concetățean sau de un agent de pază de la un magazin sau de la club de noapte.

După achitarea ofițerilor în cazul morții lui Joy Gardner, mai multe voci au cerut o anchetă publică, dar nu au fost luate în seamă. În privința cazului lui Stephen Lawrence, era clar că poliția avea niște nume și niște suspecți. Totuși, procuratura nu a făcut nici un demers, așa că familia și părinții lui Stephen au pornit o luptă demnă și eroică pentru dreptate. Au făcut presiuni pentru ancheta civilă a trei dintre cei cinci suspecți.

Am fost chemat să depun mărturie la acest proces. Avocatul Michael Mansfield reprezenta familia ca procuror privat, un rol neobișnuit. Dar a fost în van. Toți cei interesați am privit cum a eșuat acțiunea chiar din fază incipientă din cauza absenței probelor considerate acceptabile de către judecător. Mai mult, principiul „non bis in idem" care era în vigoare la momentul respectiv însemna

că respectivii trei inculpați nu mai puteau fi judecați încă o dată pentru aceeași infracțiune, și părea că familia Lawrence nu mai avea nici o șansă de a i se face dreptate.

Totuși, nu s-a dat bătută. Acum solicita o anchetă. Mai mult, avea susținerea opiniei publice. Achitarea ofițerilor în cazul uciderii lui Joy Gardner șocase multă lume. Acum, oamenii începeau să creadă că ancheta în cazul morții lui Stephen era obstrucționată de același tip de rasism care îi provocase și moartea, și chiar o anchetă publică devenise foarte probabilă - pusă în mișcare doar prin intervenția unui ministru, de o amploare mult mai mare și mult mai puternică juridic decât o anchetă inițiată de un anchetator.

Răbdarea și perseverența familiei Lawrence au dus în cele din urmă la declanșarea unei anchete. Cei cinci suspecți au primit citații să se prezinte la proces. S-au prezentat, dar au refuzat să răspundă la orice întrebare, folosindu-se de dreptul legal de a nu răspunde în cadrul unei anchete. Anchetatorul, care nu are dreptul legal de a folosi numele criminalilor, s-a dovedit neputincios în fața tăcerii lor sfidătoare. Totuși, jurații au găsit o metodă de a ocoli această prevedere și, în februarie 1997, au concluzionat că Stephen Lawrence fusese „ucis ilegal de cinci tineri albi într-un atac rasist total neprovocat". La fel de bine puteau spune „de cei cinci tineri albi care stau pe locurile acelea". Iar ziarul *Daily Mail* a clarificat lucrurile mai mult sau mai puțin, publicând fotografii ale celor cinci, numindu-i și invitându-i să dea ziarul în judecată dacă se comisese vreo eroare.

Dezaprobarea publică față de nereușita poliției de a-l captura pe ucigașul lui Stephen atinsese un nivel paroxistic, astfel încât se părea că urma să se dea curs solicitării opiniei publice de a se iniția o anchetă asupra procedurilor defectuoase de investigare utilizate de poliția metropolitană. Eu personal eram foarte încântat de această dorință de

schimbare menită să declanșeze o reconfigurare a culturii oficiale și polițienești. Remarcasem că un număr foarte mare dintre cazurile de deces survenite în timpul detenției sau al imobilizării erau din rândurile populației de culoare și, ca să fiu direct, potențiala creștere a vulnerabilității anumitor persoane prin prezența siclemiei nu explica această discrepanță. Îmi dădeam seama că se impunea o schimbare, dar nu eram lămurit cum se putea face așa ceva. Când am examinat corpul neînsuflețit al lui Stephen Lawrence nu mi-a dat prin gând că exact acele lovituri de cuțit vor reprezenta catalizatorul acelei schimbări în următoarele două decenii.

26

După vreo opt ani de activitate la Guy's, mă cuprinsese dorul de ducă. Aripa lui Iain West devenise mai mult sufocantă decât protectoare și, în ciuda prieteniei noastre și a promisiunilor lui repetate de a mă promova, nu făcuse nimic în acest sens. Fără știrea lui, m-am adresat direct decanului Facultății de Medicină, solicitând o catedră, și am fost promovat imediat. Dar Iain nu voia un adjunct - nici pe mine, nici pe nimeni altcineva. Cât despre posibila lui pensionare anticipată pentru a se dedica deplin vieții de boier de țară, anume vânătorii și pescuitului, ei bine, Iain specificase foarte clar că nu se întrevedea așa ceva nici de departe.

Căutam discret alte oportunități în timp ce-mi vedeam de muncă. Ne aflam în mijlocul anilor 1990 și amândoi copiii mei erau la liceu. Uneori, privindu-le chipurile tinere, îi vedeam pe adulții care aveau să devină, nu pe copilașii care fuseseră cândva, întotdeauna îmi fusese greu să efectuez autopsii ale corpurilor unor copii de aceeași vârstă cu ai mei: doar în aceste cazuri îmi ezita pentru o clipă mâna. Iar acum, pe măsură ce copiii mei

creșteau, se părea că și numărul deceselor infantile creștea. Oare era pentru că evitasem aceste cazuri până atunci? Sau numărul lor chiar era în creștere?

Într-o zi am fost chemat să examinez un bebeluș în vârstă de zece luni care murise în brațele mamei lui. Era bine hrănit și bine îngrijit. Avuseseră loc încercări clare de resuscitare, dar nu prezenta alte semne, și în nici un caz urme de violență sau traume. Nici examenul intern nu scosese la iveală nimic: nimic anormal.

Am așteptat raportul de toxicologie, virusologie și bacteriologic și luasem hotărârea ca, dacă testele erau negative, să pronunț sindromul morții subite a sugarului drept cauză a morții. Polițiștii nu erau prea încântați de ideea mea cu sindromul morții subite, așa că mi-au pus la dispoziție un teanc de note despre istoricul cazului. Aha! Acum se contura un context al cazului, iar ce citeam părea să schimbe totul.

Polițiștii răspunseseră apelului la urgență al femeii și ajunseseră la apartamentul ei. Avea douăzeci și doi de ani și locuia singură pentru că fusese amenințată cu moartea de tatăl bebelușului. Amenințările respective, precum și faptul că mama era alcoolică plasaseră sugarul în categoria „expus la risc". Apartamentul fusese prevăzut cu o alarmă împotriva atacului pentru a-i proteja de agresiunile tatălui.

Când mama apelase serviciile de urgență în jurul orei 9 seara părea beată. Menționase „un deces al unui membru al familiei". Se declanșase și alarma împotriva atacului, în timp ce polițiștii se aflau pe drum spre locuința femeii.

Polițiștii erau îngrijorați deoarece, cu numai o lună în urmă, această tânără mamă fusese acuzată că se ocupase de copil aflându-se în stare de ebrietate. Această infracțiune este pedepsită de obicei cu amendă, rareori cu privarea de libertate: scopul său principal este fie acela de a umili mamele și de a le determina să renunțe la alcool,

fie de a atrage atenția serviciilor sociale asupra posibilității neglijării sau maltratării copilului.

La doar șapte minute după apelul ei, polițiștii sunau la ușă. N-a venit nimeni să răspundă. S-au uitat prin fanta cutiei poștale și au văzut-o pe femeie plimbându-se prin hol cu bebelușul în brațe. Nu părea în panică, nu exista nici o amenințare evidentă, așa că nu au forțat intrarea. Cu mult tact au convins-o să deschidă ușa, deși i-a fost foarte greu, pentru că era în stare de ebrietate avansată. Când polițiștii au reușit în cele din urmă să intre, au descoperit că bebelușul din brațele ei era mort.

S-au încercat toate procedurile posibile de resuscitare. Mama era furioasă, agresivă și, evident, supărată. Câteva ore mai târziu s-a preluat o mostră de sânge în cele din urmă și, pe baza acesteia, s-a putut extrapola valoarea alcoolemiei la presupusul moment al morții bebelușului: adică, atunci când sunase mama la urgențe. Nivelul alcoolemiei era 255 mg/100 ml. In Anglia și în Ţara Galilor condusul unui autoturism este ilegal la o valoare de 80 mg (iar acum în Scoția la 50 mg). Pentru un băutor mai puțin rezistent, o concentrație de 255 mg/100 ml se poate dovedi fatală. Astfel, putem trage concluzia că, deși avea antrenament la băutură, mama era într-o stare de ebrietate avansată.

Din mostră nu reieșea că s-ar fi folosit vreun drog. Totuși, era prea beată ca să-și dea seama dacă bebelușul îi murise în brațe, în pătuțul lui, pe sofa sau în patul ei. Şi nu mai știa nici unde se afla ea în momentul respectiv.

Poate acum nu mai simțiți nici un fel de compasiune față de părintele îndoliat. Poate nici eu n-am simțit nimic de felul acesta. Am solicitat o analiză a sângelui bebelușului pentru depistarea alcoolului și a drogurilor. Deja începuserăm să constatăm că unii părinți care beau sau se droghează, pentru a-și ține copiii liniștiți cât sunt

ei ocupați cu aceste activități, le administrează și bebelușilor substanțele care lor le fac plăcere. Iar uneori doza administrată este fatală. Totuși, când a ieșit raportul toxicologic, s-a dovedit că nu așa stăteau lucrurile în cazul morții acestui bebeluș.

Şi bolile evoluează conform unor mode, ca multe alte lucruri. Popularitatea lor crește și descrește în funcție de cum le percepem noi. Sindromul morții subite a sugarului, unde moartea unui bebeluș sănătos nu are o cauză evidentă, pătrunsese progresiv în conștiința publică în anii 1970 și 1980, așa că, la începutul anilor 1990, devenise semnificativă statistic, situându-se la o valoare maximă de doi la mie.

Sindromul morții subite la sugar (SMSG) era un diagnostic confortabil pentru mulți anatomopatologi. Lăsa impresia că explică inexplicabilul și îi exonera, atât pe părinți, cât și pe îngrijitori, de orice răspundere. Conform SMSG, bebelușul nu moare din cauze nenaturale, astfel că se deduce că moartea a avut cauze naturale. Dar SMSG nu putea fi acceptat fără rezerve - unii ofițeri de poliție și legiști din afara profesiei medicale se arătau sceptici în privința lui.

În cazul de față, poliția suspecta că mama aflată în stare de ebrietate avea legătură cu moartea bebelușului. Era o suspiciune fondată, având în vedere circumstanțele, deși nu existau dovezi care să o susțină. În consecință, după ce am eliminat toate celelalte cauze posibile ale morții, nu mai rămăsese decât SMSG. Imediat după acest moment, în viața mea au intervenit multe schimbări. Un an mai târziu a trebuit să reexaminez diagnosticul pe care-l pusesem în cazul respectiv și am avut o surpriză.

*

De fapt, acesta a fost ultimul meu caz de la Guy’s Hospital. Aflasem că doctorul Rufus

Crompton de la St George's Hospital din Tooting, instituție care-mi fusese alma mater, urma să se pensioneze. El îmi fusese profesor și mentor, și acum se afla la conducerea unui departament cu un singur membru al corpului de profesioniști - el însuși. Ocazia de a-l înlocui mi se părea foarte ispititoare. St George's Hospital intenționa să dezvolte acest departament și, dacă aș fi obținut acest post, aș fi putut să-l dezvolt conform viziunii manageriale pe care i-o sugerasem mereu lui Iain, dar pe care el o desconsiderase total.

Într-o zi mohorâtă am întrebat-o pe Lorraine dacă Iain era liber și am intrat oarecum neliniștit în biroul lui. Era o încăpere mare în care domnea haosul. Munți de dosare și alte hârtii stăteau într-un echilibru precar pe birou, pe fiecare raft, pe podea și pe masa enormă care trona în centrul sălii, folosită în timpul întâlnirilor. Când era programată o întâlnire, Lorraine muta maldărele de hârtii de pe masă, făcându-le loc într-un colțișor pe podea, curăța scrumierele arhipline și arunca pachetele goale de țigări. După ce se termina evenimentul, dezordinea își reintra în drepturi. După înghesuiala instalată acum pe masă am calculat că trebuie să fi trecut mai mult de o săptămână de la ultima întâlnire.

Iain stătea la birou, și nu și-a întors fălcile spre mine imediat ce am intrat. Nu cred că era momentul cel mai potrivit să-l abordez, pentru că știam că era obosit. Cu o zi înainte ridicase tonul, ceea ce invariabil însemna că, indiferent de persoana care părea să fie ținta furiei lui, era nemulțumit de el însuși, în general pentru că nu reușise să se achite de o sarcină. Evident că o învinovățea pe Lorraine: nu-i amintise să scrie raportul respectiv la timp. Cu siguranță, raportul se pierduse în vârtejul de dosare de pe podea, dar instanța se arătase fără milă și îi solicitase să-l elaboreze până la primele ore ale dimineții respective, cel mai târziu. Așa că stătuse ieri

împreună cu Lorraine la birou până noaptea târziu, el dictând, iar ea scriind direct în calculator, sărind peste etapa de stenodactilografie.

Acum ținea o țigară mentolată între degete. Mai era una aprinsă uitată în scrumiera de lângă microscop. Iar o a treia, din care se ridicau rotocoale de fum, zăcea în altă parte a camerei, lângă ecranul aprins al uriașului său calculator.

Am început să vorbesc:

— Iain, probabil că ai auzit că Rufus Crompton urmează să se pensioneze...

Iain ridică din sprâncene. Exista o înțelegere tacită între mine, Rufus și Iain că aveam să mă întorc într-o bună zi la St George's.

— Am de gând să fac cerere pentru postul care se eliberează, am continuat.

Mai aprinse o țigară de la chiștocul celei pe care o termina, căută cu privirea o scrumieră, sau, mai bine zis, o scrumieră cât de cât goală și, negăsind, stinse țigara fumată apăsând-o pe pachet.

— Ai nevoie de o recomandare, nu? răspunse el.

În afară de faptul că începu să tragă mai furios din țigară, nu-și trădă emoțiile în nici un fel. Se arătă amabil, îmi ură succes și căzurăm de acord că, dacă ne vom găsi amândoi în funcții de conducere, nu vom fi rivali, ci vom coopera strâns unul cu celălalt. Dar nu aș garanta că vreunul dintre noi chiar vorbea serios. Deja eram rivali, iar acum, pentru că urma să avem poziții egale în spitale diferite, existau slabe șanse ca rivalitatea să înceteze.

Nu mă simțeam prea confortabil să părăsesc Guy's Hospital, cu activitatea lui trepidantă, cu celebrul său șef de departament și multitudinea de cazuri interesante, ca să fac un salt în necunoscut. În vara aceea am luat o pauză de la necropsii, pentru că m-am dedicat organizării noului departament de la St George's Hospital. Era vital pentru noi să fim remarcați de poliție și să ni se

solicite serviciile, așa că, deși era o treabă foarte plictisitoare, a trebuit să creez o nouă structură financiară și administrativă.

Câteva luni mai târziu, mi-am dat seama că îmi lipsea lucrul la morgă, unde îmi puteam pune în valoare abilitățile pe care mi le șlefuisem de-a lungul atâtor ani. Când un prieten și coleg de breaslă de pe coasta de sud a plecat în concediu, am fost de acord să-i preiau necropsiile de rutină. Era în timpul vacanței de vară a elevilor. Anna și Chris erau adolescenți. Anna era încă elevă, dar Chris își dăduse examenul de absolvire a școlii secundare și stătea mai mult pe acasă, așa că i-am propus să-l iau cu mine. Dacă era de acord să mă aștepte cât timp efectuam niște necropsii de rutină - nu era vorba de crime, ci doar de morți din cauze naturale survenite pe neașteptate, care trebuiau explicate - puteam să mergem la plimbare pe țărm. Chris era un adolescent foarte relaxat, gata să accepte o asemenea propunere, așa că i-a plăcut ideea de a sta să citească în mașină în timp ce eu îmi făceam treaba la morgă.

M-am echipat corespunzător. Angajații de la morgă aranjaseră cadavrele pe mese și le pregătiseră pentru autopsie: pe vremea aceea, pregătire însemna că fuseseră deschise toracele și craniile. Vorbeam, ca de obicei, cu legistul, chestiuni neimportante, și, în treacăt, am amintit că băiatul meu era în mașină și citea, așteptându-mă. Legistul a considerat atitudinea mea aproape un gest de neglijență parentală.

— O să mă duc să-l aduc aici, e mai bine pentru el. Poate să bea un ceai, propuse legistul.

Eu eram aplecat asupra unui cadavru, cu bisturiul PM 40 în mână, când, deodată, cu coada ochiului, l-am zărit pe Chris. Părea foarte relaxat. Mi-a venit să strig: „Scoate-l de aici!" Dar mi-am dat seama că o asemenea reacție l-ar fi tulburat pe adolescentul neobișnuit cu astfel de locuri, așa că am făcut un efort suprem de voință și i-am făcut cu

ochiul peste mască și l-am salutat voios agitând bisturiul. Ca să fiu sincer, mă simțeam demascat. De-a lungul timpului reușisem să-mi țin copiii departe de detaliile profesiei mele, fără a-i minți sau amăgi, iar acum, Chris era pe neașteptate expus la aceste realități.

În timpul plimbării pe țărmul stâncos am încercat să avem o conversație ca de la tată la fiu.

— Mmmm... te-a deranjat ce ai văzut la morgă?

— Nu, răspunse el. Dar legistul e un idiot.

Subiectul pe care se contrazisese cu legistul (cred că era vorba de fotbal) făcuse o impresie mai puternică asupra lui Chris decât ce se vede și se aude într-o sală de autopsie. Copiii veniseră cu mine la morgă uneori, așa că erau familiarizați cu mirosul, cu zăngăneala și cu etosul locului. Dacă sala de așteptare pentru rude era liberă, se tolăneau pe scaune și-și făceau temele sub acvariul cu pești, în timp ce angajații de la morgă, numai zâmbete, îi răsfățau cu ceai și fursecuri. Nu întrebaseră niciodată ce făceam acolo, ascuns de privirile lor.

Am sperat, deși nu m-am exprimat în acest sens, ca fiul meu să nu sufle un cuvânt despre expediția lui în sala de autopsii. Evident că i-a spus Annei.

— Pot să vin și eu la o necropsie? întrebă ea. Chris a fost deja, iar eu nu - nu e corect.

— N-aș spune că a fost vorba chiar de „venit", am răspuns eu.

Jen auzise.

— Unde anume ai fost? îl întrebă ea pe Chris aruncându-mi o privire plină de reproșuri.

— Va trebui să mă obișnuiesc cu acest gen de treburi dacă vreau să mă fac medic veterinar, răspunse Chris curajos. Voi avea multe chestii moarte de tăiat.

— Ei, bine, și eu o să fiu medic veterinar, zise Anna. Sau uman.

Noi doi fiind medici, în familia noastră se discutau în mod obișnuit tot felul de cazuri, adeseori foarte deschis, deși țineam fotografiile sub cheie. Când copiii erau întrebați ce sunt părinții lor, răspundeau: „Sunt medici". Dacă li se cereau detalii, specificau: „Tata face disecții pe cadavre umane" - un răspuns care, de obicei, descuraja continuarea discuției. Dar, în ansamblu, era mult mai simplu de explicat că mama era medic generalist care se specializa în dermatologie decât că tata era anatomopatolog criminalist.

Peste câțiva ani, amândoi copiii aveau să plece la facultate. Mi-era greu să mi-i imaginez ca persoane independente ducând vieți independente. Mi-era greu să-mi imaginez că nu vor mai avea nevoie de mine. Am luat hotărârea de a petrece cât mai mult timp cu ei acum, deși știam cât de solicitant avea să fie noul meu loc de muncă.

27

Odată ce pusesem pe roate departamentul, m-am întors la autopsii, iar perioada aceasta s-a dovedit foarte productivă și densă. Ni s-au alăturat colegi noi. Rob Chapman, un prieten de-al meu, un anatomopatolog de excepție de la Guy’s, a început să lucreze cu mine. Au venit și două secretare noi: Rhiannon Layne și Kathy Paylor. Plus încă două specialiste în criminalistică clinică, Debbie Rogers și Margaret Stark. Ele examinau victimele care supraviețuiseră unor încercări de asasinat și se ocupau de nevoile medicale ale deținuților. Acestea erau primele roluri de specialist în criminalistică clinică din Marea Britanie, foarte valoroase pentru departamentul nostru care abia începea să se dezvolte. Mai mult, aveam un anatomopatolog rezident. Am dobândit recunoaștere națională și internațională deosebit de repede, ceea ce însemna că am devenit aproape instantaneu foarte ocupați.

Rolul meu de șef îmi dădea într-o oarecare măsură libertatea de a-mi alege cazurile. Una dintre zonele cele mai dificile pe care voiam să o pasez colegilor era chiar aceea în care mă implicasem înainte de a pleca de la Guy's - anume, cazurile care implicau bebeluși. Dar îmi dădeam seama că nu era corect ce făceam. Acum aveau loc schimbări de fond în patologia morții infantile, iar acest lucru reflecta schimbarea atitudinii față de copii la nivelul întregii societăți. Îmi dădeam seama că acum aș fi stabilit o cauză diferită a morții bebelușului acelei alcoolice.

Începând cu anii 1990, numărul cazurilor de moarte subită a sugarului - sau decese considerate sindrom al morții subite a sugarului - a scăzut semnificativ, iar tendința descendentă s-a menținut (statisticile cele mai recente ne spun că sindromul morții subite a sugarului este cauză a morții doar într-un procent de 0,27 de decese la 1 000 de nou-născuți vii.) Acest rezultat pozitiv s-a datorat în mare măsură campaniei internaționale (denumite în Marea Britanie „înapoi la culcare") care îi îndemna pe părinți să nu mai așeze bebelușii cu fața în jos în pătuț, această poziție fiind identificată drept un factor de risc major. Alți factori de risc pe care reușiserăm să-i identificăm erau: fumat în casa unde locuiau copii, adulți dormind alături de bebeluși pe canapea sau în pat cu bebelușii (puteau avea loc accidente - adultul se întindea peste copil sufocându-l), părinți consumatori de alcool sau droguri, cuverturi prea groase sau temperatură a camerei prea ridicată. Toate aceste informații, împreună cu programele educative destinate părinților au contribuit la scăderea mortalității infantile din această cauză.

Numărul acestor cazuri a scăzut și datorită schimbării de percepție asupra sindromului morții subite a sugarului și, prin urmare, a percepției asupra diagnosticului său. Ajunsese să fie considerat „lada de gunoi a diagnosticelor", iar

liniile directoare pe care trebuiau să le urmeze anatomopatologii deveniseră mai stricte. Gândirea din spatele acestui fenomen însemna că, înainte de a pune diagnosticul de sindrom al morții subite a sugarului, trebuia să analizăm cu foarte mare atenție mai întâi istoricul - atât istoricul medical al bebelușului, cât și versiunea îngrijitorului asupra evenimentelor -, apoi locul unde se întâmplase și abia în final patologia copilului decedat. Nu există o patologie pozitivă în cazul sindromului morții subite a sugarului. Se pune doar problema confirmării absenței oricărei alte cauze posibile a morții.

De ce oare liniile directoare pe care trebuiau să le urmeze medicii legiști deveniseră mai stricte și de ce ajunsese acest diagnostic să fie considerat o „ladă de gunoi"? Pur și simplu din cauză că mulți medici nu respectau criteriile pentru stabilirea lui și se foloseau de el ori de câte ori nu puteau explicita cauza morții - și adeseori aceste cazuri nu erau investigate suficient nici de poliție și nici de medicul legist. Sindromul morții subite la sugar devenise o umbrelă atât de largă, încât generase niște suspiciuni greu de trecut cu vederea. Nu cumva unele dintre aceste așa-zise cazuri de moarte subită a bebelușului erau consecințe ale acțiunii adulților mai degrabă decât accidente din cauze naturale?

Aceste suspiciuni inconfortabile se bazau pe activitatea de pionierat din domeniul protecției copilului inițiată de profesorul David Southall și de colegii acestuia. În lumina probelor aduse de el, realitatea nu mai putea fi ignorată. El conducea studii care nu numai că dădeau la iveală cazuri de sindrom Münchausen manifestat indirect - părinți care sufereau de această tulburare psihică își îmbolnăveau copiii deliberat pentru a atrage atenția și compasiunea semenilor dar care, de asemenea, dovedeau incontestabil, prin supraveghere video secretă, că unii părinți chiar

încearcă să-și rănească sau să-și ucidă copiii din motive necunoscute încă.

În cea mai cunoscută dintre anchetele sale, treizeci și nouă de copii care au fost victime în mod repetat ale unor evenimente care le puneau viața în pericol, de obicei în afara spitalului, dar alteori chiar în spital, au fost internați într-o secție unde au fost filmați în secret. În treizeci și trei dintre cazuri, aceste „evenimente" s-au dovedit a fi fost provocate de părinți. Înregistrările video secrete arătau nu numai abuz emoțional, ci și otrăvire, strangulare și, mai ales, sufocare. Au fost nu mai puțin de treizeci de încercări de sufocare doar în acest grup restrâns.

Grație supravegherii, s-a intervenit la timp și copiii au fost salvați. Dar copiii aceștia nu erau cazuri singulare, ci mai existau patruzeci și unu de situații foarte asemănătoare. Dintre acești copii, doisprezece muriseră brusc. Odată ce părinții au fost dați în vileag, patru dintre ei au recunoscut că erau vinovați de opt dintre aceste decese. Când aceste cazuri similare au fost investigate s-a descoperit că, în unsprezece dintre ele, medicul legist stabilise drept cauză a morții „sindromul morții subite la sugar." în al doisprezecelea caz, se pusese diagnosticul de gastroenterită, dar ulterior s-a constatat că era vorba de otrăvire. Cu privire la alte cincisprezece dintre cele patruzeci și unu de cazuri, s-a constatat că fuseseră victime ale maltratării.

Era de înțeles că aceste descoperiri provocau o reacție de șoc și de neîncredere. Datorită cercetărilor lui David Southall începeam să depășim vârsta inocenței. Mulți oameni însă preferau inocența. Era greu de acceptat că existau copii care aveau nevoie să fie protejați de înșiși adulții care ar fi trebuit să le ofere protecție.

Treptat, fiecare caz de deces infantil inexplicabil ajunsese să fie tratat cu suspiciune, făcându-li-se astfel o mare nedreptate celor

nevinovați. O atât de mare nedreptate, încât David Southall întâmpina acum o opoziție acidă și foarte vocală. Caracterul moral al supravegherii video secrete a părinților începuse să fie pus la îndoială și acțiunea în sine era supusă criticilor. Mă tem că, fără ajutorul înregistrărilor video, nu l-ar fi crezut nimeni - atât de șocante păreau rezultatele cercetărilor lui la acea vreme.

Părinții (precum și mulți ofițeri de poliție și chiar asistenți sociali) care cândva consideraseră orice încercare din afară de a veghea asupra intereselor copilului drept o încălcare a vieții private erau acum obligați să accepte schimbarea de perspectivă. Adulți care fuseseră victime ale maltratării parentale de toate felurile vorbeau acum deschis despre copilăriile lor și erau scoase la iveală secrete de familie care stătuseră bine ascunse pe vremea când domnea invocarea dreptului la intimitate. Pentru aceste dezvăluiri trebuia să li se mulțumească asistenților sociali care lucrau cu copiii - membrii ai personalului medical care făceau vizite la domiciliu, doctori, îngrijitori de la grădinițe - care erau acum încurajați să dea în vileag orice suspiciune de tratament abuziv din partea părinților.

*

Pe măsură ce protecția copilului a devenit un subiect de dezbatere la nivel național, discuția despre morțile inexplicabile ale bebelușilor a lăsat teoria în urmă și s-a concentrat în detaliile unui singur caz. Mă refer la procesul lui Sally Clark.

Sindromul morții subite a sugarului făcuse cândva multe victime la toate nivelurile societății, dar, pe măsură ce părinții din clasa de mijloc erau informați cu privire la factorii de risc și luau măsuri pentru reducerea lor, acest sindrom părea că începuse să afecteze mai mult pătura săracă. Aceasta până în 1996, când Sally Clark, o avocată

din clasa mijlocie, foarte înstărită, fiică de polițist, ale cărei educație și mediu social reflectau situația multor alte mame respectabile, realizate profesional, a pierdut un bebeluș din cauza sindromului morții subite a sugarului, iar în 1997 încă unul.

Primul bebeluș, un băiețel, avea unsprezece săptămâni. Soțul lui Sally Clark, Stephen, avocat și el, se afla la o petrecere cu colegii, când soția lui descoperise bebelușul în stare de inconștiență. Ea chemase o salvare, dar, nu se știe din ce cauză, nu reușise să deschidă ușa la sosirea ambulanței. Când paramedicii au ajuns în cele din urmă la bebeluș, acesta nu mai avea puls și era cianotic de ceva vreme - adică avea buzele și degetele de un albastru vinețiu. Dar a fost declarat mort de abia o oră mai târziu când manevrele de resuscitare au dat greș.

Anatomopatologului care a efectuat autopsia i-au atras atenția anumite leziuni: o rană și o vânătaie în partea superioară a gurii bebelușului, în interiorul buzelor; lipsea o cauză evidentă a morții. A solicitat fotografierea acestor leziuni și, din nefericire, aparatul de fotografiat nu a funcționat corect, iar imaginile rezultate erau atât de neclare încât nu au fost de nici un folos în vârtejul care a urmat. Un mare ghinion: m-am mai confruntat o singură dată în toată cariera mea cu un asemenea defect al aparatului de fotografiat.

Când medicul legist a discutat aceste motive de îngrijorare cu polițiștii și cu anchetatorul, a recunoscut că rana din buză putuse fi provocată de manevrele de resuscitare. Totuși, o asemenea leziune are șanse mici să apară în asemenea condiții - o rană în acea parte a corpului este un semn de agresiune fizică -, dar este posibil să se fi produs și în ora aceea a manevrelor disperate de resuscitare.

Polițistul și anchetatorul au preferat să accepte explicația legată de încercarea de

resuscitare și ancheta s-a încheiat. Era vorba despre o familie respectabilă, înstărită, nu despre criminali de rând, care puteau fi suspectați de agresarea unui copil. Bebelușului i se făcuseră radiografii, dar nu se observase nici o fractură. Medicul legist prelevase mostre histologice care arătau perfect normal, cu excepția unei posibilități foarte mici, în nici un caz o probabilitate, a unei creșteri a celulelor inflamatorii dintr-o mostră din plămâni. Ar fi putut alege să-i absolve de vină pe părinți punând diagnosticul de sindrom al morții subite a sugarului. Sau, date fiind leziunile bebelușului, ar fi putut propune posibilitatea unei morți din cauze nenaturale notând „cauze necunoscute". Vremurile erau în schimbare, dar adevărul este că, în 1996, este foarte posibil ca acest anatomopatolog să fi lucrat pentru un legist conservator, poate chiar pentru un adversar al progresului: pe atunci, orice avocat sau medic practicant putea deveni legist, chiar dacă avea o experiență foarte limitată. Nu-l cunosc pe legistul care a lucrat la acest caz, dar mulți dintre acești legiști, exclusiv aceia care nu aveau o pregătire medicală, nu puteau înțelege conceptul de sindrom al morții subite a sugarului pentru că era o cauză imposibil de definit. Unor legiști, de asemenea, le displăcea termenul „din cauze necunoscute", mai ales când se referea la un deces infantil. Preferau să le poată spune părinților îndurerați lucruri plăcute, care să le aducă mângâiere, nu „nu știm de ce a murit bebelușul vostru". Restricții de genul acesta puteau plasa un anatomopatolog într-o zonă gri.

Nu se știe din ce motiv anume, anatomopatologul s-a cramponat de mostrele de celule pulmonare inflamatorii și a decis că bebelușul murise din cauze naturale: infecție a tractului respirator inferior. Moartea a fost considerată naturală.

Dar al doilea bebeluș al familiei Clark a murit în anul următor. Se născuse prematur, cu câteva săptămâni înainte de termen, dar acum, la vârsta de două luni, se dezvolta normal. Sally Clark l-a alăptat la sân și completa cu lapte la biberon. Într-o seară, soțul ei s-a dus să pregătească biberonul pentru masa de seară, lăsând-o pe mamă singură la televizor cu bebelușul în pătuț. Când a observat că bebelușul devenise inconștient, l-a strigat pe soțul ei și au chemat o salvare. La sosirea paramedicilor, bebelușul era mort.

Au fost solicitate serviciile aceluiași anatomopatolog, iar de data aceasta, a descoperit leziuni care dovedeau că bebelușul fusese zguduit, poate de mai multe ori pe parcursul mai multor zile. Descoperise hemoragii la nivelul ochilor și al coloanei vertebrale, precum și alte anomalii la nivelul coastelor, care sugerau că suferise o fractură sau o traumă.

Sally Clark și soțul ei au fost arestați pentru suspiciunea de asasinare a celui de al doilea copil și, în timp ce erau interogați referitor la moartea celui de al doilea bebeluș, anatomopatologul a făcut gestul absolut normal de a-și revizui raportul asupra morții primului copil. Această acțiune era în conformitate cu principiile stabilite de Ministerul Afacerilor Interne care prevăd ca „în cazul în care concluziile anterioare nu mai sunt valabile, atunci orice schimbare de opinie trebuie adusă la cunoștință cu promptitudine și claritate, indiferent de cât de stânjenitoare ar putea fi situația creată".

Anatomopatologul chiar și-a schimbat opinia și avea să se afle într-o situație deosebit de stânjenitoare multă vreme după aceea. Analizând lamele de microscop încă o dată, care, la primul copil indicaseră o posibilă, dar nu probabilă inflamație, a concluzionat că se înșelase complet asupra primei cauze a decesului. Acum a decis că nu era vorba de o inflamație. Descoperise sânge în alveolele pulmonare ale bebelușului, dar nu

menționase acest aspect până atunci. Ulterior a declarat că pe moment își explicase descoperirea prin schimbări provocate în organism de moarte. Dar, de atunci, se informase și aflase că un asemenea lucru este ceva anormal și indică asfixiere.

În acest moment, după cum mulți alți specialiști au afirmat mai târziu, el ar fi putut lăsa chestiunea deschisă modificând cauza morții din „infecție a tractului respirator inferior" în „cauze necunoscute."

Un martor expert a explicat în instanță ulterior de ce el personal ar fi recurs la această soluție:

> Cauze necunoscute... înseamnă că moartea bebelușului ar fi putut avea loc din cauze naturale, dar inexplicabile - poate jurații sunt la curent cu fenomenul „morții de pătuț". Sau, este posibil ca bebelușul să nu fi murit din cauze naturale, dar eu nu pot stabili care au fost aceste cauze, sau dintr-o boală naturală pe care nu sunt suficient de bine pregătit pentru a o recunoaște și diagnostica.

Dar anatomopatologul respectiv nu a ales „cauze necunoscute". În schimb, a redactat un nou raport în care preciza că nu mai crede că primul copil murise din cauze naturale. Această schimbare la 180 de grade se încheia cu următoarea concluzie: „Există dovezi că a murit printr-un mecanism de asfixiere cum ar fi înăbușirea".

La șase săptămâni după ce a fost arestată pentru uciderea celui de al doilea copil, Sally Clark a fost arestată și pentru uciderea primului. La procesul ei a fost audiat Sir Roy Meadow, renumitul medic pediatru și profesor care a popularizat, dacă nu cumva chiar el însuși a creat maxima „Moartea neașteptată a unui bebeluș într-o familie este o tragedie, moartea a doi bebeluși devine suspectă, iar a trei bebeluși este crimă, doar în cazul în care se dovedește contrariul".

Din nefericire, la procesul lui Sally Clark s-a adăugat încă un element funest, de care numele profesorului Meadow avea să rămână legat pentru totdeauna: „Şansele ca doi copii să moară în aceste condiții din cauze naturale sunt extrem de reduse: una la 73 de milioane..."

Una la 73 de milioane era o sintagmă cu impact puternic și se poate să-i fi pecetluit soarta inculpatei. Profesorul a continuat: „... sunt șansele de a paria pe un outsider la Marea Cursă Hipică Națională... să zicem, șansele lui de câștig ar fi 1 la 80... să zicem că ai pariat pe câștigător anul trecut, iar anul următor este un alt cal cu aceleași șanse, pe care pariezi din nou, și din nou câștigă... ca să ajungi la șansa de 1 la 73 de milioane, trebuie să repeți patru ani la rând această figură". Sally Clark a fost găsită vinovată de ambele crime de zece jurați din doisprezece și condamnată la închisoare pe viață.

Nu am fost implicat direct în acest caz, dar ne-a afectat pe toți. Condamnarea ei, alături de studiile efectuate de David Southall, a demonstrat că asasinarea sugarilor era un fenomen mult mai răspândit decât presupuseserăm noi, iar părinții asasini sunt mult mai mulți decât ne-am fi imaginat noi vreodată. Până și printre reprezentanții bine educați ai clasei de mijloc. Noi, anatomopatologii, eram chemați să oferim o perspectivă medicală și științifică în contextul gândirii curente a societății și, îmi pare rău să o recunosc, puritatea adevărului științific rareori răzbate prin atitudinile sociale contemporane. Eu însumi nu puteam uita nopțile în șir când plimbam în brațe un bebeluș alergic la lactoză care urla fără încetare, gândindu-mă că aș fi dat orice să pot dormi puțin, atât cât poate gândi cineva pe fundalul unor urlete sfredelitoare. Știam că părinții din clasa de mijloc puteau fi aduși la disperare ca orice alt părinte, chiar fără să fie supuși la presiunile sărăciei sau izolării.

*

La scurt timp după procesul lui Sally Clark, unul dintre cazurile mele a reflectat ceea ce devenise marea controversă a protecției copilului. Când am văzut bebelușul acesta de șase luni la morgă am constatat că arăta sănătos și bine îngrijit, dar am constatat foarte repede un triunghi distinct de simptome. Avea o hemoragie subdurală, adică o sângerare pe suprafața creierului. Creierul însuși era inflamat. Şi prezenta hemoragii la nivelul retinei. Aceste trei simptome, mai ales neînsoțite de leziuni externe, erau acum considerate clasice pentru „sindromul bebelușului zgâlțâit".

În anii 1940, un medic radiolog, John Caffey, a observat fracturi multiple la unii copii, care datau din perioade diferite, și a crezut că este vorba despre o afecțiune nouă. Cercetări ulterioare au arătat că fracturile erau rezultatul unor traume multiple și termenul „sindromul bebelușului lovit" a fost utilizat pentru prima oară în anii 1960. După care, în anii 1970, o variantă neurologică, „sindromul bebelușului zgâlțâit", a fost recunoscută ca o formă de fractură cervicală de către neurochirurgul Norman Guthkelch. Astfel, aceste sindromuri, la baza cărora se află traume repetate provocate deliberat, erau bine-cunoscute din punct de vedere medical. Totuși, au fost aduse în atenția publicului de abia în anul 1997, datorită cazului unui cuplu din Massachusetts care își lăsaseră bebelușul în grija unei bone englezoaice în vârstă de nouăsprezece ani.

Când bebelușul s-a îmbolnăvit brusc și a fost dus de urgență la spital, prezenta triada clasică de simptome și, în cadrul unui proces televizat care a obsedat întreaga Americă, Louise Woodward a fost găsită vinovată de crimă. Mulți americani au fost indignați când această acuzație a fost schimbată ulterior de judecător în ucidere din culpă pentru că el a considerat că nu existau probe dincolo de orice

îndoială care să dovedească omorul calificat. A tras această concluzie datorită lipsei de consens dintre experții medicali asupra sindromului bebelușului zgâlțâit.

Dar povestea nu s-a încheiat aici, deoarece sindromul bebelușului zgâlțâit ajunsese el însuși o poveste în sine. Marea majoritate nu auziseră de el înainte de procesul lui Louise Woodward și, deodată, devenise știre de senzație, fiecare anatomopatolog fiind acum cu ochii în patru să identifice celebra triadă de simptome. De fapt, și atunci, ca și acum, este o cauză foarte controversată de deces, făcând subiectul unor dezbateri științifice și medicale. Sindromul bebelușului zgâlțâit, care acum se numește și traumatism cranian provocat voluntar sau traumatism cranian neaccidental, are propriul grup de susținători și detractori. Se fac cercetări pentru descoperirea unor cauze naturale care să-i explice.

La multă vreme de la condamnarea lui Sally Clark, în 2009, Colegiul Regal al Anatomopatologilor a încercat să unifice diversele fațete ale dezbaterii, și acest grup disparat a reușit să emită o declarație referitoare la ceea ce ei numeau traumatism cranian (o altă denumire a aceluiași fenomen) amintindu-le anatomopatologilor că, în ciuda prezenței tuturor elementelor triadei, fiecare dintre acestea putea avea alte cauze, netraumatice. Se menționa foarte explicit că doar pe baza triadei nu se putea stabili indubitabil că un părinte își agresase copilul: pentru așa ceva erau necesare mai multe dovezi. Mai mult, în cazul bebelușilor cu vârstă sub trei luni, leziunile trebuie interpretate cu și mai multă atenție, pentru că pot fi provocate prin travaliul nașterii.

Părea că se ajunsese la un consens. Totuși, dezbaterea a devenit mai aprinsă. La patruzeci de ani după ce acest tip de traumatisme craniene fuseseră descrise pentru prima oară, în 2012

Norman Guthkelch i-a reevaluat istoricul și și-a exprimat îngrijorarea:

> Deși societatea este pe drept cuvânt șocată de agresiunea la care sunt supuși cei mai slabi membri ai săi și cere să se facă dreptate, se pare că există unele cazuri în care știința medicală și justiția exagerează, suspicionând și condamnând presupuse acte de violență în care singura dovadă incriminatoare este prezența triadei clasice sau măcar a unuia sau a două dintre elementele sale.

La sfârșitul anilor 1990, sindromul bebelușului zgâlțâit se afla pe radarul anatomopatologilor, iar bebelușul de șase luni pe care l-am văzut prezenta fiecare simptom relevant. Totuși, mama lui susținea că reușise să iasă din scaunul de mașină așezat pe blatul de bucătărie, fără a fi dat până atunci vreun semn că are atâta forță fizică. În consecință, căzuse din scaun pe podeaua bucătăriei de la o înălțime cam de un metru. Chiar cu câțiva ani în urmă mi-ar fi fost greu să o cred. Dar, după cazul Woodward, mi-era chiar imposibil.

Mama provenea dintr-o țară săracă și sfâșiată de război și fusese adusă de soțul ei să locuiască la Londra împreună cu mama lui și alte rude. Nu vorbea engleză. Locuiau foarte înghesuiți. Era încă într-o relație cu soțul ei, dar, din cauza spațiului restrâns din apartamentul familiei, începuse să trăiască singură într-o locuință socială. Apartamentul ei era curat și aerisit, dar, în afară de un pat și de un televizor, nu avea altă mobilă, așa că stătea jos pe podea.

Aparent, petrecea toată ziua singură acolo. În afară de rude, pe care le vedea foarte rar, mai cunoștea doar o altă persoană în Londra, iar prietena aceea locuia departe de ea. Mi-am amintit de disperarea mea când Chris fusese un bebeluș țipător cu mulți ani în urmă și mi-era milă de femeia aceasta care trăia atât de izolată, departe de casă, singură cu acest bebeluș.

Evident că nu avea mașină, dar își ținea copilul într-un scaun de mașină. În timp ce pregătea mâncarea, îl lua cu ea în bucătărie și-l punea cu scaunul pe suprafața de lucru. Nu era ancorat în scaun. Într-o seară când era ocupată cu pregătirea mesei, a auzit o bufnitură puternică (în instanță, expresia „bubuit înfundat înfricoșător" se aude foarte des), s-a întors și a văzut copilașul care căzuse cu fața în jos pe podea. El începuse imediat să plângă, dar nu mai avea privirea focalizată și respira neregulat: era clar că era ceva în neregulă.

A încercat să sune la serviciul de urgență, dar nu se putea face înțeleasă. A încercat să-și sune soțul, care vorbea engleză, dar apelul de urgență blocase linia. A alergat afară în stradă să găsească pe cineva care să sune la urgențe, dar între timp poliția reacționase la apelul ei disperat, dar incomprehensibil.

Când l-au găsit, copilul sângera din nas și din gură, tremura ușor și își pierdea cunoștința. Poliția nu i-a permis mamei să-l însoțească în salvare, dar copilul a fost dus la spital într-o stare care se înrăutățea progresiv. La tomografia computerizată s-a văzut că bebelușul avea leziuni interne grave, dar la început se părea că va supraviețui. Totuși, sistemul lui cardiovascular a devenit instabil și, în ciuda eforturilor de resuscitare, a murit la douăsprezece ore după ce mama apelase la serviciile de urgență.

Din ce se știe până acum, cauzele naturale ale celor trei simptome care, atunci când apar simultan, semnalează sindromul bebelușului zgâlțâit (cum ar fi problemele de coagulare) sunt foarte rare. Deși trebuie luată în calcul și rara incidență a acestora, știam că hemoragia, inflamația cerebrală și hemoragia la nivelul retinei erau indicii ale unei traume puternice la care fusese supus bebelușul. Uneori, poate fi vorba de o situație involuntară, cum ar fi un accident de

mașină. Dar alteori, mai ales dacă nu există semne externe, nu este vorba de un accident.

În cazul de față eram convins că bebelușul fusese zguduit și din cauză că, în pofida hemoragiilor interne, nu prezenta nici o fractură craniană, nici o contuzie la nivelul capului, nici un semn exterior care să indice că ar fi căzut de pe un blat de bucătărie pe o suprafață dură. Avea cele trei semne, dar nu prezenta traume ale coloanei vertebrale la nivelul cefei, acesta fiind un simptom asociat.

Mama a fost acuzată de ucidere din culpă, prin neglijență. Medicul legist din partea apărării a considerat că leziunile bebelușului fuseseră provocate fie de o traumă prin accelerare și decelerare (zguduire), fie printr-o lovitură la cap. A fost de acord că, în cazul unui bebeluș în vârstă de șase luni, zguduirea este cea mai frecventă cauză a acestor leziuni interne și a mai făcut observația că uneori nu se știe clar dacă zguduirea sau lovirea este factorul cel mai important, întrucât bebelușii care sunt zguduiți sunt uneori aruncați cu putere. Totuși, în ansamblu, era de părere că acest copil murise din cauza inflamației cerebrale și, în consecință, leziunile confirmau versiunea mamei.

Eu am fost solicitat de procuratură, așa că i-am dat avocatului acuzării toate aceste informații, scoțând în evidență absența oricărei vânătăi sau urme care ar fi indicat lovirea prin cădere. Când aceste argumente i-au fost prezentate medicului legist care susținea apărarea, el a invocat un caz celebru în care un băiețel în vârstă de doi ani a căzut de pe un scăunel înalt de aproximativ o jumătate de metru de la McDonald’s și a murit din cauza traumei craniene, deși nu prezenta nici o leziune externă.

Jurații au decis că mama nu era vinovată de omor prin imprudență, așa că a fost găsită nevinovată.

Un an mai târziu, a mai născut un copil. Autoritățile locale știau că fusese achitată, dar au considerat că există suficiente dovezi că nu-i poate oferi bebelușului siguranța necesară, așa că au declanșat procedurile de îndepărtare a acestuia din grija ei.

Parchetul Coroanei acuză o mamă de ucidere din culpă, prin neglijență, numai dacă vina ei este dovedită *dincolo de orice urmă de îndoială.* Tribunalul pentru Familie, unde se audiază cazul și autoritățile locale prezintă argumentele îndepărtării copilului din grija ei, trebuie să reevalueze cazul de la început, dar să lucreze pe baza unui alt nivel de probe. Tribunalul pentru Familie aplică standardul inferior al probelor pentru a formula concluziile - *evaluarea probabilităților* -, adică probabilitatea vinovăției să fie de 50,1%, o valoare inferioară față de *dincolo de orice urmă de îndoială.* Așadar, tribunale diferite pot ajunge la concluzii diferite pe baza diferenței de nivel a probelor solicitate și, în concluzie, se întâmplă adesea ca Parchetul Coroanei să nu dispună de dovezi suficiente pentru a condamna pe cineva pentru moartea unui copil, dar Tribunalul pentru Familie consideră că dovezile sunt suficiente pentru îndepărtarea unui alt copil din mediul respectiv. Şi astfel, adevărul, acel bun de larg consum ultraflexibil pe care-l crezusem cândva imuabil, ajunge să depindă de o anume definiție, nu de realitate.

Nimeni nu poate fi condamnat pentru crimă doar pe baza „evaluării probabilităților". Chiar dacă Tribunalul pentru Familie decide, folosind această definiție a vinovăției, că este „foarte probabil" ca un părinte să-și fi omorât copilul, părintele respectiv nu poate fi condamnat de crimă. Cum aceste instanțe nu permit accesul presei și al publicului, adevărul nu-l va ști nimeni niciodată, deși se poate afla că instanța respectivă a decis ca bebelușii care au supraviețuit sau orice alt copil

care se naște în familia respectivă să fie dat în grija altcuiva sau protejat într-un fel sau altul. Unicul scop al Tribunalul pentru Familie este de a proteja copiii, nu de a-i condamna pe părinți la închisoare. Exact așa s-a întâmplat în cazul femeii care mințise că bebelușul căzuse din scaun pe podea.

Pentru un medic legist, discrepanța dintre cele două tribunale și cele două standarde de vinovăție poate constitui un adevărat coșmar. Pe baza dovezilor aduse de noi în cazul morții unui copil, părinți nevinovați și îndoliați pot fi condamnați să nu se mai bucure niciodată de un alt copil. Sau, invers, putem expune un al doilea copil la pericol, lăsându-l în grija unor părinți criminali.

Tendința generală spre toleranță față de mame, de care toți ne-am făcut vinovați, inclusiv eu în primii ani ai carierei mele, este un simptom al compasiunii umane pe care majoritatea părinților o simt față de părinții supuși stresului. E suficient să-mi aduc aminte de cum era Chris ca bebeluș și imediat mă cuprinde aceeași compasiune.

Dacă sărăcia mi-ar fi bătut la ușă, dacă m-ar fi năpădit datoriile, dacă haosul ar fi domnit în casa mea, aș fi avut resursele necesare să-mi stăvilesc exasperarea? Dacă nu m-aș fi bucurat de luxul unui loc liniștit unde să mă refugiez, aș fi putut să împiedic epuizarea și presiunea să se transforme în furie?

Și compasiunea are, desigur, rolul ei, dar, în cazul copiilor maltratați, aceasta trebuie să se manifeste și față de aceia care poate nici nu s-au născut încă. Când societatea și medicii legiști și-au dat seama cât de extins era fenomenul maltratării și al crimelor împotriva copiilor, moartea fiecărui bebeluș a devenit de două ori importantă. Pe de o parte, trebuie să li se facă dreptate celor morți. Dar ceea ce a primat a fost grija pentru siguranța celorlalți copii din familie. Nu a mai fost loc pentru scuze și îngăduință.

Uneori, la un an sau chiar mai mult după moartea unui bebeluș, redeschidem dosarul pentru că se naște un alt copil, iar acum se pune problema protejării nou-născutului. În acest interval, prinde contur imaginea vieții și a morții celuilalt bebeluș. Lipsa de grijă a părinților, comportamentul lor abuziv sau neglijent ies la iveală, iar adevărul este scos la lumină. Noul caz este privit din alt unghi. Așa că redeschidem dosarul și-l reevaluăm. Dintre toate cazurile pe care le redeschid, cele pe care le reevaluez cu cea mai mare atenție sunt cele în care sunt implicați bebeluși, pentru că reprezintă un teren minat emoțional și moral. Când m-am transferat la spitalul St George's Hospital mi-aș fi dorit să le evit, pur și simplu, dar, pe măsură ce înaintam în ultima decadă a secolului, devenea din ce în ce mai clar că problema bebelușilor și a cauzei morții lor se afla în centrul anatomopatologiei criminalistice și necesita atenția tuturor, inclusiv a mea.

28

În profesia noastră intervenise o nouă schimbare, care părea să se accelereze cu o viteză alarmantă când am sosit eu la St George’s Hospital: stresul produs de înfățișările în instanțe.

Medicii legiști din trecut erau celebrități, iar fiecare cititor de ziare din perioada interbelică știa cine este Sir Bernard Spilsbury: un fel de Sherlock Holmes, a cărui analiză strălucitoare a cazurilor aducea după sine, dacă depunea mărturie în favoarea acuzării, executarea prin spânzurare a acuzatului. La mult timp după moartea lui, cazurile acestei figuri titanice au fost reexaminate, iar logica lui s-a dovedit a nu fi chiar atât de infailibilă pe cât se crezuse. Dar la momentul respectiv, era de neconceput să fie contestat de cineva.

Succesorul lui fusese eroul meu, profesorul Keith Simpson. Avusesem șansa să asist cu

respirația tăiată la una dintre autopsiile efectuate de el spre finalul carierei lui și începutul carierei mele. Simpson era mult mai uman și mai amuzant decât Spilsbury. Dar și el își desfășurase cariera într-o perioadă când martorul expert era atât de respectat încât rareori îl contesta cineva.

La începutul carierei mele, înfățișările la tribunal nu erau ceva foarte neplăcut. În primele luni am evitat cazurile controversate cât am putut, deși era greu de anticipat care dintre ele aveau să se transforme într-un circ. De obicei, avocatul solicita doar detalii concrete din partea anatomopatologului: la momentul respectiv persistau încă urme ale respectului de odinioară.

Dar, în perioada când am început să lucrez la St George's Hospital, avocații pledanți considerau rapoartele de autopsie o fisură în armura opoziției și tot mai mulți foloseau mărturiile experților drept prilej pentru lansarea unui atac împotriva părții adverse. Unora dintre anatomopatologi le place jocul acesta. Pentru un tip macho, confruntările dintr-o sală de judecată sunt echivalentul profesional al unei încăierări de sâmbătă seara și sunt mulți aceia care sunt gata să-și suflece mânecile și să se pună pe treabă. Evoluțiile lor în instanță mă lăsau nedumerit și cu gura căscată.

Avocatul: Vreți să spuneți că sunteți sigur sută la sută că rănile de cuțit au fost făcute când victima era întinsă pe jos?

Coleg sigur de sine: Da.

A: Sunteți sigur?

CSS: Sunt.

A: Dar sunteți la curent cu faptul că doi martori au declarat că a fost văzut ultima oară mergând pe Old Kent Road?

CSS: Sunt la curent cu toate declarațiile martorilor.

A: Atunci, ați putea lua în calcul și posibilitatea ca...

CSS: Nu.

A: Vreți să spuneți că nu există nici cea mai mică posibilitate ca...?

CSS: Mă tem că trebuie să vă aduc aminte că am depus un jurământ aici - am jurat să spun adevărul și numai adevărul. Astfel, chiar dacă aduceți un martor care spune că l-a văzut pe decedat jucând în prima ligă de fotbal, sau că se plimba pe Old Kent Road, sau orice altceva, e datoria mea, consfințită prin jurământ, și rolul meu de martor expert să spun adevărul și numai adevărul așa cum îl văd eu *(cu voce răsunătoare).* Așadar, vă spun că omul acesta a fost înjunghiat când se afla în poziție orizontală pe spate.

Eram foarte invidios pe colegul meu. Ştiam că nu voi putea fi niciodată ca el. În asemenea condiții n-aș putea face decât un singur lucru - să accept posibilitatea, oricât de îndepărtată, că aș putea să mă înșel, că există și alte explicații, alte fațete ale adevărului. Profesia mea îmi cere, în același timp, să îmi mențin poziția.

Instanța mea favorită era cea prezidată de legist, cu o atmosferă relaxată și neconflictuală, cel puțin teoretic. Aici, legistul conduce o anchetă pentru stabilirea adevărului. Este prezentă și soția defunctului, la un braț distanță, cu ochii înroșiți de plâns, nerăbdătoare să afle adevărul, de care se teme, pe de altă parte, traumatizată încă la multe luni după eveniment. Aici sunt și copiii defunctului, înlăcrimați, furioși, spunându-i legistului că n-a fost un accident și că au idee cam cine putea fi implicat. Tot aici sunt și prietenii lui, stânjeniți, vrând să-și ofere sprijinul, profund impresionați de atmosfera sălii. Eu mă întorc spre rude și le explic, cu toată blândețea și claritatea de care sunt în stare, provocând cât mai puțină durere, felul în care defunctul și-a sfârșit viața. Le răspund la întrebări. Încuviințez dând din cap cu înțelegere. Uneori, repetă aceleași întrebări la nesfârșit, de parcă nu ar auzi răspunsurile, indiferent de cât de atenți sunt. Legistul îmi mulțumește, iar eu mă întorc la locul meu.

La plecare, unele dintre rude mă mai prind și-mi pun din nou aceleași întrebări. Încă o dată. Le

repet că nu a suferit, că sfârșitul a fost rapid, că probabil n-a avut timp să-și dea seama ce se întâmplă, că starea lui de sănătate era bună în general, nu se punea problema de cancer, iar durerile în piept pe care le acuza nu erau provocate de o boală cardiacă.

De obicei, legistul este cel care pronunță verdictul. Moarte provocată prin accident, suicid, cauze naturale, crimă, o întâmplare nefericită... rudele pleacă epuizate emoțional, dar cu sentimentul că formalitățile funerare s-au încheiat în sfârșit. Au ascultat și, sper, vocile lor au fost ascultate. Cazul defunctului a fost complet analizat în public, iar cauza și constatarea morții sale au fost formulate oficial. Ce bine ar fi dacă și tribunalele penale ar fi caracterizate de același grad de umanitate. Puține sunt profesiile în care trebuie să-ți aperi opinia profesională de un atac foarte personal. Există, desigur, martori experți, care devin cunoscuți ca mincinoși notorii. Eu nu mă număr printre ei și nu-mi place să fiu tratat ca atare de avocații care mă întreabă dacă aș fi dispus să-mi schimb puțin perspectiva sau să șterg un anume paragraf din raportul meu.

Când am ales această carieră, am făcut-o pentru a putea transmite viilor adevărul despre morți - crezând că cei dintâi vor fi recunoscători să-l afle. Dar, pe măsură ce ne apropiam de începutul secolului următor, începusem să mă simt asemenea câinelui credincios care aduce bățul și-l lasă plin de mândrie la picioarele stăpânului, iar acesta îl recompensează lovindu-l cu sete.

În pofida tuturor acestor lucruri, de obicei mă simt foarte încrezător când apar în instanță. Știu ce am de spus, sunt ferm convins de corectitudinea rezultatelor mele și știu la ce concluzii am ajuns. Dar, odată ce mă găsesc în boxa martorilor și depun jurământul, evenimentele îmi scapă de sub control. Avocații pledanți preiau controlul, iar când ei spun că trebuie să răspund la întrebări, dacă

judecătorul nu intervine, chiar așa trebuie să procedez.

La scurtă vreme după transferul meu la St George's, am trăit o experiență în boxa martorilor atât de neplăcută încât mi-a provocat multe insomnii și m-a pus în gardă cu privire la ce avea să urmeze. Când am efectuat autopsia unui „băiat de închiriat", așa cum i se spune unui adolescent care se prostituează, n-aveam nici cea mai vagă idee că va fi un caz cu multe complicații. Fusese descoperit cu o noapte înainte și murise la spital. Nu mai văzusem până atunci un cadavru care să arate așa. Era acoperit cu vânătăi livide, literalmente acoperit. Era o materializare a acelor amenințări pe care adulții le aruncau copiilor neascultători pe vremea mea: „Te deznod în bătaie".

Am numărat 105 vânătăi și multe, foarte multe excoriații. Arma folosită fusese o bară de metal cilindrică de la niște haltere. Bara era hașurată la capete, zonele hașurate putând fi recunoscute într-unele dintre răni. Erau excoriații și în zonele în care, după câte îmi dădeam seama, capătul rotund al barei fusese folosit într-o încercare de înjunghiere.

Contuziile nu sunt în general cauzatoare de moarte, dar tânărului în vârstă de nouăsprezece ani i se aplicase un număr copleșitor de lovituri. Am indicat traumă provocată cu un obiect contondent drept cauză a morții. De fapt, când pacientul fusese adus la camera de gardă, a suferit o coagulare intravasculară diseminată, care este rezultatul stimulării excesive a sistemului de apărare al organismului împotriva unei traume: mecanismul de coagulare a sângelui este depășit, așa că se declanșează o hemoragie generalizată, aproape continuă, inclusiv la nivelul organelor vitale. Victima intră în stare de șoc și de obicei moare.

M-am dus să văd blocul de apartamente unde se întâmplase crima. Tânărul fusese găsit la etajul

al treilea, dar fusese bătut la etajul al nouălea, deci reușise să coboare șaptezeci și patru de trepte înainte de a se prăbuși. Am măsurat treptele și contratreptele, dar era evident că rănile fuseseră provocate de loviturile cu bara de fier și nu de faptul că ar fi căzut pe scări, cu excepția uneia sau a două dintre ele.

Acuzatul, și el tot prostituată masculină, tot în vârstă de nouăsprezece ani aproximativ, era cel mai bun prieten al victimei și împărțeau același „unchi", care le era proxenet, care îi finanța, sau ambele. De-a lungul timpului, am fost șocat să constat cât de des își omoară bărbații cel mai bun prieten (ceea ce nu e valabil și pentru femei). Iar frații comit fratricid chiar și mai frecvent. În cazul de față, acuzatul fusese în vizită la victimă. Băuseră împreună toată după-amiaza și toată seara: alcoolemia băiatului mort era de două ori mai mare decât limita maximă admisă la șoferi. Cu puțin înainte de miezul nopții, o locatară de la etajul al treilea a chemat o salvare: îl găsise pe tânăr prăbușit în fața apartamentului ei. A fost dus la spital, dar a murit la nici douăsprezece ore după aceea.

Ce se întâmplase?

După părerea mea, prietenul începuse să lovească victima și nu mai putuse să se oprească. În cele din urmă, victima reușise să scape din apartament și să coboare pe scări. Dacă agresorul mai avea urme de rațiune, probabil își imaginase că nu se moare din contuzii - ceea ce este complet eronat.

Am fost anunțat că eram citat de procuratură ca martor-expert. Era o procedură de rutină. Iar cazul nu părea să aibă nimic deosebit. Am aflat cine era avocatul apărării și-l știam că este de o insistență feroce. De fapt, era o fiară bătrână, dar care încă avea colți. Avea reputația că hărțuiește martorii-experți, dar tot nu eram îngrijorat. Cazul

nu prezenta probleme, așa că anticipam să scap din boxa martorilor doar în câteva ore.

La întrunirea de dinaintea procesului cu reprezentanții procuraturii, avocatul acuzării mă avertizase că avea să-mi ceară detalii despre fiecare dintre cele 105 vânătăi. Eu speram ca, după un asemenea maraton atât de evident, juraților să le fie foarte clar din ce cauză murise tânărul, încât apărarea să nu mai aibă nimic de zis, iar eu să pot pleca.

Am depus jurământul. Instanța primise copii ale fotografiilor făcute în timpul autopsiei: necosmetizate, așa cum sunt fotografiile pe care le folosim azi, inofensive ca niște cărți poștale, dar nimic terifiant. Fiecare vânătaie era înregistrată și numerotată. Pregătisem aceste probe fotografice și le dădusem Parchetului Coroanei cu mult înainte, dar, așa cum se întâmplă întotdeauna în cazul fotografiilor, a fost multă bâlbâială. Se produseseră niște încurcături ici și colo, judecătorul avea imagini diferite de cele ale juraților, fotografiile erau trecute din mână în mână, iar eu de abia am reușit să nu izbucnesc într-un râs nervos la vederea unui asemenea haos.

Avocatul acuzării a început prin a discuta fiecare dintre cele 105 contuzii, așa cum stabiliserăm, trimițând astfel tot auditoriul la culcare. În timpul acestei discuții am avut două scăpări, ambele fiindu-mi semnalate cu amabilitate de avocat. Prima avea legătură cu rana numărul 11 de pe partea dreaptă a spatelui.

> Eu: ... de unde putem concluziona din nou că lovitura a fost provocată cu un obiect liniar neascuțit de aceeași mărime cu obiectul care a cauzat rănile de pe partea stângă a pieptului.
>
> Avocatul: Când spuneți „piept", vă referiți, de fapt, la „spate"?
>
> Eu: Desigur, îmi cer scuze. Rănile despre care vorbesc sunt rănile evidențiate de pe spate.

O prostie care s-a transformat într-o idioțenie când am repetat-o, mult mai târziu:

Eu: ... după cum se poate vedea, rana numărul 71 este o contuzie adâncă de zece pe trei centimetri.

Avocatul: Pe lângă aceste răni numerotate, n-ați mai constatat și altceva aici?

Eu: Ba da, încă o dată, așa cum am constatat și la nivelul pieptului, am descoperit niște zone cu vânătăi paralele pe picioare.

Avocatul: Așa cum ați constatat și la nivelul spatelui?

Eu: Da, al spatelui. Îmi cer scuze. Aveți dreptate, fac confuzia între spate și piept. Pe spate am găsit cel puțin trei zone cu vânătăi paralele...

Având în vedere oroarea crimei pe care o discutam, cred că aceste scăpări erau nesemnificative. Zisesem „spate" când aveam în vedere pieptul și mi se atrăsese atenția. Nu cred că asemenea scăpări pot genera confuzii pentru judecător, juriați sau procuror. Totuși, avocatul apărării își freca mâinile de bucurie.

Când judecătorul l-a întrebat pe avocatul apărării cât de mult va dura interogatoriul, pentru că trebuia să hotărască pauza juraților, tigrul bătrân anunță, rău prevestitor, că, întrucât apăruseră informații noi, ar fi fost mai bine ca juriații să ia pauză în momentul acela.

Urmă o pauză de douăzeci de minute, pe care jucătorii de șah ar putea-o considera o pauză strategică. În tot acest timp m-am întrebat care puteau fi noile informații. Să fi fost ceva ce zisesem eu? Mi-am amintit ce reputație avea avocatul apărării și, la numai câteva minute de când am revenit în sală...

Avocatul Apărării (AA): Ați spus de două ori „piept" când, de fapt, vă refereați la „spate"?

Extraordinar! Când un avocat al apărării încearcă să exploateze niște erori nesemnificative

pentru a-mi dovedi incompetența în fața juraților în timpul audierii încrucișate, știu că am dat de necaz.

Eu: Da, am spus.

AA: O greșeală foarte ușor de făcut, nu-i așa?

Eu: Da, se fac ușor asemenea confuzii. Eu mă refer de obicei la partea din spate și la partea din față a pieptului.

AA: Dar, domnule doctor Shepherd, nu ați spus așa ceva.

Eu: Nu. Am spus din greșeală „piept", când mă refeream de fapt la spate.

AA: O eroare destul de serioasă, nu-i așa?

Eu: Da, este o eroare. Nu cred că este chiar atât de „serioasă".

AA: De acord. Totuși, când sunteți mai exact, probabil că vă așteptați la un nivel mai mare de acuratețe. De exemplu, greutatea barei metalice *(referindu-se la arma crimei)* - este de 450 de grame, nu?

Eu: Așa este specificat în însemnările mele.

AA: Ei bine, ni se vor prezenta dovezi conform cărora greutatea reală este de 421 de grame. Nu diferența între aceste două greutăți este semnificativă, ci lipsa de acuratețe a declarațiilor dumneavoastră.

În acest moment am simțit că mă înroșesc. Să confund spatele cu pieptul nu era ceva prea grav, dar să fiu acuzat că nu am apreciat corect greutatea armei crimei putea să-i determine pe jurați să mă considere neglijent. N-am avut timp să mă gândesc prea mult. Avocatul apărării schimbă total subiectul pe neașteptate.

AA: Dacă un om a băut ceva - depinde cât de mult a băut și dacă este obișnuit sau nu cu băutura - îi poate fi afectat echilibrul mersului?

Eu: Da.

AA: Şi dacă a suferit niște traume fizice - lovituri, adică - nu se înrăutățesc lucrurile?

Eu: Depinde de loviturile primite.

AA: Domnule doctor Shepherd, ați spus că victima primise în jur de o sută de lovituri, nu-i așa?

Eu *(foarte prudent de data aceasta):* Aproximativ...

AA: Acum, urmăriți firul logic, vă rog. Sunteți doctor și sunteți chemat la un pacient care locuiește la etajul al nouălea. Vi s-a spus, și ați constatat și dumneavoastră ulterior, că un om a primit - hai să vorbim cu exactitate - un număr de 105 lovituri. Şi zice: „Vreau să cobor la etajul al treilea. Dar știu că am băut". Sunt șaptezeci și patru de trepte și opt paliere și jumătate. Dvs. i-ați răspunde: „Perfect, bătrâne. Mergi sănătos. Ne vedem jos"?

Dacă nu aș fi fost sub jurământ și nu aș fi depus mărturie, aș fi râs. Dacă avocatul apărării s-ar fi găsit la etajul al nouălea al unui bloc de apartamente cu o prostituată masculină în stare de ebrietate, chiar i s-ar fi adresat cu „bătrâne"? Dar eu eram îngrijorat de fapt de altceva: unde voia să ajungă?

După multe alte întrebări pe aceeași temă, dacă și cum aș ajuta o prostituată masculină în stare de ebrietate să coboare scările la miezul nopții, avocatul apărării a avut o ieșire care mi-a amintit de tata.

AA: Am putea trece direct la subiect fără să mai dansăm atâta în jurul întrebărilor și răspunsurilor? Ați fi vrut să vă asigurați că n-a căzut pe scări - șaptezeci și patru de trepte - nu-i așa?

Eu: Da, aceasta ar fi una dintre grijile mele, într-adevăr.

AA: Da. Pentru că un om care a primit atâtea lovituri câte ați indicat ar putea cădea, nu-i așa?

Eu: în mod evident, o persoană aflată într-o asemenea situație ar cădea cu siguranță.

AA: Vă mulțumesc. Dacă ar cădea pe niște scări neacoperite cu un covor, s-ar putea răni?

Eu: Cu siguranță, o cădere pe casa scărilor așa cum este cea din clădirea respectivă ar putea avea ca rezultat o accidentare gravă.

AA: Desigur!

Cerule! Doar n-avea de gând avocatul apărării să vină cu ideea că victima suferise toate acele răni

în urma căderii pe scări! Doar n-avea de gând să încerce să-i convingă pe jurați că nu era vorba de o crimă înfăptuită cu o bară metalică, ci de un ghinion, împiedicare și căderea pe scări! Ideea era absurdă.

Avocatul mi-a cerut să descriu casa scărilor în amănunt, deși, de fapt, juriul avea deja fotografii ale acesteia. Repetase la nesfârșit numărul treptelor. Cred că toți cei prezenți au visat doar numărul 74 în noaptea aceea. Iar o cădere pe aceste șaptezeci și patru de trepte de beton, nu obosea el să scoată în evidență, putea avea consecințe grave. Nu-l puteam contrazice. Dar nu puteam accepta că rănile defunctului, cel puțin cele care se dovediseră fatale, fuseseră provocate în urma căderii pe scări.

După care a reluat chestiunea rănilor. Una câte una. Din nou. Toate 105. M-a provocat să demonstrez că nici una dintre ele nu fusese cauzată de presupusa cădere pe scări și a încercat să-mi demonteze răspunsurile unul câte unul.

Această audiere încrucișată m-a uluit. Defunctul fusese o persoană neintegrată social, care își petrecuse copilăria mai mult pe străzi, o bună parte din viața de adult tot așa, și ieșise recent din pușcărie. Agresorul avea o biografie foarte asemănătoare. Dacă măcar unul dintre ei ar fi beneficiat de o fracțiune din banii publici, din interesul și grija care se investeau acum în acest proces, nu cred că această crimă ar mai fi avut loc vreodată.

Cât despre avocatul apărării, efortul atât de mare pe care-l făcea să apere o persoană aflată la periferia societății era ceva bun. Dacă s-ar fi întâmplat să treacă vreodată pe lângă același băiat care ar fi stat ghemuit într-un gang, nu cred că luminatul om al legii i-ar fi aruncat măcar o privire, cu atât mai puțin un bănuț. Dar acum, tânărul era judecat pentru crimă și argumentele juridice legate de cazul lui îl pasionau pe avocat.

Aș fi preferat să-și facă treaba fără să-mi afecteze reputația de martor-expert. Dar eram conștient că, dacă am fi fost de aceeași parte a baricadei într-un alt context - alt caz și alt juriu -, în loc să mă sfâșie, mi-ar fi lăudat experiența și priceperea.

Audierea încrucișată a durat tot restul zilei și s-a continuat și a doua zi dimineața. Şi a doua zi după-amiaza. Apoi încă o dimineață. Acum avocatul apărării nu se mulțumea să susțină că rănile fuseseră provocate de căderea pe scări, ci voia să demonstreze că modelul hașurat de pe suprafața barei de fier imprimat pe pielea victimei se datora țesăturii tricoului pe care-l purta băiatul. Apoi, după multe alte pauze, am revenit în boxa martorilor pregătit pentru alte câteva runde în coarde și l-am văzut intrând voios, cu pas elastic, aruncând scântei primejdioase din priviri pe sub perucă. Ştiam că tigrul se pregătea de atac.

AA: Presupun că alcoolul, dacă te afli sub influența lui, crește ușor riscul hemoragiei.

Eu: în cazul unui alcoolic cronic al cărui ficat deja afectat poate avea probleme de coagulare, da, așa este. Dar nu am descoperit nici un indiciu al unei asemenea afecțiuni în cazul de față. Cred că efectul alcoolului ar fi nesemnificativ.

AA: Ați întâlnit asemenea cazuri în experiența de clinician?

Eu: Nu, n-am întâlnit.

AA: Nu aveți idee despre existența unei asemenea situații?

Eu: Nu tocmai.

AA: Ce vreți să spuneți prin „nu tocmai"? Aveți sau nu idee?

Eu: în experiența mea de clinician nu am întâlnit nici un pacient care să fi suferit vânătăi mai extinse când se afla în stare de ebrietate în comparație cu o persoană care nu a consumat alcool.

Nu acesta era răspunsul pe care-l aștepta avocatul. El a încercat să demonstreze că alcoolul dilata vasele micuțe de sânge de pe suprafața pielii

- lucru cu care eram de acord așa că probabilitatea ca bețivii să capete vânătăi mai ușor era mai mare - fapt cu care nu eram de acord. Mă condusese de atât de multe ori pas cu pas prin deducția sa logică, dar incorectă, că victima era plină de vânătăi doar pentru că băuse, încât pierdusem șirul. Deja nu mai știam exact cine fusese lovit cu o bară de fier - eu sau victima -, dar am susținut cu tărie adevărul științific, într-un final, avocatul a explodat.

AA: De unde se obțin aceste date? Puteți face cercetări peste noapte?

Eu: Pot consulta tratatele de medicină preclinică despre efectele traumei asupra pielii.

AA: Ce carte îmi sugerați să consult într-un interval de timp foarte limitat?

Eu: V-aș sugera să consultați orice carte de biologie moleculară, nu pot să vă recomand acum un titlu exact.

AA: Nu știți nici un titlu exact?

Eu: Poate v-ar fi de folos un text de Guyton. N-aș putea să vă spun la a câta ediție a ajuns, cred că la a treia sau a patra. Orice lucrare de hematologie abordează acest subiect.

AA: îmi puteți recomanda un autor?

Eu: Acum pe moment, nu.

Judecătorul: Câte pagini trebuie să citească avocatul, domnule doctor Shepherd?

Eu: Regret, dar nu am idee.

AA: Mă depășește problema, dar mă voi interesa.

Judecătorul: După care, vă rog să-mi dați și mie materialul, domnule avocat.

AA: Așa voi face, domnule.

Acum îl uram atât pe judecător, cât și pe avocatul apărării. Îi suspectam că făceau parte din același corp profesional sau cel puțin erau membri ai aceluiași club londonez. La un moment dat, când judecătorul a dat semne că-și pierde răbdarea din cauza avocatului apărării, acesta din urmă a cerut permisiunea să-i vorbească între patru ochi. Jurații, ziariștii, publicul și eu însumi am părăsit ascultători sala de judecată. Când un avocat se

consultă în acest mod cu judecătorul înseamnă că se dezbate o chestiune juridică, iar când ceilalți revin în sală, găsesc o atmosferă glacială, iar unul dintre avocați radiază și celălalt este posomorât. Dar acești avocați și acest judecător zâmbeau fericiți când am revenit noi, de parcă erau niște vechi tovarăși adunați în jurul unui foc.

Apărarea încerca să explice că bătaia cruntă la care fusese supus băiatul mort nu fusese, de fapt, cauza decesului, ci acesta murise în urma loviturilor căpătate prin prăbușirea pe scări (am apucat cumva să menționez că erau șaptezeci și patru de trepte?) și se alesese cu atât de multe vânătăi din cauza alcoolului pe care-l consumase. Mi-am petrecut seara dând telefoane febrile prietenilor pentru a ne consulta asupra formării vânătăilor și răscolind biblioteca spitalului după tratatul acela. A doua zi eram din nou pe baricade. Mă luptam din răsputeri să-mi controlez propriile porniri criminale.

AA: Ne-ați recomandat mie și instanței un tratat. Guyton.

Eu: Așa este.

AA: îl aveți cumva asupra dumneavoastră acum?

Eu: Am asupra mea o copie.

AA: Aveți la îndemână pasajul pe care vă bazați?

Eu: Am marcat pagina unde scrie ce se întâmplă în organism după ce se sparge un vas de sânge.

AA: îl aveți la îndemână?

AA: Da, în această ediție se află în capitolul 36.

AA: în ce ediție?

Eu: Cred că a opta.

AA: Hm. Dacă îmi amintesc bine, ne-ați recomandat a treia sau a patra ediție.

Eu: Am spus că nu știu care este ediția curentă.

AA: Pot s-o văd și eu?

Cred că văzuse deja un exemplar. Dar a insistat să mă întrebe la nesfârșit despre coagulare în încercarea de a dovedi că are dreptate până când

jurații începură să moțăie, iar judecătorul însuși se simți nevoit să-l întrerupă.

> Judecătorul: Vă rog să mă iertați, dar aș dori și eu să-i pun o întrebare domnului doctor Shepherd: în capitolul acesta la care v-ați referit, se menționează că alcoolul agravează contuziile?
>
> Eu: De fapt, tocmai lipsa unei asemenea informații din această carte și din orice alt text de specialitate pe care l-am consultat doresc eu s-o scot în evidență. Nu se spune nicăieri că alcoolul potențează contuziile.
>
> Judecătorul: Dacă așa ar sta lucrurile, v-ați aștepta să găsiți această informație în această carte, în acel capitol?
>
> Eu: întocmai, domnule președinte.

Această intervenție nu l-a descurajat pe avocatul apărării. A continuat să-și susțină opinia eronată în toate modurile posibile - o dată, de două ori, de încă trei ori - că alcoolul mărește fluxul sangvin în vasele capilare și că probabilitatea vânătăilor este mai mare.

Mi s-a permis să plec de abia după o săptămână întreagă în care am depus mărturie. M-am simțit atât de ușurat!

Acest caz ilustrează adevărul că există date concrete și concluzii care pot fi trase pe baza acestora. În vârtejul conflictual al acelui tribunal adevărul fusese transformat într-un obiect de consum maleabil, nuanțat, adaptabil nevoilor fiecăruia, iar acesta este motivul pentru care eu, ca martor-expert, trebuia să interpretez datele într-un mod inconfortabil. Avocatura - arta prin care un avocat își susține cauza - nu implică probleme de conștiință și școlile de drept ar recunoaște în unanimitate că există cazuri în care ar fi trebuit să triumfe adevărul, dar care au fost pierdute pentru că nu au fost apărate bine, și invers. În ansamblu, echilibrul în justiție se bazează pe un concept care i-a slujit societății noastre sute de ani, anume că doisprezece persoane selectate la întâmplare și fără o pregătire în domeniu pot asculta și pot emite un

verdict pe baza dovezilor care le sunt prezentate. În cazul de față, jurații l-au găsit pe inculpat vinovat de crimă, iar acesta a ajuns la închisoare. Mă întreb dacă și el a petrecut tot atâtea nopți nedormite ca mine. Dar, cel puțin, se terminase.

De fapt, nu se terminase. După ce clientul său a petrecut câțiva ani în închisoare, avocatul apărării a făcut apel, contestând condamnarea, pentru că apăruseră probe noi. Noile probe constau în faptul că eu nu putusem să indic în instanță nici un text de specialitate care contrazicea teoria lui conform căreia cantitatea de alcool consumată era cauza contuziilor victimei după ce aceasta căzuse pe scări. Mai mult, enumerase și alte dovezi ale incompetenței mele. Acum începeam să mă întreb dacă nu cumva eu ajunsesem, de fapt, în boxa acuzaților, în locul criminalului. Dar am avut timp să găsesc susținere. Un distins hematolog a citit transcriptul procesului și a redactat un raport a cărui concluzie era: „Fluxul sangvin capilar poate juca un rol insignifiant în hemoragia la nivelul pielii (formarea de vânătăi). Acest element minor, menit să ne distragă atenția, a fost exploatat exagerat de apărare în numele cunoștințelor profane de bun-simț, dar imaginea pe care a încercat s-o creeze, de vase umflate de sânge, n-are nici o legătură cu realitatea".

Am pierdut ceva vreme la Curtea de Apel până ce s-a audiat cazul propus de avocatul apărării. Dar s-a încheiat instantaneu. Așa-zisele „probe noi" au fost imediat apreciate de magistrați la justa lor valoare, iar apelul a fost respins pe loc.

Admir perseverența acelui avocat în lupta de a-și apăra clientul, un tânăr de la periferia societății. Dacă aș fi vreodată în situația de a fi acuzat de crimă, mi l-aș dori de apărător. Ca martor-expert supus tirului său totuși, mi-am dat seama că se descurca de minune să calce în picioare adevărul medical defavorabil cazului.

De atunci, dacă mă aflu într-o situație similară și se întrevăd probleme, mă ghidez cu ajutorul îndemnurilor lui Alexander Pope. Versurile pe care tata mi le scrisese cu atâta atenție pe pagina de gardă a dicționarului cu atâția ani în urmă mă îndemnau să-mi susțin punctul de vedere cu umilință, chiar când sunt sigur de el, să iau în considerare și posibilitatea că aș putea greși, să-mi analizez erorile și să le recunosc, să-i învăț sau să-i corectez pe ceilalți ținând cont cu generozitate de sentimentele lor, să nu aprob niciodată doar din politețe lucruri despre care știu sigur că sunt condamnabile și să accept să fiu și eu corectat când este cazul. În pofida atitudinii agresive și conflictuale pe care o promovează sistemul nostru clădit pe ostilitate și pe ignorarea voită și frecventă a adevărului pe care o practică, eu încerc să rămân fidel principiilor lui Pope.

29

Simpla amintire a zonei Hyde din Manchester îmi dă mereu o stare de spirit luminoasă. Aici crescuse mama, aici locuiseră familia și prietenii ei. Era locul pe care-l vizitam cu plăcere în copilărie și la care m-am întors adesea pentru că acolo se află mormântul ei.

Mă gândeam cu plăcere la doamnele în vârstă care trăiau în Hyde - bunica mea, mătușa mea - care se deosebeau atât de mult de vârstnicele abandonate și înfometate ale căror corpuri le vedeam uneori. Mă întâmpinau întotdeauna cu îmbrățișări calde, atrăgându-mă în viețile lor ocupate și în casele lor strălucind de curățenie. Ele erau parte integrantă a unei comunități mai largi.

În anul 1998 am primit un telefon din partea unui avocat al apărării care mă ruga să efectuez o a doua autopsie a corpului unei astfel de femei care locuise exact în acea zonă. Doamna Kathleen Grundy[1] fusese o prietenă de familie a mamei mele

și colegă de școală a mătușii mele. Murise pe 24 iunie și pe 1 iulie fusese îngropată în același cimitir unde era și mama mea.

A fost exhumată în luna august, iar eu îi autopsiam acum cadavrul la morga spitalului Tameside.

Era în vârstă de optzeci și unu de ani, dar părea că se bucurase de o sănătate perfectă. Nu erau semne că ar fi fost agresată. Şi, ceva cu totul surprinzător pentru o persoană de vârsta ei și din generația următoare, avea depuneri de placă de aterom nesemnificative.

Dar din analiza toxicologică reieșea cu totul altceva. Deși nu am găsit semne de ace pe corpul ei, era evident că în orele de dinaintea morții consumase o doză considerabilă de morfină sau de diamorfină. Am stabilit supradoza de morfină drept cauză a morții.

De fapt, fusese omorâtă de medicul ei de familie în care avusese toată încrederea, iar criminalul în serie Harold Shipman a fost demascat în cele din urmă cu ocazia morții ei. Era foarte apreciat de pacienții lui, fiind admirat și vorbit de bine în întreaga comunitate pe care eu mi-o aminteam cu atâta duioșie. Mulți îl considerau cel mai amabil doctor din toată regiunea. Era mai ales favoritul vârstnicilor pentru că nu refuza vizitele la domiciliu și, întrucât lucra în Hyde de ceva vreme, când și-a deschis propriul cabinet în 1992 a avut un număr copleșitor de pacienți datorită recomandărilor verbale. A devenit suspect odată cu moartea neașteptată a lui Kathleen Grundy la numai câteva zile după ce-și modificase testamentul în favoarea lui. Pe certificatul ei de deces el notase drept cauză a morții bătrânețea.

Au fost deschise imediat și alte dosare și au urmat multe exhumări. Eu am participat la cinci dintre aceste necropsii. Următorul caz de care m-am ocupat era al unei persoane în vârstă de

șaptezeci și trei de ani care suferea de o boală coronariană nu foarte severă și de un emfizem ușor. Era imposibil să fi murit de pneumonie, așa cum scrisese Shipman pe certificatul de deces. Dar era intoxicată cu morfină. Următorul cadavru spunea aceeași poveste. De fapt, toate cazurile erau la fel. Părea absolut incredibil ca un medic de familie să-și omoare șase pacienți. Într-o scrisoare pe care am scris-o ulterior am notat:

> Sunt esențiale identificarea proveniență morfinei și luarea în calcul a posibilității contaminării... dată fiind lungimea intervalului de timp dintre momentul decesului și efectuarea necropsiei și mulțimea evenimentelor și acțiunilor care s-au desfășurat în legătură cu aceste cadavre, posibilitatea contaminării trebuie exclusă categoric... Sugerez să se consulte părerea unui chimist pentru a se stabili dacă substanțele chimice utilizate la fabricarea lichidului pentru îmbălsămare sau a sicriului ar fi putut fi contaminate cu substanțe cu conținut de morfină în timpul înmormântării... în cele din urmă, trebuie analizate și alte elemente cu care corpurile au venit în contact (personalul care a făcut îmbălsămarea sau antreprenorii de pompe funebre).

Evident, eram de părere că trebuia luată în calcul orice posibilitate nu numai pentru că mi se solicitase cooperarea de către avocatul apărării lui Shipman (da, și criminalii în serie au dreptul la apărare), dar și pentru că refuzam ideea că un medic își poate ucide pacienții în mod sistematic. Câțiva ani mai târziu, când Shipman a fost condamnat la închisoare pentru uciderea a nu mai puțin de cincisprezece pacienți, mi-a fost greu să accept concluziile anchetei publice deschise de doamna Janet Smith, anume că în cei douăzeci de ani ai săi de practică, omorâse 215 persoane și că mai existau alte sute de cazuri care erau imposibil de identificat la momentul respectiv.

Motivele lui nu s-au aflat niciodată. De obicei, victimele erau persoane singure. În general, dar nu în toate cazurile, erau persoane în vârstă. În

general, dar nu în toate cazurile, erau femei. Dacă cineva mai nutrea speranța ca Shipman să-și dezvăluie vreodată motivele acțiunilor și să confirme câți din cei 494 dintre pacienții săi decedați fuseseră victimele lui, acest cineva a suferit o mare dezamăgire câțiva ani mai târziu, în 2004, când Shipman a fost găsit spânzurat în celula sa.

Pentru mine, Hyde a încetat să mai fie același după exhumări. Locul acela pe care cândva îl asociasem cu bătrânelele simpatice și afecțiunea din familia mamei devenise un loc unde doamne în vârstă își găsiseră sfârșitul din mâna unui criminal în serie căruia își încredințaseră viețile.

*

Când m-am întors la Londra după exhumări, nefiind pe deplin convins de vinovăția lui Shipman în cazul celor câteva crime pe care le descoperiserăm la momentul acela, am mai trăit o experiență neplăcută: eu și Iain West ne-am trezit pe poziții adverse. Spre uluirea mea, se retrăsese de la Guy's. După ce ani în șir jurase că nu se va retrage niciodată, exact asta făcuse. Se zvonea că avea probleme de sănătate, dar, evident, nu avea cum să dispară de pe scena criminalisticii londoneze și să se retragă la grădina lui din Sussex. Își făcea des apariția la morgă și în sălile de judecată și, când m-am întors din Manchester, preocupat de adevărul care se întrevedea în cazul lui Shipman, am aflat că urma să-mi fie adversar într-un caz de înjunghiere.

Am avut opinii total opuse: nu le-am exprimat printr-o confruntare deschisă, ci prin redactarea de rapoarte în care ne contraziceam în termeni foarte apăsați. Contraargumentația lui era, ca de obicei, extrem de robustă. Deși, mi-am dat seama chiar atunci, nu numai privind în urmă, că

formulările lui erau mai puțin ferme decât fuseseră cândva.

Cazul gravita în jurul relatării făptașei despre cum pătrunsese cuțitul în inima victimei. Astfel de relatări sunt foarte artistice și cred că am auzit totul în materie de scuză pentru prezența unui cuțit în trupul altei persoane. Cea mai frecventă explicație este „s-a repezit în cuțit". Așa ceva nu este întotdeauna ușor de dovedit sau de infirmat, și am nevoie de cât mai multe relatări ale martorilor ca să mă ajute să reconstitui atacul. În cazul de față, așa ceva lipsea cu desăvârșire. O femeie se certase cu soțul ei, ceartă care se soldase cu moartea lui, iar singurul punct de reper era relatarea ei. Ofițerul care conducea ancheta m-a sunat să-mi ceară sfatul înainte de a o interoga, o practică rar întâlnită, dar era convins că întregul caz se baza doar pe felul în care ea avea să descrie evenimentele.

I-am spus: „N-o lăsați să facă afirmații vagi, presați-o să dea amănunte. Nu-i dați voie să facă afirmații de genul: «S-a repezit la mine.» Asta nu înseamnă nimic. Puneți-o să reconstituie scena, s-o descrie exact, să spună unde se aflau fiecare și cum ținea cuțitul, în ce mână îl ținea și în ce direcție se mișca fiecare dintre ei. De abia atunci voi putea să-i confirm sau să-i infirm varianta."

A procedat exact așa cum îl sfătuisem. Totuși, cazul rămăsese o enigmă. Cei doi soți aflați în divorț se certau groaznic privitor la cei doi fii ai lor. Erau înstăriți, aveau o casă mare și bine îngrijită. Tatăl îi voia cu disperare pe cei doi băieți și un proces pentru încredințarea minorilor era iminent. Încă locuiau împreună în aceeași casă, deși mama închiriase o locuință unde avea să se mute curând cu cei doi copii.

În ziua morții sale, tatăl își luase liber de la serviciu ca să iasă în oraș cu copiii. Mama le făcea semn de la revedere cu mâna când, deodată, el oprise mașina pe alee și îi făcuse semn mamei să-l

urmeze. Crezând că uitase ceva, femeia l-a urmat. Tatăl a închis ușa după el și a anunțat-o că vrea să ia copiii să locuiască la el. Conform declarațiilor soției, a urmat acest schimb de replici:

Eu am zis: „Dar tu mergi la serviciu, cum o să ai grijă de ei?"

Iar el a replicat: „O să-mi dau demisia și o să mă ocup de copii."

Eu am răspuns: „S-o crezi tu!“

Femeia a descris reacția explozivă a soțului. Felul în care își mișcase maxilarul fusese semnul prevestitor. Cunoștea gestul acesta pentru că o mai lovise și altădată. Dar, după cum recunoscuse și ea, în ciuda stilului de viață burghez de care se bucura acum, era o tipă dură, crescută în condiții dure și viața o învățase că, dacă dai înapoi, agresorul câștigă teren. Când o lovise data trecută ripostase, iar acum era pregătită să facă la fel.

Nu reușea să explice cum ajunseseră din hol în bucătărie. Dar secvența următoare pe care și-o amintea era că se aflau în fundul bucătăriei, iar ea credea că el o lovea cu pumnii în stomac.

A început să mă lovească în stomac, dar m-am uitat în jos și am văzut un mâner verde, așa că nu mă lovea cu pumnii, ci cu cuțitul.

I-am zis: „Ce faci? Vrei să mă omori?"

După care, mi-a tras cuțitul afară din abdomen și a început să mi-l înfigă în gât. Încerca să-mi taie beregata. Încerca să-mi taie artera de la gât ca să mă omoare. I-am zis: „Vrei să mă omori... gândește-te la copii... îți las copiii... numai nu mă omorî, te rog!"

Nu m-am gândit că ar mai lua un alt cuțit, dar după aceea a început să mă lovească. M-a prins de cap și a început să mă dea cu capul de podea. Am aici o contuzie. Mi-a spart și un dinte. Continua să mă lovească, apoi a luat un scaun de bucătărie și dădea cu el în mine, și atunci, Doamne Dumnezeule, mi-am dat seama că era hotărât să mă omoare.

Eram moartă pe jumătate din cauza rănilor. Eram udă de sânge. Parcă tocmai ieșisem din duș, așa eram de udă.

El nu zicea nimic, doar îmi apăsa cuțitul în gât, așa că a trebuit să-i iau cuțitul cumva... mă ținea de aici și mi-l băga în gât; cu mâna dreaptă am apucat mânerul, sau lama, sau ce o fi fost, și am încercat s-o opresc... era sânge peste tot, pe podea și pe pereți.

Cuțitul era deja în mâna mea dreaptă, așa că am lovit cu el. Fie m-am repezit înainte, fie am lovit... fie am alunecat, fie m-am prăbușit pe podea, dar mă ghemuisem asupra cuțitului...

Anchetatorul o opri în momentul acela și îi ceru să mai arate încă o dată cum decurseseră lucrurile. Reușise să afle că ea agitase cuțitul prin aer în timp ce stătea pe jos, dar femeia nu reușise să descrie cum lovise exact victima. Într-adevăr, n-avea cum să-și dea seama că-și omorâse soțul, pentru că el reușise să fugă din cameră. Ea s-a repezit în garaj, a încuiat ușa și a sunat la poliție. În tot acest timp, cei doi copilași erau prinși în centurile de siguranță în mașina din fața casei.

Oare spunea adevărul? Sau îl omorâse, după care se rănise singură, ca să poată pretinde apoi că fusese atacată?

Fotografii de la locul crimei confirmau declarația ei că era sânge pe pereții bucătăriei și o baltă adâncă de sânge pe podea. Scaunele fuseseră răsturnate. Cu siguranță, acolo avusese loc o încăierare.

*

Soțul prezenta mai multe plăgi:

— O incizie superficială în partea de sus a pieptului.

— O rană adâncă de trei centimetri în pulpa stângă.

— Două răni mai ușoare în palma dreaptă.

— O plagă înjunghiată la nivelul inimii, care sfâșiase peretele anterior al ventriculului drept și o rană mai mică în apex.

*

Fusese dus de urgență la spital și se intervenise chirurgical pe cord, așa că erau multe zone suturate. Intervenția n-a avut succes în cele din urmă și, evident, această rană de la nivelul inimii i-a fost fatală.

Totuși, la prima vedere, rănile lui nu păreau la fel de grave ca ale soției. Eu nu am avut ocazia să o văd sau să o examinez; doar am analizat fotografiile rănilor ei. Am căutat plăgi autoprovocate, care dau de gol un asasin care încearcă să invoce autoapărarea.

Anatomopatologii trebuie de multe ori să deosebească suicidul de crimă, plăgile rezultate dintr-un accident de cele făcute deliberat. Plăgile de cuțit sunt domeniul favorit al falsificatorilor: sunt atât de groaznice încât, la prima vedere, un observator lipsit de experiență nu și-ar putea imagina că un om și-ar putea face singur așa ceva. Cu toate acestea, de-a lungul anilor, am învățat că oamenii nu se dau în lături de la absolut nimic pentru a scăpa de acuzația de crimă. Rănile autoprovocate sunt în general recognoscibile: sunt făcute cu forță minimă pentru efect maxim, fiind poziționate în părțile corpului la care persoana respectivă poate ajunge cu mâna. Rănile care nu pot fi în nici un caz autoprovocate sunt și ele identificabile, așa că mă bucur să-i ajut pe nevinovați să scape de acuzații.

*

Soția prezenta:

— O contuzie pe partea de sus a brațului drept, pe umărul stâng, pe gât în partea stângă, pe

șoldul drept, pe șoldul stâng, pe coapsa dreaptă și pe mâna stângă.

— O tăietură cu suprafață mare, dar nu foarte adâncă, pe partea din față a gâtului, spre stânga.

— Zgârieturi superficiale în aceeași zonă.

— O plagă înțepată lângă plaga de pe gât.

— O tăietură deasupra claviculei.

— Tăieturi în spatele cotului drept.

— O incizie orizontală sub sânul drept.

— Plăgi înjunghiate nu foarte extinse pe ambele părți ale abdomenului.

— O rană înțepată în coapsa dreaptă.

— O rană deschisă pe mâna dreaptă.

— Tăieturi superficiale pe degetul mare drept.

— O zgârietură de cuțit pe mâna stângă.

— Un dinte spart.

*

Parchetul Coroanei a lucrat mult la acest caz. Când familia soțului ucis a aflat neoficial că soția ar putea să nu fie pusă sub acuzare, a amenințat cu un proces civil. L-a angajat pe Iain să elaboreze un raport în care să compare declarațiile date de soție la poliție cu rănile pe care le suferise victima în realitate.

Raportul lui mă aștepta pe birou când m-am întors din Manchester. Era atât de furibund, încât parcă auzeam bubuituri de furtună:

> Contuziile de pe braț ar putea fi rezultatul unei serii de lovituri. Aspectul lor nu e tipic pentru apăsare puternică.
>
> Deși oamenii își pot produce leziuni singuri prin lovituri sau ciupituri, în cazul de față leziunile de la nivelul brațului puteau fi provocate printr-un act de agresiune din partea soțului.
>
> Pielea este unul dintre cele mai dure țesuturi din corp și, odată ce vârful unui cuțit înțeapă pielea, chiar dacă apăsarea s-a realizat cu forță moderată, arma ar pătrunde cu siguranță

în corp: de multe ori, lama pătrunde pe toată lungimea. Doamna prezintă doar răni foarte superficiale, neconstatându-se vreo plagă înjunghiată.

Tăieturile autoprovocate la nivelul gâtului sunt destul de frecvente. Nu există dovezi în sprijinul afirmației că soțul ar fi încercat să o înjunghie în gât. Pe baza analizei rănilor de pe abdomen pot afirma cu tărie că nu sugerează că ar fi fost provocate prin lovituri puternice de cuțit aplicate intenționat, ci par mai degrabă autoprovocate sau făcute cu multă atenție.

Doamna în cauză se poate să fi fost victima unui atac materializat prin lovituri cu pumnul sau chiar cu un scaun, deși probele nu sunt suficiente pentru a susține acuzațiile că a fost lovită cu putere în coapse sau dată cu capul de podea, în ansamblu, aspectul leziunilor poate sugera că rănile au fost autoprovocate.

Am confirmat că soția fusese lovită cu un obiect contondent. N-am fost de acord că rănile de cuțit erau autoprovocate și am enumerat o serie de argumente.

Mai întâi de toate, când a fost înjunghiată în abdomen, ea a spus că simțise niște lovituri, nu tăieturi. Aceasta este o percepție greșită foarte des întâlnită printre victimele înjunghierii: în repetate rânduri am auzit mai multe victime declarând că simțeau o lovitură, nu un cuțit care le sfâșia carnea. Este un fapt cunoscut, dar nu cred că femeia respectivă avea de unde să știe așa ceva.

În al doilea rând, deși ar fi putut să se rănească singură la gât și la abdomen, ar fi foarte dificil și foarte neobișnuit ca un om să-și provoace răni singur pe dosul celeilalte mâini față de cea în care ține cuțitul sau pe spatele cotului.

În al treilea rând, cele mai importante indicii erau oferite de rănile soțului și, din cele patru plăgi înjunghiate sau tăiate, trei erau în părți ale corpului unde nu puteau provoca moartea. Plaga neobișnuită de la nivelul piciorului era un indiciu că femeia se afla la nivelul podelei când îl lovise sau, oricum, era undeva foarte jos față de el. Rana

de la nivelul inimii, care i-a fost fatală soțului, putea fi făcută intenționat, dar, în contextul unei încăierări în care fiecare dintre participanți încearcă să prindă cuțitul, am considerat că nu se putea exclude *dincolo de orice îndoială* posibilitatea ca rana să fi fost făcută accidental. Şi nimeni n-ar fi putut nega, judecând după contuziile suferite de soție, că nu avusese loc o încăierare cruntă.

Astfel, deși cazul ridica multe semne de întrebare și era plin de elemente contradictorii, eu, ca martor-expert, nu puteam afirma *dincolo de orice îndoială* că lovitura care-i provocase moartea soțului fusese aplicată intenționat sau că rănile soției erau autoprovocate. Chiar judecând conform standardelor mai puțin stricte de vinovăție, evaluarea probabilităților, consideram că soțul era vinovat de rănile soției.

Parchetul Coroanei a decis că judecarea cazului nu aducea nici un beneficiu nici publicului, nici finanțelor publice. Judecătorul, fiind conștient că avea de a face cu o familie extrem de recalcitrantă, a solicitat ca forțele de ordine să fie prezente la anchetă. Iain nu s-a prezentat personal pentru depunerea mărturiei, deși, evident, s-au făcut referiri la raportul lui. Mărturia mea a fost întreruptă de intervenții mânioase și de batjocuri. Judecătorul a trebuit să facă apel la calm în repetate rânduri.

Opinia mea a fost confirmată când judecătorul a pronunțat verdictul de omucidere din legitimă apărare. Verdictul a fost comunicat, iar publicul, mai întâi, a ascultat într-o tăcere deplină, după care a reacționat prin proteste asurzitoare.

În timp ce mă strecuram afară din sala de judecată, am auzit că țipetele se întețeau. Din ce am aflat ulterior, în ciuda amenințărilor, nu a fost intentat un proces civil împotriva soției. Când am ajuns acasă, Chris era plecat, iar Anna era aplecată asupra cărților ei de fizică, adâncită în studiu.

Stilul de studiu al lui Jen. În timp ce-mi transportam dosarele voluminoase conținând cazul înjunghierii, mă întrebam dacă eu fusesem vreodată atât de absorbit în studiu sau dacă fusesem mai dezorganizat, așa cum era Chris.

— Azi ce ai făcut? m-a întrebat ea.

I-am povestit despre verdict și despre familia furioasă. Era pentru prima oară când se interesa direct de munca mea.

Spre marea mea uimire, m-a întrebat:

— Îmi arăți și mie fotografiile?

Un lucru știa clar cu privire la activitatea mea, anume că fotografiile erau tabu.

— Ce fotografii?

— Ale corpului soțului.

Avea cincisprezece ani și se pregătea pentru examenul de absolvire a școlii secundare. Am făcut un gest cu capul în semn de dezaprobare.

— Ești prea tânără ca să te uiți la fotografii de la morgă.

— Te rog, vreau să le văd. Am văzut o mulțime de ilustrații la biologie.

— Dar ilustrațiile din cartea ta de biologie nu reprezintă plăgi înjunghiate.

— Tati, cred că mă descurc.

Poate că avea dreptate. Poate că sosise momentul să încetez a-mi feri copiii de natura ciudată a profesiei mele. Poate toate acele mostre din biroul meu pe care le pregătisem pentru conferințe sau mărturii în instanță (era imposibil să le ascund pe toate), conversațiile pe teme medicale din timpul mesei, poate toate acestea făcuseră ca moartea să fie pentru ea un subiect mai obișnuit decât crezusem eu.

I-am zis:

— O să-ți arăt rănile de pe corpul soției și vedem cum te descurci. Pentru că ea este cât se poate de vie. Iar tu o să-mi spui dacă ți se pare că și-a făcut singură rănile ca să lase impresia că a fost atacată de soțul ei.

Ana s-a luminat la față.

— Eu nu cred că și le-a făcut ea singură, nici omul legii nu crede, dar Iain West a scris un raport foarte acid, în care susține că ea s-a rănit singură.

Anna a încuviințat din cap plină de entuziasm.

— Dar asemenea lucruri nu se discută în afara familiei, suntem înțeleși, nu? am adăugat eu cu severitate.

Ea mi-a aruncat o privire criminală.

— Ştiu, nu trebuie să-mi mai spui.

Am petrecut o jumătate de oră ciudată, dar care ne-a apropiat foarte mult, discutând despre răni. Aspectul lor respingător nu părea să o deranjeze defel. În cele din urmă, am cedat rugăminților ei și i-am arătat fotografii ale corpului soțului, ale plăgii de la nivelul cordului care îi fusese fatală. Nu arăta spectaculos, pentru că se intervenise la morgă asupra cadavrului.

— Arată ca un om care doarme, zise ea. Corpurile neînsuflețite nu-s chiar așa de înspăimântătoare.

— Nu-s deloc înspăimântătoare, dar nu-ți arăt imagini ale organelor lui interne.

Ea a dat din umeri.

— Ok, a replicat Anna, dar n-ar fi o problemă pentru mine.

Pentru prima oară mi-am dat seama că Anna își descoperea abilitățile de anatomopatolog.

— Credeam că tu și Chris vreți să vă faceți medici veterinari, i-am spus eu.

— Da, el așa vrea. Şi eu la fel. Dar aș putea să mă răzgândesc, și să vreau să devin medic uman.

— Ei bine, eu, să fiu în locul tău, nu m-aș gândi să devin anatomopatolog, în nici un caz anatomopatolog criminalist.

Ea a clipit și m-a privit uluită. Până și eu am fost surprins auzindu-mă ce spun.

— Dar mami zice că ești pasionat de ce faci, a protestat ea.

— Da, sunt, dar... Dar ce?

Brusc mi-au apărut înaintea ochilor lucruri pe care eram sigur că fiica mea trebuia să le evite: umilințele îndurate în instanțe, rudele furioase, multele fațete ale durerii, doamnele vârstnice care păreau că muriseră din cauze naturale, dar care erau acum deranjate în mormintele lor.

— Tati? Vocea a sunat îngrijorată. Ce ai?

— Anna, tocmai mi-am dat seama de ceva. Vreau să reiau lecțiile de zbor.

30

Ancheta pentru care familia lui Lawrence se luptase atât de mult se îndrepta spre o soluție odată cu încheierea secolului. La începutul anului 1999, Sir William Macpherson a consemnat în raportul final: „Noi apreciem că impactul imediat al anchetei... a dat la iveală în mod public și puternic plângerile pe deplin justificate ale domnului și doamnei Lawrence, precum și nemulțumirea și dezamăgirea cărora nu li s-a dat importanța cuvenită până acum, pe plan local și național, exprimate de minoritățile etnice, față de modul în care membrii acestor comunități sunt tratați de poliție, atât în acest caz, cât și în altele."

Ancheta poliției cu privire la asasinarea lui Stephen Lawrence a fost etichetată drept „vizibil deficitară" și cred că publicul a auzit pentru prima oară sintagma „rasism instituțional" cu această ocazie. Ancheta împreună cu dezvăluirile sale au marcat o schimbare semnificativă în atitudinea opiniei publice față de poliție: forțele de ordine nu mai erau percepute ca prietenii demni de încredere ai celor nevinovați. Și cred că ancheta a declanșat și în rândurile poliției metropolitane o schimbare de atitudine față de minorități.

Pentru familia Lawrence lucrurile nu se terminaseră încă. Continuarea istoriei lor este bine cunoscută: s-a derulat de-a lungul următorilor treisprezece ani și poate se mai derulează. Cel puțin parțial datorită acestui caz, principiul „non bis in idem" a fost revizuit în 2005, rezultatul fiind că acum inculpatul poate fi judecat de două ori pentru aceeași crimă dacă apar probe noi. Datorită progreselor științifice făcute până în 2011, s-au găsit probe din ADN-ul lui Stephen pe îmbrăcămintea suspecților, iar această probă a fost suficientă pentru a-i aduce pe suspecți din nou în fața legii. Aceasta a fost cea mai recentă dintre înfățișările mele în instanță, chiar dacă probabil nu ultima, în legătură cu acest caz. În ianuarie 2012, Gary Dobson și David Norris au fost condamnați pentru crimă și au primit fiecare sentințe de aproximativ paisprezece ani de privare de libertate. Trei dintre asasinii lui Stephen au rămas în libertate sau cel puțin n-au fost condamnați pentru crima aceea. Numele principalilor suspecți au fost date în vileag de multe ori.

Să revenim la sfârșitul anilor 1990, când viața la St Georges Hospital avea o stabilitate iluzorie și viața în general era înălțată prin zbor. Pentru că acum puteam zbura singur. Da, într-o zi senină și rece de ianuarie, m-am înălțat în văzduh. De unul singur.

Nu știu de ce, dar faptul că nu aveam decât aer sub mine, deasupra mea, împrejurul meu, îmi dădea o senzație de libertate și de detașare de toate realitățile dure ale profesiei mele. Nu știu de ce faptul că eram suspendat în atâta spațiu și puteam să navighez prin el îmi oferea iluzia că dețin controlul asupra destinului meu pe care nimic de pe pământul de dedesubt nu mi-o putea da..Nu știu de ce, când mă aflam la manșa unui avion mic, toate complicațiile care-mi zbârnâiau în creier fără încetare dispăreau ca prin farmec. Ştiu doar că-mi plăcea să zbor și, câtă vreme eram în aer, nu mă

gândeam la nimic, la nimic altceva decât cum să pilotez avionul.

Așteptam cu nerăbdare ca zborurile mele să nu mai fie limitate la zilele de vineri după-amiaza în compania instructorului de zbor de la poliția metropolitană. Anul acesta Anna avea să-și dea examenul de absolvire a școlii secundare, iar Chris bacalaureatul. Atât viața noastră de familie, cât și cea profesională gravitaseră mereu în jurul copiilor. Acum nu mai aveau nevoie de noi în permanență, deși trebuia să-i sprijinim altfel. Dar, curând, amândoi aveau să plece de acasă. Acesta era un lucru sigur și extrem de neplăcut. Ştiam că va trebui să ne regândim lumea și să recunoaștem că, într-o zi, misiunea noastră se va încheia.

De aceea am cumpărat o căsuță pe insula Man. Ne îndrăgostiserăm de ea în timpul unei vacanțe. Nu era departe de locuința părinților soției mele și necesita foarte multe reparații, dar hotărâserăm să ne mutăm într-un final acolo. Cu toate că acest „într-un final" părea foarte, foarte departe.

M-am lăsat până la urmă de fumat în 1999. Un nou mileniu, un nou secol - oare chiar voiam să le întâmpin printr-un nor de fum de tutun înecăcios?

Nu, categoric nu. Oare chiar voiam să-mi reduc șansele de a vedea cât mai mult din noul mileniu prin consumul zilnic de cantități industriale de substanțe cancerigene scumpe? Nu, categoric nu. Şi, deși mai încercasem de multe ori până atunci să mă las, sosirea iminentă a anului 2000 m-a ajutat să am succes. După patru-cinci luni de proastă dispoziție, de gumă cu nicotină și fălci de hamster de la atâta mestecat de gumă, am ajuns la o stare de fericire. Mi-am dat deodată seama că pot trăi fără țigări și că voi păși în noul secol fără a mă mai atinge vreodată de tutun. Şi chiar așa am făcut.

Am întâmpinat Anul Nou pe insula Man.

— Vreau să locuim aici, a zis Jen. Asta e ce-mi doresc în secolul următor.

— Cred că o să-mi obțin curând permisul de pilotaj. Am putea locui aici și zbura oriunde avem nevoie. Locurile devin întotdeauna mai frumoase când ajungi la ele în zbor.

Dar nu mă grăbeam. Încă nu împlinisem cincizeci de ani, iar insula Man părea mai mult un loc unde să te retragi la pensie, nu?

*

Chris intenționa să înceapă să studieze medicina veterinară peste un an sau doi. Anna se pregătea să obțină numai note maxime și încă se lupta să aleagă între a deveni medic veterinar sau uman.

— Tati, cred că ar fi o idee bună să asist la o autopsie, a zis ea într-o bună zi.

Reacție instantanee: Nu.

Anna, atât de tânără și de inocentă, cu obrajii ei catifelați și ochii strălucitori, nu trebuie să fie confruntată cu realitățile urâte ale vieții care se văd într-o morgă - asta era evident.

— Pe Chris l-ai luat, și n-avea nici șaisprezece ani!

— Pe Chris l-a adus un idiot de legist în sala de autopsie. Şi nu i-a plăcut.

— La mine e altă poveste, pentru că eu voi fi pregătită. O să-mi explici despre ce e vorba, nu?

Nu.

— Şi când mă voi înscrie la examen la medicină, gândește-te ce impresie va face această experiență înregistrată în formularul meu de înscriere. Nu cred că vreun alt candidat se va putea lăuda că a asistat la o autopsie.

Așa că m-a însoțit într-o zi la morgă. Nu i-am arătat cazuri de suicid sau de omucidere, ci câteva decese din cauze naturale. Când ne-am aplecat asupra cadavrului, am privit-o pe furiș pe Anna,

care se încrunta concentrată urmărind explicațiile mele despre hemoragia cerebrală, despre artera coronară înfundată complet, despre ficatul bolnav de ciroză care semăna cu un macrou pestriț.

— Dacă te hotărăști pentru medicină, nu trebuie să devii neapărat anatomopatolog, i-am amintit în drum spre casă. Vorbește cu mama ta despre dermatologie.

— Am făcut-o, a zis ea. Mă întreb dacă nu sunt mai făcută pentru a fi anatomopatolog.

Era o senzație nouă să te gândești la următoarea generație a familiei Shepherd, oameni mari cu profesiile lor. Pentru că aceasta însemna că generația precedentă îmbătrânise.

Am avut certitudinea acestui fapt în vara anului 2001 când m-am trezit la înmormântarea lui Iain West. Murise la vârsta de doar cincizeci și șapte de ani, de cancer pulmonar provocat, pot spune cu siguranță, de fumat - un obicei care mă stăpânise și pe mine până nu de mult.

Noi știuserăm de boala lui cu câteva luni înainte, dar, când am auzit veștile, nu mi-a venit să cred. Îl văzusem nu cu mult timp în urmă, în tribunalul de la Westminster. Venise să depună mărturie: nimic nu-i stătea în cale bătrânului soldat. Poate știa că era ultima oară când avea să depună jurământul și să țină auditoriul cu sufletul la gură. La parter, în birouri, îl priveam și mă gândeam cât de mult îmbătrânise și cât se împuținase. A urcat foarte încet scările sălii de judecată cu lambriuri de stejar, dar nimeni n-a îndrăznit să se ofere să-l ajute. Apoi, când s-a ridicat să depună jurământul și mărturia, a avut loc o transformare totală. Iain cel de odinioară era din nou acolo. Din nou o prezență puternică. Din nou în control.

Acum, că plecase dintre noi, mă stăpânea un sentiment foarte intens de pierdere, pentru că Iain îmi fusese și prieten, nu doar mentor și profesor, adversar și rival. Acele lungi discuții din biroul lui

și de la cârciumă, gesturile neașteptate de bunătate, acea camaraderie intimă, dar nerecunoscută a colegilor care au lucrat împreună ani în șir - prietenia nu era afectată de relația profesională. Dar acum, prietenul meu pur și simplu nu mai era acolo, iar eu nu depusesem eforturi prea mari să mă bucur de compania lui cât timp fusese bolnav și se retrăsese pe jumătate din activitate silit de suferință.

De parcă durerea aceasta n-ar fi fost de ajuns, tragedia a fost dublă, deoarece, chiar în aceeași zi, pe insula Man, a murit și tatăl lui Jen, venerabilul Austin, frângând inimile rudelor.

Două memento mori, nu unul singur. Poate cineva își imaginează că noi, medicii legiști, nu avem nevoie să ni se aducă aminte că suntem muritori, pentru că ne confruntăm zilnic cu moartea. Ba chiar avem. Şi noi avem nevoie să primim îndemnuri - prin dispariția celor de lângă noi - de a ne concentra asupra lucrurilor de care vrem să ne ocupăm în viață. Pentru Jen și pentru mine, unul dintre aceste lucruri era dorința de a locui pe frumoasa insulă Man. Acum ne întrebam dacă nu cumva trebuia să ne hotărâm cât mai repede. Mai mult, ne-am gândit că Maggie, mama lui Jen, rămasă acum singură, va avea nevoie de noi. Venise momentul să recunoaștem la modul cel mai serios că, dacă voiam să locuim acolo, nu prea mai puteam amâna la infinit momentul mutării.

Tot în 2001 s-au publicat și rapoartele finale asupra dezastrului *Marchizei.* Judecătorul Clarke, de la Curtea de Apel, a condus atât o anchetă oficială asupra dezastrului, cât și una jurisprudențială (care este mai flexibilă și mai puțin constrângătoare ca abordare) asupra modului în care au fost tratate victimele și familiile acestora. După ancheta oficială, s-au făcut un număr suplimentar de recomandări cu privire la îmbunătățirea sistemelor de siguranță de pe fluviul Tamisa. Iar în cadrul anchetei jurisprudențiale,

judecătorul Clarke a confirmat că familiile victimelor de pe *Marchiza* au fost ele însele victimele unei erori umane și a întregului sistem. A consemnat în raportul său încurcăturile în procedurile de identificare și în gestionarea situației: a scos în evidență comunicarea defectuoasă dintre persoane cu un rol-cheie în acest proces, dar care se aflau în concediu în momentul respectiv, și locțiitorii acestora, dintre ofițerii de poliție cu grade diferite, dintre ofițerii de poliție, ofițerii responsabili de prelevarea amprentelor și legiști, dintre personalul morgii și antreprenorii de pompe funebre.

În ce mă privește, ancheta a încheiat un capitol din viața mea. Anatomopatologii au fost până la urmă absolviți de orice vină în legătură cu erorile comise. Unsprezece ani mai târziu eram eliberat în sfârșit de indignarea produsă de problemele identificării, în special de mâinile tăiate. Telefoanele furibunde și tonul disprețuitor al presei care reapăreau periodic în viața mea au încetat dintr-odată.

Interesul mai larg al anchetei neoficiale l-a reprezentat mulțimea de recomandări pentru tratamentul rudelor și identificarea victimelor într-un dezastru. Se întâmpla ca, de câțiva ani, această problemă să mă fi preocupat constant. În ultima decadă a secolului îmi pusesem întrebarea dacă noi, anatomopatologii criminaliști și echipele de intervenție în situații de urgență, în general, am putea face față unui dezastru de proporții care ar avea loc în Londra. Aceasta pentru că dezastrele începuseră să ia forme noi.

*

La începutul mileniului, sistemul nostru de transport și orașele erau mai sigure decât înainte. Cea mai mare amenințare a momentului erau actele teroriste. Atentatele cu bombă ale Armatei

Republicane Irlandeze din anii 1970, 1980 și chiar 1990 erau încă în conștiința noastră. Şi alte orașe erau afectate. În 1993 a avut loc o explozie la World Trade Center în New York soldată cu șase morți și peste o sută de răniți. În 1995 membrii unei secte au atacat cu gaz sarin metroul din Tokyo.

Legistul în a cărui responsabilitate se afla zona de vest a Londrei, Alison Thompson, îmi împărtășea îngrijorarea cu privire la gestionarea - sau incapacitatea de a gestiona - dezastre naturale sau provocate. Jurisdicția ei acoperea morga Fulham, unde lucrau anatomopatologii de la St George's Hospital, și, ceea ce era mai important, aeroportul Heathrow. În cazul unui dezastru de proporții în Londra, exista o înțelegere conform căreia trupurile neînsuflețite urmau să fie aduse și depozitate într-un hangar special din aeroport. Am luat hotărârea să mergem să aruncăm o privire. Am găsit ceva ce semăna mai mult cu un garaj. Era plin de pluguri de deszăpezire pentru pistă și echipament auxiliar.

Ceva mai nepotrivit ar fi fost foarte greu de găsit. Pe lângă faptul că era murdar, plin de pete de ulei și de piese de echipament greu, era greu accesibil și nu era dotat decât cu un lavoar micuț. Noi am propus poliției, celorlalte servicii de urgență, autorităților locale și societăților de binefacere să revizuim dotările Londrei pentru gestionarea unei situații de urgență de proporții. Am descoperit că nu eram singurii care ne făceam griji cu privire la modul în care capitala ar putea face față într-o situație de criză, și toți au fost dispuși să coopereze.

Ştiam cum să definim o urgență. Doctorul David Paul, legistul responsabil de zona de nord a Londrei, actualmente retras din activitate, definise cândva o asemenea situație în termeni foarte simpli: „O situație de urgență este atunci când

numărul cadavrelor depășește capacitatea morgii mele cu cel puțin unul".

Grupul nostru se întâlnea în mod regulat la secția de poliție din Heathrow și primul lucru pe care l-am făcut a fost să stabilim ce tipuri de situații de urgență pot apărea. Adeseori stăteam la masă, beam cafea și discutam cum să facem față unei pandemii de gripă. Sau prăbușirii unui avion mare în oraș. Sau unui atac terorist. Dar eram conștienți că, indiferent de cât de bizare și de strigătoare la cer ar fi fost ideile noastre, realitatea va fi întotdeauna diferită, iar noi trebuia să gândim strategic de la specific la general.

Şi s-a dovedit că am avut dreptate. Chris era gata să plece de acasă. Avea bagajele făcute, se pregătea să urce în tren și să plece la Facultatea de Medicină Veterinară. M-a sunat.

— Anna și cu mine urmărim la televizor ce se întâmplă...

— Ce anume urmăriți?

— Tati, tu poți fi solicitat și în situații de urgență internațională?

Era 11 septembrie 2001.

Am deschis televizorul și am văzut înregistrarea momentului în care aparatul de zbor cu numărul 11 al companiei American Airlines lovea Turnul de Nord al World Trade Center. La început, evenimentul păruse să aparțină unui tip de accident teribil pe care grupul nostru îl anticipase. Dar când aparatul de zbor cu numărul 175 al companiei United Airlines a lovit Turnul de Sud la puțin timp după aceea, mi-am dat seama că, deși luaserăm în calcul atât acte de terorism, cât și accidente aviatice petrecute în orașe, nu ne gândiserăm că ele ar putea să se combine vreodată atât de sinistru.

Apoi, sub ochii întregii lumi, incredibil și imposibil, Turnurile Gemene s-au prăbușit. Mai întâi cel de Sud. După aceea, cel de Nord. Acum mi se părea că teroriștii împinseseră dezastrul până

dincolo de limitele pe care ni le putuserăm închipui vreodată.

Eram îngrozit și năucit, ca tot restul lumii, de această lovitură spectaculoasă. Nu mă gândisem că aș putea fi și eu implicat. Am presupus că sarcina titanică de a salva răniții și de a identifica morții le va reveni colegilor mei din America. Cum puteau contribui englezii? Dar am primit curând un telefon de la Alison Thompson.

Ca legist responsabil pentru zona de vest a Londrei, Alison urma să preia eventualele corpuri repatriate ale cetățenilor britanici de la aeroportul Heathrow și să determine cauza morții. Toți cetățenii britanici care mor în străinătate au dreptul la o anchetă a cauzei morții efectuate în Marea Britanie. Aceasta se întâmplă din 1982, când tatăl unei tinere asistente englezoaice care murise în condiții suspecte în Arabia Saudită refuzase să accepte cauza morții așa cum fusese stabilită acolo, iar schimbarea în legislație care a urmat a avut ecouri zeci de ani după aceea.

Alison era de asemenea perfect conștientă că, în cazul avionului prăbușit din cauza unui atac terorist cu bombă deasupra lacului Lockerbie în Scoția cu mai bine de zece ani în urmă, se comiseseră mai multe erori în gestionarea crizei și câteva cadavre nu fuseseră identificate corect. Dar „câteva" erori în această situație de criză destabilizează și provoacă traume psihice unui număr uriaș de familii.

Îngrijorările lui Alison cu privire la gestionarea situației victimelor cetățeni britanici au dus la formarea rapidă a unui grup în cadrul Scotland Yard, format nu numai din polițiști și membri ai echipelor de intervenție rapidă din comitetul nostru pentru dezastrele de proporții, ci și din mult mai mulți înalți oficiali.

Am pus următoarele întrebări: Cum ne-am putea implica în operațiunea din New York? Cum să ne repatriem morții? Să efectuăm necropsiile

victimelor noastre aici, în Marea Britanie? Oare familiile ar permite o nouă intervenție asupra corpurilor celor dragi? Sau era cazul să lăsăm toate necropsiile și identificările în seama Biroului Medicului Legist Principal din New York? Dacă repatriam corpurile, puteau fi distribuite legiștilor din zona de domiciliu. În această situație, era cazul ca fiecare legist să efectueze o anchetă și să-și formuleze propriile concluzii? Ne temeam că anchetele s-ar fi putut întinde pe luni și chiar ani și probabil - nu probabil, sigur - aveau să se pronunțe verdicte foarte variate, poate chiar contradictorii, de la moarte survenită în urma unui accident la omucidere și omor ilegal.

Am căzut de acord să așteptăm mai întâi să vedem ce măsuri lua Biroul Medicului Legist Principal din New York. Ulterior puteam formula o reacție oficială din partea Marii Britanii și oferi ajutorul corespunzător.

Eram subordonați direct prim-ministrului, Tony Blair, și îi prezentam raportul la centrul COBRA, grupul central pentru coordonarea situațiilor de urgență al guvernului. Ei au decis că trebuia să ne formăm o opinie direct, la fața locului, așa că, în cele din urmă, s-a luat hotărârea ca, pe 20 septembrie, exact ziua când împlineam patruzeci și nouă de ani, să iau avionul spre New York și să văd ce măsuri întreprindea Biroul Medicului Legist Principal. Am sunat-o pe colega mea de la Biroul Medicului Legist Principal, Yvonne Milewski, și am stabilit să ne întâlnim la sosire. Părea obosită și epuizată emoțional, dar dornică să mă ajute, în același timp.

Am aterizat într-un New York suspect de liniștit, chiar dacă era miezul nopții. Orașul era încă paralizat de groază. La nouă zile după prăbușirea turnurilor, praful și mirosul evenimentului încă pluteau în aer. Şi, deși șoselele erau blocate și tunelurile închise, când traficul s-a oprit, nu s-a auzit nici măcar un claxon. I-am spus

șoferului de taxi numele hotelului unde locuiam, iar el mi-a răspuns că sunt cel puțin patru hoteluri cu acest nume. Așa că am străbătut străzi cufundate în tăcere, încercând la fiecare dintre ele. În cele din urmă ne-am dat seama că am ajuns la cel pe care-l căutam pentru că holul era plin de polițiști englezi, iar pe unii dintre ei chiar îi cunoșteam. M-au întâmpinat cu multă prietenie și m-au invitat la un pahar, dar a trebuit să refuz. Aranjasem să mă întâlnesc cu Yvonne la morga Biroului Medicului Legist Principal, așa că voiam să iau un taxi să mă duc direct acolo.

Am ajuns la 2.30 și am fost întâmpinat de o priveliște care mi-a rămas întipărită în minte. Clădirea era veche din 1960 și arăta ca o cutie urâtă din beton, dar nu ea reprezenta punctul de interes. Străzile înconjurătoare și parcările fuseseră delimitate și erau acum bine păzite pentru că aici era locul de preluare non-stop a trupurilor neînsuflețite. Odată ce am trecut de pază, am ajuns într-o zonă improvizată destinată relaxării, puternic iluminată, cu multe corturi unde se servea cafea, plină de cei care își luau câte o pauză să bea o cafea și să mănânce o gogoașă. Dincolo de această zonă, erau cel puțin treizeci de containere frigorifice enorme, aliniate ordonat în niște parcări acoperite cu prelată de cort, iar la intrare se aflau flori și steaguri ale Americii păzind cu tristețe locul.

Am adulmecat. Mirosul acela... Era evident că în containerele respective erau rămășițe omenești.

Chiar la această ore târzie din noapte mai veneau mașini mortuare aducând câte un sac. Echipele de salvare de la Punctul Zero lucrau non-stop, și la fel făceau și medicii legiști: Yvonne se oferise pentru schimbul de noapte. Şi pentru cel de zi. Dormea pe apucate.

Îți trebuie nervi de oțel ca să faci față unui spectacol atât de bizar și de tulburător. Mulți au

avut ocazia să descopere că nu aveau această rezistență psihică, iar traumele suferite de unii membri ai echipelor de salvare și ai personalului de la morgă au fost cumplite. Unii făceau față. Alții fuseseră trimiși acasă, fiindcă arătau ca niște soldați traumatizați psihic pe câmpul de luptă.

Datorită planificării schimburilor, nu erau timpi morți între examinare și demararea procesului de identificare. În unii saci se știa că se află corpurile polițiștilor sau ale pompierilor care-și riscaseră și-și pierduseră viața în măcel. Pentru aceștia se formase o gardă de onoare care le omagia curajul când erau aduși în clădire.

În numeroșii saci pentru depozitarea cadavrelor erau corpuri întregi sau aproape întregi. Părți mai mici din corpuri erau aduse în cutii mai mici. Regula de bază a recuperării rămășițelor omenești de la locul unui dezastru este că, dacă este găsit, de exemplu, un deget, chiar dacă este evident de la ce corp provine degetul respectiv, trebuie catalogat și numerotat individual. Din cauza naturii dezastrului cu care ne confruntam acum și a forței enorme a impactului și a prăbușirii, cadavrele erau de multe ori atât de fragmentate încât era evident că nu se putea reconstitui un cadavru doar prin apreciere vizuală, pe baza locului unde fusese găsit sau a vestimentației. Chiar din stadiile incipiente se vedea clar că multe sau chiar majoritatea identificărilor trebuiau făcute pe baza ADN-ului. Târziu, iar în unele cazuri mult prea târziu, pe baza acestei tehnici uluitoare, membre, fragmente, bucăți, părți și porțiuni de țesut aveau să se unească pentru a recompune ceva asemănător unui corp omenesc sau rămășițelor unui corp. Așa cum se întâmplă în cazul tuturor dezastrelor de proporții, identificarea victimelor avea să fie o operațiune titanică, atât de natură administrativă, cât și științifică. Doar că, în cazul acestui dezastru, această sarcină era din toate punctele de vedere

mai solicitantă, mai dificilă și mai urâtă decât cele cu care ne mai confruntaserăm vreodată până atunci.

Pe măsură ce erau aduse, cadavrele erau transportate în zona principală de primire unde avea loc examinarea preliminară. Apoi erau mutate într-o zonă în care se efectuau autopsiile. În fiecare dintre aceste zone se afla o echipă formată din polițiști, anatomopatologi, fotografi, radiologi și asistenți. Autopsiile se făceau conform procedurilor obișnuite, fiind examinate fie corpuri întregi, fie părți separate. Se înregistrau detalii amănunțite, iar rezultatele erau asociate cu fragmente de îmbrăcăminte, obiecte personale - bijuterii, cărți de credit - pe lângă alte date, cum ar fi locul exact unde fusese descoperit corpul. Apoi era numerotat cu grijă și fiecare corp sau fragment de corp era depozitat într-un loc anumit, pe un anumit raft, în interiorul unui container cu număr unic.

Corpurile neînsuflețite erau tratate cu respect, containerele erau menținute igienizate și ordonate. Steagul american era un simbol al statului, iar vasele cu flori un omagiu adus victimelor. Trailerele au soluționat problema centrală a tuturor dezastrelor: nu neapărat transportul, ci depozitarea cadavrelor până la identificare. Ulterior, acestea pot fi ridicate de aparținători. Era limpede că americanii se descurcau de minune în această privință, acționând metodic și reverențios.

Am încercat să fiu cât mai discret posibil, pentru că toți cei aflați la fața locului lucrau din greu. Lucrurile erau la fel când m-am întors a doua zi să-l întâlnesc pe însuși medicul legist principal, Charles Hirsch. Era un bărbat mic de statură, cu constituție astenică, vădit stresat, în jur de șaizeci și cinci de ani, la cârma acestei operațiuni de anvergură, deși avea niște răni cusute la cap și câteva coaste rupte. El se numărase printre primii din echipa de salvatori care ajunseseră la World

Trade Center cu puțin înainte de prăbușirea primului turn. Oare cum scăpase doar cu câteva răni minore când colegii lui, care fuseseră lângă el, se aflau acum la reanimare din cauză că fuseseră doborâți de dărâmături?

Trailerele se umpleau rapid. În cele din urmă, s-a ajuns la un număr de 2 753 de victime și la un total de 70 000 de fragmente de corp omenesc recuperate. Majoritatea trupurilor se dezintegraseră, fie în timpul primei explozii, fie odată cu prăbușirea turnurilor. Ar fi fost mult mai simplu să se fi făcut un singur mormânt comun, dar familiile victimelor evident că nu puteau suporta gândul ca rudele lor dragi să fie înmormântate alături de călăii lor.

La scurt timp după aceea, tot molozul provenit de la prăbușirea clădirilor a fost transportat la o veche groapă de depozitare a deșeurilor de pe insula Staten Island, în golful Hudson, care avea un nume predestinat: Fresh Kills (Noi Victime). Înainte de a fi transportat, a fost filtrat de două ori de o echipă de experți condusă de poliție și de FBI, în rândurile căreia se aflau și antropologi și medici. După aceea, a început lungul drum al identificării ADN-ului a aproape 3 000 de oameni. Cel mai mic fragment de țesut omenesc, fiecare obiect personal trebuia identificat.

Acest proces a durat ani în șir: era 2013 și încă se lucra la identificare. Într-un final, în 2015 s-a reușit identificarea unui număr de 1 637 de victime, reprezentând doar 60% din numărul celor despre care se crede că au murit acolo. Toți ceilalți s-au transformat în pulbere, după cum e soarta tuturor trupurilor luate din țărână. Acum se fac planuri pentru transformarea locului de depozitare a ceea ce a fost cândva World Trade Center, Fresh Kills, într-unul dintre cele mai mari parcuri urbane din lume.

O prietenă de-a mea, antropolog, asemenea multor altora care au fost implicați în activitatea de după dezastru, a rămas traumatizată după ce a participat la filtrarea molozului în căutarea fragmentelor de țesut și de oase umane. După luni de zile cât a făcut această muncă, a dezvoltat o fobie de zbor. Când s-a întors acasă, înainte de a se urca la bordul avionului, și-a scris numele pe fiecare parte a corpului, pe fiecare membru, ca să poată fi identificată în caz că ar fi avut loc un accident aviatic și ar fi fost dezmembrată. De fapt, și-a suspendat activitatea profesională pe o perioadă de mulți ani.

Spre sfârșitul scurtei mele călătorii, am fost dus cu mașina la unul dintre birourile consulare britanice din New York - o clădire banală din Manhattan. M-a întâmpinat o delegație a Ministerului Afacerilor Externe din Marea Britanie. La momentul respectiv știam că se aflau mulți cetățeni britanici printre victime, dar nu știam exact câți.

— Așadar, m-a întrebat unul dintre membrii delegației, cum vom proceda să ne repatriem victimele?

Mă întrebam cum vedeau ei această repatriere. Atunci, unul dintre ei, un politician, a sugerat un convoi de sicrie învelite în steagul englez care să înainteze încet de la aeroport spre Londra.

Am făcut un semn dezaprobator cu capul. Nu dormisem de aproape două zile, eram obosit și în stare de șoc. Din prima linie a frontului, acest șir de dricuri împodobite cu steaguri părea o manevră motivată politic menită să amplifice tragedia și să dea ocazia guvernului să se promoveze. Am simțit ceva periculos ridicându-se din adâncul meu, ceva înfricoșător, ceva care s-ar fi putut transforma într-o izbucnire de furie dacă ar fi fost lăsat să iasă la suprafață. Iar eu nu mă enervez, cu atât mai puțin

nu mă înfurii. Dar de data aceasta nu m-am putut abține.

— Sicrie? Ați spus sicrie? Corpurile celor mai multe dintre victime au fost dezintegrate, nu înțelegeți? în loc de sicrie, probabil că o să-i trimiteți acasă în cutii de chibrituri!

S-au uitat fioros la mine. Discuția s-a încheiat aproape imediat. Mi-au mulțumit și am fost invitat să plec.

În raport i-am lăudat pe americani pentru gestionarea dezastrului și am făcut mențiunea că am putea folosi și noi sistemul lor de elaborare a documentelor, în loc să creăm noi unul propriu. Ca urmare a acestei propuneri, deși numărul victimelor cetățeni britanici s-a ridicat la șaizeci și șapte, fiecare caz a fost tratat în cadrul unei singure instanțe din Marea Britanie conduse de un legist cu multă experiență și empatie. Un singur ofițer de poliție american a zburat peste ocean să depună mărturie. Verdictul a fost unul singur: omucidere ilegală.

*

Patru ani mai târziu și Londra a fost lovită de un atac al teroriștilor islamiști. La 7 iulie 2005 au fost uciși cincizeci și doi de oameni și răniți peste 700 când au explodat patru bombe puse de teroriști, trei dintre ele în metroul londonez, iar una într-un autobuz. Cu doar câteva zile înainte, beneficiind acum de implicarea mai multor agenții, planul în caz de dezastre de proporții la care legistul Alison Thompson împreună cu mine începuserăm să ne gândim încă din anii 1990 fusese aprobat și semnat.

La momentul respectiv nu mă aflam în Londra, dar, imediat ce s-a lansat apelul la ajutor, am zburat acolo și m-am apucat de lucru în unitatea mortuară temporară organizată într-un cort care fusese instalată în mai puțin de patruzeci și

opt de ore pe terenul de instrucție de la Honourable Artillery Company din City. Toate cadavrele au fost aduse aici, iar unitatea, ca, de altminteri, întreaga noastră strategie, s-au dovedit deplin funcționale. Mi-am făcut treaba cu o tristețe nespusă. De fapt, undeva în adâncul inimii, dincolo de rațiune, sperasem că, dacă elaboram o strategie, nu vom fi nevoiți niciodată să o punem în practică. Speranțe deșarte...

Se poate ca legiștii care au fost responsabili de criza aceea să fi avut un singur regret. Familiile victimelor de pe *Marchiza* criticaseră feroce necesitatea autopsiilor complete pe care le efectuaserăm, pretinzând că nu le vedeau sensul, întrucât cauza morții în urma unui asemenea dezastru era clară. În consecință, după exploziile din 2005, ni se spusese să nu efectuăm autopsii complete. Doar identificarea cădea în sarcina noastră. Făceam o disecție doar pentru a constata dacă fierea și apendicele nu fuseseră scoase, fapt care putea facilita identificarea.

După aceea, absolut incredibil, serviciul de ambulanță a fost criticat că a fost prea lent în extragerea răniților. Echipajele nu se duc acolo unde pot fi rănite și, din cauza riscului existenței mai multor bombe plasate în perimetrul respectiv, fuseseră avertizate să aștepte înainte de a intra în zona de pericol. Ulterior, s-au lansat acuzații că această întârziere a fost cauza unor decese care puteau fi evitate. S-a sugerat chiar că avocații unora dintre familiile victimelor vor cere despăgubiri de la serviciile de ambulanță, întrucât nu s-au efectuat autopsii complete, noi, anatomopatologii, a trebuit să ne luptăm să răspundem atât întrebărilor puse de familii, cât și de legist.

Am avut multe de învățat de aici. După câțiva ani, mi-a revenit rolul de anatomopatolog-șef în cazul taximetristului Derrick Bird care a vrut să se distreze puțin omorând câțiva oameni în Cumbria.

Cazul lui aducea foarte mult cu masacrul comis de Michael Ryan în Hungerford cu mai bine de douăzeci de ani în urmă. Am fost supus la unele presiuni, cerându-mi-se să nu efectuez autopsii complete, întrucât cauza morții era evidentă. Dar, deoarece trăisem experiența situației create în urma masacrului din 7/7, nu am cedat rugăminților. Fiecare victimă a fost investigată prin RMN pentru a se stabili poziția fiecărui glonț, și fiecare corp a fost autopsiat complet. Am evitat astfel orice critici la adresa vitezei de reacție a serviciilor de urgență.

31

A doua oară când m-am ciocnit de opera distructivă a lui Osama bin Laden a fost în Bali, la un an după 11 septembrie. Două bombe puse de niște extremiști islamici care acționau la ordinele lui bin Laden au explodat în niște zone turistice aglomerate ale acestei fermecătoare insule din Indonezia, iar numărul victimelor a depășit 200, majoritatea turiști occidentali mai tineri de treizeci de ani.

Încă o dată m-am trezit că, anunțat doar cu câteva ore înainte, trebuie să mă îmbarc la bordul unui avion. Stăteam lângă niște pasageri destul de solizi. Am crezut că sunt din forțele speciale. N-am schimbat nici un cuvânt tot drumul, deși era ușor de ghicit că se îndreaptă spre Orient din același motiv ca și mine. Am presupus că mă luaseră drept reporter sau turist. Totuși, când n-a venit nimeni să mă întâmpine la aeroportul Denpasar, ei au observat acest lucru și mi s-au adresat pentru prima oară în dreptul caruselului de bagaje.

— Vă luăm cu mașina, doctore?

— De unde știți cine sunt?

— Ne-am dat seama că trebuie să fiți anatomopatologul doar dintr-o privire.

— După ce?

— De exemplu, n-ați râs deloc la film.

Așa sunt văzuți anatomopatologii. Niște măcelari sumbri, obsedați de moarte, cu fețe acre. Dar am fost recunoscător că m-au luat cu mașina. Prima persoană pe care am întâlnit-o la hotel a fost Alison Thompson, legistul, care se întâmplase să fie în Hong Kong și luase primul avion spre Bali, știind că trupurile victimelor vor intra sub jurisdicția ei odată sosite pe aeroportul Heathrow. Ne-am salutat călduros și, deși în Bali era dimineața în zori, ne-am dus la spitalul unde erau depuse corpurile victimelor.

Înainte de a pleca din Londra mi se spusese că rolul meu consta doar în observarea operațiunii din partea Marii Britanii. Dar, când am intrat în morgă, ceilalți anatomopatologi (majoritatea australieni, dar și germani și olandezi) m-au recunoscut de la congresele internaționale la care participaserăm împreună și mi-au adus fără întârziere un halat, un șorț, niște mănuși de cauciuc și un bisturiu. „La treabă, Dick", m-au îndemnat ei.

Ambasada britanică fusese foarte operativă în localizarea trupurilor cetățenilor britanici. Mai mult, făcuseră rost de combustibilul necesar funcționării generatorului care asigura răcirea unuia dintre puținele containere frigorifice disponibile în zonă - dacă nu cumva în toată țara. De fapt, așa cum se întâmplă în cazul tuturor dezastrelor, noi, anatomopatologii, am autopsiat cadavrele în ordinea în care le primeam, indiferent de naționalitate.

Problema consta în dificultatea asigurării condițiilor propice depozitării cadavrelor într-un mediu cu temperatură foarte ridicată. Nu voi uita nicicând priveliștea sau mirosul cadavrelor așezate la umbră, acoperite cu pungi de gheață de la supermarket. Atât de mult mi-aș fi dorit să facem rost de un camion cu gheață pe care să-l răsturnăm peste ele! Procesul de descompunere era foarte

rapid. Multe dintre ele erau fragmentate, iar identificarea era obișnuitul joc de puzzle, complicat și mai mult de echipele de salvare lipsite de pregătirea necesară care pur și simplu aruncau într-un sac tot ce găseau într-un anumit perimetru. Ne simțeam foarte ușurați când găseam o mână cu o verighetă pe care era gravat numele proprietarului. Era un obiect mic, cu încărcătură tragică, și ne oferea o piesă din acel tragic puzzle.

Majoritatea victimelor care fuseseră atrase spre această insulă sybarică[2] orientală erau tineri și frumoși. Se distrau de minune în barul și în clubul de noapte unde explodaseră cele două bombe, una după cealaltă. Bombele fuseseră puse de un grup extremist despre care se credea că era finanțat de al-Qaeda.

În cele din urmă, a fost confirmat numărul victimelor din rândul cetățenilor britanici: douăzeci și opt. În ansamblu, numărul răniților depășea 200, iar 202 persoane își pierduseră viața. Erau niște zile grele, epuizante și traumatizante. Mai târziu am vizitat monumentele ridicate în onoarea victimelor acestor atrocități și în Londra, și în Perth, în Australia de Vest, dar mie nu-mi trebuie nici un monument comemorativ ca să-mi aduc aminte de cadavrele în putrefacție, de gheață, de miros, de singurul robinet din morgă, defect, care picura și care reprezenta unica noastră sursă de apă, și de sentimentul copleșitor al absurdității terorismului. Nu cred că acele amintiri și emoții mi se vor șterge din suflet vreodată.

*

Acasă, viața mea profesională devenise nesigură. Domeniul patologiei criminalistice era în transformare, iar acum eram amenințați de noi incertitudini cu care marele Simpson nu trebuise să se confrunte vreodată. Facultățile de medicină ne plătiseră până la un moment dat să ținem prelegeri

din domeniul nostru, dar aproape toate, una câte una, au luat decizia de a nu ne mai oferi fonduri și de a nu mai preda anatomopatologie criminalistică. Motivul principal pe care l-au invocat a fost inexistența cercetărilor în domeniul anatomopatologiei criminalistice și faptul că nu se publica nimic din acest domeniu în revistele științifice de prestigiu. Eram prea ocupați cu autopsiile, cu oamenii legii și cu instanțele pentru a mai putea acorda atenție îndeplinirii noilor criterii impuse de o universitate bună. Sosise epoca evaluării intelectuale prin prisma rezultatelor cercetărilor, iar noi, anatomopatologii criminaliști, nu ne ridicam la standardele respective.

Facultăți de medicină cu o bogată tradiție în domeniul patologiei criminalistice își închideau treptat secțiile și, nu mult după moartea lui Iain West, domeniul Iui de la Guy's Hospital a dispărut. St George’s Hospital a rezistat ceva mai mult, dar noul meu departament fusese condamnat și aștepta ziua execuției.

Era vorba de o formă de privatizare. De acum înainte, aveam să fim plătiți de poliție, legiști și avocați. Până acum, întrucât salariile noastre erau acoperite de universitățile la care predam, prestaserăm activitate criminalistică pe gratis. Eram conștient că îmi va fi greu să continui o activitate necesară, dar neplătită, fără un salariu stabil. Mă refer la activitatea publică, de exemplu contribuția mea constantă la instruirea autorităților cu privire la tehnicile de imobilizare care să nu pună în pericol viața subiectului. Toți ceilalți membri ai grupului erau plătiți de poliție sau de alte organizații, dar eu nu mai aveam susținerea unei universități.

Nu numai că nu mai beneficiam de un venit stabil, dar nici nu mai țineam prelegeri, nici nu mai lucram cu studenții, cu excepția câtorva centre de cercetare din afara Londrei. Eram obișnuit să țin prelegeri în fața unor săli arhipline și știam cât de

interesați sunt studenții de la medicină de medicina legală. Mai mult, consideram că pregătirea unui medic trebuie să includă măcar informații de bază din anatomopatologia criminalistică. Orice medic, indiferent de specialitatea sa, trebuie să-și poată da seama de o situație suspectă, pentru a alerta poliția sau a se adresa unui expert. Dar cursurile de medicină „adevărată" erau prea numeroase, iar orarul prea înghesuit, așa că medicina legală apărea acum numai în cadrul programelor postuniversitare la un număr restrâns de universități.

Am pus bazele unui grup denumit Servicii de Anatomopatologie Criminalistică, pe scurt SAC, prin intermediul căruia medicii legiști din Londra și din sud-estul Marii Britanii aveau să-și desfășoare activitatea în minunata noastră lume nouă privatizată. Şi brusc, în timp ce eram adâncit în organizarea și planificarea lui, mi-am dat seama că s-ar putea să nu-mi doresc să fac parte din el.

Cu inima grea, am dus-o pe Anna la universitate în toamna aceea: se hotărâse în cele din urmă să studieze medicina. Deci, iată, venise momentul să plece... Amândoi copiii noștri se duseseră în nordul Angliei să studieze. Evident că mai aveau încă nevoie de noi, dar nu la fel de mult. Casa noastră părea acum mare, goală și liniștită. Oare de aceea petreceam din ce în ce mai mult timp pe insula Man? Casa aceea era mai aproape de copii decât cea din Londra. Oare de aceea nu prea mai avea ce să ne țină aici, pe măsură ce conferințele ținute de mine la St George’s se împuținau? Să fi fost din pricină că ne plăcea foarte mult căbănuța de pe insulă și voiam să-i fim sprijin mamei lui Jen, care devenise văduvă între timp - nu că văduvia ar fi ținut-o departe pe Maggie de viața ei socială - și, de fapt, noi ne lăsam acum prinși în vârtejul ei?

Sau începuse oare să mă obosească activitatea din Londra? într-o asemenea măsură încât nici

măcar zborurile din după-amiezile de vineri nu mă mai ajutau să mă refac? Fiecare înfățișare în instanță părea să se transforme într-o traumă, așa că uneori simțeam că-mi lipsește energia de a face față. Nu mai răspundeam cu entuziasm la solicitările poliției în cazul unui cadavru sau al unei crime noi. Îmi pierdusem speranța că mă vor mai suna vreodată ca să-mi ceară opinia asupra unui caz. Şi, privind spre viitor, îmi dădeam seama că medicii legiști aveau să liciteze pentru contracte, să concureze pentru cadavre, chiar să recurgă la concurență neloială. Medicina legală devenise o afacere, nu mai era lumea dominată de rigoare intelectuală de la începuturile carierei mele, un spațiu al dezbaterii, studiului și schimbării sociale.

Şi Jen era dezamăgită de munca ei. În ciuda reușitei ei extraordinare de a deveni medic la o vârstă atât de înaintată pentru studiu, odată ce ajunsese să profeseze ca medic generalist și-a dat seama că nu asta voise. Își dorise întotdeauna să ne mutăm în insula Man și credea că aici va putea activa în domeniul ei de specializare, al dermatologiei, și va locui acolo unde visase.

Ce altceva ne-a împins acolo? Faptul că deveneam conștienți că îmbătrâneam? Sau că tânjeam după stilul de viață de care se bucuraseră Maggie și Austin? Speranța că, dacă petreceam mai mult timp izolați împreună pe insulă, comunicarea plină de dragoste care lipsea din relația noastră avea să apară pe negândite?

Poate atât eu, cât și Jen treceam prin ceea ce se numește de obicei criza de la mijlocul vieții, pe care nici un anatomopatolog n-a reușit vreodată să o localizeze în corpul omenesc, nici măcar cu microscopul. Dar m-am simțit extrem de onorat de invitația de a scrie cea de a douăsprezecea ediție a tratatului profesorului Simpson *Medicina Legală* (poate vă amintiți că a treia ediție a acestei lucrări m-a atras în domeniu). A fost și o scuză, totodată.

Eu fusesem cel care adusesem pe lume Serviciile de Anatomopatologie Criminalistică, dar acum le părăseam. Jen și cu mine ne hotărârerăm să părăsim definitiv Londra. Am renunțat la gardurile verzi cochete și la peluzele ordonate din Surrey pentru o căsuță frumoasă și bătută de vânturi pe o insulă din dreptul Liverpoolului. Părerea unanimă a colegilor mei de serviciu și de generație a fost că mă scrântisem la cap.

Eram ocupat cu renovarea căbănuței, ceea ce mă făcea foarte fericit. Făceam plimbări lungi pe câmpii mlăștinoase bătute de vânt sub un cer înalt care, uneori, era atât de limpede încât vedeam peste întinderea mării locul unde muntele Mourne coboară în apă. Ne încălzeam la focul din șemineu în timp ce vijelia urla afară. Sau pur și simplu priveam peste câmp la furtunile cumplite care se iscau din adâncul oceanului. Nu mai lucram absolut nimic.

Aici, de abia, am început să avem o viață socială. Până atunci fuseserăm prea ocupați pentru așa ceva, dar acum aveam prieteni. Nu avea importanță că eram mult mai tineri față de mulți dintre ei. Pur și simplu ne-am ocupat locul în societatea pe care Maggie o pregătise pentru noi. Ce importanță avea că ea îmbătrânise un pic? Participa la toate petrecerile, o femeie cu ținute *haute-couture* care umpleau până la refuz toate șifonierele din toate dormitoarele din casă. Pe foc mereu fierbea câte ceva delicios, avea întotdeauna la îndemână un pahar de gin și era în permanență înconjurată de un cerc de admiratori. Era un sentiment plăcut să fii printre ei, să faci parte dintr-o comunitate. Copiii veneau des în vizită.

*

Nu mai efectuam autopsii, dar aveam o activitate profesională interesantă. Lucram la tratatul de anatomopatologie criminalistică. Mă

duceam în avionul pilotat de mine însumi și participam ca membru al diverselor comitete ale Asociației Britanice de Medicină Legală care încă se ocupa de contractele Ministerului Afacerilor Interne și de multe alte detalii ale noii configurații a domeniului, care acum era privatizat. Mi se solicita opinia în cazuri complexe. Eram implicat în multe grupuri de lucru ministeriale, elaborând și promovând metode de imobilizare mai umane și sigure.

Evident că urmăream tot ce se întâmpla interesant în domeniul meu. Aflasem că poliția redeschisese ancheta în cazul asasinării lui Rachel Nickell: începuseră să ia în calcul posibilitatea ca altcineva, nu Colin Stagg, să fi fost asasinul. Au mai trebuit să treacă șase ani, în care au avut loc progrese în studiul ADN-ului, pentru ca Robert Napper, același individ care o măcelărise pe Samantha Bisset și care era închis pe viață la închisoarea Broadmoor, să fie condamnat și pentru uciderea ei. Mi-am amintit că, în timpul celei de a doua autopsii efectuate pe corpul mutilat al Samanthei Bisset, i-am spus detectivului cât de asemănător mi se părea cazul ei cu al lui Rachel Nickell. Regretam acum că făcusem doar o remarcă în treacăt și nu insistasem, nu explorasem, nu luasem măsuri mai serioase în acest sens.

Lucrurile luaseră o întorsătură nouă și în cazul lui Sally Clark, mama condamnată pentru uciderea celor doi bebeluși. Se părea că pregătea un al doilea apel. Era de doi ani la închisoare, dar acest apel avea să se bazeze pe probe noi. Probe noi anatomopatologice.

Fuseseră date la iveală rezultatele testelor făcute pe mostre de țesut și de sânge prelevate de la al doilea copil. Medicul legist nu prezentase aceste probe până atunci. Unii experți, deși nu toți, erau de părere că aceste probe dovedeau că al doilea copil se poate să fi murit din cauze naturale, în urma unei infecții stafilococice.

Datoria Curții de Apel era să stabilească dacă, în cazul în care ar fi fost disponibilă la data procesului, această informație ar fi influențat în vreun fel decizia de condamnare. Cei trei judecători au decis că da și, în consecință, condamnarea nu era indubitabil justificată.

Sally Clark a fost eliberată din închisoare în 2003. Devenise o alcoolică înrăită. A murit patru ani mai târziu.

Sir Roy Meadow, care lansase rezultatul statistic uluitor conform căruia șansele ca doi copii din aceeași familie să moară din cauze naturale erau de 1 la 73 de milioane, a fost supus unei discreditări publice. Câteva dintre mamele împotriva cărora depusese mărturie și care erau acum la închisoare au făcut apel și au câștigat de data aceasta. Calculele lui au fost infirmate de statisticieni, iar lui i-a fost retras dreptul de practică de către Colegiul Medicilor. Mult mai târziu a câștigat apelul împotriva acestei decizii, dar era deja în vârstă de șaptezeci de ani. O jonglerie matematică de moment într-o instanță de judecată, sub focul audierii încrucișate, a pus capăt în mod nefericit unei cariere de excepție. Anatomopatologul care examinase ambii bebeluși și revenise asupra cauzei morții într-unul dintre cazuri și, aparent, nu comunicase rezultatele complete ale unor teste a fost găsit vinovat de malpraxis de către Colegiul Medicilor. I s-a retras dreptul de a mai efectua autopsii în cadrul Ministerului de Interne timp de optsprezece luni.

David Southall nu fusese implicat direct în cazul bebelușilor familiei Clark, doar îl comentase, dar eliberarea lui Sally Clark a declanșat o reacție violentă inevitabilă împotriva părerilor lui și a fenomenului protecției copilului, care lua amploare. Probabil că el a contribuit la înțelegerea complexităților medicale și morale ale mortalității infantile, în general, și ale sindromului morții subite la sugar, în particular, dar părinții asupra

cărora planau suspiciuni și alții care îi susțineau s-au organizat în niște grupuri de presiune furibunde. (Oare nu empatizăm noi pe deplin cu indignarea acelora care pretind că au fost condamnați pe nedrept?)

Aceste grupuri au depus plângeri la Colegiului Medicilor împotriva profesorului Southall, iar Colegiul Medicilor le-a înaintat Comisiei Medicale Disciplinare. A fost considerat incompetent și dat afară. S-a luptat ani în șir și a fost nevoie de o decizie a Curții de Apel pentru anularea verdictului. Condamnarea lui de Consiliul Medicilor a fost intens mediatizată în presă. Reabilitarea lui ulterioară nu a avut aproape nici un ecou.

Cazul lui Sally Clark este un fel de radiografie a istoriei relației noastre cu sindromul morții subite la bebeluși. Modele în gândire n-ar trebui să fie luate în calcul în contextul adevărului științific, dar, din păcate, așa se întâmplă. Cu zece ani în urmă, mama ar fi fost considerată o mamă lovită de tragedia pierderii celor doi copii. Sindromul morții subite a sugarului încă servea drept o cauză a decesului foarte comună la momentul morții primului copil, iar în cazul celui de al doilea bebeluș, gândirea avansase și nici un medic legist din țară nu ar fi ignorat circumstanțele de ansamblu ale evenimentului. Medicul legist consemnase că decesul survenise pentru că bebelușul fusese zgâlțâit, iar acest fapt reflecta preponderența sindromului bebelușului zgâlțâit în acel moment. În ansamblu, cazul a dat la iveală noile noastre suspiciuni care începeau să planeze asupra mamelor când bebelușul murea pe neașteptate. Reușita apelului ei se poate să fi reflectat o reevaluare publică a acestui nivel de suspiciune.

De fapt, cu toate că medicii legiști implicați în acest caz au comis erori de înregistrare și de comunicare a datelor, probele medicale erau

extrem de complexe și de controversate, așa că un număr impresionant de specialiști s-au contrazis în instanță asupra aproape tuturor aspectelor morții celor doi copii. Adevărul în cazul Clark, ca în multe alte cazuri, s-a dovedit o realitate fluidă, imprevizibilă, în nici un caz ceva solid. Instanțele de judecată voiau onestitate și adevăr, iar ulterior au ales să fie selective și să evalueze pe cont propriu aspecte medicale deosebit de complexe.

Tragedia cazului Clark ne-a afectat pe toți. Pentru anatomopatologii criminaliști, a servit în mod cert ca evidențiere groaznică a responsabilităților enorme ale profesiei noastre.

32

Oricât de mult mi-ar fi plăcut viața pe insula Man, după câțiva ani a început să-mi lipsească agitația cotidiană din domeniul anatomopatologiei criminalistice. Îmi lipseau atmosfera de camaraderie din morgă și de la locul crimei, coeziunea dintre membrii unei echipe unite care cooperează strâns. Îmi aminteam sentimentul puternic al umanității care ne lega pe toți cei implicați, în contrast cu dovada izbitoare a cruzimii și lipsei ucigașe de umanitate din fața ochilor noștri.

Activitatea în cadrul comitetelor începuse să umple golul acela. Eram implicat, înainte de toate, în elaborarea de linii directoare care să ajute poliția și alte autorități să facă față noilor probleme create de consumul de cocaină. Acest drog le poate produce unor persoane o stare mentală excepțională care le dă o forță de taur, făcându-i de două ori mai periculoși. Cum să-i împiedici pe acești indivizi periculoși și plini de forță să devină o amenințare pentru public fără a-i vătăma corporal? Merita să depun efort să contribui la soluționarea acestei probleme, dar nu se compara cu rezolvarea unei probleme la morgă. Simțeam că

fusesem îndepărtat de lucrul cu cadavrele, de locul crimei, de inima acțiunii.

După care, în 2004, am fost implicat într-una dintre cele mai interesante anchete publice care se desfășura la momentul respectiv în jurul morții unor personaje foarte proeminente. Era o continuare a unor evenimente petrecute cu șapte ani înainte, la mulți kilometri distanță.

*

Nu fusesem eu de serviciu în ziua de 31 august 1997: această sarcină îi revenise colegului meu de la St George's Hospital, Rob Chapman. În primele ore ale acelei dimineți, prințesa de Wales și Dodi al-Fayed muriseră într-un accident de circulație petrecut într-un tunel din Paris, el pe loc, iar ea în spital după o intervenție chirurgicală. Trupurile neînsuflețite fuseseră transportate pe calea aerului în aceeași zi, și John Burton, legistul care era pe atunci responsabil de zona de vest a Londrei, care, întâmplător, era și legistul responsabil de casa regală, a preluat cazul. În seara aceea, înconjurat de ofițeri de rang superior din poliție, ofițeri responsabili de probe, un responsabil de locul crimei, fotografi de la poliția metropolitană și asistenți de morgă, plus mulți alți polițiști care păstrau ordinea afară, în prezența legistului, Rob a efectuat autopsiile la morga din Fulham. Ambele victime muriseră din cauza leziunilor suferite în timpul accidentului.

Întrebări referitoare la acele două decese nu au încetat niciodată să se ridice. Poliția a deschis o anchetă în 2004 în încercarea de a stăvili inevitabilul val de teorii ale conspirației. Ancheta a fost condusă de Sir John Stevens, la ora respectivă comisarul poliției metropolitane, ridicat ulterior la rang de lord, iar scopul acesteia era de a stabili dacă existau sau nu temeiuri pentru a trata evenimentul respectiv drept altceva decât un

accident de circulație. Noul legist al casei regale, Michael Burgess, m-a propus pe mine pentru rolul de anatomopatolog criminalist în cadrul acestei anchete. Evident că ambele corpuri erau înhumate de multă vreme, așa că sarcina mea era să analizez rezultatele cercetărilor făcute de colegii mei în 1997.

S-a speculat mult pe seama cauzei accidentului, dar nu cred că există vreo îndoială asupra faptului că Diana și Dodi au părăsit hotelul Ritz pe ieșirea din spate, s-au urcat în Mercedesul hotelului condus de Henri Paul, au traversat Parisul în mare viteză, fiind urmăriți de fotografi, iar mașina lor a intrat în coliziune cu al treisprezecelea stâlp de beton al tunelului Alma având o viteză de peste 90 km/oră.

Dacă o mașină se oprește brusc în urma unui asemenea impact, iar pasagerii nu sunt prinși în centura de siguranță, corpurile lor nu se opresc odată cu vehiculul. Ele continuă să se deplaseze în direcția de mișcare și se lovesc de parbriz, de bord sau de pasagerii din fața lor. Diana și Dodi, stând pe locurile din spate, nu purtau centură de siguranță. Şi nici șoferul. El s-a lovit de volan, ceea ce s-a văzut din leziunile suferite, dar la câteva fracțiuni de secundă după aceea a fost lovit și din spate de Dodi, care era un bărbat masiv, cu viteza de 90 km/oră. Henri Paul a jucat rol de airbag pentru Dodi și a murit pe loc. Același lucru s-a întâmplat și cu Dodi.

Diana a fost o idee mai norocoasă, pentru că Trevor Rees-Jones, garda de corp a familiei al-Fayed, stătea în dreapta șoferului, pe locul din fața ei. Gărzile de corp de obicei nu poartă centuri de siguranță, pentru că limitează libertatea de mișcare, dar Rees-Jones își pusese centura în ultima clipă, poate pentru că îl îngrijorase viteza cu care conducea Henri Paul sau pentru că-și dăduse seama că un accident era inevitabil. Centurile sunt proiectate să se extindă treptat,

ancorând în același timp pasagerul. Așa că el a fost ținut pe loc de centură și parțial protejat de airbagul mașinii care se deschisese când Diana fusese catapultată de pe locul din spate. Ea era mult mai ușoară decât Dodi, iar centura a absorbit o parte din forța suplimentară. Toate acestea au redus energia loviturii suferite de ea și astfel, fiind mai bine protejată decât Dodi, s-a ales doar cu câteva oase rupte și o mică leziune la nivelul pieptului.

Întrucât Dodi al-Fayed și Henri Paul erau morți la sosirea ambulanței, paramedicii s-au ocupat de răniți. Nu au recunoscut-o pe Diana, care chiar putea să vorbească. Trevor Rees-Jones suferise un șoc dublu, atât al propriei lui greutăți, care-l împinsese în față, cât și al greutății Dianei, care-l lovise din spate, așa că părea mult mai grav rănit. De aceea a fost extras primul. Diana era oricum prinsă sub scaunul din față, în care se afla el, așa că el trebuia scos mai întâi.

Rees-Jones, fiind cel mai grav rănit, a fost dus primul la spital. După care Diana a fost extrasă din mașina zdrobită și dusă la urgențe. Nimeni nu știa că avea o leziune mică într-una din venele pulmonare. Această zonă este destul de greu accesibilă, fiind localizată adânc în centrul pieptului. Venele nu sunt supuse la aceeași presiune de pompare cum sunt arterele. Ele sângerează mult mai încet, de fapt, atât de încet încât identificarea problemei este destul de dificilă, iar dacă este totuși descoperită, remedierea este și mai complicată.

Echipajul de pe ambulanță a evaluat-o inițial ca fiind rănită, dar în stare stabilă, mai ales că a reușit să vorbească. În timp ce toți se concentrau asupra lui Rees-Jones, totuși, vena pulmonară îi sângera lent în piept. Şi-a pierdut treptat cunoștința în ambulanță. Când a intrat în stop cardio-respirator, s-au făcut eforturi pentru a o resuscita, iar la spital a fost preluată de secția de chirurgie,

unde au reușit să identifice problema și au încercat să repare vena. Dar, din nefericire, era prea târziu. Perioada în care a mai fost conștientă și scurta supraviețuire în urma accidentului sunt caracteristice hemoragiilor provocate la nivelul unei vene importante. Acest tip de leziune este atât de rară, încât cred că e singura pe care am întâlnit-o în întreaga mea carieră. Diana a suferit o leziune foarte mică, dar plasată unde nu trebuie.

Moartea ei este un exemplu clasic de „nu s-ar fi întâmplat dacă...": *dacă* s-ar fi lovit de scaun sub un unghi ușor diferit; *dacă* ar fi fost proiectată în față cu o viteză mai mică; *dacă* ar fi fost dusă imediat la spital. Dar cel mai mare *dacă,* în cazul morții Dianei, fusese pe deplin o chestiune de alegere personală. *Dacă* ar fi purtat centura de siguranță. Dacă ar fi fost prinsă în centură, probabil că două zile mai târziu și-ar fi făcut apariția în public cu un ochi vânăt, respirând poate puțin mai greu din cauza fracturilor de coaste, și cu un braț rupt.

Cauza morții ei este, după părerea mea, indiscutabilă. Dar în jurul acelei leziuni micuțe de la nivelul unei vene pulmonare se întrețes foarte mulți alți factori, iar unii dintre ei sunt destul de neclari încât să genereze o mulțime de ipoteze și teorii.

Cei care emit și susțin teorii ale conspirației, mai ales Mohammed al-Fayed, tatăl lui Dodi, spun că tragedia nu s-a produs în urma unui accident, ci a fost un act criminal. Conform celei mai răspândite teorii, cuplul a fost asasinat din cauză că Diana avea să anunțe că este însărcinată, pătând astfel imaginea monarhiei britanice. Întrucât nu eu am fost cel care a efectuat autopsia, nu pot afirma cu certitudine că nu era însărcinată. Rob Chapman a fost bombardat cu întrebări pe această temă, iar el a susținut că nu a descoperit nici un element care să indice prezența unei sarcini: modificările corporale devin identificabile la două, cel mult trei

săptămâni după concepție, chiar înainte ca ea însăși să-și dea seama că este însărcinată.

Am fost întrebat dacă era posibil ca Rob să fi cedat presiunilor și să fi mințit. Răspunsul este un „nu“ hotărât. Nu ar fi renunțat sub nici o formă la principiile cultivate o viață întreagă și să accepte să ascundă adevărul despre o autopsie (exact așa aș fi procedat și eu).

Teoriile conspirației nu se bazau în exclusivitate pe ideea că Diana ar fi fost însărcinată. Au fost avansate o gamă largă de explicații pentru accidentul din noaptea aceea, iar teoriile au fost alimentate de marele număr de anomalii ale cazului.

Mai întâi de toate, a existat o a doua mașină, un Fiat Uno, care se pare că a intrat în coliziune cu Mercedesul de la Ritz înainte ca acesta din urmă să se lovească de stâlp. Totuși, nimeni nu a reușit să afle ce s-a petrecut cu adevărat, pentru că atât mașina, cât și șoferul acesteia au dispărut fără urmă - n-au fost găsite, în ciuda căutărilor de anvergură pe tot teritoriul Franței și al Europei.

Există încă un detaliu suspect. Acesta îl privește pe șofer, Henri Paul. Mostrele prelevate din sângele lui arătau că era beat, dar acest lucru a fost contrazis cu vehemență de familia lui și de unii dintre cei care s-au aflat în compania lui la scurtă vreme înainte de accident. S-au lansat acuzații că sângele lui Paul a fost înlocuit cu al altcuiva, parțial și pentru că s-au găsit în aceste mostre urme dintr-o substanță folosită pentru tratamentul împotriva viermilor intestinali la copii. Paul nu avea nici viermi, nici copii. Totuși, această substanță este de asemenea folosită în mod obișnuit pentru anihilarea efectelor cocainei - deși Paul categoric nu consumase cocaină, cel puțin nu în noaptea respectivă și nici cu câteva zile înainte. Mai mult, nivelul de dioxid de carbon din sângele lui era surprinzător de ridicat, deși nu avea valori

letale, un alt fapt pentru care nu s-a găsit nici o explicație mulțumitoare.

Corpul Dianei fusese îmbălsămat, ceea ce nu este o practică obișnuită. Un antreprenor de pompe funebre francez a venit la spital cu acest scop și nimeni nu a reușit să explice de ce a fost chemat sau de cine: cu siguranță nu de anatomopatologul de la spitalul din Paris. Îmbălsămarea este o procedură curentă în cazul membrilor familiei regale, probabil că aceasta ar fi fost explicația. Dar, cum trupurile neînsuflețite au fost repatriate fără întârziere și Rob a efectuat autopsiile la mai puțin de douăzeci și patru de ore de la deces, chiar nu era necesar ca francezii să introducă lichide pentru îmbălsămare în corpul Dianei, compromițând astfel orice analiză toxicologică. Această acțiune a generat suspiciuni, dar, întrucât nici Diana și nici Dodi nu erau la volan, este greu de stabilit motivul pentru care li s-ar fi introdus substanțe toxice în sânge.

După ample negocieri diplomatice și înarmați cu o multitudine de întrebări, ne-am dus la Paris - eu, împreună cu o echipă a poliției. N-am avut parte de o primire prea călduroasă din partea autorităților franceze, care nu ne-au ajutat prea mult. Dar am văzut locul accidentului și, în cele din urmă, mașina însăși. Alți specialiști încercau să explice prezența monoxidului de carbon din sângele lui Paul, așa că s-au apucat imediat să examineze airbagul, dar rolul meu presupunea prezența mea la morgă.

Aici m-am întâlnit cu doamna profesor Dominique Lecomte, încântătoarea specialistă în anatomopatologie care avusese neșansa de a fi de gardă în noaptea respectivă. Ea efectuase autopsia corpului lui Henri Paul. A fost capabilă să comunice foarte bine în engleză până în momentul în care am început să vorbesc despre autopsie și să întreb dacă nu cumva anumite erori în sistemul de înregistrare ar fi atras după ele posibilitatea ca

mostrele de sânge să aparțină altcuiva. Din clipa aceea n-a mai spus prea multe și a insistat să vorbească exclusiv prin interpret, solicitând de multe ori sfatul avocatului care se afla de față.

Sper că și-a dat seama cât de bine o înțelegeam și cât de bine mă raportam la ea prin empatie. O sâmbătă seara obișnuită într-o morgă dintr-un oraș mare presupune și câte un accident de circulație, bețivi ghinioniști, victime ale asasinatelor și ale încăierărilor. La Paris, medicii legiști nu se ocupă de obicei cu așa ceva în timpul weekendului; ei încep să se ocupe de autopsii luni dimineața. Așadar, doamna profesor Lecomte era acasă, la miezul nopții, când deodată s-a găsit târâtă într-o situație extrem de solicitantă și supusă unor presiuni enorme. Posesoarea chipului celui mai mediatizat din întreaga lume murise într-un accident de circulație, iar trupurile șoferului și al iubitului acesteia fuseseră și ele aduse la morgă. Afară, guvernele, familiile și presa internațională cereau la volum vocal maxim un răspuns din partea medicului legist.

Regula generală, când ne confruntăm cu moartea unei personalități, este să ne oprim. Să facem totul cu atenție. Să respectăm toate procedurile în ordine strictă. E recomandabil să respectăm aceste reguli, pentru că moartea unei celebrități înseamnă că fiecare detaliu al acțiunilor tale va fi dezbătut multă vreme după aceea, atât în spațiul public, cât și în cel privat. Când ancheta cazului este în desfășurare, ești sub presiunea necesității de a face totul cât mai repede - de două ori mai repede, având la dispoziție jumătate din informația care ți se comunică în mod obișnuit. Ţi se cere să dai răspunsuri instantanee la întrebări medicale complexe. Ştiu din experiență proprie, destul de dură, că nimeni nu-și arată recunoștința în astfel de cazuri. Niciodată. Singurele comentarii de care ai parte sunt criticile - fie ai făcut ceva ce nu ar fi trebuit să faci, fie, cel mai frecvent, ai omis

să faci ceva anume, ceea ce, privind în urmă, se vede că poate trebuia făcut.

Din nefericire, când sunt puși într-o asemenea situație, anatomopatologii cedează uneori presiunii imense exercitate asupra lor de a se grăbi, de a accepta lucrurile la prima vedere, de a recurge la scurtături. Nu respectă etapele procedurale și acționează total haotic. Nu vreau să sugerez că doamna profesor Lecomte a efectuat autopsia neglijent. Cred că s-a achitat bine de datorie și, deși am descoperit ulterior niște erori, nu am de ce să o critic. Pot să-i înțeleg foarte bine atitudinea defensivă când s-a confruntat cu un coleg de breaslă englez care a venit, după șapte ani, să-i pună întrebări insistente despre cât de corect respectase procedurile după ce fusese trezită din somn și trebuise să lucreze la un caz extrem de solicitant.

Ancheta condusă de Sir Stevens a costat patru milioane de lire și s-a concretizat printr-un raport de 900 de pagini care a fost în cele din urmă publicat la sfârșitul lui 2006. El spunea: „Concluzia noastră este că, pe baza probelor disponibile la momentul acesta, n-a existat nici o conspirație menită să ducă la asasinarea vreunuia dintre ocupanții mașinii. A fost vorba de un accident tragic".

Raportul nu a pus capăt teoriilor conspirației țesute în jurul evenimentului, mai ales celor alimentate de Mohammed al-Fayed. După multe presiuni, în 2007 a fost deschisă o anchetă. Am fost chemat ca martor-expert și, de această dată, francezii au fost de acord să ne pună la dispoziție mai multe dintre dosarele lor. Văzusem raportul autopsiei lui Henri Paul. Ulterior, spre sfârșitul lunii septembrie, foarte aproape de începutul anchetei, autoritățile franceze ne-au permis accesul la fotografiile cadavrului lui Henri Paul.

În 1997 fotografii care lucrau pentru poliție foloseau aparate fotografice cu film. Numerele de

pe negative apăreau pe spatele variantei developate, iar aceasta însemna că ordinea în care fuseseră făcute fotografiile la morgă era simplu de stabilit. În prima dintre fotografii se vedea că trupul lui Paul fusese așezat cu fața în jos la începutul autopsiei. În anatomopatologie suntem învățați să ne uităm cu atenție la fiecare detaliu al lamelei. E posibil ca, undeva, într-un colț, să se observe un semn de cancer. Aceeași regulă se aplică și fotografiilor. Trebuie să începem prin a ignora ce este evident și să ne concentrăm asupra fundalului. Așa că m-am uitat la fundalul fotografiilor corpului lui Paul și am observat un șir de recipiente goale de sticlă, așteptând să fie umplute cu mostre din sângele lui, aliniate pe chiuveta de lângă masa de autopsie, dincolo de cadavru.

În raportul doamnei profesor Lecomte era menționată o zonă hemoragică extinsă în zona dorsală a gâtului - probabil provocată de impactul cu corpul lui Dodi. Nu era nimic neobișnuit aici. Dar era foarte ciudat că de la o fotografie la alta numărul recipientelor pline cu sânge continua să crească. Unele dintre ele erau pline înainte ca trupul să fie întors pe spate, pregătit pentru examinarea toracelui și a abdomenului.

Acest detaliu nu ar conta prea mult dacă doamna profesor Lecomte nu ar fi specificat în raportul său că mostrele respective erau de sânge cardiac, nu de sânge de la nivelul gâtului.

Evident, e posibil să fi prelevat mostre de sânge din ceafă ca o măsură de precauție și apoi să le fi aruncat după ce a întors cadavrul pe spate și și-a dat seama că poate preleva sânge cardiac (mostrele de sânge din inimă sunt considerate acceptabile; de fapt, cele din artera femurală sunt cele mai valoroase). Aceasta ar fi o procedură corectă, cu condiția ca medicul legist să-și consemneze acțiunile.

Sau este posibil să fi etichetat mostrele de sânge din gât ca provenind de la inimă. Nu contează de unde sunt prelevate mostrele. Ceea ce contează cu adevărat este etichetarea corectă. Locul de unde este prelevată mostra poate influența într-o mare măsură interpretarea toxicologică a rezultatelor și o etichetare incorectă poate duce la inadvertențe majore.

O asemenea eroare poate fi considerată neglijență. Sau un indiciu al unui sistem de arhivare defectuos. Dar, într-un caz asemenea celui de față, în care până și cele mai mici detalii contează, poate ridica întrebări cu privire la locul prelevării, etichetarea recipientelor de stocare și siguranța transferului. Mai mult, poate genera suspiciuni că nu ar fi fost sângele lui Paul. Sângele rezidual din mostre a fost testat și a reieșit că îi aparținea lui Henri Paul, dar chestiunea nu a fost elucidată, pentru că unele mostre lipseau, altele fuseseră vărsate, altele fuseseră trimise la alte laboratoare... oferind spațiu de manevră celor care țineau neapărat să pună întrebări incomode.

Era de competența juraților să aprecieze importanța mărturiei mele în cadrul anchetei. Era o chestiune de anvergură, prezidată de Scott Baker, un judecător de la Curtea de Apel care fusese desemnat omul legii responsabil de acest caz. El era reprezentat de trei avocați pledanți, Mohammed al-Fayed de alți trei, erau doi din partea hotelului Ritz și doi din partea familiei lui Henri Paul. Pe lângă aceștia, poliția metropolitană era reprezentată de trei avocați, iar Serviciile de Informații și Ministerul Afacerilor Externe de doi. Şi celelalte părți interesate, printre care se numărau și cei doi fii ai Dianei și sora ei, erau reprezentați de avocați în cadrul investigației.

Cu toate că, evident, evenimentul s-a bucurat de o prezență masivă a presei în anumite momente, cel mai des numărul avocaților îl depășea cu mult

pe cel al jurnaliștilor și al cetățenilor particulari la un loc.

Interogarea martorilor, conform procedurii standard în cadrul unei anchete, a fost începută de avocatul pledant din partea legistului - dar au urmat mai multe interogatorii încrucișate din partea celorlalți. Fiecare detaliu al acelei nopți și al lunilor care o precedaseră a fost analizat cu atenție. Contribuția mea a fost minimală, dar a avut o pondere semnificativă, cred, în rezultatul final. Am fost întrebat cum apreciam eu evenimentele în ansamblu. Concluzia mea? Un accident de circulație comun, cauzat de viteză excesivă și de consum de alcool.

Verdictul juriului nu a surprins pe nimeni, dar a fost pe placul multora:

> Omucidere ilegală, conducere iresponsabilă a Mercedesului și a autovehiculelor care-l urmăreau. Accidentul a fost produs, sau la producerea sa au contribuit viteza și modul în care a fost condus Mercedesul și vehiculele care îl urmăreau, precum și consumul de alcool care l-a afectat pe șoferul Mercedesului.

Mi-aș fi dorit ca doamna profesor Lecomte să nu fi opus atâta rezistență la ofensiva farmecului personal al lui Shepherd și să fi vorbit puțin mai mult: tăcerea ei nu înseamnă, din punct de vedere al medicinei legale, că este vorba de o lipsă insignifiantă de claritate. Dar nici nu înseamnă că ar trebui să acord credit teoriilor conspirației. Nu cred că ceea ce s-a întâmplat la morgă în noaptea aceea nebună a fost parte dintr-un plan mai amplu de a asasina o femeie într-un fel atât de haotic și de a tăinui ulterior probele. Pur și simplu, doamna profesor Lecomte a comis câteva mici erori sub presiunea momentului care nu ar fi căpătat asemenea proporții în contextul unui caz unde nu ar fi existat atâția doritori de interpretări care să le alimenteze teoriile. Sunt pe deplin de acord cu verdictul juriului.

33

În 2006 Tony Blair era încă prim-ministru, vara aceea fusese un val de căldură, iar *CSI* fusese declarat cel mai popular program difuzat la televizor. Chris era în ultimul an la Facultatea de Medicină Veterinară, iar Anna parcursese jumătate din programul de studii la medicină. Pe insula Man, a douăsprezecea ediție a *Tratatului de Medicină Legală* al profesorului Simpson fusese nu doar terminat, ci și publicat. Mândria pe care o simțeam față de această realizare era temperată de sentimentul de finalitate pe care mi-l inspira terminarea lucrării. Citirea celei de a treia ediții marcase începutul carierei mele. Oare scrierea celei de a douăsprezecea ediții să fi fost un semn că se închisese cercul și cariera mea se apropia de final?

Aveam încă foarte mult de lucru: eram membru în diverse comitete, îmi exprimam opinia cu privire la cazuri complexe și depuneam mărturie la anchete publice. Dar viața era foarte diferită de lumea aceea agitată pe care o cunoscusem mai de mult, o lume care avea întotdeauna un cadavru în centrul ei, o moarte în condiții inexplicabile și, probabil, un nume necunoscut.

O senzație de suprasaturație începuse să mă cuprindă din când în când în timp ce plimbam câinii pe dealuri și contemplam marea. Despre ce să fi fost vorba? Mi-a trebuit ceva timp până să-mi dau seama că era ceva ce foarte rar avusesem ocazia să gust de-a lungul vieții de până atunci. Plictiseala. Sau să fi fost singurătate? Nici nu sunt sigur ce anume era.

Când ne trezeam singuri după vreun eveniment social plin de vervă, Jen și cu mine nu prea aveam ce să ne spunem. Acum nu mai vorbeam despre copii, așa cum făceam altădată, pentru că erau ei înșiși adulți. Lucrările de

renovare a căsuței se încheiaseră, așa că nici acestea nu mai reprezentau o temă de discuție. Jen cumpărase niște oi și se apucase să învețe cum să le îngrijească. Am încercat și eu să fiu interesat de creșterea oilor. Dar adevărul este că, oricât de mult mi-aș fi iubit căsuța noastră de pe țărmul mării, îmi dădeam seama că devenea din ce în ce mai tăcută. Eram bucuros când se stârnea vreo furtună care izbea ferestrele și bubuia pe acoperiș, pentru că deodată casa prindea viață.

Când ne mutaserăm pe insulă crezuserăm amândoi că poate vom găsi colaborări, eu la morgă, iar Jen într-o clinică de dermatologie. Dar nu puteam fi angajați din cauza politicii din sistemul sanitar de pe insulă, așa că Jen se întorcea acasă unde lucra o săptămână pe lună într-o clinică. În 2006 mi s-a oferit o colaborare pe perioada weekendurilor în Liverpool ca locțiitor al medicului titular și am acceptat.

Poate că mă retrăsesem din Londra în insula Man din cauză că mă simțeam vlăguit de viața mea profesională, de politicile sale, de sarcinile administrative, de complexitățile interpersonale ale noii lumi a privatizării domeniului. De abia acum îmi dădeam seama ce-mi lipsea cu adevărat: substanța însăși a muncii mele, adică morții și secretele lor. Chiar am simțit din nou fiorul entuziasmului profesional când m-am găsit echipat de lucru în morga din Liverpool, ținând în mână bisturiul PM40 ascuțit, gata să mă apuc de treabă cu primul pacient, un bețiv nespălat care fusese înjunghiat și aruncat într-o groapă de gunoi. Era vorba de un rol de rezervă în prestarea de activități de cercetare criminalistică pentru poliție și stăteam un weekend pe lună într-un hotel ca să pot colabora. Uneori eram solicitat pentru un mare număr de crime, iar alteori, spre marea mea dezamăgire, nu se întâmpla absolut nimic.

Nu renunțasem la practică de prea multă vreme, doar de aproximativ doi ani, dar deja părea

că ne aflam într-o eră nouă a patologiei criminalistice. Nu erau schimbări spectaculoase, ci mai mult o continuare a progresului pe care începusem să-l observ în Londra.

Forma corpurilor a fost și este mereu în schimbare. Depunerile adipoase au crescut exponențial, astfel că, exceptând situațiile în care un om a fost lipsit de adăpost, sau a murit de cancer, sau atât de bătrân ori de sărac încât să nu poată să se hrănească, foarte puțini mai au forma corporală a celor din anii optzeci, când mi-am început eu cariera. Când mă uit la fotografiile de atunci ale corpurilor ajunse la morgă sunt uluit să constat că majoritatea erau foarte suple. Cadavrele au un alt aspect acum și pentru că sunt mult mai împodobite. Cândva, numai bătăușii și marinarii aveau tatuaje. Acum, se pare că aproape toate corpurile care ajung la morgă au tatuaje sau piercinguri. Mai mult, pe atunci, rănile autoprovocate erau un fenomen aproape necunoscut, dar acum sunt uluit de numărul corpurilor, mai ales ale tinerilor, care prezintă cicatrici de răni autoprovocate: lucrul acesta spune multe despre viața lor și despre societatea aflată în schimbare, dar nimic despre moartea lor, care, de obicei, nu survine prin suicid.

În anii 1980, HIV și hepatita erau inamicul numărul unu al anatomopatologului, și continuă să fie și astăzi. Dar când m-am întors la lucru după șederea mea în insula Man, tuberculoza era boala ocupațională de care se temeau toți cei care lucrau într-o morgă și am cunoscut mulți medici legiști, precum și membri ai personalului morgii care fuseseră afectați. Tuberculoza este mult mai răspândită decât ne-am aștepta și, foarte frecvent, nu ne putem da seama nici măcar la autopsie că urmează să fim expuși la o boală infecțioasă foarte contagioasă pe care toți ceilalți doctori au confundat-o cu o simplă pneumonie.

Se schimbase și formatul rapoartelor de autopsie. La începutul carierei mele, se considera că trei pagini erau de ajuns. Când am revenit, eram criticat dacă mă prezentam cu mai puțin de zece, iar conținutul trebuia să fie discursiv, să explice în detaliu mecanismul funcționării corpului omenesc.

În anii 1990, studiul ADN-ului începuse să ofere contribuții semnificative în domeniul criminalisticii, iar criminalistica a depășit foarte curând anatomopatologia criminalistică, devenind punctul focal al domeniului în privința rezolvării crimelor. Înainte de plecarea mea, poliția începuse să ne solicite să purtăm mănuși la locul crimei. Când m-am întors, ni se cerea să purtăm nu doar mănuși, ci și cizme, costum alb de protecție cu gluga trasă pe cap și o mască facială. Analiza ADN-ului devenise atât de precisă încât acum știam că împrăștiam salivă purtătoare de informații genetice doar respirând sau vorbind undeva. S-au dus vremurile când medicul legist și ofițerul care conducea ancheta se plimbau la locul crimei în hainele lor de birou și discutau cazul. Costumele albe cu siguranță nu sunt proiectate nici pentru ușurința îmbrăcării, nici pentru confort și este foarte jenant să te străduiești să te îmbraci cu un asemenea costum sub camerele de luat vederi ale reprezentanților presei internaționale. Dar, după ce se termină de cercetat scena, dezbrăcarea și plasarea acestui costum într-o pungă pentru colectarea probelor este o adevărată ușurare - da, până și costumele de protecție sunt păstrate ca probe acum.

De-a lungul anilor, observasem cum cercetarea cazurilor pentru procuratură devenea din ce în ce mai dezorganizată și mai puțin meticuloasă. Acum nu mai au loc întrevederi cu avocații pentru discutarea cazului. Nimeni nu mai cere nici o informație la telefon: nici poliția, nici Parchetul Coroanei, nici măcar avocatul. Dacă am noroc, prind o întâlnire de zece minute cu avocatul

înainte de a intra în boxa martorilor. Cel mai adesea, avocații pledanți n-au nici cea mai vagă idee despre răspunsurile pe care le vor primi de la mine când se ridică și încep să-mi pună întrebări. Adeseori, nici măcar nu-mi dau ocazia de a le spune juraților cine sunt și cum am acumulat experiența care mă îndreptățește să discut cazul respectiv: „Domnule doctor Shepherd, sunteți medic acreditat, spuneți-mi ce concluzii ați tras în urma examinării corpului neînsuflețit".

Epoca avocaților elocvenți, bombastici apunea când plecasem eu din Londra: avocatul care mă încolțise pe mine în cazul prostituatei masculine al cărui corp era acoperit de vânătăi devenise o relicvă - asemenea avocați aproape că nu mai există în zilele noastre. Probabil că din rațiuni economice, Parchetul Coroanei preferă avocați cu mai puțină experiență în locul acestor proeminenți oameni ai legii. Evident că reprezentanți ai celei de a doua categorii mai există și aproape întotdeauna sunt avocații apărării.

Instanțele sunt mult mai interesate să audă martorii-experți depunând mărturii „bazate pe probe" decât pe experiență, indiferent cât de multă experiență am avea. Judecătorii m-au oprit uneori să dau răspunsuri complexe unor întrebări importante adresându-mi-se aproape brutal: „Răspundeți prin da sau nu, domnule doctor Shepherd". S-a întâmplat deseori în timp ce răspundeam unor întrebări lungi și complexe puse de un avocat.

Cei mai mulți dintre noi nu lucrăm sau nu predăm la universități: medicina legală nici măcar nu mai face parte din planul de învățământ al Facultății de Medicină. Cercetarea a fost oricum anihilată complet din cauza argumentelor prezentate de Autoritatea pentru Ţesut Uman care susținea că familiile trebuie să-și dea acordul pentru folosirea mostrelor, chiar a celor mai mici porțiuni de țesut, în scopuri științifice. Atunci, se

pune întrebarea, cum puteam să ne „susținem cu probe" răspunsurile date instanțelor?

Omucideri, sinucideri și accidente vor exista până la sfârșitul lumii, dar, de acum înainte, în responsabilitatea medicului legist vor intra din ce în ce mai des și cazuri de neglijență și de ignorare a măsurilor de siguranță în centrele de îngrijire, precum și decesele cauzate de supradoze de droguri. Şi, spre rușinea penitenciarelor noastre, cazurile de deces în timpul detenției sunt în creștere, ceea ce spune multe: în 2017, 316 de la începutul anului până în martie, dintre care 97 au fost cazuri de suicid. În același an s-au înregistrat 40 000 de incidente cu răni autoprovocate și peste 26 000 de atacuri. Iar aceste cifre cresc alarmant de la un an la altul.

La întoarcere, am fost șocat să observ că medicii legiști sunt chemați din ce în ce mai rar să participe la investigarea condițiilor în care s-a produs un deces. Costurile și gestionarea deschiderii unei anchete par să-i determine pe unii anchetatori să ignore anumite aspecte care ar trebui să trezească suspiciuni. Dacă „ar putea fi“ o cauză naturală și un doctor „ar fi" dispus să semneze un formular, mulți anchetatori acceptă lucrurile așa cum par, fără să continue investigațiile. Din nefericire, obligația de a plăti o taxă fixă, în cuantum de câteva mii de lire, unui medic legist, poate fi de ajuns să convingă poliția că, la urma urmelor, condițiile în care s-a produs un anumit deces nu sunt deloc suspectabile (mai ales, se pare, dacă evenimentul are loc în preajma încheierii anului financiar) și de caz se poate ocupa un anatomopatolog necriminalist de pe plan local, nu neapărat unul dintre cei patruzeci de specialiști ai Ministerului de Interne.

Cred că multă lume e de acord că o societate civilizată ar trebui să facă efort să stabilească, indiferent de costuri, cauza reală a unui deces. Costul proceselor, al investigației și al anchetei

publice în cazul morții lui Stephen Lawrence ar trebui să slujească oricui ar avea dubii drept lecție că este mult, mult mai bine și mult, mult mai ieftin să rezolvi totul așa cum trebuie de la început.

*

Mi-am dat seama că sunt fericit să mă întorc pe baricade, în Liverpool, chiar dacă lucrurile arătau diferit. Eram uneori invitat pe continent de asociații medicale și de alte organizații profesionale să țin conferințe și îmi plăcea și activitatea asta. La finalul acelor conferințe, persoane interesate mă abordau și-mi puneau întrebări. La terminarea unei conferințe din Londra am stat de vorbă cu o colegă medic pediatru criminalist despre activitatea mea. Un pediatru criminalist se poate confrunta cu diverse cazuri de copii supuși traumelor fizice și sexuale, acesta fiind, de fapt, domeniul de specializare al colegei: nu moartea, ci protejarea celor vii. Mi-a pus întrebări despre leziuni și am căzut de acord că ar fi o idee bună să scriem o lucrare științifică în colaborare. Domeniile noastre de activitate se suprapuneau în acea zonă problematică situată între cercetarea mea asupra cauzelor morții unui copil, dacă erau naturale sau nu, și cercetările ei, prin care încerca să stabilească dacă frații copiilor care muriseră se aflau în pericol. Ne-am întâlnit de mai multe ori să discutăm lucrarea despre leziuni în timpul vizitelor mele la Londra.

Tăcerea din casa noastră de pe insula Man se adâncea din ce în ce mai mult. Jen se ocupa de turma ei de oi. Eu de lucrările mele.

Într-o bună zi, mi-a zis:

— Cred că ar trebui să vorbim despre căsnicia noastră.

— Ce căsnicie? am replicat eu. Nu cred că mai avem așa ceva.

Așa a luat sfârșit. Nu cu un bubuit de tunet, ci cu un scâncet. Cu foarte puține discuții, dar cu multă durere. După treizeci de ani.

Cât de repede s-a destrămat căsătoria noastră, în comparație cu durata ei! Probabil că fiecare entitate are o viață limitată. Probabil că bătrânețea ia în stăpânire relațiile exact cum ia în stăpânire și corpul omenesc. Mi se părea că nu mai rămăsese nimic din căsnicia noastră, dar mi-era imposibil să rostesc lucrul acesta, chiar să-l gândesc, fără să provoc durere și să declanșez o reacție furioasă. Aveam un trecut, doi copii și o proprietate comună, aspecte care trebuiau discutate, adeseori pe un ton vitriolic, și întotdeauna cu multă durere de ambele părți. Dar mai aveam atât de puțin în comun, în afară de ce am spus deja, încât, după ce se încheia scandalul și fierbințeala se domolea, eram sigur că pe fiecare dintre noi îl aștepta o viață mai bună.

Jen a înaintat documentele de divorț, proces care s-a încheiat un an mai târziu.

La momentul respectiv nu-mi era clar că aveam să mă îndrăgostesc de pediatra criminalistă cu care mă întâlneam pentru lucrarea în coautorat, cu atât mai puțin că avea să-mi devină soție, dar n-am reușit niciodată să o conving pe Jen de nevinovăția mea. E adevărat că petreceam timp cu o persoană care emana o căldură umană deosebită, empatie și inteligență, dar nu mă gândisem câtuși de puțin la o posibilă relație între noi, așa cum nu se gândise nici ea. Rămăsese văduvă pe când cele trei fetițe ale ei erau foarte mici și era de câțiva ani într-o relație. Atât relația respectivă, cât și căsătoria mea s-au încheiat cu scandal și furie.

În ciuda hotărârii de a divorța de mine, Jen a suferit foarte intens. Despărțirea noastră a produs multă durere și copiilor care bănuiau, cred, că pur și simplu o cunoscusem pe Linda și renunțasem la Jen. Anna, ea însăși medic în curând, în perioada când mama ei suferea cel mai mult și mânia ei

atinsese cote maxime, a spus că de un lucru era absolut sigură - anume, că nu avea să devină niciodată anatomopatolog asemenea tatălui ei. M-am bucurat că Jen și-a găsit fericirea alături de un nou partener de viață. Linda mi-a devenit soție în septembrie 2008. Dobândisem acum încă o familie, așa că m-am trezit din nou în lumea adolescenților, precum și a părinților supraocupați și nu foarte tineri. Indiferent cât de iubitoare și de primitoare este noua familie, relațiile interpersonale la nivel individual, precum și relațiile dintre cele două familii trebuie construite în timp, de-a lungul anilor. Am lucrat mult în acest sens și am obținut, sper eu, o familie extinsă puternică și iubitoare.

De atunci locuiesc în nordul Angliei, unde lucrez ca anatomopatolog criminalist. Viața mea aici e variată și trepidantă: o activitate profesională bogată, un mediu familial cald și iubitor, vacanțe interesante, expediții-surpriză, un avion pe care-l pilotez (chiar dacă nu beneficiez singur de el), cinci copii cu totul și doi nepoți (din partea copiilor mei).

Chris, fiul meu, este medic veterinar specialist în cai. Acum trăiește în străinătate, unde spațiile geografice și cele mentale sunt mai vaste. Cu siguranță că s-a salvat de la un salariu de mizerie și de la dimineţile mohorâte. Şi îmi calcă într-un fel pe urme: învață să piloteze un avion.

Anna este specialist în histopatologie și da, este interesată de medicina legală și de autopsii, uneori chiar colaborează cu legiști cu care am lucrat și eu cu ani în urmă. Vorbim adesea despre cazurile noastre: îi cer sfatul cu privire la tehnicile de testare „de ultimă generație", iar ea îmi cere părerea despre posibile cauze de deces. Şi-a schimbat numele după căsătorie, așa că nu se poate spune că succesul ei are vreo legătură cu numele tatălui ei. Dar, oricum, nimeni nu ar putea afirma așa ceva, pentru că Anna este o persoană foarte

independentă. Ea nu este sfâșiată între tehnicile moderne și dorința de a fi un nou Keith Simpson. Nu, lumea Annei este mult mai complexă și mai susceptibilă de a fi trasă la răspundere decât cea pe care o cunoșteam eu la vârsta ei. Mie mi se pare că e o lume lipsită de culoare. Dar ei nu. Ea nu a cunoscut orizonturile nesfârșite ale lui Simpson.

Aș putea spune că tot ce știu despre moarte m-a ajutat să apreciez importanța micilor plăceri ale vieții și să mă bucur la maximum de ele: un copilaș drag mie care aleargă plin de entuziasm printr-un covor galben și roșu de frunze căzute sau plimbându-și fascinat degetele de-a lungul ridurilor care-mi brăzdează fața, un foc arzând în șemineu în timp ce ploaia se lovește furioasă în geamuri, un cățel care mă asaltează bucuros când vin acasă, o mână care-mi apasă mâna cu tandrețe. Cunosc bucuria. Ştiu că bucuria poate fi gustată doar de cei care au trecut prin durere. Iar durerea este inevitabilă.

34

Într-o dimineață a sunat telefonul, iar de la capătul celălalt al firului s-a auzit o voce furioasă care striga:

— Ai citit mizeria asta? Zi! Ai citit?

Am recunoscut imediat vocea lui Ellie - un anatomopatolog pediatru cu care colaboram uneori. Şi la ce mizerie se referea? Cu un an și jumătate în urmă efectuaserăm o autopsie pe corpul unui bebeluș - Noah - și indicaserăm sindromul morții subite la sugar drept cauză a morții. Observasem că primisem un email referitor la acest caz, pe care nu-l deschisesem încă.

Ellie era de neoprit.

— Cum puteau să ne scape leziunile de la nivel buzelor și fisurile coastelor posterioare? Cum? Dacă leziunile de pe buze nu erau de la manevrele de resuscitare, atunci eu sunt Naomi

Campbell! Ne-am uitat cu atenție, și nu era nici o fractură de coaste posterioare, și nici radiologul n-a văzut nimic de felul ăsta! Cum se poate ca un om să se uite la niște fotografii și să găsească leziuni din sufocare și fracturi vechi? Spune-mi, tu, Dick!

Părinților lui Noah, care murise cu optsprezece luni în urmă, li se născuse acum un alt copil. Serviciile sociale considerau că planau suficiente îndoieli asupra diagnosticului de sindrom al morții subite a sugarului pus la moartea primului copil pentru a proteja al doilea bebeluș luându-l din familia respectivă. În acest sens, s-au adresat Tribunalului pentru minori și familie. Tribunalul a solicitat copii ale raportului nostru asupra cazului, însemnările noastre și fotografiile din timpul necropsiei. Evident, toate acestea au fost reevaluate de un alt anatomopatolog care lucra pentru tribunalul respectiv. Am deschis emailul și am citit comentariile acestui medic.

— Ellie, doar nu spune că noi n-am văzut...

— Ba da!

— Mă uit la fotografii și te sun înapoi!

Mi s-a făcut rău. Oare era posibil să fi examinat un bebeluș care murise în urma unor traume provocate de părinți și să nu fi observat așa ceva? Să fi pus diagnosticul de sindrom al morții subite a sugarului, absolvindu-i pe părinți de orice vină și punând în pericol alți copii care puteau să li se nască? Şi erau dovezile atât de evidente încât, un an și jumătate mai târziu, un alt anatomopatolog a putut să le identifice doar pe baza unor fotografii?

Am căutat dosarul. Cazul bebelușului Noah era destul de vechi. Am încercat să-mi amintesc ziua.

Fusesem chemat la morgă de poliție pentru că mama își găsise bebelușul mort de dimineață. Ellie era deja în sala de așteptare, lângă nelipsitul acvariu - necropsiile în cazul decesului unui copil în condiții suspecte trebuie efectuate de doi

anatomopatologi -, un criminalist și un pediatru. Îmi place să colaborez cu Ellie: e spirituală și deșteaptă, și demonstrează o siguranță cu privire la concluziile ei pe care eu o invidiez în secret.

Acum îmi răsfoiam însemnările. Mama îi dăduse bebelușului Noah biberon la ora 8 seara și niște paracetamol, pentru că îi curgea nasul. Bebelușul adormise, dar se trezise de două ori peste noapte. Prima oară, la două dimineața, tatăl îl legănase și reușise să-l adoarmă. Apoi îl mai legănase o dată și-l culcase la cinci dimineața, pentru că tatăl oricum era de serviciu devreme și trebuia să se scoale. Pusese bebelușul din nou la culcare și plecase de acasă la șase dimineața, fără să o trezească pe mamă. O oră mai târziu, la șapte, ea găsise copilul mort. Ieșise țipând în stradă. O vecină, care urmărise programul *East Enders* și văzuse acolo cum se face resuscitarea, alergase în casă și încercase să resusciteze bebelușul până la sosirea ambulanței. Dar copilul murise.

Fotografiile din casă arătau un interior dominat de dezordinea caracteristică locuințelor unde trăiește un bebeluș. Piesele de mobilier erau puține, pentru că spațiul era ocupat de jucării mari de plastic. În frigider nu erau decât niște lapte și niște cutii de carton în care fusese mâncare luată la pachet. Dormitorul de la etaj era ocupat aproape în întregime de patul părinților și de pătuțul copilului. Podeaua era ocupată de grămezi de haine de bebeluș.

Nouă, ca medici legiști, ceea ce ne-a atras în primul rând atenția a fost temperatura din casă. Am văzut în fotografii că termostatul boilerului de la parter era setat la treizeci de grade, iar caloriferul din dormitor era dat la maxim. Şi polițiștii au constatat că în casă era extrem de cald. Există, desigur, o legătură strânsă între sindromul morții subite a sugarului și temperatura excesivă.

La ceva timp după ce am elaborat raportul de autopsie, au ieșit la iveală un număr de anomalii și

de neadevăruri. Vecinii musulmani au avut surpriza să-și găsească lada de gunoi plină de sticle goale de alcool și au declarat lucrul acesta polițiștilor. Părinții lui Noah au recunoscut ulterior că aruncaseră sticlele în timpul nopții. Raportul toxicologic a estimat alcoolemia tatălui la momentul când se presupune că bebelușul s-a trezit prima oară la 200 mg/100 ml, de două ori și jumătate mai ridicată decât limita maximă admisă la conducătorii auto. Același test a arătat că ambii părinți fumaseră canabis.

Tatăl fusese acuzat la un moment dat de vătămare corporală gravă în urma unei încăierări, dar nu fusese implicat în nici un incident de violență domestică. Bebelușul prezenta o leziune veche la nivelul umărului, dar putea fi căpătată la naștere, pentru că se născuse greu. Polițiștii aveau evident suspiciuni cu privire la acest cuplu, dar nu le puteau formula precis, cu toate că reușiseră să afle de ce era atât de cald în casă - din cauza culturii de canabis din pod. Echipajul de pe ambulanță a stabilit că bebelușul era mort de cel puțin câteva ore, nu doar de o oră, așa cum pretindea mama lui. Dar nu erau siguri de câte. Toate semnele de pe corpul lui Noah puteau fi explicate prin încercarea de resuscitare făcută de vecina care nu avea pregătire în acest sens și de manevrele prelungite de resuscitare executate ulterior de echipajul ambulanței.

Noi doi, Ellie și cu mine, trebuia să cădem de acord asupra cauzei morții. Ea fiind anatomopatologul pediatru, sarcina de a redacta raportul îi revenea ei, iar eu trebuia să fac eventualele rectificări și să-l semnez.

Ellie era sigură că știa despre ce e vorba.

— E sindromul morții subite a sugarului, Dick. Nimic altceva.

— Dar sunt prea multe neregularități aici. Aș prefera să zicem „Din cauze necunoscute".

— Dar nu e treaba noastră să-i judecăm pentru că aveau câteva plante de canabis în pod! Sau pentru că le place să bea câte un pahar. E evident că sunt niște oameni normali din punct de vedere social, nu niște toxicomani periculoși. Tatăl are un serviciu stabil, bebelușul era sănătos și bine îngrijit, s-au prezentat la toate controalele medicale și la toate vaccinările, au și o familie extinsă care-i susține - o bunică și o soră. Hai să nu lăsăm concluzia „Din cauze necunoscute" să planeze asupra unui cuplu de tineri care sunt doar săraci, dar se străduiesc din greu să le fie mai bine.

Diagnosticul final a fost sindrom al morții subite a sugarului.

Dar acum, un alt medic legist analizase fotografiile de la necropsie și contestase diagnosticul.

Am deschis fotografiile pe ecran. Se vedeau buzele bebelușului. Păreau mai roșii decât îmi aminteam eu, iar semnele de pe ele erau acum mai proeminente, dar nu prezentau inflamații sau leziuni. Apăruseră în timpul resuscitării. Apoi am căutat imaginile din interiorul toracelui unde se vedeau coastele bebelușului. Vedeam niște zone decolorate. Categoric, se puteau observa niște zone mai albicioase, care puteau indica niște fracturi mai vechi. Sau să fi provenit doar de la blitzul aparatului foto?

Am sunat-o înapoi pe Ellie:

— Buzele par mai roșii și mai tumefiate în fotografii față de cum erau în realitate și am văzut și niște zone mai decolorate pe porțiunea dorsală a coastelor. O simțeam că e pe punctul să explodeze, așa că am continuat rapid. Noi știm că nu așa au stat lucrurile. Dacă te uiți la fotografii de aproape, se observă că și alte organe au culori ciudate și se pare că se reflectă blitzul în unele locuri, afectând calitatea imaginii. E vina fotografiilor.

— Cine le-a făcut? a tunat ea. Cine a făcut porcăriile astea de fotografii?

Atunci mi-am amintit cum un ofițer de poliție responsabil de colectarea probelor de la locul crimei, având în mână un aparat foto, se apropiase destul de timid. Oare aceasta să fi fost prima lui misiune „serioasă"? îi ceruse sfatul superiorului său de mai multe ori, apoi dezactivase blitzul auxiliar și rămăsese doar cu blitzul încastrat în aparat.

Când m-am uitat și la celelalte fotografii, am observat că erau atât de proaste încât scutecul alb al bebelușului căpătase o nuanță albăstrie foarte pronunțată. De ce-mi scăpase acest detaliu până atunci?

— Nu-ți face griji, Ellie, i-am zis eu. Cred că este vorba despre o problemă tehnică, e vina blitzului, agravată de rezoluția mică folosită la stocarea fotografiilor.

— Nu-mi fac griji, îmi răspunse ea calmă. Nu. Dar sunt extrem de supărată. Anatomopatologul care ne-a criticat nu efectuează el însuși necropsii. Şi cu siguranță n-a fost de față la aceasta. Ceilalți medici legiști care au participat din partea familiei au fost de acord cu noi, nu-i așa? Cum îndrăznește să ne sfideze astfel, când...?

— Pentru că... ei, bine, ai citit restul dosarului?

— Nu, nu l-am citit!

— Pentru că au descoperit acum tot felul de informații despre părinți. Chestiuni pe care nu le-au știut până acum. Se schimbă povestea. Noi am crezut că e vorba de niște tineri care se luptă să ducă o viață mai bună și care o scot la capăt financiar cu mica lor cultură de canabis din pod... dar s-a aflat că tatăl mai avusese un copil cu altă femeie, undeva în sudul țării. Cam acum patru ani. Bebelușul a murit. Cauza morții: sindromul morții subite a sugarului.

Ellie rămase tăcută câteva clipe.

Am continuat:

— Nu dă prea bine faptul că a fost dependent de heroină și că până nu de mult i se prescria metadonă. Ar fi fost bine dacă ni s-ar fi spus lucrurile acestea.

— Așa, dă-i înainte. Acuză un om care încearcă să se lase de droguri. Lua metadonă când a murit bebelușul?

— Nu.

— Vezi?

— Când a cunoscut-o pe mama copilului și când li s-a născut bebelușul chiar se străduia să aibă o viață mai bună; i-am citit declarațiile făcute la poliție.

— Exact așa și, dacă am lua toți bebelușii din familiile tuturor consumatorilor de heroină care încearcă să-și depășească dependența, n-ar mai fi nici un copil în unele cartiere ale orașului.

— Ellie, ne prezentăm în instanță, depunem mărturie, explicăm faptul că fotografiile sunt neclare și că suntem siguri că bebelușul nu avea nici o fractură, subliniem că radiologul ne poate confirma observațiile și astfel încheiem acest capitol.

— Nu va fi așa de simplu. Noi am stabilit sindromul morții subite a sugarului drept cauză a morții, iar ei nici nu vor să audă de așa ceva. E evident că ei sunt de părere că Noah a fost ucis!

— Rolul instanțelor este să afle adevărul, nu să audă ce vor să audă.

A urmat un zgomot puternic la celălalt capăt, ceva între un hohot de râs și un pufăit, după care Ellie închise.

Înfățișarea în instanță nu mă îngrijora de fel. De fapt, eram chiar curios. Tribunalele pentru minori și familie continuau să fie un mister atât pentru mine, cât și pentru toți ceilalți, deoarece, până acum, nu se folosiseră decât declarațiile mele făcute în scris. Aceste tribunale tratează chestiuni atât de delicate și de personale, încât este interzis atât accesul presei, cât și al publicului: persoanele

care nu sunt direct implicate în proces nu au acces, nici măcar rudele apropiate ale persoanei decedate sau ale familiei.

Ellie mă aștepta afară. Părea neliniștită.

— Să vezi ce de lume e în sală.

— Cum așa? Teoretic, nu poate intra nimeni în afară de avocați și de martori.

— Sunt o hoardă de avocați. Mama are un consilier juridic, un avocat pledant și un avocat senior. Tot așa și tatăl. Tot așa și autoritățile locale. Şi până și bebelușa, la fel! N-are nici trei luni împlinite, dar are deja trei avocați. Deci doisprezece avocați deodată și o armată de reprezentanți ai autorităților! Dick, au început să reducă asistența juridică în cazurile penale, avocații se reorientează spre tribunalele pentru minori și familie ca vulturii. Cazurile durează săptămâni întregi!

Am zis că exagerează, probabil.

— Atunci n-are cum să fie decât un singur judecător, am zis eu. Se pare că n-a mai rămas loc și pentru juriați.

Odată intrat în sală, am văzut că, într-adevăr, era înțesată de avocați. Nu exista un acuzat propriu-zis. Boxa acuzaților era goală. Sarcina de a stabili dacă un copil trebuia scos din cadrul unei anumite familii sau trebuia protejat într-un fel sau altul îi revenea unui singur judecător. Avea de luat în calcul o multitudine de factori, dar chestiunea centrală care trebuia stabilită era dacă, evaluând probabilitățile, vreunul dintre părinți îi făcuse rău lui Noah. Deci nu era vorba de un proces, ci de aflarea adevărului, dar dintr-o perspectivă ostilă, fiecare avocat interogând, audiind încrucișat și pledând cazul clientului său. Mi-am amintit o maximă atribuită lui Eschil, care zice că adevărul este prima victimă a războiului.

Mi s-a permis să asist la mărturia lui Ellie, așa că am avut timp să-i analizez pe părinți. Stăteau la distanță unul de celălalt, fără să se privească. Li se

născuse de curând un copil, dar se părea că nu sunt împreună: evident că apărătorii lor urmau să joace acum fiecare jocul învinuirilor.

Mama era furioasă. Supraponderală, aproape imobilă, cu o față foarte mare, de parcă ar fi fost tumefiată, reușea să producă zgomot în jur, înjurând la urechea avocatului și uneori chiar cu voce tare în liniștea care domnea în instanță. Tatăl era foarte slab, își trăgea nasul și se foia necontenit, de parcă tot ce se întâmpla în instanță îl reținea de la o treabă mai importantă. Dacă erau cu adevărat vinovați de moartea bebelușului Noah, nu meritau milă. Dar dacă nu, arătau ca doi oameni nefericiți, lipsiți de iubire care se luptau să învețe să-și iubească bebelușul.

În boxa martorilor, Ellie își pierduse stăpânirea de sine. Am urmărit din ce în ce mai îngrijorat cum un avocat după altul încercau să-i submineze competența și să chestioneze validitatea diagnosticului pus de ea. Când au terminat cu ea, știam ce avea să urmeze.

Aproape imediat ce am depus jurământul, primul avocat a scos în evidență că bebelușul purta un costumaș albastru cu iepuri verzi - iar Ellie comisese eroarea regretabilă de a inversa culorile în raportul de autopsie, iar eu nu observasem că iepurii nu erau albaștri când verificasem. Mai făcuse o greșeală la înregistrarea unei date, inversând luna și ziua, iar eu nici de data aceasta nu intervenisem. Nu erau erori majore, dar era vorba de hărțuiala obișnuită de la începutul unei audieri, menită să-mi pună la îndoială competența și să-mi submineze încrederea înainte de marea confruntare. Iar marea confruntare urma să se învârtească în jurul leziunilor de pe buzele bebelușului și ale fracturilor de la nivelul coastelor.

— Domnule doctor Shepherd, sunteți de acord că fracturile de coaste, vechi, vindecate ar putea fi un indiciu foarte convingător că bebelușul

a fost supus unor traume fizice în timpul scurtei sale vieți?

— Da, sunt de acord că, dacă au existat fracturi vindecate, traumatismul ar fi fost o explicație posibilă.

— Ați încercat să identificați asemenea fracturi?

— Fiecare coastă a fost examinată cu multă atenție.

Am scos în evidență faptul că fotografiile nu erau bine realizate și nu reprezentau ceea ce văzuserăm noi în realitate. Acestei observații nu i s-a dat atenție.

— Noi vedem în imagini că toate coastele posterioare fuseseră fracturate anterior. Dumneavoastră de ce nu vedeți lucrul acesta?

Aceeași conversație s-a reluat și pe tema buzelor.

— Uitați-vă la fotografii, domnule doctor Shepherd! Leziunile sunt evidente!

Am explicat că fotografiile nu erau demne de încredere din cauza modului în care fuseseră stocate, transmise și apoi tipărite pe o imprimantă nu foarte performantă. Era evident, totuși, că nu înaintam deloc. Ei vedeau ce vedeau. Eu trebuia să fiu fie orb, fie greu de cap ca să refuz să accept acest lucru, și dacă mi se aplica vreuna din cele două variante, era clar că mă prefăceam în mod voit pentru a ascunde faptul că Ellie și cu mine, având împreună o experiență de peste șaptezeci de ani în domeniul anatomopatologiei, confundaserăm leziunile produse de manevrele de resuscitare cu semnele abuzului de violență.

A urmat o după-amiază la fel de solicitantă ca oricare altă după-amiază petrecută în boxa martorilor, în oricare alt tribunal, inclusiv Old Bailey. Într-un fel, era chiar mai rău, pentru că eram atacat din unghiuri diferite de avocați diferiți, reprezentând părți aflate în conflict. Am reușit să mă mențin pe poziție, recunoscând posibilitatea că

s-ar fi putut să ne înșelăm, dar adăugând că era foarte puțin probabil ca doi anatomopatologi cu experiență să nu fi observat niște semne de traumatism atât de evidente.

— Sunteți specialist în ortopedie, domnule doctor Shepherd?

— Nu, nu sunt.

— Dar v-ați concentrat atenția asupra coastelor bebelușului și asupra fracturilor evidente de la nivelul coastelor anterioare?

— Da, mi-am concentrat atenția asupra lor, dar fracturile acestea puteau fi explicate în diverse moduri și, știind că o vecină fără pregătire medicală a încercat să-l resusciteze...

— Ați fost interesat, dar nu suficient de interesat cât să cereți părerea avizată a unui ortoped?

— N-am considerat că un specialist ar fi putut spune mai multe despre coaste. Văzuserăm și noi care anume fuseseră fracturate și știam că...

— Ați considerat că știți la fel de multe ca un specialist, nu-i așa?

— Medicul radiolog a fost de părere că nu existau fracturi la nivelul coastelor posterioare. Fracturile de la nivelul coastelor frontale erau ușor de observat. Am considerat că experiența unui ortoped nu putea aduce nimic nou în cazul de față.

— Nu a fost vorba de un gest de aroganță din partea dumneavoastră, domnule doctor Shepherd?

— Nu mă consider o persoană arogantă. Îmi pare rău dacă las o asemenea impresie.

Mi-au revenit în memorie versurile lui Alexander Pope pe care le alesese tata pentru mine:

> Fii gata dar, greșeala bucuros a-ți recunoaște
> Şi azi, ce ieri a fost să-ncerci a îndrepta.

— Recunoașteți că se poate să fi greșit în stabilirea diagnosticului de sindrom al morții subite a sugarului?

— Stabilirea cauzei morții în asemenea cazuri este întotdeauna foarte dificilă, linia de demarcație este foarte imprecisă. Pe baza probelor de care dispuneam când am elaborat rapoartele am decis că sindromul morții subite a sugarului era cauza cea mai probabilă a decesului. Dacă ni s-ar fi pus la dispoziție mai multe informații cu privire la condițiile în care a trăit și a murit copilul, probabil că am fi concluzionat „cauza morții: imposibil de stabilit".

Surpriza acelei după-amiezi petrecute în Tribunalul pentru minori și familie nu a constat în atacurile îndreptate împotriva mea pe plan profesional, ci personal. Cea de a doua surpriză a venit sub forma evaluării scrise de judecător, pe care am primit-o după câteva săptămâni. Am aflat din acest raport că pe parcursul celor câteva săptămâni cât durase procesul se prezentaseră mai mulți martori care ilustraseră prin exemple neglijența părinților lui Noah față de el. Mama era, de fapt, o alcoolică, iar tatăl un consumator de droguri. Sora mamei împreună cu o mătușă se implicaseră în îngrijirea lui Noah, creând involuntar o impresie falsă în fața personalului medical care făcea vizite la domiciliu și a altora. Conform declarațiilor judecătorului, copilul era bine îngrijit datorită ajutorului dat de aceste două femei, tot ele fiind cele care se ocupau de vizitele la doctor și de vaccinări.

El observa că bebelușul fusese neglijat și sublinia cât de șocat era de refuzul sau de incapacitatea celor doi medici legiști care examinaseră trupul neînsuflețit al acestuia de a recunoaște că ignoraseră niște semne atât de evidente și de șocante ale traumelor la care fusese supus, încât puteau fi văzute de oricine se uita la fotografii. El declara că cei doi medici legiști păreau să susțină încă sindromul morții subite a sugarului drept cauză a morții. Judecătorul nici măcar nu a menționat că fotografiile erau de o

calitate variabilă, în cel mai bun caz. Nici că nu am primit nici o informație despre părinți în ziua morții bebelușului și a autopsiei și nici că nu mai fuseserăm ținuți la curent cu ce se descoperise ulterior despre părinți.

Raportul judecătorului concluziona că Noah fusese ucis de tatăl lui - pe baza evaluării probabilităților, standardul pe care trebuia el să-l aplice. În timpul audierii încrucișate ieșise la iveală că, în noaptea morții copilului, părinții consumaseră mult alcool și niște droguri, iar când Noah începuse să plângă, tatăl reacționase. Judecătorul presupunea că apăsase bebelușul pe piept și poate chiar pe față, asfixiindu-l și fracturându-i coastele. Fracturile de la nivelul coastelor posterioare erau dovada că nu era prima oară când se întâmpla așa ceva. De data aceasta, mama îi ceruse să facă ceva, orice, ca să-l oprească pe bebeluș din plâns și, deși era conștientă că se purta brutal cu copilul, n-a făcut nimic ca să-l împiedice. În concluzie, nici un alt copil nu mai putea fi lăsat în grija nici unuia dintre cei doi părinți. Bebelușul care li se născuse de curând urma să le fie luat și dat spre adopție.

Nici nu-mi pot imagina cum s-au simțit părinții lui Noah când au auzit verdictul. Eu însumi am fost atât de copleșit încât aproape că mi s-a tăiat respirația. Era imposibil ca niște critici atât de virulente lansate de un judecător la adresa unui medic legist care lucra pentru Ministerul Afacerilor Interne să nu aibă repercusiuni de anvergură. Aveam șaizeci de ani și îmi dădusem toată silința să practic medicina slujind justiția de-a lungul întregii mele cariere. Iar acum, se părea că mi se refuza dreptul la echilibru și la dreptate.

N-am dormit în noaptea aceea. Abia puteam respira. Asemenea critici trebuie cercetate și, ca anatomopatolog al Ministerului Afacerilor Interne, eram obligat să le raportez. Oare urma o anchetă internă? Aveam să fiu reclamat la Colegiul

Medicilor? Colegiul Medicilor poate retrage dreptul de practică al unui medic dacă îl găsește vinovat de malpraxis.

Perspectiva unei asemenea nedreptăți m-a făcut să mă ridic în capul oaselor. Eram acuzat de incompetență pe baza unor fotografii prost făcute. Leziunile de la nivelul buzelor și fracturile vindecate ale coastelor pot fi dovezi ale unor traumatisme mai vechi, dar leziunile și fisurile de pe coastele frontale constatate de noi erau consecințe ale manevrelor de resuscitare, iar coastele dorsale nu prezentau absolut nici o fisură. Eu eram sigur, Ellie era sigură și ea, radiologul, la fel. Deși precizaserăm în raport că leziunile observate la coastele anterioare fuseseră cauzate, probabil, de manevrele de resuscitare, nu puteam exclude posibilitatea să fi fost provocate deliberat. Dar concluzia noastră privind cauza morții fusese sindromul morții subite a sugarului. Era imposibil să mi se retragă dreptul de practică dintr-o asemenea cauză.

Când, în cele din urmă, am reușit să adorm, visele mele erau un amestec bizar de săli de judecată și bebeluși. A doua zi eram învăluit în continuare de viziunile nocturne. Chiar dacă nu mă gândeam în mod clar la cazul din tribunal, acesta îmi influența fiecare gest și acțiune. Simțeam în stomac o senzație de teamă. În minte, o senzație de criză. Stând la birou în după-amiaza aceea, chinuit de o neliniște inexplicabilă, am depus armele. Ştiam ce urmează, începuse nu de mult, în timp ce survolam orașul Hungerford. Din nou după exploziile din Paris. Învățasem să-mi încleștez pumnii și să nu mă prăbușesc în hău printr-un efort supraomenesc de voință. Dar acum, abisul se căsca înaintea mea.

Am închis ochii. Mă aștepta. O grămadă înaltă de cadavre, duhoarea descompunerii și căldura, tineri care dansau când a avut loc explozia, când s-a scufundat vasul, tineri cu

mâinile tăiate, bebeluși exhumați în sicriele lor, trupușoarele sugarilor ca dovezi ale inumanității umanității, corpuri carbonizate, corpuri înecate, corpuri sfârtecate de tren. O groapă fără fund a suferinței omenești.

Mi-am ridicat privirea. Am clipit. M-am uitat în jur. Calculatorul, biroul, fotografiile, dosarele, câinii. Totul perfect normal. Fusese una dintre acele scurte vizite în iad, scurte și violente ca o criză de epilepsie.

Totuși, mă întorsesem în prezent. Trebuia să continui la ce lucram. Adică să informez Ministerul Afacerilor Interne cu privire la comentariile făcute de judecător despre mine în cazul bebelușului Noah.

La scurt timp după aceea, a venit răspunsul ministerului. Fuseseră informați cu privire la caz de ceva vreme, dar nu se deranjaseră să mă anunțe și pe mine. Ofițerul de poliție care lucra la cazul respectiv mă reclamase deja, iar ei luaseră hotărârea de a redirecționa dosarul spre Colegiul Medicilor. Îmi sugerau să-mi contactez avocatul.

Exact asta am făcut. Avocata a încercat să mă liniștească, dar eu nu eram liniștit deloc. Noaptea eram bântuit de niște viziuni cumplite. Ziua, la birou, mă luptam cu coșmarurile.

În cele din urmă, am primit o scrisoare. Am desfăcut-o cu mâini tremurânde. Speram să mi se comunice că totul luase sfârșit și că acuzațiile fuseseră respinse.

Dar eram înștiințat că eram anchetat de Colegiul Medicilor. Mi se punea la îndoială competența din cauza stabilirii eronate a cauzei morții bebelușului Noah în raportul de autopsie pe care-l semnasem.

În momentul acela, s-a stins orice urmă de bucurie. Iar episoadele acelea pe care evitasem să le etichetez drept atacuri de panică? Ei, bine, până și eu trebuie să recunosc într-un final că exact asta erau.

*

Toată cariera mea fusese dedicată investigării diverselor cazuri. De data aceasta, *eu însumi* devenisem un caz. Eu eram cel investigat. Colegiul Medicilor este, în esență, o instanță privată care cercetează în ritm propriu, în spatele ușilor închise. Nu dă informații despre durata soluționării unei probleme și nu transmite nimic în afara emiterii de comunicate la care trebuia să reacționez într-un timp foarte scurt.

Ştiam că adunau discret informații despre mine și despre abilitățile mele profesionale de la colegi, legiști, polițiști și de la orice altă persoană cu care colaborasem vreodată.

Colegiul nu specifica dacă aveau să înainteze cazul meu forurilor superioare, tribunalului experților sau când anume aveau să o facă. Urma să fiu informat la momentul oportun.

Tribunalul experților este un for al profesioniștilor din domeniul medical, independent de Colegiul Medicilor, și deliberează asupra cauzelor care le sunt înaintate de acesta din urmă. Audiază mărturii depuse sub jurământ, cu interogatorii și audieri încrucișate conduse de avocați pledanți, iar ulterior se pronunță dacă un medic are competența de a-și exercita profesia sau nu. Este un tribunal în toată puterea cuvântului.

Şi toate acestea se întâmplau pentru că un alt anatomopatolog, care lucra pentru Tribunalul pentru minori și familie, venise cu ideea că poate comisesem vreo eroare, că nu observasem leziuni evidente și stabilisem o cauză a morții bebelușului pe care el o considera incorectă. Anatomopatologia este o combinație de date, experiență și opinii. Dar tribunalul putea ignora toate acestea la un loc și, pe baza acuzațiilor făcute, putea concluziona că nu eram suficient de demn de încredere pentru a stabili cauza morții unui copil, așa că frații și surorile acestuia se aflau în pericol. Puteau lua

decizia de a-mi suprima dreptul de practică, adică puteam fi declarat incapabil să-mi exercit profesia.

Odată demarată investigația făcută de Colegiul Medicilor, am început să sufăr atacuri de panică din ce în ce mai frecvente. Imagini sfâșietoare, care făceau să-mi stea inima în loc îmi luau cu asalt mintea.

Am încercat să mă raportez cu detașare medicală la aceste fenomene. Aceste atacuri mentale începuseră într-o zi când survolam orașul Hungerford. Ce anume le declanșase și ce anume le pusese punct? Evident, ancheta desfășurată de Colegiul Medicilor a antrenat urâta lor revenire în forță. Oare această suspiciune care plana public asupra unui om despre care se presupunea că are o judecată infailibilă deschisese un abis de temeri refulate? Iar aceste temeri scăpaseră acum de sub control?

Nu venea nici un răspuns. Doar imagini care-mi năvăleau în minte și mi-o inundau în cele mai neașteptate momente. Era suficient să pun niște cuburi de gheață în băutura Lindei, și mă întorceam deodată în Bali, unde îmi cădeau ochii pe corpuri tinere descompunându-se sub pungile de gheață. Nici nu se punea problema să mă ating de vreunul dintre dosarele care așteptau teancuri la mine pe birou. Pentru simplul motiv că dintre copertele lor pândeau imagini. Iar în mintea mea se aglomeraseră mult prea multe imagini și nu le mai puteam procesa. Eram imobilizat de un sentiment de teroare. Eram sufocat de o groază nesățioasă. Mă urmărea duhoarea morții.

Ori de câte ori eram asaltat de viziunile acestea, îmi pierea somnul, eram torturat de griji și devorat de îndoieli cu privire la propria-mi persoană. Imposibilitatea de a mă odihni a fost curând urmată de imposibilitatea de a citi. Pentru că nu reușeam să mă hotărăsc să iau o carte și să o deschid. Nu puteam lua nici o hotărâre. Mi se oferea o ceașcă de ceai. Oare chiar voiam ceai? N-

aveam nici cea mai vagă idee. Nu știam nici dacă era cazul să mă mai trezesc dimineața, cu atât mai puțin dacă să mai fac efortul să mă îmbrac sau nu. Viitorul? Nu exista. Tot ce crezusem că știu sau că are vreo valoare pentru mine își pierduse brusc orice înțeles. Îmi petreceam cam tot timpul încercând să nu clipesc, pentru că observasem că imaginile care îmi dădeau târcoale, gata să-mi răpească mintea, mă asaltau numai când închideam ochii.

Într-o dimineață călduroasă de vară nu puteam scăpa de imaginea unor organe și membre aflate în descompunere. Intestine. Un ficat spongios. Inimi care încetaseră să bată. Mâini. Una dintre ele purta verighetă. A trebuit s-o smulg ca să citesc inscripția din interior să aflu cui îi aparținuse. Miasmele sfâșietoare ale putrefacției îmi tăiau respirația.

Ajunsesem la concluzia că mai bine îmi puneam capăt vieții.

Dar cum?

Aruncatul în fața trenului îți asigură o moarte rapidă, dar e un gest egoist. Oamenii care îl comit îi provoacă mecanicului de locomotivă o traumă psihică și creează niște mizerii indescriptibile care îi vor urmări pe cei dragi tot restul vieții. Moartea prin spânzurare nu e sigură sau nu e foarte rapidă. Un pistol ar face treaba, dar unde să găsesc așa ceva? O variantă elegantă era să sar cu mașina în mare de pe o stâncă. Trebuia să caut o stâncă potrivită și accesibilă. Cam greu, când eu de abia reușeam să schimb din viteza a doua fără să distrug cutia de viteze.

Nu știu ce făceam sau ce spuneam, pentru că nu vedeam altceva în afară de lumea din capul meu, iar în lumea aceea nu cred că și-ar fi dorit cineva să trăiască. Comportamentul meu, oricare ar fi fost acela, a speriat-o pe Linda. Am fost dus, fără să mă opun, la urgențe, unde am fost redirecționat spre secția de psihiatrie. Raționalul și

echilibratul doctor Richard Shepherd, prestigiosul anatomopatolog, tremura în timp ce un medic psihiatru, cu blândețe, încerca să-l determine să împărtășească imaginile care-l urmăreau. Am încercat să le descriu, dar n-am putut rosti nici un cuvânt.

Diagnosticul a fost ușor de pus. Cred că fiecare cititor al acestei cărți și-a dat seama că era vorba de sindrom de stres post-traumatic. Se pare că eram singurul care nu reușeam să identific simptomele.

Sindromul de stres post-traumatic de care sufăr eu nu a fost provocat de unul dintre cele 23 000 de cadavre pe care le-am autopsiat. Şi nici de toate laolaltă. Nici de vreun dezastru anume la a cărui elucidare a trebuit să particip. Şi nici de toate laolaltă. Cauza sa rezidă într-o viață de implicare directă, în beneficiul tuturor - instanțe, rude, public și societate -, în cruzimea omului față de semenii săi.

Urmările acestui diagnostic? întreruperea activității profesionale pe toată vara anului 2016.

Două tratamente: psihoterapie și medicație.

Şi cartea de față.

*

Am fost programat să-mi reiau activitatea în toamnă, dar nu prea știam cum voi mai putea lucra vreodată. Nu mă vedeam în stare să secționez din nou artere sau să scot vreun creier din cutia craniană, să secționez o față umană sau să stau în mijlocul unei morgi arhipline după vreun dezastru, cu o cohortă de cadavre așteptându-și rândul să mă ocup de ele. Fără încetare. Viitorul meu ca anatomopatolog criminalist era greu de imaginat.

A urmat o schimbare. La început, destul de mică. Am început să vorbesc. Mi-am amintit cum stăteam alături de Jen în biroul consilierului marital din Clapham cu ani în urmă, cum îmi

treceau multe lucruri prin minte, dar nu reușeam să le transpun în cuvinte. Acum mă aflam într-o încăpere liniștită, cu un specialist gata să reacționeze cu empatie la problemele mele, așa că mi-am lăsat gândurile să colinde - întâi foarte puțin - și i-am împărtășit specialistului experiențele mele. Era un joc periculos să-mi las mintea să colinde după bunul ei plac. Pentru că cine știe unde putea nimeri dacă nu exercitam un control strict asupra ei. Dar, beneficiind de prezența unui specialist, mi-am eliberat gândurile treptat, de la o săptămână la alta. Şi mi-am dat seama că, încetul cu încetul, cufundările mele în iad deveneau din ce în ce mai rare, pe măsură ce vorbeam despre ele.

Recent, într-o bună zi, am început să mă simt mai bine. Tot nu primisem nici o informare din partea Colegiului Medicilor și nu știam cum trecuse vara și cum venise toamna, dar brusc, aproape tot atât de brusc precum primul atac de panică pe care-l suferisem în timp ce survolam Hungerford, anxietatea mea acută s-a topit ca prin farmec. Bolovanul imens care amenința să se rostogolească peste mine în orice clipă rămăsese undeva departe. Teroarea care mă apăsa atât de tare încât picioarele nu mă mai ascultau și mintea îmi rămăsese paralizată se risipise asemenea unui nor radioactiv.

Îi luase locul adierea, poate fantoma, bucuriei mele de a trăi. Ştiam că nu poate dura prea mult, că era doar o viziune fugară a normalității, dar, pentru moment, îmi era de ajuns. Voiam să prind această clipă, să mă urc în avion și să o port în înalt, să simt entuziasmul decolării, să mă desprind de tot ce e mărunt, banal și cotidian. Dar, evident, după o vară de tulburări psihice, mi se suspendase temporar permisul de pilotaj.

M-am repezit în camera Lindei, care stătea la birou și, încruntându-se ușor, lucra la un caz de maltratare infantilă care urma să fie judecat curând.

— Hai la o plimbare! am strigat eu. Poate prea tare. Mi-a aruncat o privire nedumerită, dar s-a oprit imediat din scris.

Astfel, am urcat cățeii în mașină - unul bătrân și altul pui. Mi se părea că soarele de toamnă era mai strălucitor acum decât fusese în timpul verii. Lumina peisajului mă fascina, de parcă ieșeam pentru prima oară din oraș. Când am ajuns într-un loc sălbatic, am observat că frunzele erau atât de aurii încât aduceau cu niște lămpi aprinse pe coasta dealului. Cățelușul lătra și alerga voios în cercuri, și până și câinele bătrân încerca să țopăie puțin. Lumea era frumoasă, în veșmânt de sărbătoare. Vara întreagă fusese în ținută de gală, dar eu nu luasem seama la ea.

Linda a zis:

— Arăți...

— Mai bine?

Ea a încuviințat printr-o mișcare a capului și am văzut cum i se schimbă expresia chipului fără o singură mișcare, de parcă fiecare celulă și-ar fi schimbat subtil poziția, după o regulă secretă. Arăta fericită și fără să zâmbească. Sindromul de stres post-traumatic este foarte greu de suportat de apropiații persoanei care suferă de el.

Am încercat să mă conectez cu dealul, cu frunzele, cu câini și cu Linda și să mă pătrund de frumusețea lumii, să o sorb așa cum bărbații sorb berea, să o savurez înainte ca întunericul să mă cuprindă din nou. Pentru că eram sigur că așa se va întâmpla. Din păcate, termenul „vindecat" nu există în vocabularul care descrie sindromul de stres post-traumatic. Dar viziunea aceea a unei lumi fără urmă de boală - care probabil a durat două, trei ore - a fost destul de intensă ca să mă facă să tânjesc după mai mult, dându-mi energia de a dori să repet experiența. Următoarea revelație a normalității avea să dureze mai mult. În cele din urmă, a ajuns să țină o zi întreagă. Încet-încet,

lumea de frumuseți și de culori a reînceput să prindă contur în jurul meu, ca un puzzle.

Episoadele de boală au revenit de multe ori (și încă revin). Dar Linda era atentă acum să-și pună ea singură gheață în pahar. Orice informație pe care mi-o dădea avocata despre situația analizată de Colegiul Medicilor, chiar dacă nu-mi spunea nimic și mă informa că n-am nici o veste, mă paraliza o zi întreagă, de parcă m-ar fi zdrobit fizic. În biroul meu existau niște dosare pe care știam că încă trebuia să le evit, deoarece conțineau niște imagini la care nu mă puteam uita. Chiar cartea de față, la care lucram cu intermitență de un an, doi și pe care o lăsasem deoparte până la urmă, conținea niște capitole pe care preferam acum să nu le revăd. Dar pauza din timpul verii mi-a arătat că doream de fapt să o termin de scris, că nu voiam ca activitatea mea de anatomopatolog criminalist să rămână departe de ochii publicului, un secret fantomatic înfiorător. Pentru că, dacă vorbim despre lucrurile pe care o societate civilizată le așteaptă de la oamenii civilizați, ne păstrăm cu toții igiena psihică.

Apoi, într-o zi, a sunat în sfârșit telefonul. Era avocata mea. Încă nu primise comunicarea scrisă, dar știa că urma să sosească. Acuzațiile împotriva mea fuseseră retrase. Deodată. Fără întrebări sau explicații, exact cum începuse totul. Nici măcar nu se pusese problema să fie înaintate tribunalului.

N-aș putea spune că a fost un moment sărbătoresc. Fusese o luptă prea lungă și prea dureroasă până să ajung aici. Dar mi se luase o piatră de pe inimă. Lumea se vedea mai limpede, cu contururi mai precise, de parcă mi se recalibraseră lentilele. Câteva clipe, n-am știut cum să reacționez. Cu sau fără ancheta din partea Colegiului Medicilor, în psihicul meu se formase ireversibil o crevasă adâncă.

Când i-am dat Lindei vestea cea bună, ușurarea și fericirea de pe chipul ei se răsfrânseră

pe al meu și am început să simt și eu ceva din bucuria ei și poate chiar ceva din a mea. Toți anii aceia dedicați profesiei nu aveau să se sfârșească într-un noian de acuzații nedrepte. Eram liber să continui. Dacă voiam.

*

Ideea reluării activității era înfricoșătoare. Am confirmat data, dar, pe măsură ce se apropia momentul, simțeam că nu voi reuși. Psihologul mi-a reamintit că învățasem să-mi controlez amintirile urâte. Avea dreptate. Puteam să le scot la suprafață, să le studiez, apoi să le pun la loc în sertar oricând voiam. Nu puteau să se șteargă. Dar le puteam controla. Deci m-am decis să-mi reiau activitatea.

În prima zi când m-am întors, am intrat în morgă, am simțit mirosul locului, ușa s-a închis în urma mea, iar eu am vrut să mă retrag.

M-am oprit brusc.

Nu mai puteam merge înainte. Dar nici nu mă mai puteam întoarce. Gândul de a intra era insuportabil, iar de a fugi, de neconceput. Am ezitat și simțeam cum mi se întunecă mintea. Chiar în momentul acela, au sosit polițiștii.

— Vă salut, domnule doctor, mă bucur să vă revăd. Ce mai faceți?

Acum nu mai aveam cum da înapoi. Dar nici nu eram obligat să intru. Puteam rămâne acolo să stăm de vorbă. Nu m-am mișcat din loc.

Anchetatorul era un polițist pe care-l cunoșteam și despre care aveam o părere bună. Acesta mi se adresă:

— Aveți un caz foarte straniu azi. Abia așteptăm să ne spuneți ce credeți despre el.

„Un caz foarte straniu", eh? Probabil că aceste cuvinte m-au determinat să mă deplasez. Cinci minute mai târziu stăteam pe o canapea cu o cană de ceai în mână și cu un fursec în cealaltă.

Anchetatorul și-a consultat însemnările.

— Decedata are între cincizeci și șaizeci de ani, o alcoolică inveterată și o tipă dificilă. Ginerele ei a luat cu împrumut niște bani, apoi a părăsit-o pe fiica ei și nu a restituit banii. Așa că, într-o zi, femeia noastră ia ceva la bord și se hotărăște să meargă la el acasă și să-l înfrunte. S-a lăsat cu țipete și înjurături. El zice că a încercat s-o facă să plece, fără s-o bruscheze, dar că era atât de beată că a căzut. Ea a zis că a împins-o el. În orice caz, a ajuns pe jos.

Până aici, nimic neobișnuit. E ceva comun pentru mine.

— Și chiar a împins-o el? am întrebat eu.

— Noi credem că da. Deși, inițial, noua lui prietenă zice că nu - ea e singurul nostru martor.

Până acum, nimic ieșit din comun.

— Ce am vrea noi să ne spuneți, doctore, este: dacă a împins-o el, a murit din cauza căzăturii?

— La cât timp după incident a murit?

— La multe zile după aceea. Era pe jos și nu se putea ridica. El a chemat o ambulanță. La spital i s-a spus că are o fractură de bazin și că nu prea au ce-i face. Doar să-i dea analgezice. Acesta este tratamentul obișnuit. Adevărul este că ea urla și îi înjura pe medicii și asistenții de la urgențe, așa că au făcut tot posibilul să scape de ea cât mai repede...

Oare avea să se transforme într-un caz de neglijență medicală? Am luat o gură de ceai. Începea să devină interesant.

— S-a dus să locuiască la fiica ei, unde s-a bucurat din plin de tratația ei favorită. Dar avea dureri foarte mari și nici alcoolul, nici analgezicele nu mai aveau efect. În cele din urmă, după câteva zile, fiica ei a chemat o salvare. Au dus-o la un alt spital de data asta, unde s-a constatat că nu avea o singură fractură de bazin, ci mai multe - cinci. Dar se sufoca, iar medicii de la ortopedie au decis s-o

interneze într-o secție pentru că suferea de o formă severă de astm.

— Şi au primit-o? O greșeală și mai mare! Deci avem de a face cu o alcoolică, bolnavă de astm și cu fracturi multiple de bazin?

— Şi epileptică, peste toate celelalte. Anchetatorul mi-a dat mie fișa medicală și a continuat în timp ce eu mă uitam peste ce scria acolo. Osteoporoză. Astm. Alcoolism cronic. Epilepsie...

— Ah, și diabet, am completat eu.

— Pe femeia asta o căuta moartea, a zis unul dintre polițiști. Parcă-i desprinsă dintr-un dicționar de boli.

Anchetatorul a replicat imediat:

— Dar nu înseamnă că a murit din cauze naturale.

— Nu, nu neapărat, am întărit eu. Deci, ce s-a întâmplat după aceea?

— Medicii de pe secție au constatat că avea accese severe de tuse, așa că i-au administrat tratament pentru astm și infecție respiratorie. Tusea nu s-a ameliorat, tușea până leșina, se pare. După aproximativ cinci zile, a avut din nou un episod de tuse foarte violent, numai că, de această dată, a leșinat și a murit.

— Cum a reacționat spitalul?

— Au încercat s-o resusciteze, evident. Au crezut că-i vorba de... ăăă... o em... embo...

— Embolie pulmonară? am sugerat eu. Fractură de bazin, stă imobilizată la pat mai multe zile - diagnosticul e evident.

— Exact așa. Au încercat s-o resusciteze și i-au administrat niște substanțe...

— Anticoagulante.

Mi-a părut rău să aud așa ceva. Era, desigur, tratamentul corect, dar nici n-a salvat pacienta și, cu siguranță, nu l-a ajutat nici pe anatomopatolog. Deoarece, dacă ar fi existat un cheag de sânge la un moment dat, sigur fusese dizolvat.

— Așteptam să se facă mai bine ca să putem să discutăm cu ea acuzația de vătămare corporală împotriva ginerelui și când am sunat la spital să aflăm dacă o putem interoga, asistenta ne-a răspuns: „Oh, am uitat să vă anunțăm. A murit". Acum nu mai este vorba de vătămare corporală gravă, ci de omor involuntar.

Mi-am terminat ceaiul. Acum aveam de-a face intr-adevăr cu un caz straniu. Tocmai mi se prezentaseră cinci posibile cauze ale morții, dar putea fi ceva total diferit. Doar corpul ei ne putea spune ce anume îi fusese fatal. M-am ridicat în picioare. Misterul acesta îmi stârnise curiozitatea.

— Bine. Hai să aruncăm o privire.

În timp ce mergeam spre sala de autopsie, i-am spus anchetatorului:

— Ţine de domeniul dumneavoastră, nu de al meu, dar nu prea aveți dovezi că ginerele este cel care a îmbrâncit-o. Dacă era beată, putea să fi căzut fără s-o fi împins nimeni, și putea să aibă fracturi chiar înainte de a ajunge la el acasă.

— Avem un martor, de fapt e prietena lui. S-au despărțit. Acum și-a schimbat declarația. Spune că l-a văzut când a îmbrâncit-o.

Hmmm. Un martor care își schimbă declarația la 180 de grade nu este tocmai credibil.

— Mai mult, avem înregistrarea de pe camera video, în care o vedem pe decedată cam cu cinci minute înainte de a ajunge la ginerele ei și merge perfect. Deci, nu avem nevoie decât de dovezile oferite de dumneavoastră, doctore, ca să-l trimitem în judecată.

Aveam să caut dovezile respective, dar nepierzând nici o clipă din vedere faptul că se punea problema unei condamnări pentru crimă și a privării de libertate a inculpatului. Trebuia să mă asigur că am dreptate înainte de a da vreo declarație poliției.

Femeia nu avea decât cincizeci și șase de ani, dar arăta de nouăzeci și șase.

— Sunteți siguri că avem vârsta reală? am întrebat.

Polițistul a încuviințat făcând un semn cu capul.

I-am examinat pe din afară corpul umflat. Era marcat de cicatrici și de excoriații, așa cum sunt corpurile alcoolicilor în general. Fiecare dintre ele trebuia măsurată și descrisă. Am făcut însemnări și l-am ținut ocupat pe fotograf.

— Ce rezoluție a imaginii selectați? l-am întrebat.

S-a uitat mirat la mine.

— Cea mai joasă, doctore.

Am rămas uluit:

— De ce cea mai joasă? Doar vreți imagini de cea mai bună calitate, nu?

— E adevărat, a răspuns el, dar sistemul de arhivare computerizată al poliției nu face față unor fișiere prea mari, așa că recurgem la imagini de rezoluție mică.

N-am avut ce să răspund în fața acestei mărturisiri a lipsei de acuratețe, dar nici nu am identificat vreo urmă de tulburare în vocea lui. Din punctul lui de vedere era o concluzie simplă și de bun-simț, dat fiind echipamentul informatic neperformant. Faptul că sute de oameni puteau ajunge la închisoare din cauza fotografiilor făcute de el nu părea să aibă nici o importanță. Şi cariera mea fusese la un pas de a fi distrusă de o asemenea fotografie. Am oftat. Ce altceva mai puteam face?

Era timpul să fac prima incizie. M-am poziționat în dreapta victimei, cu bisturiul PM40 în mână. Aveam senzația că trecuseră mulți ani de când mă aflasem ultima oară lângă un trup gol și neînsuflețit. Oare chiar voiam să fac lucrul acesta? Să adun și mai multe amintiri oribile în albumul cu orori stocat în creierul meu, care se putea deschide, fără nici un avertisment, în orice clipă?

Am deschis cavitatea abdominală printr-o incizie unică. Unică pentru că fusese brevetată de

mine. Să-i spunem incizia Shepherd. În loc să secționez mușchii de-a lungul liniei mediane, am făcut tăietura la baza coastelor și în părțile laterale ale abdomenului. Apoi am îndepărtat peretele abdominal ca și cum aș fi deschis capacul unei cutii. Curat și eficient. Aici am găsit, în jurul bazinului fracturat, o cantitate mare de sânge în mușchi și în țesuturi.

— Arată promițător! zise detectivul voios.

— A suferit o hemoragie abundentă, am confirmat eu, dând afară sângele și examinând apoi organele interne din cutia toracică și din cavitatea abdominală, dar nu pare o hemoragie recentă.

Pe măsură ce priveam, ridicam și înțepam, harta vieții ei prindea contur în fața ochilor mei.

— Ăla-i ficatul ei? întrebă un polițist arătând spre un organ mic, cenușiu, aflat în partea superioară a abdomenului ei. Până și un nespecialist își putea da seama cu ușurință că era un organ suferind de foarte multă vreme. Parcă era un papagal mort.

— Nu va fi nevoie să-l puneți în formol, doctore, e deja foarte bine conservat de stăpâna lui, zise altul.

Polițistul clătină din cap.

— Doctore, să nu-mi spuneți că ficatul i-a venit de hac.

— Sunt de acord că arată oribil, am răspuns eu, dar o să știu exact cât e de grav când îl examinez la microscop... nici plămânii nu arată prea bine. Suferea de emfizem pulmonar.

Femeia fie locuise lângă o arteră principală de trafic, fie lucrase într-o fabrică foarte poluată, fie fumase din greu. Plămânii ei erau de culoare închisă, aproape negri în unele locuri, și prezentau multe găuri largi.

— Nu vreau s-aud nici c-a murit de astm, declară anchetatorul posomorât. Iar dacă-mi

spuneți c-avea și probleme cardiace, o să m-apuce plânsul.

— Sigur avea, cu o asemenea frumusețe. Dar va trebui să-i scot inima ca s-o pot analiza cum trebuie.

— Domnule doctor, să nu-mi spuneți, vă rog, c-a murit din cauze naturale. Femeia asta avea doar cincizeci și șase de ani, dar pare foarte în vârstă și fragilă, iar el e un tip masiv, care a îmbrâncit-o, iar ea a căzut și și-a fracturat bazinul în cinci locuri și apoi a murit. Nu trebuie să-l lăsăm să scape.

Am spus:

— Familia poate deschide o acțiune juridică împotriva primului spital pentru că i-au recomandat doar paracetamol și au externat-o, deși avea cinci fracturi de bazin. Numai dacă n-a căzut și le-a căpătat pe celelalte patru când se afla acasă la fiica ei.

— Fiica ei nu ne spune nimic de genul acesta, dar vom verifica radiografiile de la primul spital, răspunse anchetatorul, notându-și ce avea de făcut. Dar pe mine nu mă interesează atât de mult procesele intentate spitalelor. Prima fractură a căpătat-o pentru că a împins-o el.

— Se poate muri dintr-o fractură de bazin? întrebă alt ofițer de poliție.

— O fractură de bazin poate fi o cauză indirectă a morții prin provocarea unei embolii pulmonare: a zăcut zile în șir într-un pat de spital, ceea ce putea duce foarte ușor la formarea unui cheag în vasele de sânge de la picioare, care să ajungă în plămâni. Din nefericire, în timpul manevrelor de resuscitare, i s-au administrat substanțe pentru dizolvarea cheagurilor de sânge, așa că șansele de a descoperi așa ceva sunt foarte reduse - dacă a existat așa ceva vreodată.

— Of, avem nevoie de probe, spuse detectivul.

— Ei, bine, o altă cauză a morții în urma unei fracturi este un alt tip de embolie, denumită embolie adipoasă. Nu-i cunoaștem mecanismul. Este posibil ca grăsimea din măduva osoasă de la locul fracturii să se deplaseze prin vasele de sânge și să ajungă în plămâni. Odată ce ajunge acolo, este transportată prin plămâni, de unde poate ajunge la inimă, la rinichi sau la creier... adesea duce la moarte. Ceea ce e ciudat e că decesul poate surveni și la o săptămână după producerea traumatismului.

— Aha! Chipul anchetatorului începea să se lumineze. Când puteți spune cu certitudine dacă a suferit de așa ceva?

— Într-o oarecare măsură, se poate să fi avut și asta, e ceva comun în urma unei fracturi. Depinde de gradul în care se manifestă... Trebuie să evaluez de câte embolii de felul acesta a suferit și dacă numărul respectiv este semnificativ înainte de a stabili dacă aceasta a fost cauza morții.

— Când ne puteți spune, doctore?

— Cam într-o săptămână, dar trebuie să așteptăm și rezultatele analizei toxicologice.

Detectivul mă privi în ochi și-mi spuse:

— V-am zis eu că este un caz straniu.

Iar eu am încuviințat cu un zâmbet larg:

— Da, chiar este.

M-am gândit mult la cazul acesta. Dar nu chiar a doua zi. Pentru că tocmai îmi recăpătasem permisul de pilotaj, mi-am reluat preocupările aviatice. Eram singur, plutind în înalt, cu spectacolul fascinant al peisajului natural englezesc desfășurându-se sub ochii mei, iar în depărtare se întrezărea albastrul adânc și întunecat al mării. Avionul a țâșnit în înalt. Am țâșnit și eu cu el. Gândurile îmi erau la fel de libere precum cerul și marea.

*

După aproximativ o săptămână, m-am întâlnit din nou cu același anchetator, la o altă autopsie. Un alt caz straniu.

Un bărbat ieșise dintr-o cârciumă și fusese găsit mort într-un râu. Rudele lui erau sigure că fusese lovit și lăsat inconștient de un atacator care ulterior îl aruncase în apă.

— Ei? Ce ne puteți spune? întrebă polițistul peste masa de autopsie. Ați reușit să stabiliți cauza decesului femeii bete care a fost îmbrâncită?

Eu analizam în clipa aceea corpul bărbatului găsit în râu. Mi se conturase în minte o teorie cu privire la el.

— M-am gândit mult la cazul ei. Femeia aceea chiar a fost un caz foarte complex. Am găsit, într-adevăr, mai multe embolii adipoase în plămâni și în creier, dar, conform cercetărilor în domeniu, nu suficiente cât să putem afirma cert că ele i-au provocat moartea.

El a mormăit ceva.

— Voi concluziona că a murit din cauza fracturilor de bazin, complicate cu hemoragii și embolii adipoase. Pentru partea a doua - adică rezultatele auxiliare - voi menționa ciroză, diabet, etc. la comorbidități.

M-a privit lung.

— Deci a murit din cauza fracturilor!

— Eu doar îmi prezint opinia cu privire la cauza morții, opinie care poate fi contestată. În final, depinde de procuratură dacă va decide să-l trimită în judecată sau nu. Cred că ar fi cazul s-o facă. Dar știind cum sunt cei de la parchet din ziua de azi... Mi-am rotit privirea. Evident, rămâne la latitudinea juriului să decidă dacă e vinovat dincolo de orice îndoială rezonabilă.

— N-au cum să decidă dacă nu este trimis în judecată. Mulțumesc, doctore. O să-l arestez pe ginere pentru omor prin imprudență.

— Parchetul Coroanei va permite să faceți acest lucru doar dacă este sigur că șanse să câștige

cazul, iar în momentul de față nu este sigur deloc.

— Ce l-ar împiedica să câștige?

— Vor să acord o importanță mai mare fracturilor de bazin.

El mă privi printre pleoapele întredeschise.

— Puteți face asta, doctore?

M-am uitat și eu la fel peste cadavrul înecatului.

— Doar în măsura în care-mi permite conștiința.

— Dar...

— Cauza morții pe care am identificat-o spune totul. A murit din cauza unor complicații în urma unor fracturi de bazin, dar era deja foarte bolnavă, avea multe suferințe cronice. Vă tratați victimele așa cum le găsiți, nu? Dacă vreun trepăduș de la procuratură nu înțelege ce am scris eu aici - și chiar nu cred că are cum să înțeleagă - ce pot să fac mai mult? Au refuzat categoric să ne întâlnim să le explic rezultatele autopsiei.

— Doctore...

— Am fost corect. Ăsta-i rolul meu - să fiu corect.

Acesta este momentul când un medic legist poate să înceapă să-l enerveze pe un anchetator, așa că am ales să mă concentrez asupra cadavrului din fața mea. Aveam o bănuială că era unul dintre acele cazuri de moarte prin urinare. Ştim că un om beat își pierde echilibrul și are mișcări șovăielnice. N-ar fi o problemă prea mare, chiar în cazul când urinează, deși rezultatul poate fi multă mizerie în baie. Totuși, lipsa stabilității poate deveni o problemă dacă omul aflat în stare de ebrietate se oprește în drum spre casă la marginea unui râu sau al unui lac să urineze. În aceste cazuri, dacă se aventurează puțin mai departe, are loc o combinație periculoasă: este deopotrivă beat și cufundat în apă rece.

Am examinat corpul bărbatului încercând să identific vreo urmă a unui atac despre care familia

lui credea cu fermitate că îi căzuse victimă. Dar n-am găsit decât niște vânătăi minore... și niște excoriații, cu care părea să se fi ales când căzuse în râu. Dar fermoarul de la pantaloni desfăcut și penisul pregătit să urineze au reprezentat descoperirea crucială. Eram la fel de sigur că urma să găsesc o vezică plină când ajungeam la zona pelvisului. Iar din gură și din nas îi ieșise multă spumă, un semn clasic al morții prin înec. Așadar, omul era viu când intrase în apă, după care... eram atât de absorbit în ce făceam, încât aproape că uitasem de detectivul supărat.

— Doctore...!

Mi-am ridicat privirea și am clipit.

— Vă admir sincer.

Am clipit și mai des. Era prima oară când auzeam o asemenea declarație de la un ofițer de poliție. Premieră absolută.

— În toți acești ani ați făcut o treabă despre care alții preferă să nu știe nici măcar că există. Şi tot mai sunteți pasionat de meserie. Mi-am dat seama doar privindu-vă. În cazul de față avem de a face cu un idiot care a mierlit-o, probabil din cauză că a căzut în apă când se ușura. Femeia aia era o alcoolică inveterată, cu un picior în groapă. Dar tot vă pasă de ei. Vă pasă atât de mult încât țineți să fiți corect.

În spatele nostru se auzea zăngănitul cărucioarelor care transportau cadavrele. Puțin mai departe, în sala de așteptare pentru familiile îndoliate, luminată difuz, cu pereți în culori pastelate, se auzea cineva suspinând sfâșietor. În jurul nostru, câțiva ofițeri de poliție așteptau începerea autopsiei, uitându-se la bisturiul din mâna mea. Am privit corpul neînsuflețit. Supraponderal, cu început de chelie, cu degetele albite și umflate, cu pielea desprinsă în anumite locuri, intrat în descompunere și cu foarte mult ghinion. Semenul meu.

Am încercat să-i dau anchetatorului o replică ghiduşă, degajată. Ceva despre pasiunea mea pentru enigme, care nu s-a stins nici după patruzeci de ani, sau cam aşa ceva. Dar n-am putut. Pentru că ştiam că are dreptate. Într-adevăr, îmi păsa. Şi încă îmi pasă.

MULŢUMIRI

Am avut șansa extraordinară de a-mi desfășura cariera într-un domeniu care m-a fascinat din clipa când am aflat de existența sa. Dar de abia acum, când privesc în urmă la cei patruzeci de ani care au zburat, îmi dau seama că familia, colegii și prietenii au jucat un rol crucial. Toți îmi sunt vii în memorie, dar, desigur, sunt prea mulți ca să le adresez mulțumiri tuturor aici, așa că-i voi aminti doar pe unii dintre ei.

Doctorul Rufus Crompton și profesorul Bill Robertson - au creat un post special pentru mine ca să pot studia anatomopatologia criminalistică la St George's Hospital și mi-au arătat direcția în carieră.

Numeroșii legiști cu care și pentru care am lucrat, printre care Paul Knapman, John Burton, David Paul, Alison Thompson, Michael Burgess - ei m-au sprijinit ca să le pot oferi multor familii distruse consolare, ajutându-le să înțeleagă ceva din tragedia care le lovise.

Colegii mei de la Guy's Hospital, dr. Iain West, dr. Vesna Djurovic și dr. Ian Hill. Şi, desigur, echipa de medicină legală de la St George's Hospital: dr. Robert Chapman, dr. Margaret Stark și dr. Debbi Rogers, precum și neobosita Rhiannon Layne și etern bine-dispusa Kathy Paylor.

Nu-i uit nici pe membrii personalului de la morgile de pe tot cuprinsul țării pentru profesionalismul lor ieșit din comun, atât de rar recunoscut sau apreciat, pentru prietenia și sprijinul lor, și, evident, pentru ceaiul pe care mi l-au oferit! M-am înfățișat în multe tribunale din Marea Britanie și din străinătate, iar membrii instanțelor au fost întotdeauna foarte politicoși și cooperanți. Trebuie să amintesc în mod deosebit membrii echipei de la tribunalul Old Bailey, pe

unii dintre aceștia ajungând să-i cunosc foarte bine în timpul lungilor ceasuri petrecute așteptând înainte de a depune mărturie. Le-am fost mereu recunoscător pentru zâmbetele lor încurajatoare și pentru cuvintele prietenoase pe care mi le-au adresat ori de câte ori eram sfâșiat de vreun avocat agresiv. Numeroșii ofițeri de poliție cu care am colaborat, dar mai ales Steve Gwilliam: a fost un coleg minunat alături de care am crescut profesional la începutul carierelor noastre. El este cel care m-a învățat să zbor și m-a ajutat să pătrund într-o nouă lume. Numeroșii avocați, consilieri juridici și judecători cu care mi-a făcut întotdeauna plăcere să lucrez.

Şi, evident, familia mea. Mai întâi Jen, care mi-a oferit atâta sprijin în perioada în care mă străduiam să-mi consolidez cariera și a cărei perseverență în anii pe care i-am petrecut împreună au ajutat-o să-și aducă propria carieră medicală la un nivel la care n-ar fi visat până atunci. Sunt extraordinar de mândru de copiii noștri, Chris și Anna, și de nepoții mei, Austin și Iona. Şi Linda, minunata mea soție și centrul de echilibru al vieții mele, care mă menține conectat la realitate și m-a învățat să iubesc grădina pe care o avem. Fără dragostea și susținerea ei n-aș fi putut să fac față în multe situații. Plus, desigur, cele trei „completări" pe care sunt fericit să spun că le-a adus cu ea în viața mea - Rachael, Sarah și Lydia. Vă mulțumesc tuturor, vouă, membrii familiei mele, pentru eforturile susținute pe care le-ați făcut de a mă împiedica să îmbătrânesc și de a mă feri de cel mai mic semn de infatuare.

Vehiculul pe care-l ții acum în mână a ajuns la destinație în siguranță datorită răbdării și sprijinului oferit de Mark Lucas, Rowland White și de minunata lor echipă, dar mai ales de Ariei Parker de la Michael Joseph. Le mulțumesc din adâncul inimii.

Nu uit să le mulțumesc și cățeilor mei din rasa Jack Russell, Archie și Bertie, și predecesorilor acestora, care mi-au fost companioni nelipsiți, antrenori de fitness și confidenți care m-au înțeles necondiționat.

NOTA AUTORULUI
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22

23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
MULȚUMIRI

Notes

[←1]

Vezi capitolul 15 Dr, Harold Shipman din Dosarele criminalilor în serie de Paul Simpson (nota mea)

[←2]

Sybaris oraș în Italia antică, faimos prin moliciunea și desfrâul locuitorilor săi. (nota mea)

Table of Contents

NOTA AUTORULUI
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
MULȚUMIRI

Table of Contents

NOTA AUTORULUI	2
1	4
2	6
3	22
4	25
5	34
6	47
7	56
8	62
9	79
10	87
11	106
12	117
13	125
14	135
15	149
16	168
17	179
18	192
19	204
20	213
21	219
22	228
23	245
24	261
25	272
26	279

27 287
28 304
29 320
30 333
31 351
32 361
33 373
34 382
MULŢUMIRI 416